

Kakuk Mátyás

A CARCIÁK ÉS AZ OSZÉT TEREMTÉSTÖRTÉNET

Felbecsülhetetlen értékű kincset őrzött meg a Kaukázus környékén élő rokonaink, az oszétok szájhagyománya. Az interneten megjelenő Eurasisches Magazin c. folyóirat 2005. 04. 29-i számában Hans Wagner – Georges Dumézilre hivatkozva – így értékeli például a Narteposzt: „A francia Dumézil tudós joggal minősíti a Nartmondákat az eurázsiai irodalom jelentős darabjának. A Nartepossal olyan tiszteletreméltó mitológiát fedeztek fel, amely éppolyan fontos, mint a perzsák és indiaiak testvérmitológiái. Éppúgy, mint a gall elbeszélések vagy a középkor ír eposzai”.

Pedig Dumézil csak a Nartmondákat említi, a carciákról szóló mondákról talán nem is hallott, mert ezeket – szerény előzmények után – Bedzsüzatü Dudar csak 1989-ben jelentette meg a Fidiweg című oszét nyelvű folyóiratban A carciák csodás történetei címen. Ahogy Elias Lönnrot a finnek nemzeti eposzát, a Kalevalát népi adatközlők anyagából állította össze, BEDZSÜZATÜ Dudar is összegyűjtötte a carciákról szóló népi szövegeket, és egységbe rendezte.

A carciák (*carciate*) többes számú főnév az oszétok szájhagyománya szerint elődeik egyik nemzetségét jelöli, amely nemzetség rokonságban állt a nartokkal, de mert az Istennek nem voltak hajlandók szolgálni, elpusztította őket. A nartok azonban inkább istenségek, a carciák sokkal inkább hús-vér emberek, s ebből arra következtethetünk, hogy a carciák történetei később keletkeztek a Narteposznál. Néhány jel arra utal, hogy a Narteposz a szkítákhoz, a carciák története pedig az alánokhoz köthető.

Az egységbe rendezett mű sem lett azonban eposz, hiszen nincs főhőse, nincs a művet összefogó cselekménye, hanem népmesék alapját képező epizódfüzér más-más szereplővel. A carciák c. fejezet pedig nem is epikus jellegű, hanem tanulmányyszerűen felsorolja, hogyan éltek a carciák az őskorban az oszétok emlékezete szerint.

Arra vonatkozóan, hogy a carciákról szóló regék valamikor közismertek voltak az oszétok körében, mutatják azok a szólások, amelyeket az oszét nyelv napjainkig megőrzött: *No lám, a carciák csodái*; *No lám, a carciák*; *Eltűntek, mint a carciák*; *Úgy élnek, mint a carciák*; *Rájuk jött a carciák baja* stb.

A carciákról szóló regék egy-egy motívuma az oszét és magyar népmesékben, széphistóriákban tűnik fel, ahogy erre Szabó István a Narteposszal kapcsolatban már rámutatott,¹ amely kérdés azonban további részletes vizsgálatot igényel.

A carciákhoz fűződő csodás események megismerése számtalan tudományág számára szolgálhat forrásul. Itt csak a történelem egyik segédtudományát, a heraldikát (címertan) említem: a székelyek ugyanis Zsigmond királytól 1437-ben új címert kaptak, amelyen az aranyló nap és a növekvő hold látható. A nap és a hold megtalálható azonban pl. a jászok pecsétjén 1746-ban, a Jászkunság címerében 1839-ben, és Jászkisér mai címerében is.² Jászkisér címerében a leírások a nap helyett csillagot említenek, s ez sem zárható ki, hiszen az oszétok az itt közölt regében Cercotól és az Esthajnalcsillagtól származtatják magukat. A carciák teremtéstörténete szerint a Földet nem az Isten teremtette, hanem a Nap és a Hold szerelméből keletkezett, ezért az Isten nem is korlátlan ura a földnek. Az embert, az első carciát is a Nap kívánsága szerint alkotta meg az Isten.

„A Nap azonban dühös lett. Jár a padján, és a Napról leszakad egy szilánk, azt a szilánkot, amely a Napról leszakadt, a Hold megtermékenyíti, és felhők keletkeznek. A mostani felhők a Hold könnyei. A felhők eszeveszetten futkosnak, és az Isten mossa velük a nagy virágrügyet. A bimbó a harmatcseppektől megduzzad, és megszületett a Föld.”

Az Isten mondja: „A Földet nem én teremtettem, a Nap és a Hold alkotása.”

A címereken megjelenő szimbólumok alapján feltehetjük, hogy a székelyek és a jászok egyaránt rokonai az oszétoknak, a nap és hold pedig - egyes török népekkel egyetemben - a mondabeli származásukra utal.

* * *

A Narteposz és a A carciák csodás történetei között az egyik lényeges különbség, hogy ez utóbbi teremtéstörténettel kezdődik: az első fejezetben a Föld keletkezését, élőlényekkel való benépesítésének

---

¹ SZABÓ István: Történetek az oszét nemzeti eposzból, a "nart mondakör"-ből, in: BOTKA János szerk. ZOUNUK A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Levéltár Évkönyve 7. Szolnok, 1992. 193-216

² BOTKA János: KUNOK-JÁSZOK katonáskodása és ünnepi bandériumai a betelepüléstől a kiegyezés koráig. Antológia Kiadó. Lakitelek, 2000. 269, 279, 282

módját ismerjük meg, a második fejezet jórészt a carciák ősanyjának a származását mutatja be. A fejezet végén a carciák ősülei egymásra találhatnak.

Az itt közölt két fejezet alapján megállapíthatjuk, hogy az oszét teremtéstörténet egy-egy motívuma ugyan párhuzamba vagy ellentétbe állítható a világ legismertebb teremtéstörténeteivel (bibliai, mezopotámiai, iszlám, egyiptomi, indiai stb.) de mégis mindegyiktől függetlenül keletkezett, s a szkíták és alánok olyan önálló alkotása, amelynek művelődéstörténeti jelentősége vetekszik bármelyik említett teremtéstörténetével

Az itt következő részlet oroszul még meg sem jelent, tehát az oszét nyelvből fordítottam.³ A fordításban igyekeztem megőrizni az eredeti szó- és mondatszerkezeteket, igeidők használatát stb., hogy ezzel is érzékeltessem az oszét népi elbeszélő nyelv sajátosságait. Különös bájt jelentenek azok a részek, ahol a hagyományos mitológiai leírásokkal keverednek a későbbi, a mai emberre jellemző stílusjegyek: „A Hold az Isten unokahúgát, Huremejt hatalmába kerítette, és nem engedte el. Huremej karmolt-harapott, de semmi ereje sem volt, és virradatig a tóban maradt. Hajnalban Huremej mondja a Holdnak:

- Megerőszkoltál, most mit csináljak, az anyám óvott tőled. Ha az apám megtudja, hát agyonver engem...”⁴

1 A Carciák származása

Egyszer megnyílik az ég kapuja, esni kezd, és az eső úgy zuhog, mintha cseberből öntenék, az ég magasságából ömlött a zuhatag. Az Isten asztalnál ült a barátaival, és egyesek iszogattak, mások töltöttek. Az Isten étkezőasztalánál ültek az istenségek és szentek, és azok

³ A Jászsági Évkönyv rendszeresen teret enged az oszét nép és irodalom ismertetésének, ebben a vonatkozásban meg kell említenem Kovács J. Béla, Molnár Illés Gábor, Selmeczi László, Szabó István, Szabó László és Wirth Lajos írásait, fordításait. Ezen szerzők orosz nyelvű szövegek alapján dolgoztak.

⁴ A fordítás alapjául szolgáló oszét szöveg az interneten a következő lépésekkel érhető el: 1. a keresőbe begépeljük: allingvo.ru, és rákattintunk 2. a megjelenő [Клуб аланского языка](http://allingvo.ru) lapon megkeressük az [Этнографи](http://allingvo.ru) szót (bal oldalon), kijelöljük és rákattintunk 3. a megjelenő [ЭТНОГРАФИ АЕМÆ МИФОЛОГИ](http://allingvo.ru) lapon kijelöljük és rákattintunk a [ЦАРЦИАТЫ ТАУРАЕГЪТÆ](http://allingvo.ru) (= A carciák regéi) címre, és előjön a keresett mű.

barátai. Ott volt a Nap és a Hold is, de amikor az Isten meghívott harcosai részegen örültségeket csináltak, hát megsértődtek, és eltávoztak. Akkoriban nem volt nappal és éjszaka. Örökös fény volt a világon. A Nap és a Hold sorban melegítették az istenségeket, a szenteket, azok barátait. Az Isten pedig ellenőrzést tart, és észrevette, hogy a vendégek közül hiányzik a Nap és a Hold. A Isten megkérdezi:

- De hova lett a Nap és a Hold, hova mentek?

A szentek közül valaki felelte:

- Dicsőség neked, Isten, de elmentek.

Az Isten hírnököt menesztett hozzájuk. A küldönc megérkezett a Naphoz, és mondja neki:

- Az Isten szólít.

A Nap mondja::

- Az Isten a maga Istene, szórakozik és sérteget, nem kívánok az ő étkezőasztalánál ülni. Az ételből gúnyt űztök, az italt haszontalanul kiöntitek. Gaz kutyáknál rosszabbak vagytok. Nem megyek, hogy kóboroljak.

A hírnök megérkezett a Holdhoz, és mondja neki:

- Az Isten szólít, jelentkezz nála!

A Hold mondja:

- Az Isten a maga Istene, én a Nappal együtt örökkévaló vagyok, és vele felváltva meleget tartunk. Szüntelenül az ég határán keringünk, nincs pihenésünk, mint nektek. Ocsmány disznók ételét és italát készítitek, alattatok sár, nevetek nincs, az adományokból semmi sem keletkezett. Te, Isten küldötte, hordd el magad, és nálunk soha többé ne mutatkozz!

A hírvívő küldött eltakarodott, elmondta az Istennek és asztaltársainak a Nap és a Hold üzenetét. Felbőszültek, és szigorú ítéletet hoztak

- Ettől kezdve a Nap és a Hold egymás után törekedjenek, de sohase ériék el egymást! A fény feleződjön meg, és fél legyen a sötétség is. A Nap nappal járjon, a Hold – az éjszaka sötétjében.

Az ítélet eljutott a Naphoz és a Holdhoz. Akkor a Nap dühös lett, éles sugarait nappal szórta, és [az istenségek] elepedtek. A Hold is dühös lett, és hideg sugarakat szórt rájuk. Az ég lakóinak hol melegük volt, hol pedig fáztak. Ismét összejöttek, és ítéletet hoznak:

Az Isten mondja:

- Ha hallgatunk a kérésükre, valami bajt hozunk magunkra.

Hírnököt küldtek a Naphoz és a Holdhoz. A hírnök mondja:

- Mi kell nektek az Istentől, Nap és Hold, mondjátok meg!

A Nap és a Hold mondták:

- Pihenőhelyet kérünk.

- A hírnök megmondta az Istennek a Nap és a Hold üzenetét. Az Isten megkérdezi a barátait:

- Nohát mit csináljunk, a világon a Nap és a Hold vándorló életmódot folytatnak, és pihenőhelyet kérnek.

A szentek mondták:

- Kettejüknek ne adj pihenőhelyet, mert egy helyről egyformán fognak melegíteni, és a világ a tűz martaléka lesz, az egyikük inkább nappal melegítsen, a másikuk pedig éjjel hűvös szelet fújjon.

Ráállt az Isten a szentek javaslatára.

Az Isten jeget szór a Holdra, és a Hold fénye elhalványodott. A Hold ettől kezdve nem melegít úgy, mint a Nap. Az Isten kívánsága szerint a Nap padon ülve jelenik meg, és nem kelhet fel, ülve melegít. A Hold tőle kéri az utat, éjjel-nappal kering, de az Isten előtt semmi ereje sincs. A Nap azonban dühös lett. Jár a padján, és a Napról leszakad egy szilánk, azt a szilánkot, amely a Napról leszakadt, a Hold megtermékenyíti, és felhők keletkeznek. A mostani felhők a Hold könnyei. A felhők eszeveszetten futkosnak, és az Isten mossa velük a nagy virágrügyet. A bimbó a harmatcseppektől megduzzad, és megszületett a Föld. A Föld helyet foglalt, de forrongott és háborgott, ahol felkavarodott, oda a szél port és agyagot hordott, az egyik helyen hegyhátaikat, hegyeket, a másikon síkságokat, alföldeket hozott létre a Föld. Így jöttek létre a völgyek és halmok. A Föld paradicsomi hely lett, de nem volt rajta mozgó, repülő lény. Ezért a Nap ránézett, megszerette a Földet, és elszomorodott.

Az Isten megtudta a Nap szomorúságát, és küldött hozzá:

- Mi bajod, Nap, ülsz magadban és a kezemben, Miért bosszankodsz?

A Nap mondja:

- Csodálatos helyekre küldöm a sugaraimat, csodálatos helyekre tekintetek, de a sugaraimat mégis szomorúan szórom. Ezeken a csodálatos helyeken mozgó lényt nem látok, akkor hát minek örüljek?

Az Isten aztán előadta asztaltársaságának a Nap szavait, és mondta:

- A Nap mozgó lényeket kér, hogy a fényében játsszanak.

A szentek mondják:

- Engedj neki, Isten, tégy meg mindent, ahogy kívánja. De csak így: a nyüzsgő lények ne értsék egymást, mert ha megértenék egymást, nem

függnének az Istentől, holnap pedig még rád is másznának. Az Isten leperdült a Földre, agyagot fogott a markába, finommá gyúrta, rájuk lehelt, azután szétszórta őket, és mondta:

- Mozogjatok!

Ezekből az agyagmorzsákból keletkeztek az apró rovarok: kukacok, bogarak, giliszták, hüllők, és pusztították a tájat, ásták a földet, ették egymást.

A Nap elkomorodott, és az Istenhez híradás érkezett. Az Isten akkor a hírnököt megbízta, mondván, mit kér a Nap.

A Nap mondja a követnek:

- Mondd meg az Istennek, én nem azt kértem tőle, amiket alkotott.

A hírnök elvitte az Istennek a Nap panaszát. Az Isten mondja az asztaltársainak:

- A Nap nem elégedett a teremtményeimmel.

A szentek mondták:

- Szaporítsd a teremtményeidet, és teremts másféléket is!

Az Isten pedig lement a földre. Nagy agyagcsomókat gyúrt, megszórta vízzel, azután így szólt.

- Mozogjatok!

Ezekből lettek azután az egyes vadak: farkasok, medvék, nyulak, rókák, zergék, tulkok és egyebek.

A Nap nézte őket és látta: a vadak egymás húsát eszik, a természet szépségét pusztítják. Még jobban feldühödött, sugarait az égi lakókra szórta, és a hőség gyötörte őket.

Az Isten akkor harmadszor küldött hírnököt a Naphoz.

A hírnök megérkezett a Naphoz, és megkérdezi:

- Miért haragszol, Nap, az Isten tudni szeretné.

A Nap mondja:

- Mondd meg az Istennek: rettenetesen elcsúfítja a tájat. Nekem nem kellene ilyenféle mozgó lények. Nekem olyan kell, aki a Föld szépségét meg tudja őrizni, akinek van ereje azt megvédeni, ha erővel nem, hát a tudás segítségével erőt vesz mindazokon, amelyek a földön mozognak. Akiket az Isten kiválasztott, azok egymás őrei. Nekem olyan mozgó lények kellene, akik nem eszik egymás húsát.

A hírnök közvetítette az Istennek a Nap szavait. Az Isten és barátai tanácskozást tartanak. Az egyik szent mondja:

- Olyan mozgó lényt alkoss, aki elkülönül a többiektől, a Földön magányos legyen.

Az Isten útját a föld felé vette, agyagot gyúrt, szikladarabokat rakott bele, az agyaghabarcsot megerősíti, hegyi patakot enged a gyurmányra, és férfit alkotott. Az agyag hús lett, a szikladarabokból fej lett, a hegyi patakból vér.

A férfi mozgott, de néma volt, nem beszélt, a száját nem használta. De a szél istensége, Galegon belesüvített az ember fülébe, és a fülek úgy mozogtak, mint a fandúrverő. A férfi igazi ember lett. A férfi széttekintett. A Nap cirógatta, a Hold rátekintett, az élet rámosolygott. A férfi vándorolt a földön, hol itt, hol ott telepedett meg. Vadászból élt, ahogy az Isten valamikor adta, itt juhot, amott gyümölcsöt és zöldséget evett. Ez a férfi ment ide-oda, vagyis nomád életet élt. Tőle származik a Carciák nemzetsége.

A férfi szenvedő, az életet kutató, életet adó. A Carciák nemzetsége később kihalt, de neve dicsőséggel maradt fenn. Így keletkezett a Carciák nemzetsége. Cerco legendája.⁵⁰ Egykor pedig Cerco leperdült a teremtett Földre. Egy hegylábhoz jutott, és az ég felragyogott, átszakadt, megdördült, a táj recsegett-ropogott. Cerco egy sziklaszirthez lapult, és lezuhant elébe az égből egy kerek kő. Olyan forró volt, hogy nem lehetett hozzáérni. A sás és a nád a forróságától meggyulladt, a földre rászabadult a tűz.

A vadak, madarak menekültek, féltek a tűztől, de ha valahol a tűz elérte őket, fizoneget készített belőlük. Cerco csodálkozott rajta, mert semmit sem tudott a tűz tulajdonságáról. A vadakról lehúzott húst sütve ízletesnek találta. Odament az égből hullott kerek kőhöz, vízzel megfröcskölte, és lehült. Eldobta valahová, és szikrákat szórt. Az éjszaka sötétjében pedig fényt bocsátott ki.

Cerco megszerette a követ, nem ment el mellőle, legfeljebb a vadászat idején szakadt el tőle. Ahol a kő állt, azelőtt volt egy forró tó, áldozati tó, a szenteknek és istenségeknek. Amikor fürödtek, a kő megmelegítette nekik.

Az Isten unokafivérének volt egy lánya, Huremej, egyszer így szól az anyjához:

- El kell mennem fürödni a forró tóhoz.
- Ó, ugyan mit mondtál? – kérdezi az anyja, – miért kell neked odamenned, a Hold meglát, és én nem tudlak sértetlenül megmenteni.

---

⁵ A *Cerco* név etimológiájával tudomásom szerint még senki sem foglalkozott. A satem nyelvi alak centum nyelvi megfelelője *Kerko*, és ennek alapján nem zárom ki, hogy a *Cerco* jelentése „a Nap fia”.

- A Hold nem leskelődik minden éjjel, ha pedig figyel, hát elmenekülök.
- A Hold haragban van az Istennel, mert elszakította a Naptól.
- Ó, ne félts engem, nem pusztulok el.

Az anya hiába beszélt, és Huremej elment a forró tóhoz fürödni. Levetette a ruháját és bement a tóba. A Hold a hegyen pihent, meglátta a lányt, lebocsátkozott, ledobálta a ruháját, és ő is bement a tóba. Cerco lesi őket. A Hold az Isten unokahúgát, Huremejt hatalmába kerítette, és nem engedte el. Huremej karmolt-harapott, de semmi ereje sem volt, és virradatig a tóban maradt. Hajnalban Huremej mondja a Holdnak:

- Megerőszakoltál, most mit csináljak, az anyám óvott tőled. Ha az apám megtudja, hát agyonver engem. Itt állok, és ez gonosz cselekedet. A hasamban magzat keletkezett, ha éjjel születik meg, az apám azt mondja, hogy éjjel mentem hozzád, ha pedig nappal születik meg, akkor azt fogja gondolni, hogy titokban mentem hozzád.

A Hold mondta:

- Akkor menj, amikor a nappal és az éjszaka váltják egymást. Aki megszületik, dobd be ebbe a forró tóba, azután lesz rá orvosság.

Huremej, az Isten unokafivérének lánya, akkor ment fel a mennybe, amikor a nappal és az éjszaka egymást váltották. A lány szégyenkezve ment az anyjához, sírt, és elmondta az esetét..

Az anya mérges lett, és mondja:

- Ne törődj velem, napocskám, a Hold kiadta mérgejét, mert haragudott az Istenre, nem hamisan mondják: "Az emberkerülő szájában mély nyomot hagy a fekete kígyó, és az emberiség megrontója jön ki". Hát ilyen, a nyavalyát, a Hold is. Folyton óvtalak, nem hallgattál rám, most valami orvosságot készítek neked.

Huremejnek hajnalhasadáskor lánya született, és beledobták a forró tóba. A lány daganata lelohadt, az anyja felszárította a nedvességet, de a véres csomó a tűzhely mögött maradt, és a kellemetlen szag betöltötte a házat. Eközben megérkezett a ház gazdája. Az Isten unokaöccse szimatolgatott, és mondja:

- Hé, esküszöm, valami alán szagot érzek.

Az asszonya mondja neki:

- Ó, őszintén megmondom, de ha valami patáliát csinálsz, hát veszekedni fogunk.
- Nem csinállok semmiféle patáliát, ha semmit sem titkolsz el, mondj el mindent őszintén!

- Hát a lányunk, Huremej fürdött a forró tóban, a Hold odalopakodott hozzá, megerőszakolta, és ez az a szag, a csecsemő szaga. - Ajjaj, – mondja az embere – a Hold haragszik az Istenre, így áll bosszút. Hol van a csecsemő, hogy meggyőzzön.

A lányunk bizonyára szürkületkor ment a Holdhoz: - Miket beszél, ember, a mi lányunk szürkületkor sohasem ment ki. Hát akkor talán ebédidőben ment.

- Nappal sem ment, a testét a napsugár eddig még sohasem látta.

- De hát mikor született?

- Virradatkor, amikor az éjszaka és a nappal egymást váltották.

- Nohát akkor legyen a neve Bonvernon,⁶ de mert a Hold gonosz férfiként jelent meg, azért mondják "Bajhozó – az emberektől távol, ha rájön a gonoszkodás, sötét mérgét öntse ki magából".

Bonvernon a forró tóban nevelkedett. Az Isten unokaöccse a tudomására hozta, hogy a Bonvernon nevet ragasztotta rá. Az Isten mondja:

- Nohát, ez a magzat éjjel és nappal a megismeréstől a végsőkéig maradjon. A vágya pedig Cerco legyen.

A forró tóban Bonvernon úgy úszkált, mint a hal, siklott egyik helyről a másikra. A Nap játszadozott vele, cirógatta. A Hold mosolygott rá, hiszen magának alkotta. Bonvernon gyönyörű lett, Cerco szívét nagyon megnyerte, és így gondolkodott: „O-hó, hogy a társam lesz. Ha velem él, nem fog sínylődni. Aki a vadakat és a madarakat mindig képes meghallani.” Bonvernon élénk volt, úgy ugrik, mint az őzike, járása mint a szél, mozgása tűz.

Egyszer Cerco szarvast ölt, és a lakóhelyére húzódott vissza. Szembetalálkozott Bonvernonnal, játszott a tóban. Leült. Sokáig nézelődött, a szíve ujjong. Annyi gondolata támadt, hogy a szarvast ott felejtette, elment a helyére. Elgondolkodott: „Ugyan mit csináltam a szarvas hullájával?” Visszament a tópartra, látja: Bonvernon tűzrevalót gyűjtött, kezét egymásra csapta, meggyújtotta a tűzifát. A szarvasból fizoneget készített, és eszi. Csodálkozva nézett Cercora, és minden nap hozott egy szarvast, Bonvernon pedig fizoneget csinált magának.

⁶ A *Bonvernon* jelentése „Esthajnalcsillag”, azaz „a Vénusz bolygó”. A szó további etimológiáját lásd: АБАЕВ, В. И.: Историко-этимологияеский словарь осетинского языка. Том I. А-К'. Издательство Академии наук СССР. Москва-Ленинград, 1958, 267

Egyszer pedig hozta a vadat, a tó partján letette, azután kérte az Istent: - Isten, ennek a lánynak a kezéből ne adj szikrát soha többé! Bonvernnon pedig elkészítette a szarvasból a fizoneget, a tűzrevalót egymásra rakta, összecsapta a kezeit, de nem támadt tűz.

Elszomorodott, és mondja: - Jelentkezzen nálam, aki miatt nem támad tűz a kezemből. Ha érett korú férfi vagy, akkor én a lányod, te pedig az apám.

Cerco nem jelentkezett. – Ha hozzám hasonló lányod van, hát nővérek leszünk, és gyere.

Cerco erre sem jelentkezett. Akkor mondja a lány:

- Hej, ha lánykérő vagy, az Istenem neked ígért, és gyere.

Cerco akkor nyilatkozott. Karon fogta Bonvernont, a lány mondja neki:

- De legalább azt engedd meg, hogy a ruhámat felvegyem, nem szégyenkezel?

Cerco mondja:

- Ha majd együtt élünk, akkor sem szégyenkezünk.

Bonvernnon felöltözködött, és mondja Cerconak:

- Vigyél oda, ahol laksz!

- Ahol laknod kell, – mondja Cerco – az én lakhelyem sötét barlangház.

- Mégis csak mutasd meg!

Cerco elvitte Bonvernont oda, ahol az égi követ őrizte, és mondja neki:

- Itt van a szálláshelyem, innen megyek a hegyekbe, innen [vezetnek] útjaim a mezőkre.

Igazán jó nomád életet élsz, de ez a mennyei kő tüzet ad, nem fogjuk ide-oda hurcolászni, itt gyújtunk tüzet, itt lesz a lakóhelyünk.

Az égi kőből tüzet csiholtak, a szarvasból fizoneget készítettek, és jóízűen elfogyasztották. Becézgették egymást. A vadak prémjéből takarót készítettek, ettől kezdve Bonvernnon a háztartásról gondoskodott, Cerco pedig vadászott.

De egy napon a szentek és istenségek panaszkodtak az Istennél:

- Cerco és Bonvernnon az égi kőből tüzet csiholtak, tüzelgetnek, és ha te valamikor a kő után nyúlsz, szembe fognak veled szállni.

Az Isten mondja nekik:

- Az Isten nem válik rablóvá, értelmet mutat. Ez a kő leesett a földre, és nem ragadhatom el, mert akkor nem lennék Isten. A Földet nem én teremtettem, a Nap és a Hold alkotása. Helyezzétek a követ Varp

fennhatósága alá, hogy így évről évre megmaradjon az istenségeknek, a Föld pedig esküdjön meg, hogy a jövőben lakomát rendeznek a tiszteletére. Azóta van esküvés, és a földön is esküsznek. Az Isten akaratára senki sem szólt semmit, és a követ titokban Varp hatalmábaadták. Évről évre tüzet gyűjtöttek a tűz nevében az Istennek áldozván azért a kőért, amelyet elloptak, de a meglöpött istenségektől megmaradt.

Kugler Erika

KORTÁRSMŰVÉSZETI KEZDEMÉNYEZÉSEK ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓTÁRBOROK JÁSZBERÉNYBEN

1979-2010

I.

Art Camp 20. - Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Spirit Unity

Tájmisztika II.

SZIE ABK 3. Alkotótábora

Az idei nyárnak is, mint mindig élénk művészeti színtere volt Jászberény. Sokféle alkotásra adott lehetőséget magyar és nemzetközi hivatásos művészek, de műkedvelők számára egyaránt. E cikk apropója, hogy az *Art Camp Nemzetközi Művészeti Szimpózium 20.* évfordulóját ünnepli. Az idei helyszín kötelezően Jászberény, mivel legelőször itt született meg az *Alkotársak* fejében az alkotótáborok gondolata, az a város, amely nem kis nehézségek árán adott teret, fogadta be a kortárművészet ügyét. E tradicionális gondolkodású városban csak szűk réteg érdeklődik a jelen művészete iránt, ők a rendszeres látogatói, követői ennek a művészi áramlatnak. E progresszív vonalat képviselő művészek „főhadiszállása”, szellemi központja a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar, és műtermei, tantermei, udvara, kollégiuma, aulája...

Az idei tábor címe és koncepciója: *Spirit Unity*. Vajon a cím volt előbb? Vagy megelőzte valami más? A helyzet az, hogy az idei táborra kevesebb támogatást sikerült pályázni a korábbiakhoz képest, ezért a jubileumi *Art Camp*-be szűkebb művészcsoportot hívott meg Palkó Tibor festőművész a SZIE ABK művészeti tanszékvezető docense. A jelen matéria nehézségei miatt fejtörést okozott a szelektálás, mert a kortárs művészek egy bizonyos csoportja számára már szinte fix nyári program az *Art Camp*. Egész sereg művész alkot itt meghitt alkotóközösségben. Nehéz felfogni, hogy nincs támogatás, egyre kevesebben pártolják a művészeteket. Ebben a válságos helyzetben, a *nonprofit* jellegű szerveződések háttérbe szorulnak, az iskola és az egészségügy mellett a művészetek leginkább. Vagy csak magyar viszonylatban igaz az állítás? A nyugat-európai, vagy amerikai magánszféra más társadalmi konstrukcióban ugyan, de jobban

támogatja a művészeteket. A magyar, ill. jászberényi szerveződések azonban más elveken nyugszanak.

A tábor minden tekintetben „szüksége” inspirálta az idej címét és koncepciót, nem marad más hátra mint anyagiatlan spirituális lelki együttlét (Spiritual Unity), mely eredendően a művészetek ősi „funkciója”. Hat művész kapott alkotási lehetőséget két hétig meghitt baráti együttlétben az alkotásra és kiállításra, köztük olyanok, akik fiatal tehetségek; vagy kiválóságuk révén, de anyagi nehézségeik miatt kiérdemelték a támogatást; vagy egyszerűen kiválóságuk révén kiérdemelték a lehetőséget.

Basa Anikó (Tura), a Magyar Képzőművészeti Egyetem friss diplomás festőművésze;

Díjak: 2009 IV. OMDK II. hely; 2009 Ars Sacra különdíj; 2010 Gruber Béla- díj; 2010 KOGART különdíj.

Bartus Ferenc festőművész (Kazincbarcika) a Magyar Képzőművészeti Egyetem hatod éves végzős hallgatója; a MAMŰ, a KOMP csoport, a Block Art Kulturális Egyesület és az Izsó Miklós Képzőművészeti Kör tagja; 2006-tól folyamatosan részt vesz Art Camp rendezvényeken.

Katona Zoltán festőművész (Bag), az 1990-ben megalakult BLOCK-csoport tagja, 1982 óta a Művészeti Alap, 1987 óta Fiatal Művészek Stúdiója, 1992 óta a MAMŰ tagja; 1990-től rendszeres látogatója, kiállító művésze az Art Camp- rendezvényeinek.

Ocskai László Doki Marosvásárhelyen született autodidakta festő (hivatása orvos), 1982-től Budapesten él; 1991-től rendszeresen kiállító művész. Egyéni tárlatai voltak többek között Szentendrén, 1994-ben az Aktív Art Galériában és 1997-ben a Vajda Lajos Stúdió Galériában, 1998-ban a Merlin Színházban, 2000-ben a MAMŰ Galériában. Csoportos kiállításon szerepelt 1998-ban a Budapest Galériában, külföldön Berlinben és Rómában. Rendszeres látogatója az Art Camp-eknek.

Jozef Tihanyi (1950 Častá) szlovákiai magyar autodidakta festő-, grafikusművész, illusztrátor, a *Pozsonyi Műegyetem* tanára; a 80-as évek elejétől rendszeresen kiállít otthon es külföldön. A Slovak Union of Visual Arts tagja és többszörös ösztöndíjasa; MAMŰ-tag, a Muravidéki Baráti Kör egyik alapítója; Art Camp táborokon részt vett: 1994, 1996, 2006, 2009, 2010.

Palkó Tibor (Nagykáta) festőművész, a SZIE ABK Művészeti Tanszékének tanszékvezető docense; Derkovits-ösztöndíj, Soros

Alapítvány, Eötvös Alapítvány, a Művészeti Alapítvány, MAOE többszörös ösztöndíjasa; Római Magyar Akadémia ösztöndíja; Projekt Kunst in der Natur 98, és Ausztria, Salzburg város ösztöndíja; Inner Spaces, Multimedia, Poznan, Lengyelország; Simulations-projekt, Simultanhalle, Köln; Le Genie La Bastille, Ateliers ouverts ál Europe, Párizs; Pest megye művészetéért díj, Szolnoki Biennálé Festészeti díj, Munkácsy-díj. 1988-ban alapító tagja az Alkotárs Művészeti Egyesületnek, 1990-ben a BLOCK –csoportnak, és a MAMŰ-nek; 1990-től az Art Camp Nemzetközi Művészeti Szimpóziumok szervezője.

Azonban az idei alkotótábor mégsem csak hat művészből állt. Krizbai Sándor Alex Szentendrén élő erdélyi művész, aki korábban rendszeresen részt vett az AME alkotótáboraiban, egy pályázat megvalósítása színhelyéül választotta Jászberényt, a SZIE ABK intézményét az Art Camp vezetőjével, Palkóval szövetkezve. Tájmisztika I. című megálmodott elképzelését, és pályázaton támogatást nyert projektjét tavaly Erdélyben, a zabolai Csipkésben a sepsiszentgyörgyi ETNA Alapítvány és a magyarországi MAMŰ Társaság szervezésében a Tájmisztika című képzőművészeti táborban valósította meg. A festészeti kiállításnak a sepsiszentgyörgyi Lásos Ház Kiállítóterem adott helyett. A Tájmisztika II. festészeti tábor az idén Jászberényben az Art Camp-pel párhuzamban zajlott. Konceptiójuk lényege, a táj művészre gyakorolt hatása. A táj természetes azaz „felismerhető” képe, a művészre különös misztikus hatással bír, az esetleg elvontabb ábrázolás pedig már egyfajta művészi értelmezés. Míg az első tábor az erdélyi tájélmények újszerű feldolgozásáról szólt, addig az idei nyár témája a Jászság nyújtotta tájélmény misztikája. A Tájmisztika csoport művészei:

Krizbai Sándor Alex (szül. Marosvásárhely), Munkácsi-díjas festő, grafikusművész, zenei performer; 1978-ban egyike volt a MAMŰ (Marosvásárhelyi Műhely) alapító tagjainak; 1985 óta Szentendrén lakik és állandó résztvevője a Vajda Lajos Stúdió kiállításainak; 1987 óta a Szentendrei Grafikai Műhely tagja; az 1991-ben Magyarországon újraalakuló MAMŰ (Ma születő Művek) Társaság Kulturális Egyesület alapítója, 2001-től elnöke.

Ütő Gusztáv (Sepsiszentgyörgy), Munkácsi-díjas festő-, grafikus, performance-művész, tanár, akcióművészeti kutató; 1991-ben az ETNA Alternatív Művészeti Csoport alapítója és irányítója.

1990-1991-ben *Baász Imrével*, 1999-ig pedig egyedül szervezte az AnnART Nemzetközi Élőművészeti Fesztivált a Szent Anna-tónál.

Kortárs művészeti archívumot és videó-, multimédiás gyűjteményanyagot tart fenn, több akcióművészeti találkozó szervezője és kurátora (ARES – Vendégművész Program, Erupció – Régióközi Akcióművészeti Találkozó, stb.), a TRAnnSYLVAnnART kortárs művészeti csoport vezetője 2003 és 2007 között. 2005-től a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem doktorandusza, 2007-től pedig a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem adjunktusa.

Gáspár Gyula (Marosvásárhely), festő, grafikusművész.

Miklós Árpád (Kolozsvár), képzőművész, animációs filmrendező.

Uta Heinecke (Haldensleben), képzőművész, építész, galéria tulajdonos, a csoport egyik nem erdélyi származású tagja Kelet-Németországban született, Budapesten érettségizett, Ausztriában járt művészeti akadémiára és most Bécsben él, tökéletesen beszél magyarul, s csatlakozott a transzszilvanista gondolathoz¹.

A hallgatók 3. alkotótáborára szintén egy színfoltja volt az idei nyárnak, melyet a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar keretein belül szervezett Palkó Tibor immáron harmadik alkalommal. Az egyetem hallgatóin kívül nem az intézményhez tartozó érdeklődők, műkedvelők, amatőr alkotók egyaránt részt vehettek a tábori alkotómunkákban és találkozhattak a hivatásos művészekkel. Ez a csoportosulás több szekcióból is állt: a festészet szekció, amelyet Palkó Tibor és Telek Béla festőművész, tanárok; a mintázás, szobrászat, melyet Máté György szobrászművész, tanár; a fazekasság, népi kerámia, melyet Váczi Gyula népi iparművész, tanár; és a textilműhely, melyet jómagam (Kugler Erika, vizuális és környezetkultúra szakos tanár, textil szakirány, PhD hallgató) vezettünk és koordináltunk.

A Tájmisztika csoport az első hét végén festészeti kiállítást rendezett a művekből az egyetem rajztermében, melyet Palkó Tibor nyitott meg. A rögtönzött kiállításon a kifejezetten jó képek kellemes atmoszférát árasztottak.

---

¹ Tájmisztika Zabola környékéről, *Mózes László, Háromszék*, 2009. október 10. http://szekelyfoldportal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=7720%3Atajmisztika-zabola-koerneykerl&Itemid=70&lang=hu

Palkó visszaemlékezése a táborok rendezvények jászberényi múltjára, betöltötte a levegőt.

Csak az Art Camp-ből éltünk már meg huszat, és az előzmények... arról még nem is beszéltem az előzményekről... akkor már több mint harminc év van a tarsolyunkban.

II. A jászberényi kortárstörekvések

Hogy is volt, és mi is ez?

Mikor is találkoztam először velük? Az fontos... az első találkozás.

1994 az első személyes élményem az Art Camp-ről... De hosszan messzebbre perog a film vissza a múltba, és magam is meglepődöm, milyen régi gyermekkori emlékek elevenednek meg. A 1970-80 -as évek... egy játszótér különös faragott figurái a Zagyva Margitszigetén. Aztán a főiskola... papírszobrok, különös képek, szimpatikus szakállas fiatal emberek, StARt-plakátok, megrázó kortárs-filmemlékek... Mesterkéletlenül nyers őszinteség, melyek megválasztak, megerősítettek, megcáfoltak, visszakérdeztek... kommunikáltak velem... rádöbentettek, hogy a kép kommunikál... hogy a művészet kommunikáció...

Mikor 1995-ben kutatásaimat elkezdtem a jászberényi kortárművészeti törekvések történetéről, Palkó Tibor és Bangócs Gábor tizenöt év dokumentumait, fotóanyagát bocsátották rendelkezésemre. Egy hátizsáknyi dokumentum, fotó, meghívó, plakát, okirat, jogszabályok, levelezések a fennálló politikai rendszer intézményeivel... Tizenöt év feldolgozott anyagához azonban még tizenöt év kevésbé feldolgozott anyaga tartozik. 2003-2004- es időszakról már kezdték digitálisan raktározni az információkat, amelyek könnyebben elérhetők, de a 1996 és 2000 közötti időszak propagandaanyagok, újságok, folyóiratok, katalógusok egyéb kiadványai rendszerezésre várnak.

* * *

Nem minden ma élő művész kortárművész, és nem minden mai művészet kortárművészet. Kortárművészet az, amely a jelen társadalmában gyökerezik, a jelenkor problémáit fogalmazza művészeti problémává, a jelenkor eszközeit, technikáját alkalmazza... és még folytathatnánk a definíciót, de nem ez a célom. A Jászság képzőművészeti múltjának realista törekvései, amelyeket ilyen híres nevek, mint Vágó Pál, Gecse Árpád, Benke László, Sáros András, Makay József, Vuics István... képviseltek, a mesterek halálával a 80-as

évek elején fejeződtek be. A nagyvilágban tombolt a posztmodern, a „keleti zóna” kortárművészetében időnként kifejeződött egy bizonyos „depresszió”, amelyet a politikai felépítmény terhe jelentett az egyén és a közösségek szabadságának korlátozására vonatkozólag... Mindenek ellenére a művészeti csoportosulások célja nem feltétlenül politikai célzatú volt, sőt tagadtak minden politikai színezetet, hangsúlyozva a törekvések művészeti céljait. Olyan művészeti elveket próbáltak meghonosítani, kiállításokat, akciókat rendezni, melyek a demokratikus elveket követő nyugati kultúrában természetesek és legálisak. A kortárművészetek központja Európából az Egyesült Államokba tevődött át. Az ötvenes, hatvanas évek beat- korszaka, pop-korszaka, a populáris művészetek nagy tömegeket mozgattak meg világszerte, és tartalmuknál fogva aktuális modernkori társadalmi problémákra fókuszálnak. A „keleti blokk” kortárművészei minden politikai felhang elutasítása ellenére egy sajátos „lázadás” színezetet keltettek a diktatúra falain belül, amelyet a hatalom képviselői nem néztek jó szemmel. Gyakran kifejezték műveik a „rend” korlátait, követelték azt a szabadságjogot, mely lételem volt mindig a képzőművészetek történetében. Nem véletlen hogy, „szabad művészeteknek” nevezik a képzőművészeti irányzatokat, melyeket nem köt semmilyen korlát, funkcionális elv. Ingeborg Broska és Hans Jörg Tauchert performance- nek leírásában olvasható: *Még ma is fontos szerepet játszik a művészet függetlensége a hatóságtól, amennyiben a művészet nincs különböző függésben az intézménytől* ². A kortárművek tehát korunk társadalmának aktuális rezonanciái, lenyomatai akarnak maradni mindmáig. Azáltal, hogy rávilágítanak a modernkori társadalom problémáira, mindvégig keresnek egyfajta etikai hozzáállást a művészeteken keresztül befogadható élethez az értékpluralizmus (értékválság) korában.

II/1. Elv-társ kor-társ alko-társ

Jászberényben a 70-es évek végén, a 80-as évek elején egy fiatal baráti kör alakult, akikben megfogalmazódott az igény, hogy lényegében *a saját szórakozásukra való tekintettel is létrehozzanak valamit, ami hordozza az általuk képviselt, mondhatni „ellenkultúra” értékeit.* ³

² I. Broska és H. J. Tauchert: Üdvözlési rituálék, performance leírás 1991.

³ Bangócs Gábor- Palkó Tibor: Art Camp, 1998. egyedi 200 példányszámú kiadás

Formálisan megalakították a maga korában használatos „elvtárs” mintájára egy szójátékkal az „Alkotárs” csoportot, utalva a közös alkotások, együttműközések örömére. A csoport megalakulásuk idején főleg autodidakta művészekből állt, akik egy képzőművészeti és egy színjátszó szekciót hoztak létre. Kezdetben a Déryné Művelődési Központ szolgáltatott helyet, munkahelyet számukra az alkotómunkára. Első kiállításukat, és performance-eket a Tanítóképző Főiskolán rendezték meg, melyet az iskola vezetői botrányosnak találtak, és a kiállítást bezárták, de az alkotókedvüket nem vesztette el a csoport, a „GO West!” elvét követve vidéki rendezvényeket szervez, és további kiállításokat, mely hasonló fogadtatásban részesül az előzőekhez.. Az 1980-82-es időszak a legaktívabb korszak a csoport életében. Az amatőr művészek markáns megnyilvánulásai az akkori művek, „botrányos” kiállítások. Mindenek ellenére 81-ben a KISZ KB is úgy ítélte meg, hogy Művészeti Ösztöndíjat érdemel a csoport, és egyre nagyobb publicitást kell kapnia. A Magyar Televízió is készített róluk egy bemutatkozó anyagot, azonban a média nem sugározta. A tagokat meghívták különböző alkotóműhelyekbe, országos művészeti díjakat nyertek. Az Alkotárshoz hasonló műhelyek közül a szentendrei Vajda Lajos Stúdióval alakult ki bensőséges kapcsolat.

A csoport az alkotás mellett a közéletben is tevékeny, a művészeti nevelésben is szerepet vállalt. A Déryné Művelődési Központ számára képzőművészeti gyűjtemény összeállítását kezdték el a Jászság művészetéből, ill. egyéb ma élő művészek munkáiból. Czobor Sándor és Bangócs Gábor nagyméretű táblaképet készített a művelődési központ falára. Művészeti programokat szerveztek kortárs grafikusok munkáiból, képzőművészeti könyveket, folyóiratokat, árusítottak, előadásokat rendeztek a modern művészetekről, diavetítéseket, filmvetítéseket szerveztek kortárs szerzők műveiből, melyek főleg a középiskolások, főiskolások kedvelt programjaivá váltak. Az új szemlélet könnyebben talált visszhangra a lelkes, kritikus, igényesebb fiatalok körében. A nyári időszak is különös jelentőséggel bírt a csoport életében, ez volt az alkotó és továbbképző táborok ideje, de erről majd a III. fejezetben...

Alkotársak:

Ambrus Béla - operatőr
Bangócs Gábor – képzőművész
Bethlendy Csaba – operatőr
Bukta Imre – képzőművész
Czobor Sándor – képzőművész
Csurgai Ferenc – képzőművész
Dóra Attila – zenész
Dornbach Pál – fafaragó, szobrász
Egervári József – pantomim, irodalom, zene
Fecske József - nyomdász
Horváth László – képzőművész
Kerékgyártó Gyula – régész
Kormos László – tanító, könyves
Kovács István – papírszobrász, performer
Krupa Sándor – tanító, színész
Máté György – szobrászművész, tanár
Nagy Zoltán – operatőr
Palkó Tibor – festőművész, tanár (BLOCK)
Pintér Gyula – nyomdász, zenész
Telek Zsolt – tanító, égi lovas
Várszegi Tibor – színházi rendező, tanár

II/2. Alkotárs Művészeti Egyesület (AME)

A csoport 1988-ig a Déryné Művelődési Központ függvényében folytatta tevékenységét. A nyolc év alatt kiteljesedő, kiszélesedő művészcsoport azonban egyre szűkebbnek érezte a Művelődési Központ nyújtotta kereteket („ne a halat tanítsák meg úszni”, Bangócs Gábor: Lavór c. performance). A művészek közül többen a Művészeti Alap ill. a Fiatal Képzőművészek Stúdiója tagjai lettek, ahol országos és nemzetközi szinten elismerésekre tettek szert. A továbbiakban már nem is annyira a „csoport” volt a cél, hanem a „szervezet”, mely keretet ad a Jászságban is a fiatal művészek tevékenységeinek. Egyre erőteljesebbé vált az a törekvés, hogy a város és vonzaskörzetének művészeit és azok alkotótevékenységét összefogják, érdekképviselőket megteremtsék, minél szélesebb körökben kiterjesszék.

Bekapcsolódjanak az országos és nemzetközi művészeti életbe. Egyre határozottabban megfogalmazódó céljuk a vizuális művészetek szervezett bemutatására, megfelelő alkotómunka és bemutatkozási lehetőség biztosítására egy önálló galéria kialakítása, ill. kollektív műterem a tagok számára. Továbbra is céljuk a művészeti ismeretterjesztés, előadások szervezése, évente egyszer művészeti hónap, tábor rendezése a társművészetek bevonásával és ezekhez megfelelő hely biztosítása. Új cél: az amatőr színház; a rendszeres szakmai, művészeti találkozások; tovább működik a filmszemle és a komoly és könnyűzenei rendezvények; művészettörténeti előadások, felolvasó estek; országos folyóiratoktól meghívott vendégekkel való beszélgetések (ÉS, Kritika, Új Tükör...)

Az Alkotárs tehát önálló jogi státuszlehetőséget teremtett arra, hogy gazdasági tevékenységet folytasson és megteremtse a feltételeket egyrészt a jászberényi Kortárs Galéria kialakításához, másrészt az egyesület működéséhez. Csak így vehet részt pályázatokon, így igényelheti vállalatok, intézmények pénztámogatásait rendezvényekre, alkotótáborokra. Az Alkotárs- tagok számára az egyesületté válás csak működési feltétel; a tagok önálló tevékenységeit nem korlátozza.

1988. március 22-én megtörtént az alapító közgyűlés tizenhat alapítótaggal. Bangócs Gábor az egyesület ügyvezető elnöke. Megkezdődött tehát a folyamatos pályázatkészítés. Az Eötvös József Alapítvány művészeti találkozók és kiállítások szervezésére adott támogatást. A Kortárs Galéria kialakításában a tagok önkéntes munkájához a Hűtőgépgyár, a Művelődési Ház, akkori kisebb szövetkezetek, a Jász kun Horizont Szabadidős Alap, ill. a szolnoki Papírgyár nyújtott támogatást. A jászberényi Városi Tanács, az „új esztétikával szembeállítva” aggodó értetlenséggel figyelte a progresszív művészeti vonulatot, így a csoport hol kapott támogatást, hol nem. A város fejlesztésére való törekvések és a kultúra terjesztése értelemmel bírtak számukra, de a „társadalmi rútságok esztétikája”, szimbolikus tartalomrendszere nem nyert tetszést.

StART

Az egyesület megalakulása utáni első nagy indító akció a StART. 1988 egész május havában tartó művészeti találkozó komplett művészeti programokból állt a társművészetek bevonásával. A programok az egész várost megmozgatták, mindegyik művelődési intézmény csatlakozott a programsorozathoz.

A nyitóesemény a Tanítóképző Főiskola új kollégiumában megrendezett kiállítással kezdődött, melyet Körmendi Lajos író nyitott meg. A program: Kovács István, Stanislav Troksiar és barátai mozgásszínháza; Dóra Attila szaxafonszólója; Várszegi Tibor video installációja és performance-e; Bangócs Gábor Szabad szellemi testmozgás, avagy a Kiskutya, nagykutya nem ugat hiába „Kórusmű”; Palkó Tibor: Hidegagyvelővel c. performance-e. Ezt színházi előadások, és koncertek (Bajkál Amúr L'amour, a Zóna Veteránjai, és a ZOKNI) követték. A Tanítóképző külön programjaként bár, de az eseményekhez kapcsolódóan szervezte meg Várszegi Tibor a Szolnok Megyei Filmklubosok Találkozóját, melyen folyamatosan vetítették a Balázs Béla Filmstúdió (Bódy Gábor: Psyche; Sára Sándor: Tüske a köröm alatt; Szabó Ildikó: Hótreál; Söts Sándor: Szárnyasügynök) filmjeit. Várszegi és társulata, a PONT Színház a továbbiakban is részt vett egyes AME rendezvényeken. A művészeti találkozó a nyárba torkollott és folytatásra talált az alkotótáborokban, művésztelepi munkákban.

II/3. Kortárs Galéria

A tér, igen a tér is fontos... Vizuális művészetek galéria nélkül? Tehetnénk fel a kérdést. Kell egy hely, ahol megmutatjuk a műveket, hogy „beszélhessenek”. Ez kell a közönséggel való vizuális kommunikációhoz. Bár az utcán is művészet a művészet, vagy magányos, egyszemélyes akciókat is bonyolíthatunk, hogy művet alkossunk. Kimehetnénk a természetbe, ahogy a Land art teszi. De az egyesület művészei meg akartak testesülni, nyilvánulni a jászberényi közönség felé egy arra kijelölt helyen, a művészet gyakorlására kijelölt „szakrális” térben.

Az AME eredeti ötlete egy olyan galéria kialakítása, mely kiállítások rendezése mellett egyéb rendezvények szervezésére, befogadására is alkalmas. Lényeges szempont volt, hogy a város központjában, forgalmas, könnyen megközelíthető helyen legyen. Az épület külső, belső karaktere illeszkedjen a kiállított művek hangulatához. A kortárművészek gyakori kiállítóhelyei a pincék, melyek utalnak a szimbólummá vált, időnként illegalitásba kényszerülő, underground- mozgalmakra. Az egyesület tagjai is efféle helyeken keresték, és ilyen lehetőség kínálkozott számukra a Táncsics Mihály utca 6. szám alatti MSZMP- székház pince-rendszerében.

A boltíves, négy helyiségből álló, bár eléggé leromlott állapotú pincehelyiséget megtekintve (mely korábban titkos lögyakorlatok, kiképzések akkorra már nem kihasznált helyszíne volt), a tagok alkalmasnak találták egy kortársgaléria kialakítására. A pincével szemben a Jász Múzeum, ill. akkoriban több vendéglátó egység is üzemelt az utcában.

Az egyesület szerencséjére egy frissen elfogadott párthatározat értelmében az MSZMP tulajdonában lévő, de általuk nem használt helyiségeket át kell adni közművelődési hasznosításra. Ezt a lehetőséget ragadta meg az egyesület. 1988. május 27-én levelet írtak az MSZMP Városi Bizottsága első titkárának, hogy bocsássa rendelkezésükre az épületrészt, melyet a tagok társadalmi munkában helyrehoznak. Az épületben az egyesület egy kisebb termet szeretett volna bérelni kollektív műterem céllal, a belső udvarban pedig a nyári időszakra egy sörkertet. Néhány tag vállalta, hogy a Táncsics Mihály utca üzleteinek cégtáblákat készít, és segítik az utca esztétikus megtervezését, növényzet, világítótestek kialakítását. A ház bérlője az MSZMP azonban nem pártolta a művészeti dolgokat, sörkert és szórakoztató jellegű terveket. A pincerendszert, ha nem is nagylelkűséggel, de az egyesület rendelkezésére bocsátotta, viszont nem járult hozzá „kihasználatlan helyiség hiányában” sem a kollektív műteremhez, sem a sörkert kialakításához. A pince átadásáról 1988. szept. 23-án megállapodási szerződést írtak alá. Kollektív műtermet a Nádor utca 6. szám alatti kiadó helyiségben béreltek. Az egyesület a galéria költségeihez a Városi Tanács VB-től engedélyt kért „téglajegyek” kibocsátására, az ezekből származó bevétel fedezné az átépítési költségek egy részét. Megkezdődtek a galéria munkálatai önerőből a tagok által társadalmi munkában. A salétromos falak lebontása, az elektromos hálózat kiépítése. A két nagyobb (24 és 30m²) és a két kisebb (9 és 12 m²) helyiségekből létrehoztak egy nagy és két kisebb kiállítótermet, valamint egy raktárhelyiséget. A nem használt teremben különböző akciók és performance-ek zajlottak. A homloki cégért Máté György, a feliratot Fecske József készítette. A galéria megnyitásához szükséges munkálatokat szintén a tagok végezték.

A Kortárs Galéria megnyitója 1988 szeptember 18-ára esett, a galéria és a kiállítás megnyitására Menyhárt Lászlót kérték fel, a Művészet c. folyóirat rovatvezetőjét. Az Alkotárs Egyesület tagjai performance-eket adtak elő (Kovács István: Szobrok biztatása; Palkó Tibor, Fecske József, Bangócs Gábor: Kakasszóló trió)

Az eseményekkel foglalkozott a Magyar Televízió és a rádió is. A megyei szintű lapok alig, vagy szinte egyáltalán nem foglalkoztak művészeti, kortárművészeti eseményekkel és a Szolnok Megyei Néplap néhány hiányos információ kivételével semmit sem közölt az országos szintű eseményről. A közölt adatok pedig a nyilvánosság előtt azt a hatást keltették, mintha az egyesületnek politikai színezete lenne. A tagok a Szolnok Megyei Néplap főszerkesztőjéhez intézett levelükben tiltakoztak a „politikai” jelző ellen, mondván az egyesület kizárólag művészeti tevékenységet folytat, és céljuk mindenekelőtt a művészet.

A galéria létrejötte után az egyesület rendszeres havi kiállítási programmal jelentkezett, melynek fő szervezői Palkó Tibor és Bangócs Gábor. Jászberényben immár valóban lehetőség nyílt a fiatal hazai kortárművészek bemutatkozására, és néhány év múlva a külföldi művészek számára is, amelyet az Art Camp Nemzetközi Művészeti Szimpóziumok tettek lehetővé. A kezdeményezéseket a Fiatal Művészek Stúdiója és a Művészeti Alap is támogatta.

1989. márciusában Bangócs KONKRÉT c. kiállításával indult a Kortárs Galéria programja, melyet Hann Ferenc művészettörténész, akadémikus nyitott meg; és Palkó Tibor, Dóra Attila, Várszegi Tibor, Kovács István, Bangócs Gábor performance-ei kísérték.

A további kiállítások meghívott művészeit a Fiatal Képzőművészek Stúdiójából válogatták ki: Győrfi Lajos szobrászművész, Darázs József festőművész, Tácsik János festőművész, Dévényi János festőművész, Lévai Jenő képzőművész...

1989-es év fő galériaprogramja volt a Post(a)Mens c. Fiatal Művészek I. Országos Szoborkiállítása, melyet Szőke Annamária művészettörténész nyitott meg. A művelődési Minisztérium külön pénzjutalmat ajánlott fel a legjobb alkotónak. A díjat Czobor Sándor képzőművész kapta.

1988-tól tehát az egyesület főleg országos szinten tevékenykedik és az Alkotárs mint csoport egy szűkebb részét képezi ennek. A következő időszakban az Alkotárs- kiállítások száma kevesebb. Ezek közül az egyik legjelentősebb az 1989 júniusában, a szentendrei Vajda Lajos Pince Galériában rendezett kiállításuk és performance-ük, melyet Hann Ferenc művészettörténész nyit meg.

A kiállítás sorozatok programjai tehát folyamatosan zajlottak Jászberényben, és tágultak a lehetőségek más művészekkel közös kiállításokra országszerte.

Az 1989-es rendszerváltás meghozta a szabadságot a politikamentes AME számára, viszont a nagy átrendeződések idején a művészet ismét „elveszett”. A Kortárs Galéria működésében is zavarok keletkeztek. A diktatúra ellenére a viszonylag gondok nélkül működő egyesület eddig csak ritkán került összetűzésbe a pártállammal. A szocialista szervek „eltúrték” tevékenységét, sőt „a szocialista kultúra színterének tekintették” a városért, közművelődésért folytatott megmozdulásaikért anélkül, hogy felfogták volna valós szemléletüket, az általuk végzett alkotómunka tartalmát (a kezdeti kiállítás bezárásokat leszámítva). Az értékorientált, a nemzeti és európai értékekből táplálkozó művészet, és a politikától független kultúra mint olyan, közömbös volt számukra, nem vettek róla tudomást, csak a központosított műveltségi értékekről. Viszont a többpártrendszer felhevült mámorában megnőtt a politikai táborok helyigénye. A volt MSZMP székház pincéjére az utódpart az MSZP is igényt tartott, melyet az egyesülethez intézett levélben ki is fejezett. Az 1988. szeptember 23.-án rendelkezésre bocsátott pincét 1989. november 16-án visszaigényli. A máig is tartó megoldhatatlan huzavona ellenére az Alkotárs Egyesület 1995-ig használta a galériát művészeti akciók, kiállítások, rendezvények lebonyolítására, a GUBANC (vagyis hogy a sok baba között elveszett a gyermek... már megint a művészet szakralitása...) 1995-ben jött, de erről majd később...

A Jászsági Művészetek Háza, létrehozása, az állandó kiállítás terve akkor még nem találtak támogatásra. 1990-ben az MSZP felajánlotta a Déryné Művelődési központban való elhelyezést, de az egyesület ragaszkodott a pincéhez.

A rendszerváltás után, bízva az új vezetésben, az egyesület Magyar Levente polgármesterhez fordult anyagi és erkölcsi támogatásért. Közgyűlést hívnak össze, amelyen egy pályázatot szerkesztenek meg, hogy újra elővegyék a régi, nem vagy csak részben megvalósult terveket, ill. új programok szervezését kezdeményezzék. Továbbra is szeretnék létrehozni a Jászsági Művészetek Házát, mely összefogná a Jászság képzőművészeti értékeit. Terveznek egy állandó kiállítást a Jászság művészetéből (Vágó Pál, Gecse Árpád, Benke László, Sáros András, Makay József, Vuics István stb) az itt élt és ma is élő művészek munkáiból (Máté György, Sisa József, Egyesületi tagok). Ez a terv külön vállalkozói támogatással jöhetne létre, mely néhány év alatt gyűjteménnyé válhat.

A városba működő művésztelep alkotásaiból kortárs gyűjteményt szeretnének összeállítani. Létrehozása hosszú távú feladat lesz és a város tulajdonát képezi. Tervezik újból egy nyári szabadtéri sörkert létrehozását, rendszeres irodalmi, képzőművészeti, zenei és egyéb társművészeti programokkal, ill. továbbra is céljuk a Kortárs Galériát megtartani, fenntartani és működtetni, valamint a nyári művészeti találkozót folyamatosan szervezni. A Polgármesteri Hivatal kisebb anyagi támogatással hozzájárult a tervekhez, de nagyobb beruházást nem vállalt. Pedig az 1990-es év nagy lehetőséget rejtett magában akár egy kortárművészeti gyűjtemény anyagának elkezdéséhez is, de elősorban a nyitást a világra.

III. Art Camp Nemzetközi Művészeti Szimpózium

1. Az első alkotótáborok

1984-ben kezdődik igazából az alkotótáborok története Jászberényben. Az I. Környezetalakító alkotótábor címe Játék mindenkinek. Dornbach Pál, faipari mérnök és fafaragó már 1983-ban elkészítette egy nagy formátumú faragott játszótér terveit, mely egy szlovák népmesét (A tizenkét hónap) dolgoz fel szimbolikusán. A játszótér része volt egy koncepciónak, mely a régi Május 1. (ma Margit)- szigetet Ifjúsági és Pihenőparkká alakítja. Az Alkotárs játszótér fafaragókat hívott meg: Szilágyi Dezsőt, Varga Józsefet, Máté György szobrászművészt... akik kifaragták a játékokat. A következő évben egyedi padokkal kiegészített műegyüttest a Képző és Iparművészeti Lektorátus is elfogadta.

Az alkotótábort ismeretterjesztő előadások egészítették ki, melyeket ismert művészek, művészettörténészek tartottak: Szemadám György, Bíró József, Körmendi Lajos, Szent Ernő, Dienes Eszter, Fekete Júlia, Mezei Ottó, Papp Gábor, L. Menyhért László... A táborban tartott filmvetítéseken felbuzdulva 1985-86-ban vetítés-sorozat kezdődött a Balázs Béla Filmstúdió filmjeiből. Durst György segítségével egy tematikus programot állítottak össze, mely főleg a BBS kísérleti ill. avantgárd vonulatát mutatta be az igen nagyszámú érdeklődőknek. (Huszárik Zoltán, Maurer Dóra, Wahorn András, Müller Péter, Erdélyi Miklós, Lukács Andor, Szirtes András, Xantus János, Hajas Tibor, Vészi János, Szomjas György, Peternák Miklós... filmjeiből).

A következő években az alkotótelepek Pedagógusok és Amatőr Képzőművészek Továbbképző Telepe címen működött tovább néhány évig. A helyszín a Tanítóképző Főiskola, a szakágak pedig: festészet, grafika, szobrászat, tűzzománc. 1986-tól itt dolgozik Palkó Tibor festőművész-tanár, aki a festészet szakágát koordinálta, a szobrászatot Máté György szobrászművész, a grafikát (linó, rézkarc, szita, fotó) Kisléghy Nagy Ádám festőművész, a tűzzománcot ifj. Nagy Ferenc ötvösművész irányította. Esténként közös alkotások, előadások, vetítések következtek a művészetekről.

Az 1987-től 1990-ig szervezett táborok is hasonló tematikával zajlottak, de a csoportban bekövetkező lényeges változásokat jelzi, hogy 1988-tól Bukta Imre képzőművészt kéri fel szekcióvezetőnek a Megyei Rajzpedagógusok és Amatőr Képzőművészek III. Nyári Alkotótelepére, 1989-től pedig Elekes Károly képzőművészt kéri fel a szakágak vezetésére, kiknek a neve már akkor is ismert volt országos és nemzetközi művészeti körökben. Az Alkotárs csoport amatőr művészeti mozgalomból egyre inkább átvált a hivatásos képzőművészet felé, ezen belül is a modern és a kortárs áramlatok irányába halad. Még élnek az amatőr társművészeti tevékenységek (film, video, zene), rövid időre megalakul a Bajkál Amúr L'amour és a szentendrei Bizottság zenekar volt tagjaival (Encho Del Mexico) még folynak a közös zenélések, de a hangsúly a képzőművészetre tevődik.

III/2. Art Camp

Az 1984-től rendezett alkotótáborok a nagyszabású nemzetközi programok előzményeinek tekinthetők. A csoporttagok (egyesületi tagok) országos és külföldi, egyéni és csoportos kiállításaik során jelentős nemzetközi kapcsolatokra tettek szert. A nyári táborok, művészeti találkozók nemcsak alkotás szempontjából fontosak. A művészeknek az is célja, hogy külföldi csoportokkal cserekapcsolatokat építsenek ki, külföldi művészeket, művész-csoportokat hívjanak meg Magyarországra, így a magyar művészek is megmutatkozhatnak külföldi kiállításokon, bekerüljenek a nemzetközi művészeti élet vérkeringésébe. A bemutatkozások meg-mérettetések is egyben, valamint eszmecserék a világról a művészetek nyelvén.

Cél egy demokratikus nemzetközi művésztársadalom⁴ kialakítása, kortárs művészeti összefogás, amely lehetővé teszi a kommunikációt, a kollektív gondolkodást, kortárs esztétikai kategóriák felállítását, feldolgozását a jelen művészetében, a jelen művészetéről. Egy friss, naprakész művészet bemutatása, mely nonprofit jellegű, azaz üzleti megfontolás nélküli. Az Art Camp lehetőséget teremtett a kortárművészek számára, hogy műveiket bemutassák a Kortárs Galériában és ingyenesen részt vehessenek az alkotótáborokban. Napjaink jelensége, hogy az üzletszerű kezdeményezések, galériák megfizethetőség szerint szelektálják a résztvevőket, ezáltal a „jó művészet” jelzővel illelhető színvonalat gyakran az anyagi helyzet határozza meg. Sok valóban jó művész számára nehéz bemutatkozási lehetőséget találni. A „jó művész” nem lehet egyenlő a „gazdag művésszel”. Ilyen értelemben a galériásokat kiszolgáló tehetős művészek képviselhetik csak a „jó” művészetet. A galériások időnként nagy fejtörést okoznak a művészeti életben. Pénzük, és az általa kialakult hatalmi pozíciójuk téveszmék kialakulását keltik a művészetek lényegéről társadalmi szinten, megbomlasztják az értékeket. Az általuk felállított értékhierarchiában a művészek is gyakran áldozatul esnek, és fogyasztás célra alkotnak, amelyből elsősorban a galériás nyer. Ebben az értelemben a kortárművészetnek etikai szerepe van, amely védelmezi a művészetek ősi, spirituális szerepét. A galériások világa azonban olyan démon, amely bármilyen alakban képes újjászületni, akár a kortárművészet démona képében is, és anyagiságával bekebelezi, eladja, pénzre váltja a művészetet, a művész lelkét. A fogyasztói társadalom szüleménye az a gondolat is, hogy a művészettörténetnek vége, merthogy a művészet halott. Pedig művészet az őskorban is létezett, anyagiasság nélkül is, az emberi faj nembeliségéhez kötődik mélyen, melyet rációval nem lehetséges helyettesíteni, mert a lét tudása nem azonos a lét érzésével. Sokkal inkább van szó a művészetről alkotott elképzelések, filozofálgatások válságáról, és egy kulturális korszak hanyatlásáról⁵, mint a művészet megszűnéséről. A média közvetítette világban a „közvetítésre” esik a hangsúly, és nem a „jelenlétre”, a dolgok személyes megélésére. Walter Benjamin: Kommentár és prófécia⁶ című könyvében utal arra,

⁴ Nagy Árpád Pika: Lodzsa Páholy Krachok, 1995.

⁵ Nagy Árpád Pika: Lodzsa Páholy Krachok, 1995.

⁶ Walter Benjámín: Kommentár és prófécia, Bp. 1969, Gondolat, in: A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában pp. 304

hogy a nagy történelmi korszakokon belül az emberi kollektíva egész létezési módjával együtt megváltozik érzékelésének módja is azáltal, hogy megjelenik a képi sokszorosítás, és ez a hagyomány erőteljes megrendüléséhez vezet.

A műalkotásokra vonatkoztatva kifejti, hogy ez a dolgok „itt” és „most”-jának, az aurának az elsorvadásához vezet. Vagyis a digitális világ nem pótolja teljesen a „jelenléteket”. Egy olyan képi mechanizmus, virtuális tér, amely látszólag mindent pótol, mégis hiányt hagy maga után. Megváltoztatja művészetről alkotott elképzeléseinket, a társas érintkezési formákat, összemossa a társadalmi különbségeket, „egyformásít”, elsöpri a tabukat, módosítja az erkölcsi ítéleteinket, megbontja a tér és időviszonyokat, beépül a legmélyebb tudati régióinkba, álmainkba, vizuális képzeletünkbe. Manipulációra alkalmas eszköz.

Bartus Ferenc festménye

A közösség tehát hangsúlyozni akarja a művészetek „érzékelhető”, jelenléttel bíró sajátosságát, az erős érzelmi élmények hatását, az egyszeri, megismételhetetlen, személyes élményeket, azt a kivételes szellemi és fizikai állapotot, mely lélek és ráció titokzatos kapcsolata.

Ezek időnként nyers, elemi erejű őszinte megnyilvánulások⁷, melyek időnként kívül rekednek a kiállítótermeken, galériákon, vagy megbotránkoztatják az odajáró sznob világot. Cél az elvárások csapdájának elkerülése, a divat kiküszöbölése, és bármilyen hatalomnak való alávetettség megszüntetése (pénz, politika...); az azonos művészeti elveket valók táborának megteremtése, és a köztük folyó aktív információcsere.

* * *

A tábor számára a helyet nem meglepő módon a Tanítóképző Főiskola szolgáltatta, ez volt az alkotói és szellemi központ; a tábor ideje alatt készült művek pedig a Kortárs Galériában kerültek bemutatásra. A tábor zárása után az ország más galériáiban is rendezhettek kiállítást Art Camp-anyagokból.

1990-ben a rendszerváltás évében már minden tekintetben megnyíltak a határok, sok külföldi művész érkezett hozzánk, ill. határon túli magyar utazott haza. A még mindig Pedagógusok és Amatőr Képzőművészek Alkotótelepe címen meghirdetett nyári művésztelepen sok művész és műkedvelő, magyar és külföldi egyaránt kapcsolatba léphetett, eszmecserét folytathatott, mely új perspektívát adott a jövő évi táborokhoz. Ezen a nyáron mutatkozott be először a Kortárs Galériában a bécsi CULT csoport (Eva Sarkösz-Pusztai, Roman Baumgartner, Karl Heinz Bloyer, Andreas Dworak, Alfred Graselli, Regine Hadraba-Baumgartner, Gerhard Kaiser, Brigitte Sasshofer, Ane Schmidt, Wolfgang Sohm). Közülük való az a magyar származású festőművész, Eva Sarkösz-Pusztai, aki a további években a magyar művészek osztrák kapcsolatait, kiutazását segítette megszervezni.

A CULT csoport kiállítására az AME kölcsönkérte a város egyik teréről (ma: Apponyi tér) eltávolított Lenin-szobrot, mely a galéria teremőri szerepét töltötte be. A látogatók ambivalens hozzáállása a jelenséghez újabb feszültségeket keltett.

1991 márciusában Bukta Imre, Palkó Tibor, Csurgai Ferenc, Kovács István, Czobor Sándor létrehozzák a RÓNA csoportot. Bukta Imre ötlete alapján egy sajátos alföldi művészetet akarnak bemutatni. A rövid ideig tartó átmeneti csoportnak két jelentős bemutatkozása volt: a budapesti Stúdió Galériában a Gallery by Night rendezvényein belül március 22-én a RÓNA TÚRA I. kiállítás.

⁷ Nagy Árpád Pika: Lodzsa Páholy Krachok, 1995.

Valamint a RÓNA TÚRA II. a váci Görög Templom Kiállítóteremben.

1991-ben már tudatos szervezőmunka eredménye az I. Nemzetközi Művészeti Találkozó címmel meghirdetett tábor, és a táborban résztvevő művészek magas létszáma is.

Az újonnan alakult BLOCK-csoport, akik az AME-vel is együttműködtek (Palkó Tibor, Sebestyén Zoltán, Katona Zoltán, Nayg István, Kopasz Tamás) kölni kiállításuk után meghívták a 68ELF csoportot (Ingeborg Broska, Manfred Hammes, Jochen Jankov, Georg Kohlen, Karin Mainer, Hans Jörg Tauchert). Sebestyén Zoltán festőművész müncheni kiállítása során helyi művészeket hívott meg (Fink Ossi, Theresia Heffele, Axel Kraus, Margit Brand). A BLOCK-csoport ekkor rendezte első bemutatkozó kiállítását, amelyen magyar és külföldi művészek performance-i voltak láthatók. A három müncheni művész szeptemberben visszatért a galériába kiállítani, amelyet Margit Brandt művészettörténész és Sebestyén Zoltán festőművész nyitottak meg.

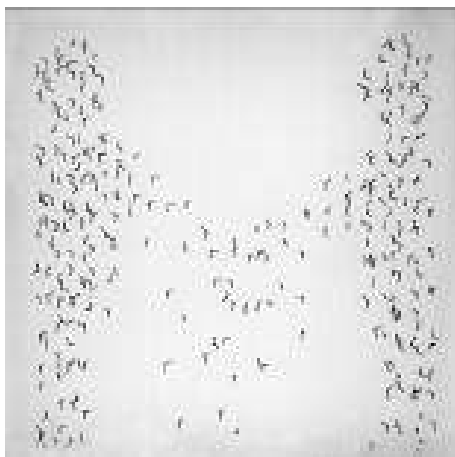
1992-ben az Art Camp 2. résztvevői három svéd és egy angol művésszel bővültek (Karl Jochen Stigmark, Alex J. Bernath, Dieter Carlson; Angliából Beata Bruncka). A CULT és a kölni 68ELF immáron visszatérő művészek.

A tábor ideje alatt pezsgő élet zajlott az AME tagok által kialakított udvarban esténként a legkülönbözőbb műfajokban: performance-k, spontán zenei rendezvények, koncertek... Ez az év a beteljesedés éve az AME számára, minden eddigi elképzelésük megvalósult. A tábor záró programja az *ALARM* c. kiállítás, melyet Novotny Tihamér és Sturcz János művészettörténészek nyitottak meg.

1992 őszén Eva Sarkösi-Pusztai közvetítésével magyar művészcsoporthat hívtak meg Bécsbe és Tullnba a *Reservoir* című kiállításra és performance-re. A kiutazó magyar művészek (Palkó Tibor, Bangócs Gábor, Bukta Imre, Katona Zoltán, Nayg István, Sebestyén Zoltán, Karmó Zoltán, Kovács István, Krizbai Sándor Alex, Nagy Árpád Pika, Elekes Károly, Kopasz Tamás, Szurcsik József) költségeit az Osztrák Kulturális Minisztérium jelentős összeggel támogatta. A kiállítások a tullni Kunstwerkstatt kiállítóteremben és a bécsi Donauraum Galeryben voltak. Ez a kiállítás- írja Eva Sarkösi-Pusztai a magyar művészekről Ausztriában megjelent prospektusban- egy művészcsoporthat kíván bemutatni, akik a jászberényi Kortárs Galéria összetartó erejével, egy flexibilis szövődéket alkotva tevékenyek.

Ezek a harminc, negyven éves művészek egy speciális és sajátos utat reprezentálnak Magyarországon. Tudatosan használják fel a klasszikus modern, a 60, 70-es évek metódusait, ami azonban itt nem konzervativizmust jelent. Kritikus szemléletük nyilvánul meg ebben a szelektálásban, az avantgárd kérdéseit elkerülve. (A tisztán művészet-immanens problémák elkerülése, az aktualizálás szenzációhajhász jelentéktelensége...) A társadalomkritika lehetőségének érdekében vállalnak egy érzelmi telítettségű, közvetlen, drámai kifejezési formát. Az emberi rezervák véglegességét- a legtágabb értelemben véve- tudatosítják a szemlélőben, s megmutatják, mennyire értékes és pótolhatatlan lett számtalan terület abból. Úgy gondolom, ez az elementáris érzelmi töltés és közvetlenség szintén azon értékes rezervák közé tartozik, amiket mindenképpen meg kell őrizni.⁸

1993-as Art Camp 3. jelmondata: NO BADY NO. A tábor „állandó” résztvevői a folyamatos alkotás mellett az elkészült műveket nemcsak a jászberényi Kortárs Galériában, hanem a budapesti Vigadó Galériában is bemutathatták, ill. később az ország más galériáiban is rendeztek Art Camp-kiállításokat.

Basa Anikó: Cím nélkül, cérna damil, 20x20cm

⁸ Eva Sarkösz- Puszta: *Reservoir* című katalógus, 1992. Bécs, Tulln

A 1994-es Art Camp 4. koncepciója: THE NAME OF THE GAME. Az osztrák cserekapcsolatok után a 1994-es év a finn kapcsolatok éve. A MAMÜ (Marosvásárhelyi Műhely) közvetítésével a magyar művészcsoporthoz (Bukta Imre, Elekes Károly, Ráczmolnár Sándor, Nagy Árpád Pika és a BLOCK-csoport) a finnországi Raumában szerepelt vendégkiállításon a Modern Múzeumban Eleven hal úszik a víz alatt címmel. A raumai művészcsoporthoz pedig a magyarok meghívására részt vett a nyári Art Camp-en.

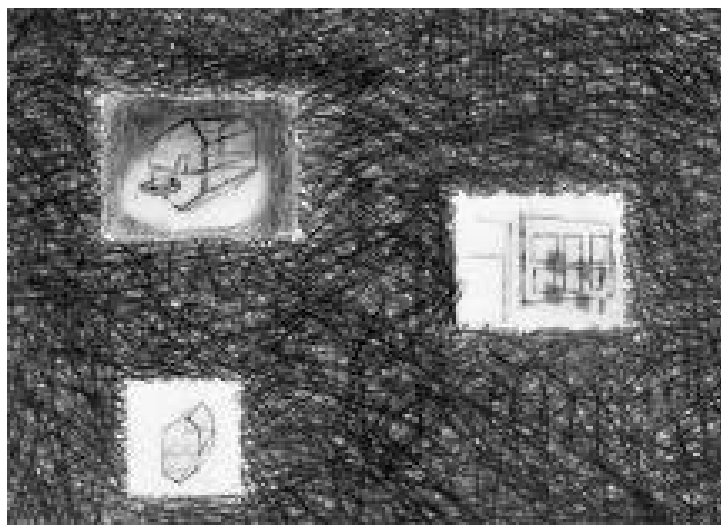
Az ez évi tábor Ifjúkori önarcképek című kiállítással indult, és esténként szokás szerint performance-k, zenélések folytak (Dóra Attila, Bada-Dada). A záró kiállítást Rita Sätteri művészettörténész, a Raumai Modern Múzeum igazgatója tartotta, majd Baji Miklós Zoltán BMZ, Kovács István, Bukta Imre és a finn művészek performance-it nézhették meg a kiállítást látogatók, valamint Dóra Attila szaxofonszólózott. Art Camp- kiállításokat rendeztek Budapesten a MŰ-Terem Kiállítóhelyen (Dohány utca 16-28.) Nyakkendő címmel, ill. a Vizivárosi Galériában THE NAME OF THE GAME címmel.

1994-es tábornak az Egyesült Államokból is volt résztvevője: Louis Douglas Davidson irodalom-történelem szakos tanár, aki 1987 óta figyelemmel kíséri a magyar képzőművészetet és 1990-ben alapítványt hozott létre az *Alkotárshoz* hasonló magyar kortárs-törekvések támogatására.

Az 1995-ös év Art Camp 5. táborát előrevetülő aggodalommal, s mint később kiderült, nem alaptalanul GUBANC címmel illette Palkó. Igen találó a jelszó, mert (az egyesület már akkori viszonylatban is) egyre kevesebb támogatást kapott, melyből szinte alig tudta fedezni a tábori költségeket. A Kortárs Galéria sem működött már olyan jól, mert nincs pénz a működtetéshez. A tábor időtartama a szokásos két hétről egy hétre zsugorodott, de ez a röpké hét egész évre szóló port kavart, és fontos akciót indított el. Ebben a forró tábori hangulatban írta meg Nagy Árpád Pika Lodza Páholy Krachok című kiáltványát, amelyben felhívja a figyelmet a művészet élményszerűségére, és együttműködésre szólítja a hasonló elveket valló művészeket, akik merik felvállalni az alkotói szabadságot, egy szuverén magatartást a fennálló struktúrával szemben. A tábor záró kiállítása GUBANC címmel részben a Kortárs Galériában került megrendezésre, a Ki-Fly című kiállítás pedig a Jászberénytől néhány kilométerre fekvő kerekudvari dohány szárító épületében. A kicsi nyitható ablakokkal borított óriási csarnokszerű épület különös misztikus fényhatásai

vonzották ide a művészeket, hogy itt alakítsanak ki egy közös installációt. Földbe fúrt lyukakba ezer félig beásott, külön erre a célra készített kiflit állítottak meghatározott irányokba. A kiállítást élénk vita előzte meg a táplálék ilyen fajta felhasználásáról, az esztétikum és morál kérdéseiről. Az elkészült megdöbbentő kompozícióról Várszegi Tibor és Bethlendi Csaba készített egy öt-hat perces filmet A kifli címmel, melynek egy perces rövidített változatát levetítette a Múza című televíziós kulturális műsor, és elismeréssel méltatta. A helyi kábeltévé mind a két változatot sugározta. A színvonalas film a kerekudvari kiállítás mellett két interjút is magába foglalt Sebestyén Zoltánnal és L. Douglas Davidsonnal. Sebestyén Zoltán a kiállítás létrejöttéről, koncepciójáról beszélt „miért került a kifli a földbe?“, Davidson pedig arról, hogyan látja „amerikai szemmel” a magyar kultúrát, mi vonzotta ide Amerikából, miben látja a magyar művészetek jövőjét.

Josef Tihanyi

Cím nélkül, 2003, vegyes technika, papír, 45×62,5 cm

A film és a kiállítás óriási megbotránkozást és erkölcsi vitát kavart a városban. Sokan kétségbe vonták a tábor és a kortárművészetek „művészeti” mivoltát, létjogosultságát. A város vezetése megvonta a támogatást az egyesülettől.

Az eset után „álmos csend” következett, míg P. Szabó Ernő művészettörténész a Magyar Nemzet 1996. július 19-i számában két oldalas cikket jelentetett meg a jászberényiekről a dilettantizmus ellen, ill. egy hosszabb beszámolót ír az Új Művészet folyóiratba a kiállítás következményeiről. Jászberényben, - idézi a szerző a kölni galériatulajdonos szavait- ebben az igazi vidéki városban az emberek természetesen érdeklődnek a művészetek iránt, nem pedig rideg-hideg meggondolás és értékrend alapján mint a világváros Kölnben⁹.

A cikk kétségbe vonja annak a kulturális bizottságnak a „kulturális” mivoltát, akik között nincs szakmailag hozzáértő, és nem ismerik fel napjaink művészeti értékeit.

A Kortárs Galériában ez az év volt az utolsó, amikor az Alkotársak kiállítást rendeztek. Az 1995-ös élmény megrázkódtatásai után Palkóék úgy határoztak, új helyszíneket kell keresni a jövőben az Art Camp ügyének folytatásához. A város néhány évre „megfosztatott” a kortársaktól. Viszont mindig akadtak, akik nyitottnak bizonyultak az új művészetek befogadására.

Katona Zoltán festménye

⁹ P. Szabó Ernő: Már megint az a fránya nonfiguratív művészet... Kiflierdő kenyértöréssel. In: Magyar Nemzet 1996. júl. 19.

Így volt ez 1996-ban is mikor a tábort átvitték Erdély területére, Csíkszeredába. A tábor címe és koncepciója a német die Brücke – csoport emlékére, ill. a kortárművészet ügyének átmentésére: *HÍD*.

A tábor megnyitóját a TILOS-Kávézó Galériában tartották Csíkszeredán. A *HÍD* című Nemzetközi Nyomatkiállítást L. D. Davidson és Sturcz János nyitotta meg. A kiállítás mellett performance-ket adtak elő (Bukta Imre és Elekes Károly, ill. a BLOCK-csoport és Nagy Árpád Pika), július 24-én Dóra Attila szaxofonozott ugyanitt, majd a táborozók részt vettek a Szent Anna-tói Nemzetközi Performance Fesztiválon. A táborról több cikk is megjelent a helyi lapokban: Hargita Népe (1996. júl. 23), Erdélyi Napló (1996. júl.27). A *HÍD* 2. zárókiállítás már nem a Kortárs Galériában volt, hanem a budapesti MAMŰ Pincében nov. 29-én Sturcz János megnyitójával.

* * *

A „kivonulás” utáni tizenöt éves időszakról csak rövid ismertető a mellékletben közzé tett anyag, De bizonyítéka annak, hogy az Art Camp egy ma is élő, pulzáló és növekvő organizmus a kortárművészeteken belül, mely nemzetközi szinten elismerést vált ki a szakmából. Az ország egyetemlein, főiskoláin, művészeti tanszékein, múzeumok, galériák kiállításain gyakran szegeznek nekem a kérdést: „Jászberényből vagy? Hogy vannak Palkóék? Üdvözlöm őket”

Katona, Elekes, Palkó a jászszentandrászi Aba-Novák templomban

MELLÉKLET

Art Camp-ek 1997-től

1997: Art Camp 7. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Kisújszállás

Cím, koncepció: átHÍDalás

Tábort követő kiállítások:

- Tiszán innen - Tiszán túl, Papi Lajos Alkotóház, Kisújszállás (Art Camp kiállítás)

- Onnan-Innen, MAMŰ Galéria, Budapest (A Kisújszállási Művésztelep kiállítása)

- átHÍDalás, Közép-Európai Képzőművészeti Szimpózium Duna Múzeum, Európai Közép Galéria, Esztergom

1998: Art Camp 8. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Csíkszereda

Tábort követő kiállítások:

Isten Hozott, Tilos-Kávézó Galéria, Csíkszereda

1999: Art Camp 9. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Tanítóképző Főiskola

Tábort követő kiállítások:

- MAMŰ Pince, Budapest

Ebben a tábori évben francia, német lengyel, szlovák, erdélyi, és magyar művészek vettek részt zene, képzőművészet és színház képviselői.

Program: filmvetítések, eszmecserek, művészek bemutatkozó előadásai.

Sturcz János művészettörténész, a Képzőművészeti Főiskola tanára, azzal a megbízással érkezett, hogy az itt alkotó művészek közül kiválasszon néhányat, kiknek munkáiból a MAMŰ Galériában (Ma Született Művek) egy tematikus kiállítást rendezzen. Sajnos Jászberényben nem sikerült kiállítani a műveket galéria híján, így csak egy estét betöltő ideiglenes bemutatót rendeztek a főiskola fazekas műhelyében. A Kortárs Galéria helyreállítását 2000-ben remélik, a jö-vőre tervezett jubileumi találkozó idejére. A 10 éves jubileumot mindenképpen Jászberényben szeretnék megrendezni a Jászberényi Nyár programjaival egy időben. (Jászkürt, 1999. szept. 11. szám, Horti Andrea cikke)

2000: Art Camp 10. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar

Cím, koncepció: JUBILEUM

Tábort követő kiállítások:

- MAMŰ Galéria, Budapest

2001 - Art Camp 11. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar

A tábor ideje: augusztus 1-12.

Cím, koncepció: Meghívó egy vadászatra

Tábort követő kiállítások:

- Meghívó egy vadászatra, MAMŰ Galéria, Budapest

2002. – Art Camp 12. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Szent István Egyetem Jászberényi Főiskolai Kar

Cím, koncepció: GÓLYA

A tábor utáni kiállítások:

- Gólya c. kiállítás, K.A.S. Galéria, Budapest, 2002.szept. 5.

2003. – Art Camp 13. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Szolnoki Művésztelep műtermei és galériája.

Tábor ideje: 2003. augusztus 3 – 16.

Cím, koncepció: GIGANT

Tábort követő kiállítások:

- Kerék c. kiállítás Szolnoki Művésztelepi Galéria, Szolnok

- Kerék c. kiállítás MAMŰ Galéria, Budapest

2004. – Art Camp 14. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Szolnoki Művésztelep, Tisza mozi

Tábor ideje: 2004. augusztus

Cím, koncepció: MOZI

Tábort követő kiállítások:

- ART CAMP 14. Nemzetközi Művészeti Szimpózium és Kiállítás Szolnok, Budapest

- „Mozi” c. kiállítás Szolnoki Művésztelepi Galéria, Szolnok

- „Artikum” c. kiállítás Régi Nemzeti Mozi, Szolnok

A képzőművészet a társművészetek között (színház, zene, irodalom, performance, intermédiák és a film) kiemelkedő szerepet kapott a 2004-es szimpóziumon is.

A hagyományos művésztelepi munkán és kiállításokon kívül a rendezvény fesztivál jellege is dominált. A szakmai munkák és előadások a Szolnoki Művésztelep műtermeiben, galériájában, a Tisza Mozi termeiben, a Szolnoki TV-ben és a Régi Nemzeti Moziban zajlottak.

2005 – Art Camp 15. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Szolnoki Művésztelep műtermei, galériája és az udvaron felállított szabadtéri színpad.

Tábor ideje: 2005. augusztus 21 – 31.

Rendezte: Alkotárs Művészeti Egyesület, Szolnoki Művészeti Egyesület és a MAMŰ Társaság

Cím, koncepció: MÉLY FOLYÓ

Tábort követő kiállítások:

- School c. kiállítás, Szolnoki Művésztelepi Galéria, Szolnok
- Mély folyó c. kiállítás, Szolnoki Művésztelepi Galéria, Szolnok
- MAMŰ Társaság Pincegaléria, 2006. május 26. 18. óra, Bp. Damjanich u. 39.

Megnyitja: Verebes György festőművész, Megnyitó után: MAMŰ Hangok

2006. Art Camp 16. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Szolnoki Művésztelep műtermei, galériája és szabadtéri színpada, Tisza mozi és galériája.

Cím, koncepció: TOLLBAMONDÁS

Tábor ideje: 2006. augusztus 21 – 31.

A képzőművészet a társművészetek között (színház, zene, performance, inter- media és az irodalom) kiemelkedő szerepet kapott a 2007-es szimpóziumon. A hagyományos művésztelepi munkán és kiállításokon kívül a rendezvény fesztivál jellege is dominált.

Tábort követő kiállítások:

- Vonzerő c. kiállítás, Szolnoki Művésztelepi Galéria, Szolnok
- Tollbamondás I. c. kiállítás Tisza Mozi Galéria, Szolnok
- Tollbamondás II. c. kiállítás MAMŰ Galéria, Budapest, 2007. május

Tábort követő kiállítások:

- Aba Novák Galéria, Szolnok
- Magyar Műhely Galéria, Budapest VII. Akácfa utca 20,

Megnyitja: Vécsei Nagy Zoltán művészettörténész

2008. – Art Camp 18. Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar

Cím, koncepciója: KÉKZÖLD

Tábor ideje: 2008. augusztus 21 – szeptember 3.

Tábort követő kiállítások:

- A volt Jászkürt Fogadó Galériája, Jászberény, 2008. augusztus 30. 17 óra.

Megnyitotta: Verebes György festőművész, a Szolnoki Művésztelep művészeti vezetője.

- Szolnoki Művésztelep, Kert Galéria, Szolnok, 2008. szeptember 27. 17 óra.

Megnyitotta: Nagy Árpád Pika Munkácsy-díjas festőművész.

2009. *Art Camp 19.* Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar

Cím, koncepció: JÁSZSZENT

Tábor ideje: 2009. augusztus 21. – szeptember 3.

Tábort követő kiállítások: spontán művészeti akció 2009. augusztus 18-án jászberényi Nagytemplom és a Katolikus Főplébánia közti parkban.

A koncepció lehetővé tette, hogy a művészek felkeressék a Jászságban fellelhető szakrális művészeti emlékeket, azokat dokumentálják, és beépítsék saját művészi világukba, műveikbe.

A téma feldolgozását segítve, e területtel foglalkozó szakembereket hívunk meg.

A meghívott művészek, minden létező kortárs művészeti ágban tevékenykednek (festészet, grafika- rajz, objekt- installáció, szobrászat, fotó, film, intermédia, performance, zene).

2010. *Art Camp 20.* Nemzetközi Művészeti Szimpózium

Helyszín: Jászberény, Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar

Tábor ideje: 2010. augusztus 22. – szeptember 1.

Cím, koncepció: Spirit Unity

Tábort követő kiállítások:

- Jászberény, SZIE ABK rajzterme
- Budapest, Godot Galéria

Palkó Tibor

Egy kiló alma, 2009. olaj, vászon, 130x190

*Az Art Camp Nemzetközi Művészeti Szimpóziumok és kiállítások
résztevő művészei, művészettörténészei:*

- Akos Jost - építész (Németország)
- Amrita csoport – képzőművészek (Budapest, Nagykáta, Szolnok)
- Anette, Lean V.O. – képzőművész (Hollandia)
- Anouk Llaurens - képzőművész (Franciaország)
- Babinszky Csilla - képzőművész
- Bada Tibor (Bada-Dada)- képzőművész
- Baji Miklós Zoltán (BMZ) – képzőművész
- Baksán Mária – író, költő
- Balogh István – színművész, rendező
- Bangócs Gábor -képzőművész
- Bartus Ferenc – festőművész (Budapest)
- Basa Anikó - festőművész (Tura)
- Beluzsár Csaba - festőművész (Jászberény)
- Bernáth, Alex J. – képzőművész (Svédország)
- Bíró József Költő –
- Bob József - képzőművész (Erdély)
- Bogdándi Zoltán Szultán – képzőművész
- Bosnyák Zsuzsa - festőművész
- Brandt, Margit – művészettörténész (Németország)
- Broska, Ingeborg - képzőművész (Németország)

- Brunska, Beata – képzőművész (Anglia)
Carlson, Dieter – képzőművész (Svédország)
Czobor Sándor - szobrászművész
Csurgai Ferenc - szobrászművész
Darázs József – festőművész
Davidson, Louis Douglas – irodalom, történelem tanár,
művészettörténész, Davidson Alapítvány (USA)
Deli Andrea - festőművész (Nagykáta)
Dévényi János - festőművész
Dévényi Mónika - festőművész (Budapest)
Dienes Eszter – költő
Dobó Krisztina - festőművész
Dóra Attila - zenész, performer (Budapest)
Dornbach Pál – fafaragó, szobrász
Doró, Sándor - képzőművész (Drezda)
Dömény Boriska - festőművész
Dresch Miklós – zenész
Eckert, Eva – képzőművész (Ausztria)
Eduard P. Cardinaux - Svájc képzőművész
Elekes Károly - festőművész (Budapest)
Eöcsi Bauer - Svájc festőművész, képzőművész
Fazekas, Sabine - képzőművész (Franciaország)
Fejős László - képzőművész (Nagykáta)
Fekete Júlia – képzőművész
Fink, Ossi - képzőművész (Németország)
Fodor Gábor – képzőművész
Foreman, Frank - USA filmrendező, performer
Fröhwald, Dagmar – képzőművész (Ausztria)
Gaál Tamás – szobrászművész
Gál Eszter – előadóművész
Garda Aladár László- képzőművész, textilművész (Köln)
Gáspár Gyula – képzőművész
Gerber Pál – festőművész
Golovics Lajos – művészettörténész
Gyórfi Lajos – szobrászművész
Gyórfi Sándor – képzőművész
Hall István – költő
Hammes, Manfred – képzőművész (Németország)
Hangácsi Ágnes - képzőművész (Jászberény)

Hann Ferenc - művészettörténész
Hatvani Műhely
Heffele, Theresia – képzőművész (Németország)
Höller, Barbara – képzőművész (Ausztria)
Ignaszak, Arkadiusz - Lengyelország, festőművész
Irsai Zsolt - képzőművész (Erdély)
Jakab Ágnes – textilművész (Erdély)
Jankow, Jochen – képzőművész (Németország)
Jos Peeters - képzőművész
Kácsér László - festőművész (Budapest)
Karmó Zoltán – szobrászművész (Budapest)
Katona Zoltán - festőművész (Bag)
Kenyeres Ferenc – operatőr
Kerékgyártó István – művészettörténész
Kis Zoltán László - grafikusművész, festőművész
Kiss Sándor – előadóművész
Kohlen, Georg – képzőművész (Németország)
Konrad, M. – képzőművész (Németország)
Kopasz Tamás, festőművész (Budapest)
Kovács Gábor – képzőművész
Kraus, Axel – képzőművész (Németország)
Krizbai Sándor, festőművész (Szentendre)
Kugler Erika - képzőművész (Jászberény)
L Simon László - író, esztéta (Agárd)
L. Menyhért László - művészettörténész
Lantos Erzsébet – előadóművész
Lauran Schyvens - Hollandia képzőművész
Lévai Jenő (XERTOX) –képzőművész
Lewonig, Friedrich - Németország képzőművész
Lewonig, Katharina - képzőművész (Németország)
Lóska Lajos – művészettörténész
Mainer, Karin – képzőművész (Németország)
Máriás Béla (Bada- Dada) – képzőművész
Marosán Ferenc – képzőművész
Menyhárt László – művészettörténész
Mezei Ottó - művészettörténész
Mezei Péter – zenész
Miklós Árpád – képzőművész
Nagy Ádám – festőművész

Nagy Andrea - festőművész
Nagy Árpád Pika - festőművész (Budapest)
Nagy Edit - galériavezető (Szolnok)
Nagy F. Katalin - művészettörténész
Nagy Tamás – képzőművész (Jászberény)
Nagy Zopán - fotóművész (Budapest)
Nagy István - festőművész (Budapest)
Novotny Tihamér – művészettörténész (Budapest)
Ocztos István - festőművész (Budapest)
Ocskay László Doki - festőművész (Budapest)
Orbán Endre – grafikus - festőművész (Erdély)
Palkó Tibor, festőművész (Nagykátá)
Palkovits Edina – képzőművész (Jászberény)
Papp Gábor - művészettörténész
Patty, Peter – képzőművész (Németország)
Pető Barna - festőművész (Budapest)
Pozsár József - képzőművész
Pusztai, Eva Sarkösi – képzőművész (Ausztria)
Ráczmolnár Sándor – képzőművész
Ronyecz Mónika – előadóművész
Rönepper, Joachim – képzőművész (Németország)
Salo, Tiina – képzőművész (Finnország)
Sanvoort, Leonie von – képzőművész (Hollandia)
Sárkány Sándor – képzőművész (Szajol)
Sätteri, Ritta – művészettörténész (Finnország)
Sebestyén Zoltán - festőművész (Budapest)
Simon, Sandor festőművész (Párizs)
Soós György Georgius – festőművész (Szolnok)
Sörös Zsolt - zenész
Stigmark, Karl Jochan - képzőművész (Svédország)
Stima Klára - művészettörténész,
Sturz János - művészettörténész
Szabó Attila – fotóművész (Erdély)
Szabó Béla – szobrászművész
Szabó Sándor – költő
Szántó Éva – előadóművész
Szemadám György – festőművész
Szent Ernő – költő
Szőke Annamária - művészettörténész

Szurcsik József – grafikus-, festőművész
Tácsik János – festőművész
Taskovics Éva - média művész (Budapest)
Taszycki, Zbyszek - festőművész (Lengyelország)
Tauchert, Hans Jörg – képzőművész (Németország)
Tihanyi, Josef – képzőművész (Szlovákia)
Tobias Stengel - képzőművész (Németország)
Tomsó Judit – festőművész (Budapest)
Túri Éva – képzőművész
Újlak Csoport
Varga Erik – képzőművész (Szolnok)
Várszegi Tibor – író, rendező,
Vécsi Nagy Zoltán - művészettörténész
Verebes György - festőművész (Szolnok)
Závada Pál (XERTOX) – író
Zirczi Judit, festőművész (Budapest)

Gulyás Erzsébet

HELYISMERETI KÜLÖNGYŰJTEMÉNY A JÁSZBERÉNYI KÖNYVTÁRBAN

*„Ami ma történik,
holnap már
történelem”*

A jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központban a helyismereti gyűjtemény egy 27,5 négyzetméteres önálló helyiséget kapott az első emeleten, ahol az olvasók, a könyvtárhasználók nyugodt körülmények között kutathatnak, olvashatnak, vehetik igénybe a szolgáltatásokat. Telefonnal, nyomtatóval is rendelkezik, a fénymásolás is lehetséges, természetesen a szerzői jogot figyelembe véve. A könyvtár többi részlegéhez hasonlóan hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken 9-től 18-ig, szombaton, pedig 9-13-ig tart nyitva.

A könyvtár helyismereti részlegének a feladata: a Jászságra vonatkozó dokumentumok: könyvek, újságok, képeslapok, fotók, kiállítási katalógusok, illetve meghívók, CD-lemezek, CD-ROM-ok gyűjtése, megőrzése, feltárása, az olvasóknak, a könyvtárhasználóknak a rendelkezésre bocsátása.

Gyűjteményünk

A különgyűjteményben található 5600 könyv, 92 mikrofilm – amelyen az 1868 és 1949 között megjelent jászsági folyóiratokat lehet olvasni, több ezer jászberényi vonatkozású lapkivágat, aprónyomtatvány (meghívók, tájékoztatók, választási szóróanyagok), térképek, kéziratok, képeslapok, szakdolgozatok, CD-lemezek, CD-ROM-ok, az 1980-os évek elejétől a Városi Tanácsi, illetve Önkormányzati jegyzőkönyvek. Kb. 100-150 az 1970-es évek végétől megjelent újság, folyóirat, üzemi és iskolai diáklap, illetve 1989-től megjelent/megjelenő jászberényi és jászsági újság. Természetesen a kölcsönözhető helyismereti témájú könyvek is itt kaptak helyet.

A helyi kábeltelevízió hírműsorát 1992-től rögzítjük, ezek a kazetták a videotárban találhatóak. Számuk több százra tehető, a könyvtárhasználók a kamarateremben nézhetik meg a kazettákat, elsősorban dolgozatok, szakdolgozatok, pályamunkák megírásához.

Könyvek

Az 1800-as évektől jelentek meg jászszági vonatkozású könyvek, ezek jelentős része megtalálható a különgyűjteményünkben, ezek a kötetek ma már „védettek”, amely azt jelenti, hogy nem kölcsönözzük, csak helyben használható, illetve nem másolható és nem szkennelhető, pl.: Horváth Péter: Értekezés a' Kúnoknak, és Jászoknak eredetéről, azoknak régi és mostani állapotjokról. Pest, Trattner János ny. 1825., Jászok Egyesülete újra megjelentette 1996-ban

Gyárfás István: A jász-kunok története, 1–4. köt. Kecskemét, Szilády, 1870–1885. (A Jászok Egyesülete szintén kiadta reprint kiadásban.)

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye múltja és jelene / szerk. Scheftsik György. Pécs : Dunántúl Rt., 1935.

Fodor Ferenc: A Jászság életrajza. – Bp., Szent István Társulat, 1941. (1991-ben látott napvilágot a reprintje.)

1945 után önálló helyismereti könyvnek tekinthető mű László Gyula: Lehel kürtje című kiadvány, amely először 1953-ban jelent meg, majd ezt követte még három kiadás, az utolsó 1973-ban. Az első helyi kiadványok a Jász Múzeumnál láttak napvilágot a „Jászsági füzetek” sorozatban, amelynek első kötete 1967-ben Blénassy János: Jászberény iskolázásának és közművelődésének története volt (a szerző helytörténeti kutató volt, sok publikációja, cikke jelent meg). Mai napig él a sorozat, 2010-ben látott napvilágot a 47. kötete: Kókai Magdolna: „Ágy lábánál van a másik...” Születés körüli szokások és hiedelmek a Jászságban. Napjainkban egyesületek, alapítványok jelentetnek meg könyveket, illetve a szerzők saját kiadásai, amelyeket igyekszünk megvásárolni, illetve felkutatni pl.:

Jászsági évkönyv 1993-től folyamatosan napvilágot lát, amelyet a Jászsági Évkönyv Alapítvány ad ki, s elektronikus formában is elérhető. (www.jaszszag.uw.hu)

KÉSZ (Keresztény Értelmiségi Szövetsége Jászberényi Szervezete) kiadásában pl.: Sáros András: A jászberényi főtemplom története. 2002.

„A Jászságért” Alapítvány a kilencvenes években reprint kiadásban jelentetett meg több, a jászok történetével foglalkozó alapvető művet, pl.: Fodor Ferenc: A Jászság életrajza, 1991-ben.

A kistérség településein is egymás után jelennek meg a községek történelméről szóló könyvek, amelyeket általában az önkormányzatok

adnak ki, vagy támogatnak pl.: Évek könyve : Jászboldogháza régen és ma / szerk. Konkoly Béláné, Zrupkó Ferencné. 1996.

A Jászság és Dósa : Olvasókönyv/Gulyás János. Jászdózsa Községért Alapítvány, 2001.

Alattán község története/szerk. Mosonyi Sándor : előszó Koczás Gábor. Alattán Községért Alapítvány, 2009.

Újságok, folyóiratok

1868-1949 között megjelent jászsági lapok mikrofilmen

találhatók, pl.: Jász-Kunság 1868, Jászberény és Vidéke

1885-1906; Jász Újság 1910-1914, Ugar 1941-1944

1967-től a Hűtőgép, illetve az Electrolux Újság

1989-től a jászberényi és jászsági települések lapjai, (Jászágon és Jásziványon nem adnak ki újságot) pl.: Jászkiirt, Jászvidék, Dósai Hírek

Megyei lapok pld: Jász-kunság, Szolnok Megyei Néplap, illetve a Új Néplap, Nagyalföld

Az újságok nagy része már napjainkban az interneten is olvasható. Jászberényben már elektronikus újság is tudósít: jaszbereny.hu, tutihir.hu

Önkormányzati jegyzőkönyvek

1990-től folyamatosan, valamint 1970-es évek közepétől a tanácsi jegyzőkönyvek is, az utóbbiak hiányosan.

Szakedolgozatok, kéziratok, pályamunkák

A könyvtárunkról, valamint az egyes részlegekről szakedolgozatok készültek, amelyek a kezdetektől napjainkig dolgozzák fel az eseményeket: pl. Laczkó Ottóné, Török Lajosné, Gulyás Erzsébet, Tóth Brigitta írásai. Egyéb témakörökben készültek/készülnek diplomamunkák, de ezekből nagyon keveset kapunk meg a szerzőktől: Berényi Marianna: Zsidóság Jászberényben stb.

Helytörténeti kutatók, diákok különböző pályázatokon vesznek részt, ezekből is kerülnek be a különgyűjteményünkbe. Ez év nyarán kaptuk meg A SZIE ABK Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium évek óta meghirdetett megyei honismereti pályázatra beküldött pályamunkáit, amelyeknek a feldolgozása folyamatban van.

A különböző kéziratokat az olvasók felhasználhatják későbbi kutatások alkalmából, fénymásolni nem lehet belőlük, csak a

felhasznált irodalmi részt. A könyvtárhasználók figyelmét mindig felhívjuk, hogy forrásként minden egyes alkalommal pontosan tüntessék fel az idézett, felhasznált mű adatait.

Képeslapok, fotók

Dobozokban, illetve albumban kerülnek elhelyezésre. A jászberényi képeslapok, fotók megtalálhatók az Interneten a www.jasznaplo.hu címen, illetve a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Verseyhy Ferenc Könyvtár honlapján a képtárban. A gyűjteményünkben egy-pár 1900-as évek elején készült képeslap is van.

Aprónyomtatványok

Meghívók: 1967-től találhatók gyűjteményünkben. Dobozokban tároljuk évenkénti bontásban, így viszonylag könnyen visszakereshetők, abban az esetben, ha ismert a rendezvény időpontja.

A Jászberényi Nyár prospektusai külön-külön dossziében találhatók, szintén éves bontásban a Csángó Fesztivállal és a Jász Expo anyagával. Kiállítási katalógusok: az 1970-es években a könyvtár nagyon sok grafikai kiállítást rendezett, amelynek a katalógusa is megjelent.

Tájékoztató füzetek: a Jász Világtalálkozókról, egyes iskolákról, az állatkertről, ipari vállalatokról pl.: Hűtőgépgyár, strandokról stb.

Önkormányzati és az országgyűlési választások szóróanyagát, egyes képviselőjelöltek bemutatkozó lapját, helyi hirdetési újságokban megjelenő közleményeket, a választási végeredményt közlő cikk/cikkeket is megőrizzük.

Sajtófigyelés

1967 óta folyamatos, a cikkekről lapkivágatok készülnek. 1992-ig előfizettünk az országos sajtófigyelésre, azóta csak a könyvtárba járó időszaki lapokat figyeljük, ma már az online lapokat is figyelemmel kísérik. Témakörönként – civil szervezetek (előzőleg társadalmi szervezetek), ipar, kereskedelem, kultúra, mezőgazdaság, önkormányzat (előzőleg tanács), pártok, valamint egyéb – kerülnek füzetekbe beragasztva. Az egyébhez a bűnügyi, egészségügyi és a sport tartozik. Az ipar témakörből kiemeljük a Jászberényben működő Aprítógépgyár/RUUKKI és a Hűtőgépgyár/Electrolux üzemekkel foglalkozó publikációkat. A füzetekben a lapkivágatok időrendben, dátum szerint találhatók.

Katalógusunk

Hagyományos cédulakatalógusunkban a könyveket analitikusan feltárjuk, címek és a szerzők szerint. 2005-ben ezt lezártuk. Az azóta megjelent kiadványokat a Textlib adatbázisban tárjuk fel, amely a világhálón is elérhető.

A Jászságról és Jászberényről megjelent újságcikkeket 1996-ban kezdtük feltárni a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény munkatársai által készített adatbázisba. Kezdetben az olvasóteremben található országos, illetve megyei folyóiratokat dolgoztuk fel, majd 1999-től az önkormányzati jegyzőkönyveket is.

2004 szeptemberétől a helyi cikkek is a Textlib adatbázisba kerülnek, az intézményünkbe járó újságok, városunkkal foglalkozó cikkek bibliográfiai adatait feltárjuk, visszakereshetővé tesszük.

Kiadói tevékenységünk

Természetesen az intézményünk is publikált, 1970-ben, 1971-ben és 1973-ban évkönyvet jelentetett meg, elsősorban a kollégák írásait. 1973-tól 1976-ig pedig az éves jelentést. 1982-ben a Mit tehet a könyvtár? Cikkgyűjtemény egy városi-járásai könyvtár tíz évéről címmel jelentek meg kötetek Arató Antal szerkesztésében. 2000-ben a könyvtár megalakulásának 100 éves évfordulóját ünnepeltük egy újabb évkönyvvel, amelynek felelős kiadója Szabó Jánosné. 2002-ben pedig A Jászság bibliográfiáját jelentettük meg Gulyás Erzsébet szerkesztésében, amelynek második bővített kiadása A Jászság könyvészete 2008-ban jelent meg. A kötetben 2768 tételszám az altételekkel együtt eléri a tízezret is, kiegészíti a földrajzi, személy-, tárgy- és sorozat mutató. A bibliográfia, a könyvészet és a 2000-es évkönyvünk a honlapunkon is megtalálható. Természetesen ezek a kötetek a helyismereti gyűjteményünk nagyon fontos részei.

Az évek során nagyon sok ajánló bibliográfiát, illetve irodalomkutatást készítettünk különböző témakörökben: történelem, irodalom, mezőgazdaság, egy-egy személy munkásságáról stb., amelyeknek egy-egy példányát 1967-től a gyűjteményben is elhelyeztük.

A könyvtárról már több tájékoztató is készült, a legújabb az ez évi konferenciára. A Jászsági évkönyv számára 1994-től minden évben összeállítja városunk kronológiáját Hasznos Rozália.

Használói felmérés

Az átalakított és kibővített könyvtárban 2005 decembere és 2006 februárja között készítettem egy használói felmérést, amely a Kaptár : A Jász-Nagykun-Szolnok megyei könyvtárak híradója 2006. 2. számában jelent meg, így csak röviden ismertetem. A különgyűjteménynek 460 személyes látogatója volt, illetve 32 távhasználója, akik 298 referenzs kérdést tettek fel. Helyben használtak 2038 darab dokumentumot. Érdekes, hogy a 1970-es és 1980-as évek tanácsi jegyzőkönyvéből kértek többen információt: díszpolgárokról, utcanevéről, régi rendeletekről is. Sokan keresték az új épületünkről a dokumentációt, illetve a fotókat. (Több évfolyamdolgozatot is készítettek belőle a jászberényi főiskolások.)

Országos rendezvények

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezete már két alkalommal tartotta tanácskozását az intézményünkben. 2006 novemberében az aprónyomtatványok gyűjtéséről, megőrzéséről, feldolgozásáról. A könyvtárakban nagyon sok meghívó, prospektus, levelezőlap, fotó található, ezeknek a teljes feltárása a jelen és még inkább a közeljövő feladata, felhasználva az új technikai lehetőségeket.

Ez év nyarán pedig a helyismereti könyvtárosok 17. konferenciájukat tartották városunkban, amelynek helyszíne a SZIE ABK Apponyi terme volt, közel 100 könyvtáros gyűlt össze a három napos tanácskozásra, ahol a helyismereti kiadványok mai helyzetének kérdéseiről tartottak előadásokat. A kiadványok nyomdai megjelenésétől a digitalizálásig, ismert szakemberektől hallgattunk érdekesítő, szemléletes ismertetések. A kistérség és a megye gyűjteményeinek, kiadói tevékenységének bemutatására is sor került. Knorné Csányi Zsuzsa a főiskolai könyvtár régi könyveit ismertette. Bathó Edit a Jász Múzeum, Dobos László pedig a Jászok Egyesületének kiadói tevékenységéről tartott előadást. Parti Csaba az 1993-tól folyamatosan megjelent Jászsági évkönyvről, Csőke Tibor pedig Ipolyi Arnold és Törökszentmiklós kapcsolatáról, végül Gulyás Erzsébet pedig a jászsági időszaki kiadványok történetéről beszélt.

Természetesen Jászberény nevezetességeit is bemutattuk egy séta során Parti Csaba kollégámmal. Sisa József művész munkásságát is megtekintette a művésztanyán a vendégeink egyik csoportja. Második nap délután pedig Jászapátira és Jászszentandrásra látogattunk el, ahol

az ottani kollégák mutatták be intézményüket és a település nevezetességeit. A három napos konferencia megrendezésének lehetősége számunkra azt jelentette, hogy a jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ tevékenységét, a helyismereti munkánkat országosan is elismerik, értékelik.

A jövő

Ebben az évben a minisztérium meghívásos pályázatán egyik nyerteseként a helyi folyóiratok digitalizálásának elindítása történt meg. Az 1800-as évek végén és a huszadik század elején megjelent jászági újságok feldolgozása megkezdődött, hét periodika digitalizálásra kerül sor. A térség első ismert újságja a Jász-Kunság, amely 1867 és 1875 között jelent meg, és az egész hármaskör területén terjesztették. A digitalizált anyagot folyamatosan küldjük az Országos Széchényi Könyvtár EPA-ba (Elektronikus Periodika Adatbázis), így bárki hozzáférhet a világhálón a jászági újságokhoz. A tájékoztatás, a helyismereti kutató tevékenység így sokkal gyorsabb lesz, az olvasókat, a könyvtárhasználókat könnyebben tudjuk a kívánt információhoz juttatni.

A különgyűjteményünkben található képeslapok feldolgozása és az Országos Széchényi Könyvtár Képtárába való beküldése a jövő évi terveinkben szerepel.

A könyvtár helyismereti tevékenysége több évtizedes múltra tekint vissza. Miért van szükség egy ilyen különgyűjteményre? Az adott településhez, térséghez való kötődést erősíti, az ismeretek hozzásegítenek a lokálpatriotizmus kialakulásához. Eötvös József gondolatával: „Az egész hazát csak eszmében foghatjuk fel, s így azon szeretet, mellyel az egyes falujához vagy környékéhez ragaszkodik, tulajdonképpen azon kapocs, mely őt a hazához köti.”

Egy település, kistérség problémáinak, műemléki, oktatási, környezetvédelmi stb. feladatainak megoldását segíti a helyi információk feltárása, közreadása. A lokális ismeretek nélkülözhetetlenek a közhasznú információ szolgáltatásban. Gondolok itt az önkormányzati állásfoglalásokra, programajánlatokra, a különböző rendezvények előzetes anyagaira stb.

A helyismereti gyűjteményben őrzött dokumentumokban rögzült információk nélkülözhetetlen forrásai a tudományos és a helytörténeti kutatásnak. A ma keletkezett és a könyvtárba bekerülő folyóirat, napilap gyakorlatilag rögtön a múlt részévé válik. Az iskolai

oktatásban jelentős szerepet kap az adott település ismerete, a diákok szűkebb és tágabb környezetének megismeréséhez járul hozzá.

A helyismereti gyűjteményünk különböző dokumentumaival igyekszik az olvasók, a helyismereti kutatók, a pályázatok, illetve diplomamunkák készítőinek információ igényeit kiszolgálni, más könyvtárak dokumentumait is közvetíteni. Az érdeklődő olvasóink számára szeretnénk a városunk, a Jászság múltjának, jelenének és a jövő elképzeléseinek, fejlesztéseinek megismerését lehetővé tenni

Nagy Nikolett

ÚJ TÖREKVÉSEK A KÖNYVTÁR INFORMATIKAI TEVÉKENYSÉGÉBEN

Könyvtárunk a 90-es évek elején a TextLib Integrált Könyvtári Rendszer megvásárlásával újabb lépést tett a modernizáció felé. A program segítségével lehetőség nyílt munkafolyamataink gépesítésére. A 2005-ben elkezdett vonalkódos kölcsönzésig hosszú és fáradságos út vezetett. A könyvtárosok egy kis csoportja a szoftvert szállító Infoker Szövetkezet és a megyei könyvtár által szervezett betanítás után megkezdte a honosítást. Az egyedi azonosítás érdekében minden egyes könyvtári dokumentumot (könyv, térkép, videokazetta, DVD...) elláttunk vonalkóddal, majd hozzárendeltük a példány adatokat (leltári szám, raktár, raktári jelzet, kölcsönözhetőség), amelyek megmutatják, melyik részlegben, melyik polcon található az adott mű, és milyen feltételekkel kölcsönözhető.

Az újonnan vásárolt kötetek 1997. május 13-a óta kerülnek az adatbázisba, ezekhez már a beszerzésre vonatkozó adatok is rögzítésre kerülnek, úgymint ár, beszállító, beszerzés módja és ideje. A következő lépésben az adott példányokhoz társítjuk a mű bibliográfiai leírását: cím, szerző(k), kiadó, megjelenés helye, ideje, illetve a több szempontú visszakereshetőséget biztosító egyéb elemekkel (ETO-jelzet, tárgyszó) is ellátjuk a műveket.

Ebben a folyamatban nagy segítséget nyújt, hogy adatbázisunkban megtalálhatók (vagy további könyvtárak katalógusából átemelhetők) a máshol már feldolgozott művek adatai – szakmánk ennek biztosításával igyekezett elkerülni a párhuzamos munkát.

2005-ben, mikor javában zajlott a könyvtár átépítése, a könyvtár vezetősége úgy döntött, hogy a felújítás után elkezdjük az elektronikus kölcsönzést. Az ideiglenes helyen így megkezdődött mind a rendszer, mind a humán faktor felkészítése. Elsőként az adatbázist a könyvtári szabályzatnak megfelelő paraméterekkel kellett ellátnunk.

Meghatároztuk, milyen dokumentumot, ki, mennyi időre kölcsönözhet, milyen mértékű késedelmi díjat kell fizetni adott dokumentumtípusonként, egyszerre hány kötet lehet az olvasónál stb. Amikor a rendszer készen állt, megkezdődött a könyvtárosok betanítása.

A nagy nap 2005. november 21-én, a könyvtár újrainvitásán érkezett el. A feladat nehéz és körülményes volt, hiszen géppel nem rögzítettük előre az olvasók adatait. Ennek ellenére elmondható, hogy a könyvtárhasználók kényelmét és idejét szem előtt tartva sikerült megoldanunk az átállást. Az adatok ellenőrzése céljából mindenkit megkértünk, töltsenek ki egy beiratkozási lapot, amely alapján elkészítettük a vonalkóddal ellátott új típusú olvasójegyet. Így váltotta fel végérvényesen a tasakos kölcsönzést az elektronikus. Ugyanezen a napon lezártuk a cédulakatalógust, az újonnan vásárolt művek adatai már csak az online katalógusban érhetők el.

A következő fontos dátum a gépesítés folyamán 2009. június 4-e, amikor az I. Könyves Csütörtökön bemutattuk a webopacot, az

A katalógus weblapja

interneten elérhető katalógust (<http://jaszkonyvtar.hu/katalogus>). Ebben bárki, bármikor megnézheti, hogy milyen dokumentumok találhatók meg gyűjteményünkben. Könyvtárunk tagjai egy rövid azonosítást követően az Olvasói állapot menüpontban arról is tájékozódhatnak, hogy milyen műveket kölcsönöztek ki, azokat mikor kell visszavinniük, esetleg mennyi késedelmi díj keletkezett. A katalógus már most számtalan extra funkcióval rendelkezik.

A legtöbb könyv mellett megjelenik annak borítója, ismertetője, ugrópont a teljes szövegű digitalizált változathoz (amennyiben létezik ilyen).

Az interneten elérhető katalógusunk

A fejlődés azonban nem állhat meg itt, így a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) pályázat egyik fontos elemeként az integrált rendszer is fejlesztésre kerül. Még az idén megtörténik az adatbázis átültetése egy gyorsabb, biztonságosabb, nagyobb kapacitású szerverre. A katalógus rég várt funkciókkal bővül: az olvasó hosszabbíthat, előjegyezhet interneten keresztül, kérhet SMS vagy e-mail értesítést a kölcsönzési határidő lejárta előtt, így valószínűbb, hogy időben tudja visszahozni a kölcsönzött köteteket.

JászPortál - Könyvtári „Tudásdepó-Expressz” a Jászságban

2008 nyarán, amikor megjelent a felhívás a TIOP Könyvtári Szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése — "Tudásdepó-Expressz" című pályázatra könyvtárunk meghívta a jászsági könyvtárszakma képviselőit. Hamarosan megalakult a nyolctagú konzorcium, melynek vezetője egyhangú választással a mi intézményünk lett. A konzorcium további tagjai: Jászapáti, Jászárokszállás, Jászkisér, Jászladány könyvtárai, Jászdózsa és Jászfényszaru önkormányzatai, és a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kara lettek. A konzorcium a megigényelt 70.000.000 forint támogatást 100%-ban elnyerte, így lehetővé vált a projekt megvalósítása.

A projekt átfogó célja a jászsági könyvtárak informatikai, kommunikációs infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése volt. Különös figyelemmel a következőkre: az egyes könyvtárak felhasználói körének bővítése – fogyatékkal élők és más hátrányos helyzetű lakossági kategóriák számára elérhetővé tenni az állományokhoz való gyors és teljes körű hozzáférést. A könyvtárak bekapcsolása a települési és regionális szintű formális és informális képzési programokba. A könyvtárak közötti együttműködés elősegítése, az állományokhoz való széles körű on-line hozzáférés lehetővé tétele összehangolt információs rendszerek segítségével. A tervek szerint a résztvevő könyvtárakban meglévő tudástár az új infrastruktúra segítségével nemcsak művelődési és szórakoztató célt szolgál majd, hanem az oktatás és a tanulás legkülönbözőbb folyamatait is hatékonyan szolgálja. Könyvtári szolgáltatásaink bővítésére az alábbi informatikai eszközök kerültek beszerzésre: 47 olvasói gép, 19 könyvtáros munkaállomás, 6 szerver az integrált könyvtári rendszer kiszolgálására, egy nagy kapacitású szerver, 7 cím-

kenyomtató, 11 WIFI-router és 10 szünetmentes tápegység. Könyvtárunk a porteleki fiókja számára együttesen igényli az eszközöket.

Minden tag esetében képernyőolvasó szoftver vásárlására is sor kerül, mely lehetővé teszi a vakok és gyengénlátók számára a számítógépek használatát. A beszerzésre kerülő dokumentumkezelő rendszerek segítségével kívánjuk megvalósítani az értelmi sérült emberek számára eligazító piktogramok, gyengénlátók számára pedig a könnyen olvasható, inverz módú feliratok elkészítését. A jászdózsai könyvtárban jelenleg mozgássérültek számára nehezen elérhető helyiség a projekt folyamán akadálymentesítésre kerül, így mindenki számára elérhetővé válik.

A kötelezően ellátandó nyilvánossági tevékenységet az A/3-as dokumentumkezelő rendszerrel és grafikai programmal kívánjuk megvalósítani a nyomtatott kiadványok tekintetében, míg a saját kivitelezésű JászPortál webes felületén minden könyvtárnak saját weboldala lesz, tagonként jellemző fejléccel, mely többek között helyet ad majd a jász digitális könyvtárnak, a könyvtárak állományában kereső közös lekérdező felületnek is.

A választható tevékenységek sorából vállaltuk, hogy a konzorcium tagjainak lesz egy minden könyvtári feladat elvégzésére alkalmas integrált rendszere, mely alkalmassá teszi az elektronikus kölcsönzést.

A SZIE-ABK könyvtárban pedig megvalósul egy rádiófrekvenciás azonosító rendszer (úgynevezett RFID), mellyel többek között lehetővé válik az önkiszolgáló kölcsönzés is.

Az egységes megjelenítést célzandó készítettünk egy logót, mely mintájával és kék színével kifejezi a Jászság hagyományát, míg egységében nézve a modernitásra való törekvést.

Ez az informatikai fejlesztés a Jászság könyvtáraiban valóban jövőbemutató, korszerűsíti a könyvtári szolgáltatásokat. Megcáfolva Oláh Gyula XIX. század végi gondolatát, miszerint:

„Elhagytuk magunkat egy ezredéven át, illő, hogy fölserkenjünk, hogy tettekre buzduljunk ma, midőn a kor intő szava sürget, s a mívelt népek, mint egy-egy vonzó példa, s e téren oly messze előttünk, oly magasan fölöttünk állanak.” Az összefogással megvalósuló projekt új utakat nyit az egyéb lehetőségektől elmaradó lakosok felé, s a fejlesztésnek köszönhetően nagyobb fokú esélyegyenlőség valósítható meg a kistérségben.

Parti Csaba

A VÁROSI KÖNYVTÁR VEZETŐIRŐL

1900-2010

A Városi Könyvtár és Információs Központ – illetve korábbi jogelődjei – vezetőit és igazgatóit mutatjuk be, felidézve az intézmény gazdag történetének néhány eseményét. A vezetők szakmai életútjáról nagyon egyenetlen a rendelkezésünkre álló biztos forrás, így egyesekről bővebb, másokról szegényesebb biográfiát készíthetünk. Mindazonáltal összeállításunk jelzi a könyvtár történetének lényegesebb változásait és állomásait.

Dobóczy József könyvtárkezelő 1900. okt. 14–1901

1898-ban terjesztette *Török Aladár* polgármester a városi közgyűlés elé azon kezdeményezést, mely szerint „kívánatos volna, ha a városban egy ingyenes népkönyvtár létesítenék, amelyből a kiscigányok és gazdasági munkások ingyen kaphatnának hasznos olvasmányokat.” Ezért indítványozta, hogy a város - anyagi eszközök híján - forduljon a földművelésügyi miniszterhez, megfelelő anyagi segély kiutalása végett. Az 1900. jún. 5-i városi közgyűlés *Dobóczy József* számfejtőt bízta meg könyvtárosi teendők elvégzésével, a könyvtár jövőbeni fejlesztésére pedig 100 koronát szavazott meg.

Muhoray Elek könyvtárkezelő 1901–1920

Az 1902. április 29-30-i városi közgyűlés jegyzőkönyvéből kiderül, hogy míg az első évben a népkönyvtárat mindössze 15-en vették igénybe, addig 1901-ben 1679 látogató majdnem 4000 kötet könyvet kölcsönzött. *Muhoray Elek* népkönyvtárnoknak a város elismerését fejezte ki munkájáért, többek között az első katalógus összeállításáért.

Weninger Kálmán 1920–1944 ősze

Nyugalmazott tanítóként vette át a könyvtár vezetését. Igazgatósága alatt a gyűjtemény több alkalommal is költözött. 1922-ben a városháza kistermébe, majd 1930-ban a városi tűzoltólaktanyába (a Fecske-féle malommal szembe), ahol pár évig működött. Később visszaköltöztették a városháza egyik különálló épületébe. Az intézmény 1931-ben a *Kele József*-féle hagyatékkal, mintegy 1242 kötettel bővült. A háborús évek azonban rányomták a könyvtárra

bélyegüket: az intézmény szűk, fűtetlen helyiségeiben a kölcsönzés vasárnap 9-12 óra között zajlott, ami nem tett jót a forgalomnak.

A könyvtár állománya ekkoriban kb. 6000 kötet, a könyvválasztást jól összeállított katalógusok segítik.

A háború után *Bognár Gyula* és munkatársai mozgókönyvtári szolgáltatással próbálták a tanyasi olvasókat könyvvel ellátni. A városi könyvtár megmaradt anyagából, olvasó, gazdakörök, ifjúsági egyesületek köteteiből állítottak össze egy központi könyvtárat. Ezt az anyagot vitték szét a tanyai központokba, amely néhány hétig ott maradt, majd a könyveket átvitték egy másik helyre. Az amerikai, angliai, dániai példák alapján kialakított vándorkönyvtári rendszer nagy segítséget jelentett a tanyai lakosság számára.

Varga Antal 1951. ápr. 3–1955. szept. 30.

1951. jan. 20-án alakult meg a városi könyvtár a városi tanács udvarán. Április 3-án az ún. Durai-üzletbe költözött az intézmény. *Varga Antal* népművelési előadóként került a könyvtár élére. 1952. aug. 20-tól ismét a tanácsháza épületében találjuk az ekkor már járási könyvtárt. Ugyanebben az évben alakultak meg az első fiókkönyvtárak: Hajta, Négyszállás, Öregerdő lakóihoz jutottak el először a könyvek, majd a belterületen a Szociális Otthon, a Városi Kórház és a Tanítóképző Gyakorló Iskolája voltak az újabb állomások. *Varga Antal* igazgatói munkájáért 1953-ban magas kormányzati kitüntetésben részesült. Nyugdíjasként ismét könyvtáros szerepet vállalt: nyári konyhájában berendezett egy kis fiókkönyvtárat, feleségével együtt ott fogadták a környék olvasni vágyó lakóit.

Járomi József 1955. nov. 1–1957 tavasza

1928-ban született Jászteleken. A jászberényi Lehel Vezér Gimnázium elvégzése után a Szolnok Megyei Levéltárban dolgozott három évig, majd 1955-ben innen került a jászberényi Városi Könyvtárba igazgatónak. Ez idő alatt, 1956 márciusában alakult meg a könyvtári gyermekrészleg. 1956-ban nagy szerepe volt a Jászberényi Forradalmi Ifjúsági Szövetség megalakulásában. (E szervezetben *Nemes András*, a könyvtár későbbi igazgatója is részt vett.) 56-os szerepe miatt 1957-ben letartóztatták, a váci börtönkórházból 1958-ban szabadult. Sem könyvtárosként, sem levéltárosként nem tudott többé elhelyezkedni. Egy traktorgyárban volt diszpécserhelyettes, majd vasesztergályos. Később Tárnokon egy általános iskolában, néhány év

múlva Budapesten középiskolában tanított. Járomi könyve, a Vihar a városban, az 1956-os októberi forradalomról és az azt követő megtorlásról szól.

Nemes András mb. 1957 tavasza–1957. júl. 31.

Móra Sándor 1957. aug. 1–1967. máj. 2.

A közigazdász végzettségű *Móra Sándornak* nagy szerepe volt abban, hogy elkészültek a könyvtár új épületének tervei. A fiókkönyvtárak sem enyhítettek a zsúfoltságon, ezért volt szükség új épületre. Az ötvenes években eladásra kínálta a zsidó hitközség a zsinagógát, melyet a Városi Tanács 1965-ben megvásárolt, 1966-ban pedig a terveket is elkészítette. Eredeti elképzelés az épület átalakítása volt, ezzel szemben egy „új lapos tetős épületet” hoztak létre, a régi alapokon. A tervező Zsidai Emilné, a kivitelező a Jászsági Építőipari Szövetkezet, a belső építész Kádár József, a bútorok tervezője Szabados László volt. A tervek már tartalmazták a csillagvizsgálót is, a csillagda azonban 1970-ben még nem, csak 2008-ban valósult meg. Az új könyvtár építése 1967 végén kezdődött el.

Az új épület átadását *Móra Sándor* már nem érte meg, mert 32 éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Nemes András mb. 1967. máj. 3–1967. okt. 7.

Csoboth Attila 1967. okt. 8–1970. ápr.

1954-ben került az egyik ceglédi középiskolába, ott érettségizett, majd az ELTE BTK könyvtár és történelem szakára nyert felvételt. Diplomaszerezése után a jászberényi Járási Könyvtár igazgatójaként tevékenykedett. 1970. ápr. 1. és 1978. júl. 31. között az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa volt.

Török Lajosné mb. 1970. ápr.–1970. szept.

1963 és 1971 között volt a könyvtár munkatársa. Igazgatói munkásságának ideje alatt adták át a járási könyvtár új épületét a volt zsinagóga helyén. Az új, 740 m²-es épület avatása 1970. jún. 4-én volt. Az új könyvtár 4.700.000 forintba került. Az ünnepélyes átadást színesítette *Sólyom Ildikó* és *Koncz Gábor* szavalata, jelenlétével megtisztelte *Cseres Tibor*, *Hubay Miklós* és *Mocsár Gábor*.

Arató Antal 1970. szept. 1–1982. okt. 15.

Felsőfokú tanulmányait magyar–könyvtár szakon végezte. 1961 és 1970 között a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa volt. 1970-től 1980-ig a Jászberényi Városi Könyvtárat igazgatta. Arató Antal igazgatósága alatt adták ki az első évkönyvet: Könyvtár és Művelődés. A Jászberényi Járási és Városi Könyvtár értesítője 1. 1966-1970 címmel. Ez volt az első ilyen jellegű kiadvány a járási-városi könyvtárak típusában. A következő kötet 1972. júl. 26-án, a harmadik 1973. dec. 14-én jelent meg. A könyvtári munka akkori színvonalát mutatja, hogy az intézmény háromszor nyerte el a Kiváló Könyvtár címet. Helyismereti kiadványok sora látta meg a napvilágot ebben az időszakban. A könyvtár ex libris-gyűjteményét ekkor alapozták meg.

1978. november 3-án 100 m²-es új olvasóteremmel, zenei részleggel és ismeretterjesztő eszköztárral bővült a könyvtár. 1980 és 1991 között előbb az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtár-tudományi és Módszertani Központjának osztályvezetője lett, majd a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár fősztályvezetőjeként dolgozott. 1991-től 1994-ig az OSZK munkatársa volt, 1994-ben a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatójává nevezték ki. 1999 és 2005 között címzetes igazgatóként működött. Arató Antal szakmai tanácsaira a mai napig igényt tartanak a könyvtárosok, a kapcsolat tehát nem szakadt meg a fizikai távolság ellenére sem. Kitüntetései: Szabó Ervin-émlékérem (1978), Fehér Rózsa-díj (1992), Supka Géza-émlékérem (2002), Bibliotéka emlékérem (2006).

Nemes András 1982. okt. 16–1993. júl. 15.

Két alkalommal már megbízott igazgatóként tevékenykedett *Nemes András*, aki negyven évig dolgozott a jászberényi könyvtárban. Módszertanosként a jársági települések könyvtárait járta, intézte a beszerzéseket az önálló községi könyvtárak megalakulásáig. Vezetése alatt került az intézménybe az első Commodore számítógép. 1985-ben a videótár kiépítése kezdődött meg, melyet a hangoskönyv-kölcsönzés követett. *Nemes András* folytatta *Arató Antal* által elkezdett ex libris gyűjtemény gyarapítását. Sok író-olvasó találkozó zajlott le ebben az időszakban, az érdeklődő közönség találkozhatott *Cseres Tiborral*, *Moldova Györggyel*, *Bárány Tamással* is.

Kiállításokkal és ismeretterjesztő előadásokkal várták az érdeklődőket, a zenekedvelők számára zenei sorozatot szerveztek színészekkel, operaénekesekkel. A könyvtárban helyet kaptak a civil szervezetek is, több éven keresztül működött itt pl. a TIT helyi szervezete. Kitüntetései: Szocialista Kultúráért, TIT Aranykoszorús Jelvény.

Janó János 1993. aug. 1–1998. júl. 31.

1962-ben végzett a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem-földrajz szakán. Egy évig a szolnoki Versegly Ferenc Gimnáziumban dolgozott tanárként, majd öt évig a törökszentmiklósi járási könyvtár igazgatója lett. 1968 és 1973 között a Szolnok Megyei Tanács művelődésügyi osztályán dolgozott, 1973-tól 1975-ig pedig a salgótarjáni Balassi Bálint Megyei Könyvtár igazgatója volt. Ezt követően a nyíregyházi és szolnoki megyei könyvtárak munkatársa lett. 1976-tól a jászberényi Tanítóképző Főiskola oktatója lett, majd 1993 és 1998 között a Városi Könyvtár igazgatói tisztségét látta el. A könyvtár legtöbb fiókkönyvtára ebben az időszakban szűnt meg, csak a portelki fiók maradt meg. Komoly fejlesztések történtek ekkor, a számítógép-hálózat kiépítése, a gépi katalógusban a cikkek rögzítése, az internet-szolgáltatás előkészítése is elkezdődött. A pályázati lehetőségeknek köszönhetően a könyvtár új beszerzései között megtalálhattunk CR-ROM adatbázisokat, vonalkód-leolvasókat, hálózati szervert. 1994. február 23-án Városi Könyvtár és Információs Központra változott a Jászberényi Városi Könyvtár neve.

Szabó Jánosné Taczman Mária 1998. aug. 1–

Debrecenben népművelés-könyvtár szakon végzett 1971-ben. Ezt követően a Hűtőgépgyárban dolgozott népművelőként, később pedig műszaki könyvtárosként. 1979-től 1992-ig az ÁFÉSZ könyvesboltját vezette, utána 1998-ig a Lehel Vezér gimnázium könyvtárosa volt. A nyíregyházi főiskolán könyvtárosi tanulmányait emelte magasabb fokra, majd 2000-ben az ELTE kulturális menedzserképző kurzusát végezte el. 2005. nov. 18-án adták át az új könyvtárat, melynek létrejöttében aktív szerepet játszott. Az önkormányzat támogatásával, jelentős önerő vállalásával és 270 millió forint címzett állami támogatással jelentősen átalakult és bővült az épület. 2006-ban Az év akadálymentes épülete címet és a 700.000 forintos pályadíjat nyerte el a könyvtár.

A TIOP pályázatának köszönhetően megújult az intézmény számítástechnikai felszerelése is.

A jászszági könyvtárakból álló konzorcium ezáltal nagy lépést tett az olvasók kiszolgálása terén. Vezetése alatt a könyvtár közönségkapcsolata nyitottabbá vált, az új épület adta lehetőségeket kihasználva még inkább folytatódnak a rendezvények: irodalmi esteken, könyvbemutatókon, kiállításokon vehetnek részt az érdeklődők. Kitüntetései: Kiváló munkáért (1982), Közzolgálati Nívódíj (2003), Bibliotéka Emlékérem (2008), Közzolgálati Életműdíj (2008)

Források

Jászberény városképi és műemléki vizsgálata. – Városépítési Tervező Vállalat, 1954. – 42 p.

A jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ jubileumi évkönyve: 1900-2000. - szerk. a Városi Könyvtár dolgozói. – Jászberény: Városi Könyvtár (Jászberény), 2000. október. – 146 p.

Nagy József - Tóth János: Jászberény város története a felszabadulástól napjainkig. – Jászberény : Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága, 1970. – 302 p.

Jász Hírlap 1927., 1929., 1930. évfolyamai

Jászkürt XIX. évf. 47. sz. (2007. nov. 24.)

Jászkürt XX. évf. 4. sz. (2008. jan. 26.)

Kaptár II. évf. 10. sz. (1993. okt.)

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 8. évf. 4. sz. (1999. ápr.)

Könyvtáros 17. évf. 6. sz. (1967. jún.)

Szabó Jánosné

FEJEZETEK A VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS INFORMÁCIÓS KÖZPONT TÖRTÉNETÉBŐL

A kezdetektől 1950-ig

Az 1860-as évektől egy közkönyvtár létrehozásának gondolatát többször, többen felvetették, sürgették. A leglelkesebb Oláh Gyula törvénytudó orvos volt. Korabeli elképzelései a könyvtártörténet fontos dokumentumai. Napjainkban is megállják a helyüket.

Hogyan kezdődött? Hogyan vélekedett Oláh Gyula a leendő könyvtárról az 1860-as években?

- „Mindenki tudja, hogy a fölnőtt emberek iskolái: a könyvek.”
- „Az kell tehát eszközölni, hogy népünk minél gyakrabban, minél több könyvhöz juthasson, s ezeknek tartalmával minél könnyebb módon ismerkedhessék meg, szóval, hogy tanuljon. Mégpedig kezdetben csaknem öntudatosan.”
- „És e célt alig érheti el biztosabban, mint nyilvános közkönyvtárak felállítása által”
- „Idővel pedig a tudománynak is becses tárházává válhatnak.”
- „Ily népességű városban, mint Jászberény, 20 kr-os évi befizetés mellett lehetne 3000 tagja, és a mai nemzedék észre sem venné, mily olcsó áron bővítette ki a jövő nemzedék ismeretkörét.”
- „Gondolkozzunk tehát az eszme felől, s gondoljuk meg annak messze kiható horderejét. Ne várjuk, hogy mások segítsenek rajtunk, midőn erőinket egyesítve, s magunk is haladhatunk.”
- „Elhagytuk magunkat egy ezredéven át, illő, hogy fölserkenjünk, hogy tettekre buzduljunk ma, midőn a kor intő szava sürget, s a mívelt népek, mint egy-egy vonzó példa, s e téren oly messze előttünk, oly magasan fölöttünk állanak.”

1898. november 24-i rendkívüli közgyűlésén egyhangú, 235/898 számú határozatot hozott: „... a városban ingyenes népkönyvtárt létesít. ... A népkönyvtárból könyveket a város minden megbízható lakosa kaphat kölcsön, és pedig egyszerre egy-egy kötetet

s legfeljebb kétheti időtartamra, más községbeli lakos hasonló feltételek mellett szintén kaphat, azonban csak két helybeli szintén megbízható lakos jóállása mellett....”

A városháza nagytermében 1900. október 14-én nyílt meg Jászberényben a népkönyvtár az olvasók előtt. Dobóczky József népkönyvtárosnál hetenként kétszer, vasárnap és csütörtökön délelőtt 9-11-ig lehetett kölcsönözni.

„...1901-től vagyis Muhoray Eleknek népkönyvtárossá történt megválasztása idejétől kezdődőleg, tehát alig egy év alatt már 1679 egyén látogatta és majdnem 4000 példány könyvet vittek ki olvasás végett....”

1904-ben a tanyai fiókkönyvtárakat hoztak létre a boldogházi, hajtai, négyszállási és portelki iskolákban, kezelőik a tanítók lettek, Muhoray Elek vezetésével. Ez volt a módszertani munka kezdete.

A könyvtár több alkalommal költözött, 1922 januárjában a városháza kistermébe, 1930-ban a városi tűzoltólaktanyába, ahol pár évig működött. Majd a városháza alsó, különálló épületébe.

Kele József nyugalmazott vármegyei ügyész – helytörténeti kutatással is foglalkozott – a városnak adományozta könyvtárát:

“Eredetileg egy Jász történelmi könyvtár felállítását szerette volna ösztönözni a 3.000.000 korona pénzbeli és a kb. 5000 kötetes könyvadományával. Éppen ezért sürgette egy új, közművelődési célokat szolgáló intézmény felépítését, ahol a Jász Múzeum és a Jász történelmi könyvtár is helyet kaphatna.”

Abban az időben a könyvtár vezetője Weninger Kálmán nyugalmazott római katolikus igazgató-tanító volt. Kiemelkedő esemény volt a magyar kultúrtörténetben a könyvnapok megrendezése. A könyvkereskedők 1930-ban, Jászberényben is megrendezték az első könyvnapot, amit a későbbiekben évről évre megtartottak, kapcsolódva az országos eseményekhez.

A II. világháború előtt városunkban a Városi Könyvtáron kívül más könyvtárak is működtek. Egyesületi, társulati könyvtárak, iskolai könyvtárak, nyilvános könyvtár (városi könyvtár és kultúrházi könyvtár), egyházi könyvtárak, intézményi könyvtár (múzeumi) - összesen 37. Működésük valamilyen szinten az érdeklődés középpontjában volt.

Különösen figyelemfelkeltő az Ugar című újság 1942. dec. 15-i számában megjelent cikk, melynek írója Németh Ferenc kritikusan fogalmaz a Városi könyvtár helyzetét illetően.

Jászberény „mostoha gyermekének” nevezi. Kedvezőbb környezetet, méltóbb körülményeket, tágasabb helyiséget, téli fűtést, sűrűbb nyitva tartást követel a cikk írója, mert a lakosság részéről nagy érdeklődés mutatkozik iránta. Kritizálja a könyvtár állományát is, kifogásolja az egyre sokasodó ponyvairodalmat, melyek nem méltók arra, hogy a városi könyvtár állományában legyenek. Már ebben az időben is fontos szerepe van a könyvtárosnak. Elvárása a város vezetésétől, hogy a könyvtár, mint kultúrintézmény illő és méltó módon folytassa működését, a kultúra terjesztése, a közönség olvasási vágyának kielégítése terén.

A II. világháború súlyos veszteséget okozott városunkban is – szinte minden könyvtár elpusztult, teljesen elkallódott az addig összegyűjtött könyvmennyiség, így a Városi Könyvtár is.

Újra kellett indítani, szervezni, életképessé tenni a gyűjteményt. Újra kellett indítani a szervezést, a megmaradt kötetek számbavételét. 1945 tavaszán a város népművelői felkeresték az olvasóköröket, iskolákat és számba vették a még fellelhető műveket, az így összeszedett könyvek alkották a későbbi vándorkönyvtár alapja. Létrehozták a központi könyvtárat, melynek az anyaga vándorolt a tanyavilágban. Bognár Gyula ügyvezető elnök - tanítóképzős tanár - fáradhatatlan munkájának köszönhetően ez a rendszer kiválóan működött, publikációi példaként szerepeltek az egész megye területén.

A város belterületén 1949-ben 4 könyvtár működött: Szabadművelődési Központ, a Tanítóképző Intézet, a KIOSZ és a Dohánybeváltó, valamint 4 olvasókör összesen 1200 kötettel. Ez a könyvanyag már nem tudta kielégíteni a 30000 lakos igényét, sürgőssé vált egy városi könyvtár létrehozása. A szervezés 1949-ben indult meg, ami anyagi gondok miatt nagyon lassan haladt. A könyvtár vezetőjének Varga Antal népművelési előadót nevezték ki.

1950 – 1970-ig

A városi könyvtár ünnepélyes megnyitására 1951. április 3-án került sor a Városháza földszinti termeiben, ahol 1970-ig működött. Az 1900-ban létrejött népkönyvtár öt év szünettel folytatta munkáját. Az olvasótermet szeptember 5-én avatták fel. A könyvek zárt raktárban kerültek elhelyezésre, az olvasók kérésre, vagy a könyvtáros ajánlására kölcsönöztek. A feltáró munka kezdete – szóbeli közlés alapján – a könyvtár nyitásától számítható, mert a könyvekkel együtt érkezett cédulákat osztották be a betűrendes cédulakatalógusba.

1954-ben indult a szakkatalógus építése, 1958-ban pedig már teljesen új szak- és betűrendes katalógus szerkesztése kezdődött meg.

Jászberény járási központ volt. A korabeli intézkedésnek megfelelően a könyvtárat is ebben az irányban kellett továbbfejleszteni, melynek eredménye, hogy 1952. augusztus 20-án felavatták a Járási-Városi Könyvtárat – természetesen a városi könyvtár helyén -, mely már rendelkezett kölcsönzővel, olvasóteremmel, raktárral, irodával. Megalakulásakor 4881 kötete volt ez az egy évvel előtti 1253 kötettséghez viszonyítva nagy lépést jelentet. A 18 járszági település minden könyvtári feladatát ellátta az intézmény.

1952-ben alakultak meg az első fiókkönyvtárak is – külterületen: Hajta, Négyszállás, Tötevény, Öregerdő, Harcos Tszcs; a város belterületén: Szociális Otthon, Városi Kórház, Tanítóképző Gyakorló Iskolája.

A rendezvények száma állandóan emelkedett, kéthetenként tartottak könyvankétot, könyvismertetést, író-olvasó találkozót szerveztek. A könyvtár tevékenységeinek mutatói fokozatosan emelkedtek, a beiratkozott olvasók száma is, mely 1955. dec. 31-én már elérte a 2365 főt.

A beiratkozott gyermekolvasók aránya sürgetővé tette külön gyermekrészleg kialakítását, mely 1956 márciusában - egy 12 m²-es helyiségben - minden külön támogatás nélkül kezdte meg működését. Egy üveges szekrényben 20 kézikönyvet, egyetlen kétméteres polcon pedig, 800 kölcsönözhető könyvet helyeztek el. A hely szűke miatt a leleményes könyvtáros a polc egyik oldaláról kölcsönözött, a másik oldala raktárként fuzionált. Ebben a részlegben is megkezdődött a szak- és betűrendes katalógus kiépítése.

1958-ban az első nem hagyományos dokumentumtípus – a tekerces diafilm – is bekerült a gyermekkönyvtár állományába, mely 1960-ban elérte az 1200, 1968-ban pedig a 3021 darabot. Azóta is kedvelt a könyvtárhasználók körében. Napjainkban a reneszánszát éli.

Az 1957-től a statisztikai mutatók tovább emelkedtek, fokozatosan nőtt az állomány, a beiratkozott olvasók és kölcsönzött kötetek száma.

Az ötvenes évek végén és a hatvanas években számos szakmai megújulás – fordulópont, mérföldkő volt, melyek lehetővé tették a könyvtár fejlődését. Pl.: háromhetes kölcsönzési idő bevezetése,

Az egykori zsinagóga épülete

könyvtárközi kölcsönzés bevezetése, a felnőtt részleg szabadpolcossá való átalakítása. A hatvanas években történtek az első könyvtári felmérések: kölcsönzési időelemzés, a kölcsönzött művek, valamint az ifjúsági könyvállomány minimum vizsgálata. Változást hozott a módszertani munkában az 1960-as év, mivel a járáshoz tartozó községi könyvtárak a helyi tanácsok kezelésébe kerültek. Megkezdődött a könyvek átleltározása, és 1961 tavaszára minden településen önálló helyiségbe költözött a könyvtár, berendezéseiket központi segítséggel vásárolták meg.

A tanyasi és falusi fiókkönyvtárakat, könyvkölcsönzőket az adott település intézményei irányították tovább. A Járási- Városi Könyvtár munkatársai már csak módszertani segítséget nyújtottak a 17 járszági település könyvtárosainak egészen 1993-ig, ekkor ez a feladat a megyei könyvtárhoz került.

1967-ben új tevékenység, a „sajtófigyelés” vette kezdetét különböző témákban. Ez évtől minden magyar nyelvű periodikát, 1993-tól azonban csak a könyvtárnak járó sajtótermékeket figyelték a könyvtárosok. Ebben az évben fejeződött be a járszági településekre vonatkozó helyismereti gyűjtőmunka is.

A tájékoztató munkának már abban az időben is fontos szerepe volt. A könyvtárosok ajánló bibliográfiákat készítettek különböző témakörben: lakáskultúra, orvosi, műszaki, pedagógiai stb. Negyedévente pedig gyarapodási jegyzék került kiadásra. Ezek a kiadványok kortörténeti dokumentumok, jelzésértékűek az akkori szakmai munkáról.

Ebben az időszakban számos rendezvény színhelye volt könyvtár. Neves írókkal, költőkkel találkozhattak a jászberényi olvasók: pl. Baranyi Ferenc, Bor Ambrus, Moldova György, Tersánszky Józsi Jenő, a gyermekrészlegben Fekete István, Hárs László, Tatay Sándor. Az irodalmi esteken neves színészek, előadóművészek léptek fel: Bitskey Tibor, Mensáros László, valamint Kocsis Albert, Tallós Endre hegedűművészek.

1969 – 1993-ig az intézmény saját mikrobusszal rendelkezik. Nagy szükség is volt rá, hiszen a járás településeit és a közel 20 tanyai és városi fiókkönyvtár állománycseréjét csak így lehetett ellátni.

A könyvtár helyzete 1964-re szinte tarthatatlanná vált. 130 m² alapterületen 1640 felnőtt, ill. 1500 gyermekolvasó, 39000 kötet, több száz bekötött, ill. tékázott folyóirat zsúfolódott össze, a helyben olvasás teljesen lehetetlenné vált.

Móra Sándor, a könyvtár igazgatója s munkatársai nagyon sokat harcoltak egy önálló épületért.

A könyvtár története 1970-től

A csigalassúsággal haladó építkezés 1970. május 31-ére fejeződött be. 1970. június 4-e a könyvtár ünnepélyes avatásának időpontja. Az új könyvtár alapterülete 740 m², ez óriási növekedést jelentett a korábbihoz képest. A földszinten kapott helyet a felnőtt kölcsönző, a raktár, a feldolgozó és a zeneszoba.

A kölcsönző téren keresztül lehetett megközelíteni az olvasótermet, a kutatószobát, valamint a két irodát. Külön bejáráttal rendelkezett a gyermekrészleg – szintén az emeleten-, melynek a raktára az ún. “félemeleten”, a szolgálati helyiséggel nyert elhelyezést.

Év végére jelentősen emelkedtek a különböző mutatók, a statisztikai jelentés szerint a beiratkozott olvasók száma 6311 fő volt, a kikölcsönzött egységek száma pedig 184748 darab. 1970-ben kezdődött el a helytörténeti különgyűjtemény kialakítása. A hiányzó műveket igyekeztek pótolni, antikváriumokból megvásárolni.

A zsinagóga alapjaira épült, 1970-ben átadott könyvtár

Megkezdődött a helyi fényképek gyűjtése, a helyi személyek regiszterének cédulán való rögzítése. Az olvasóteremben egy állandó kiállítást hoztak létre “Jászsági híradó” címen, ahol bemutatták a napilapokban, folyóiratokban megjelent cikkeket, közülük a legérdekesebbeket a “Jászsági Műsor” füzetben is megjelentették. A tájékoztatóban állandóan publikáltak: ismertették a könyvtár szolgáltatásait, tevékenységét, az új beszerzéseiket; közölték a különböző rendezvényeket.

Megnőtt az igény a régi jászsági folyóiratok iránt. 1987-ben, az OSZK-ban megtalálható jászsági periodikák egy részét mikrofilm formájában megvásárolták, bevételezésre kerültek a könyvtár állományába.

Ma a példányszám megyei sajtótermékekkel együtt eléri a 85 darabot. Szolnok megyében az első zeneszoba Jászberényben létesült 1971-ben, mely kezdetben heti két alkalommal: szerda és szombat délután állt az érdeklődők rendelkezésére. Az első lemezek már a hatvanas években bekerültek a könyvtár állományába, de az igazi gyűjtés csak 1971-ben indult. Nyitáskor 400 lemez, ill. magnótekeres volt a „Fonotéka”-ban, megvásárolták a Magyarországon beszerezhető összes nyelvleckét.

Egyszerre hat személy hallgathatott négyféle muzsikát fülhallgatóval. A hetvenes évek közepén lakossági igényre megkezdődött a hanglemezek kölcsönzése is.

1971-ben vezették be az „állandó tagsági számot” – a személyi lapok két sorozatát készítették el. Az egyiket az olvasók nevének betűrendjében, a másikat a tagsági szám sorrendjében helyezték el, amelynek segítségével meghatározhatták egy-egy szerző vagy témakör olvasóit. Több ilyen felmérést készítettek – az elsőt 1976-ban – Cseres Tibor műveinek olvasottságát vizsgálták, a vele való találkozóra azokat hívták meg, akik több művét is elolvasták. Az íróval való találkozó hangulatos volt, a jelenlévők szerint is jól sikerült.

A könyvtár 1974-től az OSZK KMK Olvasáskutató Osztályának laboratóriumává vált. Több kutatás helyszíne volt a jászberényi Városi Könyvtár. A jászberényi könyvtár és a kisgrafika szinte összetartozó fogalommá vált a hetvenes években. Adva volt egy „üres” lépcsőfeljáró, melyet nagyszerűen ki lehetett használni kiállítások rendezésére. Az első kisgrafikai kiállítás 1972. március 31-én nyílt meg - 21 kortárs magyar művész metszeteiből – Csohány Kálmán, Kondor Lajos stb. alkotásaiból.

A grafikai kiállításokon a kortárs művészek sorban bemutatkoztak a jászberényi közönségnek többek között Diskay Lenke, Fery Antal, Gy. Szabó Béla, Nagy László Lázár, Perei Zoltán.

A könyvtár kollektívája az olvasópályázatokon mindig sikeresen szerepelt. Az 1975-ben meghirdetett “30 év 30 könyv” pályázaton első, az „Olvasó Munkásért” című pályázaton, pedig második helyezést ért el. Az 1980-ban az “Olvasó Ifjúságért” mozgalomban szintén első díjat kapott. A „Kell a jó könyv” 83/85” c. olvasópályázaton a városi kategóriában ismét első lett.

Jelentős volt a könyvtár kiadói tevékenysége. Grafikai kiadványokat, értesítőket, bibliográfiákat, tájékoztatókat jelentetett meg.

Elindult a „Jászberényi Városi-Járási Könyvtár ajánló jegyzékei” sorozat. A helyi könyvtárosok számos sajtótermékben publikáltak, cikkek, tanulmányok jelentek meg munkásságuk során.

Az új épület kiváló lehetőséget adott az itt dolgozó könyvtárosoknak, akik a lelkes, szakmájához kiválóan értő igazgató – Arató Antal – vezetésével sikeres időszakot mondhatnak magukénak. A könyvtár háromszor nyerte el a kiváló címet: 1971-ben, 1974-ben és 1978-ban, 1973-ban a Megyei Tanács Közművelődési Díját is.

A Tanítóképző Főiskolában 1975/76-os tanévben megkezdődött a könyvtáros-népművelő képzés, intézményünk a hallgatók egyik gyakorló helyévé vált. Ez a mai napig tart.

Az állomány növekedése, a forgalom emelkedése, a sokirányú tevékenység eredménye, hogy a könyvtár újra alapterületi problémával küszködött. A bővítés 1977-ben vált lehetővé, ekkor kezdtek hozzá a könyvtár mellett a Hűtőgépgyár Munkás- és Ifjúsági Házának tervezéséhez. A két létesítményt egy új épületrésszel (ez lett később az olvasóterem és a zenei részleg) tervezték összekapcsolni. A tervből realitás lett.

A könyvtár emeletén a volt olvasóteremben megnyílt az „ismeretterjesztő eszköztár”, ahol a nem hagyományos dokumentumok kaptak helyet: diapozitívok, képeslapok, fényképek, grafikák, mappák, albumok, és természetesen a különböző technikai eszközök – diavetítők, írásvetítők, filmvetítők és az epidiaszkóp.

A könyvtár kiscsalériájában, valamint az eszköztári asztalokon negyedéves cserével kiállításokat rendeztek: Állatok az ex libriseken; 1848/1849 a grafikákon stb. A Hűtőgépgyár Munkás- és Ifjúsági Házával közösen a klub nagytermében, ill. a könyvtár kiscsalériáján rendeztek grafikai kiállításokat, az érdeklődők megismerkedhettek Bánsági András, Erdős László, Perei Zoltán, Póka György, Varsányi Pál műveivel.

Tíz éven keresztül működött a propagandista klub, melyben sok híres előadó megfordult: Benedek Sándor, Csák Elemér, Fábiánné Kocsis Lenke, Farkas Ferenc, Gecse Gusztáv, Petschnig Mária Zita, Valkó Mihály stb.

1985-ben újabb dokumentumtípus jelent meg a könyvtárban, a videokazetta. Az első évben 35 kazettát vásároltak, az állomány fokozatosan gyarapodott, mára már több mint tízezer darab. A videokazettákat kezdetektől kölcsönözték, a többi dokumentumtípushoz hasonlóan.

A videokazetta mellett megjelent a „hangoskönyv” is – szintén 1985-ben -, mellyel a vak és gyenge látóképességű emberek „olvasási” lehetőségét biztosították. Az első évben 301 darabot vásároltak, ma már az állomány több mint kétezer db.

Úgy gondolom a könyvtárak életében akkor következett be nagy változás, az olvasók már nem csak „cserélni” vagy „olvasni”, „kikapcsolódni” jöttek be a könyvtárba, ill. telefonáltak, hanem sok esetben egy bizonyos információért fordultak a könyvtárhoz. A szolgáltatások új lehetősége adódott a könyvtárban.

Szükségessé vált a „közhasznú információtár” létrehozása. Kiepitése 1988-ban kezdődött: könyvtárosok tapasztalatai alapján a legtöbb olvasót érdeklő információ lelőhelyét katalóguscédulára felírták, rendszereztek. Ez segítség volt az információt szolgáltató könyvtárosnak. Az ilyen jellegű tájékoztatásra egyre nagyobb igény mutatkozott. A „közhasznú dokumentumokhoz” tartoztak az állományban évek óta meglévő menetrendek, telefonkönyvek, felvételi tájékoztatók, statisztikai évkönyvek, különböző rendeleteket közlő közlönyök, ill. könyvek stb., valamint 1980-tól a tanácsi, ill. az önkormányzati jegyzőkönyvek.

Új törekvések és szolgáltatások: a Városi Könyvtár és Információs Központ keretében

A nyolcvanas években sem hiányoztak a rendezvények a könyvtári munka palettájáról. Nemcsak helyi, hanem megyei könyves szakmai napokra is került. Pl. a Mezőgazdasági Könyvhónap megyei megnyitójára, amelyen mezőgazdasági szakírók vettek részt: Prohászka Ferenc és Surányi Dezső. A nevezetesebb ünnepekre (pl. Költészet Napjára stb.) továbbra is igyekeztek neves művészeket, meghívni: Ferenc Sándor, Galkó Balázs, Hargitai Géza, Illyés Kinga, Keres Emil, Kun László, Székhelyi József stb.

Pár évig működött az 1981-ben létrehozott Hanglemezklub, melynek rendezvényeire az előadókat a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat biztosította. Résztvevők voltak: Barlay Ö. Szabolcs, Benkő Dániel, Bordás György, Boros Attila, Budai Ilona, Hadzsás László, Havas Judit, Kiss Tamás, Oldal Gábor, valamint a Kenderkóc Együttes és a Mozart fúvós trió.

1986-ban megjelent az első számítógép, egy Commodore 64-es, a hozzá csatlakozó berendezésekkel és játékprogramokkal. A Commodore 64-es gyorsan elterjedt, így a könyvtár felvette a

kapcsolatot az Országos Commodore Egyesülettel, akikkel sok közös rendezvényt tartottak.

A rendszerváltás után Jászberényben is megkezdte működését a helyi televízió és rádió. A televízió híradásait 1992-től rögzítették a könyvtárban, melyet rendszerezés és feldolgozás után az érdeklődők visszanezhetnek a régi felvételeket.

A kilencvenes években több helyi, ill. jászszági előadó, művészcsoporthoz vett részt a különböző rendezvényeken – elsősorban a „Jászberényi Nyár”, az „Összefogás a Könyvtárakért” a „Megyei Könyvtári Napok” alkalmából.

A gyermekrészlegben minden év tavaszán lebonyolították a Kazinczy Szépkiejtési és Verseghy Nyelvművelő verseny területi döntőjét, valamint számos iskolai és óvodai csoportnak tartottak tanítási órát, ill. különböző játékos foglalkozást.

1992-ben a könyvtár gyűjtőkörében megjelenik az első CD-lemez és az első CD-ROM. A tájékoztató munkában első pillanattól kezdve fontos szerepet játszik mindkét dokumentumtípus.

1993 decemberében átszervezés történt az épületben, a zeneszoba és az ismeretterjesztő eszköztár egy helyre, az emeletre került. Az olvasók ezzel az elhelyezéssel nagyon nehezen barátkoztak meg. Ugyanakkor a helyismereti gyűjtemény, mely az ismeretterjesztő eszköztár melletti kutatószobában volt, az olvasóteremből nyíló külön helyiségbe került. A „nem kölcsönözhető állományrész” az olvasók sokkal kényelmesebben tudták így használni.

Az ötvenes években kialakult, és azóta folyamatosan gyarapodó, jól működő fiókkönyvtári hálózatra árnyék vetül. A nyolcvanas évek végétől a tanyai lakosság számának fokozatos csökkenésével a könyvkölcsönzők is sorra bezárásra kerültek. A város belterületén lévő fiókkönyvtárak a kilencvenes évektől fokozatosan megszűntek, először a kisebb üzemekben levők, majd a lakótelepeken működők is. Ma egyetlenegy fiókkönyvtár működik, a város külterületén, a nagy tanyavilággal rendelkező Porteleken. A szerepe jelentős, szükség van rá. Különösen fontos az itt élő emberek számára, hiszen az esélyt részükre csak a könyvtáron keresztül lehet biztosítani szükséges ismeretek megszerzéséhez.

Már történelem az első „igazi” számítógép megjelenése, AT 386-os, magyar billentyűzettel, 33 megabájtos tárolókapacitással, színes monitorral, 120 megabájtos winchesterrel.

A kilencvenes évek közepén könyvtárunk megvásárolta a TextLib integrált könyvtári rendszert, mely forradalmasította az adatfeldolgozást, a nyilvántartást.

Jelentős áttörés történt 1998-ban, amikor a Soros Alapítvány támogatásával, 5 számítógéppel és Internet elérhetőséggel gyarapodott a könyvtár, a fiatalok nem kis öröme. Az „Internet-kuckó” kihasználtsága kezdetben 100 %-os volt, de az érdeklődés iránta azóta is töretlen.

A könyvtár jelenlegi épületében többször volt kisebb-nagyobb fejlesztés, természetesen mindezeket a szükség hozta magával. Az állomány gyarapodása során hihetetlen értékek halmozódtak fel, melyek megfelelő elhelyezéséről, tárolásáról, bemutatásáról gondoskodni kellett és kell folyamatosan. Raktári polcrendszer bővítése, bekötött folyóiratok elhelyezésére kisgaléria kialakítása, szabad falrészek bepolcozása, mind-mind változtatást, „fejlesztést” jelentettek. A helyszűke azonban naponta gondot okozott mind az ott dolgozóknak, mind a könyvtárhasználóknak.

Az 1970-ben átadott, akkor modernnek mondott épület, a belső tagolással együtt a gondos kezelés ellenére fokozatosan elhasználódott, szűkössé vált. A könyvtáros elődök sokat tettek azért, hogy a több mint száz éves könyvtártörténet során mindig az adott kornak megfelelő színvonalas körülményeket biztosítsanak az érdeklődőknek. 1999-ben elkészült egy átfogó bővítési, felújítási terv, mely Sáros László DLA Ybl-díjas építész és Szabó Jánosné könyvtárigazgató munkája. Ezzel a tervvel pályázott Jászberény Város Önkormányzata címzett támogatásért a Magyar Köztársaság Kormányához. A pályázat másodsorra eredménnyel zárult, 2004-ben a jelentős önkormányzati önrészhez jelentős állami támogatás párosult.

A könyvtárépület jelenlegi helyén több évtizedig egy kéttornyú zsinagóga állt, melyet 1968-ban lebontottak. Helyére 1970-ben épült a lapos-tetős, kocka alakú könyvtár. Ennek átalakítására, bővítésére került sor 2005-ben. A régi kétszintes épület négyszintesre változott. A négy szinten felnőtt és gyerekkönyvtár, olvasógaléria, internet-terem, kamaraterem, média- és hangtár, kiállítóreszleg és a kupolában egy csillagvizsgáló is helyet kapott. Teljesen akadálymentesített, (2006-ban elnyerte az „Év akadálymentes épülete” címet) klimatizált épület.

A teljes átalakítás, épületbővítés nagyarányú minőségi változást jelentett mind a környezet szempontjából, mind a szellemi munka terén.

A legújabb felújítás-átalakítás kezdetei

A lakosság széles rétegét meg tudjuk szólítani, egészségeseket, sérülteket, városi és külterületen élőket, az esélyegyenlőséget szem előtt tartva. Szolgáltatásainkról, azok térítési díjairól, az évente frissített, aktualizált Könyvtárhasználati szabályzat nyújt pontos tájékoztatást. A kedvező építészeti adottságok – kamaraterem, kiállítórészleg – lehetővé tették, hogy igényes szép környezetben színvonalas programokat, irodalmi, zenei, ismeretterjesztő, szórakoztató rendezvényeket szervezhessünk. Különös figyelmet fordítunk a könyvtárbemutatókra és a használó-képzésekre.

Felgyorsult világunkban felgyorsult a könyvtári munka is. Új lehetőségek, új kihívások jelentek meg, melyekkel lépést tartva alakítja tevékenységét a könyvtár mai kollektívája. Az informatika sok esetben könnyíti ezt a munkát. A világhálón elérhetővé vált a könyvtár gazdag állománya, bevezetésre került az elektronikus kölcsönzés, országos szakmai események – konferenciák, tájékoztató napok, könyves programok stb. rendezésére nyílt lehetőség. Mindezekkel élt is a könyvtár, s napjainkra újra országosan jó hírre tett szert.

A fenntartó önkormányzat lehetőségei szerint, a minimális állami normatív támogatást is felhasználva, mindig biztosította a működéshez szükséges anyagi fedezetet. Ehhez párosul a „gazdaszemléletű” intézményvezetés és a lehetséges pályázatok.

A 2005-ben átadott új épület

A tartalmi munka eredményességéhez jelentős anyagi segítséget nyújt az 1999-ben bejegyzett „Városi Könyvtárért” Alapítvány. Az utóbbiakra szükség is van, hiszen a rohamosan emelkedő kereskedelmi árakkal nem tud lépést tartani a könyvtár csökkenő beszerzési kerete. Épp ezért erős kritika illeti a dokumentumállomány alakulását. Hiányoznak, illetve kevesebb példányban vásárolhatók meg a könyvtárhasználók által jogosan igényelt új kiadványok.

Könyvtárunk a városban elismert intézmény, a kulturális élet egyik jelentős bázisát képviseli.

Mint közgyűjtemény fontos szerepet tölt be az itt élő lakosok körében.

Dokumentumállományát tekintve, forint értékben is magas, óriási szellemi tőke áll a lakosság rendelkezésére.

A kedvező adottságokkal élni tudó kollektíva szaktudása garancia arra, hogy ez a „tőke” nem vész el, s megfelelő technikai háttérrel újabb és újabb célközönség elé tudja azt tárni.

A jászberényi Városi Könyvtár 1900-ban kezdte meg működését, mely pár év kényszerszünettel folyamatosan a lakosság rendelkezésére áll, igényeit kielégíti. Állománya feltárt, a legkülönbözőbb katalógusokkal rendelkezik, a számítógépes adatrögzítéssel pedig, lehetőség nyílt a minél szélesebb körű és pontos információátadásra.

A száz + tíz év egy intézmény életében arra készíteti az ott dolgozókat, hogy időnként összegezzék a történéseket, nyomon követve ezzel a lakosság művelődési szokásait. A múltidézéskor értékeljük a könyvkezelő elődök, a könyvtárosok munkáját, akik a történelem viharos esztendeiben is kitartóan, kellő elhivatottsággal dolgoztak. A könyvtár több évtizede, önálló intézményként áll a városi lakosság rendelkezésére. Akik létrehozták a könyvtárat valóban, a jövőben gondolkodtak.

A könyvtáros-elődök vállalták a küldetést, az értékközvetítést, a kultúra közvetítését. A Városi Könyvtár „a tudománynak is becses tárházává” vált.

Az 1800-as évek végén Oláh Gyula a következőt mondta: „20 év múlva is e könyvtárra büszkébb lehetne Jászberény városa, mint bármely más birtokára.” A történetet olvasva, a valóságban is használva a könyvtárat, mindenki elgondolkodhat azon, hogy büszke lehet-e városunk a könyvtárára.

Csomor Józsefné

A LEHEL VEZÉR GIMNÁZIUM HONISMERETI SZAKKÖRÉNEK 26 ÉVE

Három tényező hatására lettem a néprajz és a helytörténet elkötelezett híve életemben.

Édesapám cséplőgéppel és traktorral rendelkezett, s még nem államosították 1952-ben, engem bízott meg a cséplés dokumentumainak vezetésével a tanyai helyszíneken. Ekkor már mindent rendszeresen ellenőriztek a legváratlanabb pillanatokban.

Jártam tehát én is a jászapáti határt édesapámmal és a cséplőgép munkásaival, azaz a bandával, ahogyan őket nevezték. Közelről láttam azt a rendkívül nehéz munkát, amelyet a nagy hőségben, porban a többségében férfiak, de fiatal nők is végeztek.

Beszélgettem a tanya tulajdonosaival, szegényekkel, gazdagokkal egyaránt. A határban élőkkel személyes kapcsolat alakult ki, s ez a tény nagy hatással volt rám. Rájöttem, mit jelent a kora reggeltől késő estig tartó munka, kiszolgáltatva a természetnek: hideg, forróság, sok eső, aszály, s a váratlan események sorozata, melyekhez mind mind alkalmazkodni kellett. Láttam a különbséget a szép tiszta, rendezett porták, és a hanyag, rendetlen, málladozó falú tanyák között.

A második – életre szóló – hatás a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem néprajzi tanszékén ért. Gunda Béla professzor felkeltette az érdeklődésemet e téma iránt. Kiváló szervezőként elvitt bennünket gyűjtőútra, ahol többet tanultunk a népi tárgyi és szellemi kultúráról, mintha sok könyvet elolvastunk volna. Itthon természetesen az ilyen témájú műveket sem mellőztük. A kutatómunkára való lelkesítést tehát az egyetem néprajzi intézetében kaptam. Ehhez járul még tősgyökeres jász származásom, és a redemptusok között is előfordulnak mind apai, mind anyai ősök. Szeretek utazni, de két hétnél többet nem tudok elviselni az országhatáron kívül, a Jászság nélkül.

Az előbb említett két hatást erősítette meg erdélyi utazásunk 1956-ban. Az egyetemisták két csoportja – énekkarosok, népi táncosok – érkeztek meg Kolozsvárra. Mi is lelkesen táncoltunk, de amit ott láttunk, tapasztaltunk, soha nem felejtjük el. Életre szóló barátságok szövődtek a forradalom előtti izzó hangulatban.

1990 novemberében diákok érkeztek a kolozsvári Brassai Sámuel Líceumból tanárnőjük vezetésével. Szócs Jutkával még 1956-ban találkoztam, azóta tartottuk a kapcsolatot. Ketten szerveztük meg a Brassai Sámuel Líceum és a Lehel Vezér Gimnázium diákjainak baráti találkozóját, a testvériskolai kapcsolatot. A romániai forrongások idején autóbust indítottunk Kolozsvárra. Ebben az akcióban Túri István, Váradí Istvánné és jómagam vettünk részt, valamint néhány diák és szülő is. Áadtuk a Brassai S. Líceum vezetésének a tanuló által összegyűjtött 500 könyvet és tanszereket, gyógyszereket, tisztálkodószereket. A gyűjtésben élen jártak néprajzi, helytörténeti szakköröm tagjai. A szakkör 1966-ban alakult meg, és 1992-ig, nyugdíjazásomig működött.

Tapasztaltam, hogy szülőföldjükhöz, szűkebb hazájukhoz, a Jászsághoz diákjaim többsége kötődött. Természetes kíváncsiság élt bennük a múlt, elődeik élete, szokásai iránt, de a kíváncsiságot fel kellett bennük ébreszteni, felszínen tartani különféle módszerekkel. Tanítványaimmal együtt választottuk ki a hozzájuk közel álló témát, ha pedig pályázatot írt ki a berényi, szolnoki múzeum, vagy valamelyik országos intézmény, a címnek megfelelően indult a kutatómunka. Megtanítottam nekik a forráskutatást, annak ellenőrzését, a cédulázást, vagy az interjúkészítés fortélyait és egyéb tudnivalókat a pályázatok készítéséhez.

Sok segítséget kaptunk Tóth Jánostól, a Jász Múzeum akkori igazgatójától, munkatársaitól és a városi könyvtár dolgozóitól. Szerettek bennünket, s az intézmények kapui mindig nyitva álltak előttünk. Készséggel fogadták a fiatalokat, szakmai útmutatásokkal segítettek munkájukat, s a szakemberek gyakran látogattak el egy-egy szakköri foglalkozásra is.

Mondanivalómmal összevág Bánki Noémi nyilatkozata 1981 novemberében. A riporter azt kérdezte: „Miért épp ezt a témát választotta?”

Helytörténeti tárgyú munkával szerettem volna pályázni. Édesanyám a tüdőbeteg gondozóban dolgozik. Érdekelt az intézmény tevékenysége, és reményem is lehetett arra, hogy minden segítséget megkapok a kutatáshoz. Sajnos igen kevés írásos dokumentumot találtam, így leginkább az idősebb dolgozók elbeszéléseire hagyatkoztam. A szakkörben egyébként kialakult szokás, hogy mindenki olyan témát dolgoz fel, amely legközelebb áll hozzá, s szülői, rokoni, baráti kapcsolatai révén viszonylag könnyen juthat

megfelelő dokumentumhoz is.” 1981 októberében az ifjúsági kategória megyei első díját Bánki Noémi Szolnokon a Múzeumi hónapok keretén belül vehette át. Pályázatának címe: A jászberényi Tüdőbeteggondozó Intézet története 1945-től napjainkig a tbc elleni országos küzdelem tükrében. (Napjaink akkor 1981-et jelentette.)

Ilonka Gabriella – ma a Lehel Vezér Gimnázium tanára – így nyilatkozott a Szolnok Megyei Néplapban:

„Engem elsősorban a néprajz érdekelt. A tanyai emberek szokásaival, az állattartás, a tisztálkodás hagyományával foglalkoztam.”

Faragó Sándor szintén a tanári pályát választotta: Jászberényben tanít történelmet. Sok vetélkedőt szervez napjainkban, s számtalan díjat nyerne tanítványai városunkban, megyénkben és országos szinten is. Nagyon jól összegezte gondolatait: „Rendkívül fontos, hogy összegyűjtsük a még fellelhető hagyományokat, tárgyakat. A mi korosztályunk már egészen más körülmények között, más szokásrend szerint él, keveset tud arról, hogy pl. száz évvel ezelőtt hogyan teltek az emberek hétköznapijai. Remélhetőleg kicsit a mi munkánk is hozzájárul ahhoz, hogy ezek a tények ismeretökké váljanak.”

Diákjaim időnként görbe tükröt is mutattak nekem. A Lehel Harsona 1982-es számában jelent meg a következő cikk, amelyből idézek: „Ödömér elrebegette, azért keresett fel, hogy segítsék neki összehozni első honismereti dolgozatát.

Kissé zavarosak voltak szemei, de elmagyarázta, neki horoszkópilag meg van jósolva, hogy gimnáziumi éve alatt ama jeles tanárnő felügyelete alá fog kerülni, aki kimondottan csípi az efféle tanulmányokat. Gondol nehéz jövőjére, így jobb, ha elkezd időben az edzéseket. A pórtelki gyufáskatula-készítés hagyományainak földolgozása nem nyerte meg a tetszését, kifejezetten művészeti témához ragaszkodott. Föjlajánlottam hát neki negyvennegyedik dolgozatom témáját: A jászberényi almamater deáknótái. No ez végre tetszett a tanárnőnek.” Koncz Károly – a szerző – ma az Electrolux megbecsült, közkedvelt dolgozója, aki a humorát mind a mai napig megőrizte.

Lukácsi Beátából jogász lett, és annak idején osztályának egyik legaktívabb tagja volt. Az ő vallomása tipikusnak mondható a szakköri közösségben: „Pályázatot még soha életemben nem készítettem. Húztam-halasztottam az időt, de augusztusban már nem lehetett tovább

halogatni a munkát. A legnagyobb melegben kutattam az ács szakma rejtelseit. A nagyapán nem nagyon értette, miért érdekel ennyire a múltja. Korábban nem faggattam ilyenekről. Kínlódva haladtam, nem láttam az alagút végét, de amikor beadás előtt végre elkészült, már nekem is tetszett a pályázat.”

Lukácsi Bea Egy jászjákóhalmi kisiparos mesterség története című munkájáért a megyei néprajzi, történeti pályázaton első díjat nyert 1983-ban.

A nyolcvanas évek elején 1982-ben hozták létre a Diákakadémiát, amelynek célja a kutatómunka fejlesztése a fiatalok körében. Szakköröm tagjaival azonnal bekapcsolódtunk ebbe a tevékenységbe is, mert a kijelölt témákat rendkívül érdekesnek, izgalmasnak találtuk. Az első felolvasó ülésre két év múlva, Szegeden került sor, ahol a pályázó diák népes hallgatóság és szakértőkből álló zsűri előtt ismertette munkáját.

Kaszab Zsuzsanna – szakköri tagom – Az emberiség globális problémái címmel írt dolgozatot, sokoldalú összegzését országos első díjjal, valamint pénzzel jutalmazták. Kutatómunkájáról a következőket nyilatkozta: „Mikor a könyvtárban erről a témáról érdeklődtem, mosolyogva kerestek elő vagy 20 könyvet. Mindet hazavittem, átlapozgattam, és kirajzolódtak bennem a fontosabb gondolatok. A tanárnóm jóvoltából – ugyancsak erről a témáról – megkérdezett kilencven gimnazista választát is értékeltem. Munkámban érdekes volt összevetni a sokfajta véleményt, mert – a maga módján – mindegyik válasz igen érdekes volt.”

Szegeden nagyra értékelték Zsuzsa munkáját, egyetlen bírálatként megjegyezték a pesszimista hangvételt. Kiváló képességű diákom ügyesen válaszolt, a témáról nem lehet optimistán beszélni, mert itt gondokról és nem eredményekről van szó. Kaszab Zsuzsa ma Hollandiában él.

Ennél a dolgozatnál elvétve történik utalás a helyi viszonyokra, később azonban több honismereti témát ajánlottak, s többségét rendre feldolgoztuk.

Beszámoltak például az ifjúság helyzetéről egy vidéki városban. Nagy Zsuzsanna szintén országos első díjat kapott a diáknyelvről írt munkájáért. Jutalomként az NDK-ba utazhatott.

1986-ban ismét Kaszab Zsuzsa, valamint Csereháti Erika dolgozatát ismerték el első díjjal az első világháborús élményeket

feldolgozó beszámolójukért. Ők írásban rögzítették azokat a szívszorító történeteket, amelyeket háborús veteránok mondtak el nekik. Ilyenek nagyon kevesen éltek, többször gyermekeik mesélték el a számukra már esetleg unalmas történeteket, mi viszont szíjjátva hallgattuk azokat. A jutalom ekkor egy-egy bulgáriai utazás volt.

1987-ben szintén két országos első helyezést értünk el. Csík Gabriella a jászberényi környezetvédelemről számolt be, Kovácsy Zsombor pedig a jászberényi iskolaegészségügyről írta pályamunkáját.

Az ő nagyapja volt a mindenki által ismert és szeretett Székely András doktor bácsi, aki valószínűleg sok adattal szolgált az értékes dolgozathoz.

Kovácsy Zsombor felnőttként az egészségvédelemnek lett elkötelezett vezetője, s örzöm az „Egészségügyi jog”-ról 2008-ban kiadott, nekem dedikált értékes könyvét. Annak idején ő és Csík Gabriella egy-egy lengyelországi utazást kaptak jutalomként.

1988-ban még mindig szereztünk egy országos első helyezést Bugyi Zsuzsanna jóvoltából. Ő a középkori Jászberényről írt érdekes, színes pályamunkát, és pénzjutalomban részesült.

A következő évben megszűnt a Diákakadémia, de tanulóimmal bebizonyítottuk, hogy az úgynevezett pangás éveiben is lehetett értelmes dolgokkal foglalkozni.

A szakkör diák vezetői és én is állandóan figyeltük, hol és mikor jelennek meg pályázati felhívások. Azonnal mozgósítottam a tagokat, és kiosztottam a testhezálló feladatokat. Így találtunk rá - többek között - a Pest-Budai Ifjúsági Kultúr Egylet országos pályázatára 1988-ban, ahol a „Magyar országgyűlés anno...” című témakörben Vecsey Napsugár II., Szegedi Judit különdíjban, Kiss D. Eszter pedig III. díjban részesült. Eszter dolgozatának címe: Demokráciánk középiskolás szemmel.

Szakköröm tagjai sokat adtak nyelvünk szépségének, kifejező erejének megőrzésére, én is tudtam, középiskolás korban kell elsajátítani a magyar nyelv helyes használatát. Ezért azonnal bekapcsolódtunk az Anyanyelvi játék fiataloknak című írásos vetélkedőbe 1987-ben. A következő diákjaim szerepeltek eredményesen: Dudás Éva, Kármán Gabriella, Kispál Andrea, hogy csak a legtehetségesebbeket említsem.

Ma is ki kellene találni valami hasonlót, mert a magyar nyelv tisztasága sokat romlott. Trágárság, durvaság, igénytelenség jellemzi a nyelvi kifejezést. Újságban, rádióban, tévében találkozunk olyan

jelenségekkel, amelyekkel régebben – művelt, tanult emberek körében – ritkán.

Nem csupán a száraz tudományokkal foglalkoztunk, hanem érdekes programokat is terveztünk és valósítottunk meg. Elzarándokoltunk például Kempelen Riza sírjához, aki 1858-ban halt meg Jászberényben, s itt temették el. Az írónő sírjánál idéztük Arany János Kempelen Riza sírkövére c. versét. Az ehhez hasonló helytörténeti séta mindig nagy hatással volt a szakkör tagjaira.

Itt jegyzem meg, hogy Jászberény nevezetességeinek, műemlék templomainak, épületeinek, szobrainak bemutatása tanóráim keretében is – a szakköri foglalkozáson kiselőadás, majd városi séta formájában – napirenden voltak.

A gyönyörű „ékszerdoboz”, a Ferences-templom megtekintését soha nem hagytam ki a különféle osztályoknak, a szakkör tagjainak, hiszen a templom és kolostor értékeivel vezető helyen szerepel a Jászságban.

Tapasztaltam, hogy azok a fiatalok, akik néprajzzal, helytörténettel foglalkoztak, gyorsabban tanultak, mert jobban érdekelte őket a történelem, mind napjaink, mind a múlt históriája. A honismereti munkát a haza szeretetére nevelés egyik hatékony formájának tartom napjainkban is. A szülőföldről való ragaszkodást erősíti, s jelenünk jobb megértését, megbecsülését is szolgálja. Kár, hogy egyre kevesebben vállalják ezt az állandó figyelmet érdemlő, anyagi megbecsüléssel nem járó, áldozatos munkát, pedig ahogy múlik az idő egyre kevesebb az adatközlő személy, és a régi, számunkra értékes „kacatoktól” is igyekeznek megszabadulni az emberek.

1988-ban a Szolnok Megyei Néplap így értékelte a szakkör munkáját: „Megszületik a Lehel Vezér Gimnázium honismereti szakkörében minden évben vagy húsz-harminc pályázat, s ott vannak mindenütt, ahol az lehetséges: a honismereti táborokban, a televíziós vetélkedőkön, a diák-konferenciákon. A „lehelesek” neve ismerősen cseng az ország távoli múzeumai által kiírt, meg a szűkebb pátria pályázatain is.” (Egri Sándor: Szolnok Megyei Néplap 1988.nov.26.)

A szakköri témák szinte kimeríthetetlenek, a diákok felkutatták a kisiparos mesterségek fortélyait: mézeskalácsos, kovács, takács, szűcs, cipész, asztalos, kalapos, szódavízkészítő stb. Előfordult, hogy a helyszínen tanulmányoztuk például, hogy a mester hogyan készíti a fazekakat, vagy élvezettel néztük miként formálódnak a szép színes szöttesek.

Diákjaim megírták a különféle intézmények, gyárak, téveszek, iskolák történetét. Felkerestek volt hadifogyókat, az 1956-os forradalom után bebörtönzötteket, s az érdekes, sokszor megdöbbentő történeteket leírták vagy magnószalagra vették. Ott tevékenykedtek 1990-ben a választások 1. számú választókerületének életében. Rögzítették a képviselőjelöltek vallomásait. Így Kis Zoltánét (SZDSZ), Pethő Lászlóét (MDF), Szigeti Istvánét (Független Kisgazdapárt), Dobos Lászlóét (Hazafias Választási Koalíció), Jakus Zoltánét (MSZP), Szabó Béláét (Agrárszövetség), Jánosi Gáborét (MSZMP). A Fidesz akkor az SZDSZ-t támogatta, így külön ők nem képviseltették magukat. Nagyon jó kritikát kaptunk Budapestről, ugyanis a témát a Magyar Tudományos Akadémia gondozásában az Iskolapolgár Közéleti Alapítvány hirdette meg, s „Pál Tamás – az alapítvány gondozója – további kutatásra alkalmasnak találta az anyagot, s folytatólagos munkára biztatta a szakkör tagjait és a tanárnőt.” (Jászkürt 1991. november)

Az általam 27 évig szerkesztett diákújság, a Lehel Harsona cikkírói is részt vettek a helytörténeti munkában. A választások után 1992-ben városunkban járt Orbán Viktor, vele készített riportot Szöllösi Lajos. A következő idézet már célként tűzte ki a tapasztaltakat. Riporter: „A párt az utóbbi időben egyre nagyobb népszerűsége tett szert, és nemcsak a fiatalok körében. Mivel magyarázod ezt? – Orbán Viktor: A Fidesz sohasem csak a fiatalok pártja volt, hanem megpróbáltunk az idősebbekkel is törődni, és ezt a későbbiekben is előtérbe helyezzük. Szeretném, ha a Fidesz tömegpárttá válna, de megtartaná liberális jellegét. Üdvözlöm a Lehel Harsona olvasóit.”

Dolgoztunk a budapesti Néprajzi Múzeumnak is, segítettünk adatokat gyűjteni a szentendrei Skanzen számára. Jászberényben és annak környékén – 1970 körül – sok régi, 100 évnél öregebb ház volt, s ezek főbb jellemzőit kellett megfigyelni, leírni. A kérdéscsoportok feldolgozására sokan jelentkeztek. A szakkör tagjai csoportokat hoztak létre, de akadtak olyanok is, akik egyedül vállalták az érdekes munkát.

Az összegyűjtött anyagot jónak találtam, és elküldtem a múzeum illetékesének. Két hét múlva levélben köszönték meg az adatokat, amelyeket „nagyon értékesnek” ítélték, s 8 diákomat jutalomban részesítették. Részt vettünk történelmi tárgyú vetélkedőkön is, mint pl. a szolnoki Városi Könyvtár által meghirdetett Széchenyi négyfordulós versenyen, ahol 25 főt sikerült mozgósítani eredményesen.

Célul tűztük ki Jászberény híres embereinek felkutatását, életrajzi adataiknak rögzítését. Így jutottunk el – 1976-ban – Beleznay Antal unokaöccsének közvetítésével – a nagy dalszerző akkor még élő gyermekeihez. Kérdéseinkre készségesen válaszoltak, a következő megható sorokat érdemes idézni: „Mi, Beleznay Antal dalszerző élő gyermekei, örömkönnnyeket hullatva vettük tudomásul, hogy Ön feladatul tűzte ki tanítványainak a helybeli géniuszok ismertetését.

Az Ön által felvetett témával ráirányította az ifjúság figyelmét az ősök tiszteletére.

Nagy tisztelettel köszönjük:

özv. Devich Miklósné Beleznay Anna (gyémánt diplomás matematika tanár)

özv. Almássy Andrásné Beleznay Ilona (arany diplomás gyógyszerész).”

A néprajzi gyűjtőtábor egyik napján Gecse Árpádot, a Jászság híres festőjét látogatta meg – szintén 1976-ban – Molnár Katalin és Nagy Mária. Egy rövid részletet ismertetek beszámolójukból:

„Árpád bácsi és felesége nagy szeretettel fogadott. Elsőnek az értékes házi múzeumot néztük meg. A környékről gyűjtött őskori tárgyak, mezőgazdasági szerszámok és jászsági népviselet ruhadarabjai a tulajdonos büszkeségei. Utána a képtárat tekintettük meg. Nagy élmény volt.”

Riport készült egy nagypapával, Jankovich Zoltán gyógyszerésszel, aki ismerte Szent-Györgyi Albertet, a C-vitamin Nobel-díjas felfedezőjét. Várad Vajk a következő kérdéseket tette fel nagyapjának:

1. „Hogyan ismerkedtél meg vele?
2. Kémiát adott elő nekünk a szegedi egyetemen.
3. Hogyan kerültél vele közvetlen kapcsolatba?
4. Ahhoz, hogy a gyógyszerész ledoktorálhasson, plusz 2 évet kellett még tanulni: kémiát vagy növénytant. Én a kémiát választottam, amelyet Szent-Györgyi okította. Én a kislánya révén ismertem meg, ő 4 évvel volt fiatalabb mint én.
5. Milyen természete volt a professzor úrnak?
6. Végtelenül nagyvonalú, baloldali gondolkodású volt, ezért mellőzték.

Egyébként szellemes, jópofa, víg kedélyű, bohém ember volt, és mi nagyon szerettük.”

A beszámolóból az is kiderült, hogy munkatársait keményen megdolgoztatta, amikor a C-vitamin felfedezésén dolgoztak, és ő is fáradtságot nem ismerve küzdött a célért. Annak dacára, hogy Nobel-díjat kapott, maradt Szegeden professzornak.

Szakkörös diákjaim minden évben részt vettek honismereti táborokban és más rendezvényeken.

Képtelenség lenne felsorolni 1966-tól az összeset, ezért csupán a kiemelkedőket sorolom fel a díjakkal együtt.

A szakkör megalakulása után egy évvel Varga László II. osztályos diákom már részt vett az Országos Honismereti tábor munkájában, s a következő, 1968. évben is őt jelöltem mint az egyik legkiválóbb gyűjtőt. A célokkal már akkor egyet lehetett érteni. Így számolt be a szakkör tagjainak:

7. A tábor lakói 3 szekcióban dolgoztak. A régész szekció a két hét alatt egy avar temető ásatásán vett részt. Az érdekes munka nagyon jó eredménnyel végződött, sikerült feltárni a temetőt.

8. A néprajzosok a Kapos-Koppány-völgy gazdag anyagát igyekeztek összegyűjteni. Értékes népi tárgyak kerültek elő, pl. korai barokk stílusú Jézus faszobor. Az utolsó napokban nagy sikerű kiállítást rendeztek a gyűjtött anyagból.

9. A harmadik szekció újkori falukrónikával, helyi iparral, munkásmozgalmi témával foglalkozott.

A fent említett programok mellett országosan ismert, kiváló szakemberek tartottak előadást a tábor lakóinak.

Tábori Erika 1972-ben így ír a szakkör életéről: „A választott témák, amelyeket feldolgozunk változatosak. Sokan gyűjtenek népszokásokat – a csirke keltetésétől kezdve a lakodalmas néprajzi szokásokig. Akad olyan diák is, aki a kiháló népi mesterségeket dolgozza fel, mint pl. a kovácsét, szücsét, a mézeskalácsosét. Czudarik Judit, akinek a nagyapja mézeskalácsos, nemcsak a mesterség fortélyait jegyezte fel, hanem jó néhány cukorka és törökméz receptjét is elhozta, amelyet a szakkör tagjai hazavittek.”

Az idézetből is látható, hogy a szakköri foglalkozásokat igyekeztem színesebbé tenni, az előbb már említett helytörténeti sítákkal, vagy az 1972-ben megrendezett hobbi kiállítással. Krónikásunk a következőket írta:

„A rendezvénnyel sok munka volt, de megérte. Örültünk a sok dicsérő és elismerő szónak, amelyet töletek és tanárainktól kaptunk.

A szakkör minden tagja részt vett a rendezésben. Volt aki érdekes gyűjteményt hozott, mások a termet rendezték, vagy ügyeletet tartottak a látogatás idejében. Nagy örömünkre „idegenek” is elég sokan megtekintették kiállításunkat.”

1975-ben Dombóváron rendezték meg az Országos Honismereti tábort, ahol már 14 szakcsoportba osztották be a tanulókat. Szabó Éva ismertette a változásokat is.

„Szükséges volt, hogy a családoknál gyűjtött anyagot minden nap összegezzük, mert az utolsó napokban dolgozatot kellett írunk, amelyet a tábor vezetése értékelt.”

Ugyancsak ebben az évben dolgozták fel tanulóim a Juhászok ajándékozása c. témakört, amelynek kérdéseit Gunda Béla – volt professzorom – állított össze. Az anyagot leltározva elhelyezték a debreceni néprajzi intézet adattárába.

1976-ban két nyári táborban is részt vettek szakköröseim. Az Országos Honismereti tábort Karcagon tartották, ahova 4 diák ment. Néprajzi emlékeket gyűjtöttek a városban és környékén. Különböző előadások és kirándulások váltogatták egymást. A hasznos tudnivalókat felhasználták a pályadolgozatok írásánál.

Ebben az évben Jászberényben is rendeztek nyári néprajzi gyűjtőtábort, ahol a szakkör 5 tagja vett részt, két és fél hétig tevékenykedtek.

A Megyei Művelődési Osztály és a Damjanich Múzeum által kiírt pályázaton a szakkörből 7 tanuló kapott rangos helyezést és pénzdíjazást, az Országos Néprajzi és Gyűjtőpályázaton – ugyan ebben az évben – a szakkör országos első helyezést ért el. Néhány címet érdemes megemlíteni: csöszkunyhók, tanyai telekredezés, paraszti család konyhája, szobája, cséplés stb.

1977-ben a szakkör 12 tagját hívták meg a törökszentmiklósi Honismereti Táborba. Molnár Katalin is részt vett az itteni táborozáson. Ő ebben az évben országos második helyezést ért el dolgozatával.

1978-ban a szakkör 24 pályamunkával lett első, Budai Margitot és Piros Ágneszt hasonlóan díjazták. Ezen kívül több második, harmadik, valamint pénzdíjazásban részesítették tanulóimat a megyei és országos pályázatra beküldött dolgozataikért.

1979-ben a helytörténeti tábort ismét Törökszentmiklóson rendezték meg, s mivel az előbbi eredményeket elérő diákok leérettségiztek, tehát elhagyták az iskolát, ismét új csapattal indítottam.

A táborok egyre gazdagabb programmal nyitottak, a tanulók meg egyre jobban érezték magukat. Az első nap ismerkedési estet rendeztek. A legszínesebb összeállítást – a zsűri szerint is – a mi csapatunk készítette. Ezt a tényt bizonyította: megnyertük a versenyt, a vele járó gyönyörű tortával együtt.

A gyűjtőmunkát már másnap reggel megkezdtek a szakköri tagok. A táborvezetés címeket adott, és a helyszínen a hajdani cselédek és summások életét kutatták a két és három fős brigádok tagjai. Őszintén elbeszélgettek az idős asszonyokkal, férfiakkal, akik örültek az érdeklődésnek, s meghatódva meséltek a „régvi világról”, a cselédek és a mezőgazdasági idénymunkások nehéz és küzdelmes életéről. Régi, ma már nem használatos tárgyakat is gyűjtöttek a Damjanich Múzeum ifjú munkatársainak a segítségével. A tulajdonosok nem tudták, hogy az otthoni lim-lom a múzeum számára milyen nagy érték.

A gyűjtött tárgyi és írásos anyagot délutánonként rendezték a diákok, céduláztak, megszámozták a kalendáriumokat, aszatalókat, répakapkodókat stb. Esténként pedig előadásokon vettek részt, amelyeket kiválóan felkészült szakemberek tartottak.

A tábor legeredményesebb csapata a Lehel Vezér Gimnáziumé volt, 150 db tárgyat gyűjtöttek és fejenként legalább 50 db cédulát írtak meg. Ebben a táborban én is részt vettem, s a volt summásokkal, cselédekkel folytatott beszélgetést mind a mai napig nem felejttem el, olyan megrendítő hatással voltak rám.

1979-ben az Országos Honismereti Tanácskozáson szintén részt vettem. Bemutatták nekünk Eger – itt volt a rendezvény – legfőbb nevezetességeit, este egy néptánc együttes műsorát tekintettük meg, valamint két filmet Egerről és Heves megyéről. Mi az első szekcióban dolgoztunk, ahol iskolatörténettel, helytörténettel foglalkoztunk. Ekkor már 13 éve a Lehel Vezér Gimnázium történetével kapcsolatos anyagot gyűjtöttem, tehát nekem is nagyon jól jöttek az itt hallottak.

Lelkes szakmai munkánkat 1979-ben is kiváló eredmények bizonyították. Négy különböző pályázatra küldtünk dolgozatokat a Járási Hivatal és a Damjanich Múzeum, valamint a Néprajzi Múzeum felhívásaira. 31 diák írta a dolgozatokat, s részesültek pénz-és könyvjutalomban. Feldolgozták a kovácsok, pékek, mézeskalácsosok, szőlészek-borászok, aszталosok, tűzoltótestületek stb. történetét, és megírták különféle üzemek, téeszek, állami gazdaságok históriáját. Csupán néhány címet ragadtam ki a rendkívül érdekes feladványok közül, pedig a gyermekjátékok is figyelmet érdemelne.

Kereskedő tanulókat szintén oktattam, ezért igyekeztem őket is mozgósítani. 1979-80-ban több díjazott közülük került ki. Az általuk választott címek szintén érdekesek voltak. Néhányat érdemes megemlíteni: A Gosztonyi család élete, A papi birtok Jánoshidán, A temető néprajza, A kerékgyártó mesterség.

1980-ban a szakkör II. díjat nyert, 14 diák pedig pénzjutalomban részesült. Ugyancsak ebben az évben levelet kaptam a Néprajzi Múzeumból, amelyben örömmel értesítettek, 7 szakkörösöm újabb pénzjutalmat vehet át.

Bánki Noémi sikeréről már előbb tettem említést az 1981-ben kiírt megyei pályázaton, a többi eredményről is meg kell emlékezni.

A honismereti szakkör ismét első helyezést ért el, második, harmadik különdíjban 4 diák részesült, pénzjutalomban pedig 8 fő. Könyvet szintén 8 tanuló kapott.

Ugyancsak meghívás érkezett a Jász Múzeumba, ahol Tóth János igazgató úr érdekes, közvetlen hangú beszámolót tartott az 1981. év járási helytörténeti munka eredményeiről. A legtöbb pályázat ismét szakkörömből érkezett. 3 diákomnak nagyon jól jött a pénzjutalom, de örömmel vette át 4 gimnazista és 2 kereskedő tanuló az értékes könyveket is.

Az Egri Diáknapokon 1981-ben Csordás József, Faragó Sándor, Tóth Marianna arany, ketten pedig ezüst minősítést kaptak honismereti dolgozatukra.

Az 1982-es szintén sikeres év volt. A megyei múzeum, a megyei tanács pályázatára 19 dolgozatot küldtem el. 1983-ban volt az eredményhirdetés, ahol a szakkör és Darabont Tibor kiemelt első díjat nyert. Ekkor már másik honismereti szakkört is szerveztem, főleg kereskedő tanulókból, s az ott tevékenykedők megyei harmadik díjat kaptak.

Összesített eredményeink az előbb említetteken kívül második, harmadik, negyedik díj, amelyet 11 fő kapott.

Valamivel előbb, 1982-ben a Megyei Mozgalomtörténeti konferencián, a díjkiosztó ünnepségen 16 szakköri tag szerepelt eredményesen, s részesült különféle díjban, pénz-vagy könyvjutalmat kaptak.

1984-ben a megyei, országos honismereti, néprajzi pályázatokon iskolánk ismét szép eredményekről számolhat be több kategóriában. Előfordult, hogy ketten-hárman nyújtottak be egy dolgozatot.

Ezt figyelembe véve 14 munkát 26 tanuló küldött be, s részesültek pénzz jutalomban. Újabb érdekes témákat dolgoztak fel, mint pl. masamód mesterség, A Jászság halászata és horgászata. Paraszti kertek etnobotanikai ismerete, A búcsú régen és ma, Citerakészítés Jászfákóhalmán, hogy csak néhányat említsek.

Ebben az évben az Országos Néprajzi pályázaton Sugár Judit III. díjat nyert.

Bekapcsolódtunk az Országos Diáknapok pályázataiba is, és 1984-85. tanév végén kaptuk a jó hírt, amely szerint 15 arany, ezüst és bronz minősítést szereztünk dolgozatainkkal. Sikereinket később is megismételtük ezen a fórumon is.

Nyaranta változatlanul részt vettünk a honismereti táborokban, de csak a jelentősebbekről számolok be. Ilyen volt az 1985-ben Kisújszálláson megrendezett összejövétel. Voltak akik a vasút történetét vizsgálták, visszaemlékezéseket, régi tárgyakat gyűjtöttek. Mások a régi tánciskolai hagyományokat kutatták. E témánál bepillantottak a fiatalok, régen hogyan ismerkedtek, szórakoztak az ifjak. Ezenkívül népi játékokat készítettek, öreglebbencset főztek, népdalokat tanultak. A legérdekesebb azonban egy régi kunsági lakodalom megidézése volt, korhű kosztümökbe öltöztek, s minden hagyományt megőriztek. (Völgyi Ildikó – ma tanár – visszaemlékezései.)

Az 1985-86. tanév sikerei a következők. A megyei honismereti pályázaton a szakkör második díjat nyert, 7 tanulónk pénzz jutalomban részesült, és 13-an vehettek át értékes könyveket.

1987 októberében Jászapátin megnyitották az új művelődési házat. Az itt rendezett ünnepségen osztották ki az országos múzeumi hónapok zárásaként a honismereti díjakat a megye minden részéből összesereglett vendégek előtt. Különdíjat kapott a honismereti szakkör, valamint Berki Tímea, Horváth Ildikó, Sebők Anett, 1 diák III. lett, 6 pedig könyvjutalomban részesült. Itt is gazdag program várta a résztvevőket. Megnézték a tanyamúzeumot, a Vágó Pál helytörténeti gyűjteményt és táncolhattak a falusi kisbíró vezette hangulatos szüreti felvonuláson.

Az Egerszögön 1988-ban rendezett országos jutalomtáborozáson Kispál Andrea vett részt, az ő beszámolójából idézek:

„Itt is szekciókba osztottak bennünket, engem a szőlő-és borkultúra építményei és tárgyi eszközei címet viselő csoportba osztottak... Nemcsak gyűjteni jártunk hanem szerveztek nekünk egész napos túrát,

ahol a környékbeli várakat, várromokat néztük meg, és strandon is voltunk. Délutánonként benn a táborban lehetett korongozni, mézeskalácsot sütni, gyertyát mártogatni, kenyeret sütni. Szóval nem unatkoztunk.”

1988 októberében a honismereti mozgalom záró rendezvényét Jászfákóhalmán tartották, ahol kiemelték: „A helytörténeti témájú pályázatok között – a Jászberényi Lehel Vezér Gimnázium szakkörének hatására is – kiemelkedően sok dolgozat érkezett a Jászságból.” (Szolnok Megyei Néplap 1988. okt.31.) Első helyezést ért el Gulyás Mónika, aki nagyapját kérdezgette gazdász életútjáról olyan sikeresen, hogy első helyezést ért el pályamunkájával, egy diák harmadik lett, többen pedig pénz-és könyvjutalmat kaptak. Az egy különdíjasról elismeréssel szóltak. Boros Csilla dolgozata a berényi Palotásy kórus életéről szólt.

1991-92-ben nyugdíjazásom évében szintén kiváló eredményeket produkáltunk. Hagyó Lehel első díjban részesült, többen különféle helyezést értek el, s a könyvjutalmak sem maradtak el. Két működő szakköröm is kiemelkedett a mezőnyből.

Szakköröm eredményes 26 évet tudhat maga mögött. Remélem különféle intézményeknél fellelhetők a dolgozatok, s lesznek majd olyanok, akik felhasználják az általuk gyűjtött értékes anyagot.

IRÁNYELVEK A HONISMERETI SZAKKÖRÖK MUNKÁJÁHOZ

I. Elvi kérdések

➤A honismereti szakkör kategóriájába tartozik minden olyan szakkör, amely tagjai természeti és társadalmi környezetének – szűkebb értelemben vett hazájának (területének, tájának, városának, városrészének, szövetkezetének, falujának, üzemének, iskolájának stb.) - megismerésére irányuló kutató-gyűjtő tevékenységet és ennek megismertetését elősegítő népművelő és természetjáró /turisztikai/ munkát végez.

A honismereti szakkörök munkája tehát kétirányú:

a, Tagjainak a haza egy-egy meghatározott részének sokoldalú megismerésére való szervezett törekvés.

b, Ennek érdekében kifejtett gyűjtő és feltáró jellegű tevékenységen alapuló művelődési, ismeretterjesztő- és testnevelő munka.

➤A honismereti szakköri tevékenység a szocialista hazafiságra nevelés egyik formája. Célja, hogy a szakköri tevékenység adta nevelési lehetőségek felhasználásával a szakkör tagjaiból hazájukat szerető és hazájukat jól ismerő embereket formáljon. Elért eredményeik publikálásával pedig másokra is ilyen nevelő hatást gyakoroljanak.

➤Ahhoz, hogy a szakkör célját elérje, hogy feladatait helyesen határozhassa meg, előbb néhány elvi kérdést tisztáznunk kell.

a, A hazafias nevelés tárgya a haza, vagyis az a társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális és földrajzi környezet, amelyben a nép él és dolgozik. A dolgozó embernek nemcsak szeretnie, hanem alaposan ismernie is kell környezetét, mert vele él. Nem függetlenítheti saját életétől népét és hazáját, hanem törekednie kell minél alaposabban megismerni környezetete összetevőit, részeit, hogy tudatosan tudja azokat használni, hogy helyesen tudjon velük élni.

b, A haza fogalmának lényeges összetevői, szerves részei:

aa, A nép alkotó és termelő közössége,

bb, A hazában uralkodó társadalmi rendszer,

cc, A terület, amelyen a nép él (nagysága és földrajzi, gazdasági adottságok),

dd, A nép által teremtett anyagi kultúra (városok, falvak, vasutak, gyárak, technikai, gépi berendezések),

ee, A nép által alkotott és használt szellemi kultúra (anyanyelv, folklór, irodalom, művészetek, tudomány).

c, A hazaszeretet tehát nem elvont és elvonatkoztatott érzés, hanem alapja az egyén viszonyának a hazához és a néphez. A hazafiság (patriotizmus) magában foglalja az egyénnek nemcsak az érzelmeit, hanem a haza fogalmának összetevőivel kapcsolatos magatartását, tetteit és cselekedeteit is, amelyek az osztályérdekek érvényesítésére irányulnak. Ezek szerint a hazafiság tényezői:

aa, A hazaszeretet, vagyis a dolgozó osztályok tagjainak magatartása szülőföldjük, lakóhelyük, hazájuk iránt;

bb, Tettek és cselekedetek a haza érdekében:

aaa, Harc a haza haladásáért, a nép boldogulásáért és az azt akadályozó tényezők (külső hódítás, belső reakciós erők) ellen;

bbb, A hazai táj szeretetteljes megbecsülése és megismerése, fejlesztése;

ccc, A szellemi kultúra és az anyanyelv megbecsülése és ápolása;

ddd, A múlt haladó örökségének a megőrzése, fejlesztése, alkalmazása;

eee, Az anyagi kultúra áldozatos fejlesztése.

d, A haza és hazafiság fogalma népünk történelme folyamán nem volt mindig olyan egyértelmű, mint most, amikor a hatalom a dolgozó nép, a munkásosztály és a vele szövetséges parasztság kezében van. Az elmúlt 150 esztendő alatt az uralkodó osztály kevés fogalom és emberi érzelem értelmezésével, magyarázásával élt annyira vissza a dolgozó nép rovására, mint éppen a haza és hazafiság fogalmával és ehhez fűződő érzelmekkel. Ennek a visszaélésnek az indítórúgói természetesen az uralkodó burzsoázia osztályérdekeivel függenek össze. Ennek az évszázados hamisításnak a nyomait, maradványit még korántsem sikerült az egyszerű emberek fejéből, érzelmeiből végleg kiirtanunk, ezért ezzel a hamisítással és jelenlegi megnyilvánulási formáival szembe kell néznünk.

A haza a burzsoázia szerint: a szülőföld, melynek közös vonását a nemzeti nyelv, a nemzeti kultúra és a közös jellem adja, s így a szülőföld szeretete, a tágabb értelemben vett hazaszeretet osztálykülönbség nélküli sorsközösséget, testvériséget jelent. A haza és a hazaszeretet ilyen megfogalmazása a 18. század végén és a 19. század elején a magyar viszonyok között még haladó törekvést takart, egybeesett az általános haladással, de 1867 után mindinkább a nemzeti piac feletti egyedurasságot és a kizsákmányoltak osztályharcainak fokozatos lefegyverzésére való törekvést jelenti. A kezdetben haladó jellegű megfogalmazás így fokozatosan reakcióssá vált és egyre reakciósabb jellegű ideológiává alakult.

A nacionalizmus, a sovinizmus, a kozmopolitizmus, az antiszemitizmus és más hasonló megnyilvánulási formák a burzsoá hazafiság szerves tartozékai. Ezek a burzsoá hagyományok áthatolhatatlannak látszó rétegeikkel szövik át mai is dolgozóink tudatát. Ezért a reakció képviselői minden bírálatot, ami a nacionalizmust és változatait éri, tömegek hazafias érzései és hagyománya elleni támadásnak minősítenek és a tömegek nevében tiltakoznak minden, az „örök nemzeti” célok ellen irányuló „nemzeti beavatkozás” ellen.

A polgári nacionalizmus reakcióssá válásával egy időben jelent meg a történelemben a munkásosztály, amely ma már pártja vezetésével világszerte harcol a nemzetek és nemzeti kisebbségek egyenjogúságáért és szabad fejlődéséért, a népek közötti barátságért és békéért. A harcnak egyik része a burzsoá ideológiák mindenfajta megnyilatkozása elleni szervezett küzdelem. Ennek egyik legjelentősebb formája a hazafias nevelés, az igaz hazafiságra való gyakorlati ránevelés.

II. A honismereti szakkörök feladatai

1. A honismereti szakkörök célja feladataikat is megszabja. E feladatok nem minden szakkörben azonosak. Fenntartó szerveik, elhelyezésük, működési területük, személyi összetételük szerint a közvetlen célok és a munkamódszerek tekintetében egyaránt bizonyos eltérések mutatkoznak. Sőt számos olyan szakkör, vagy művészeti együttes lehetséges /fotóköri, énekkari, tánccsoport stb./, amely a saját munkájához szükséges honismereti gyűjtő, feltáró és rendszerező munkát

időnként maga elvégzi, ezek azonban ettől még nem válnak honismereti szakkörökké. Ajánlatos azonban, hogy ezeknek a csoportoknak az ilyen irányú tevékenységét a helyileg legközelebb működő honismereti szakkörök rendszeresen segítsék, hogy ez a munka céltudatos és szakszerű legyen.

2. A honismereti szakköröket különféle tudományos, művelődési, testnevelési intézmények, társadalmi, gazdasági és állami szervek tartják fenn.
3. A honismereti szakkörök nemei az őket fenntartó intézmények szerint:
  - a, múzeumok múzeumbaráti – vagy más elnevezéssel működő körői a múzeumok gyűjtő területén való illetékességgel;
  - b, iskolák és iskolai intézmények (úttörők, ifjúsági, diákotthonok, diákkönyvtárak stb.) földrajzi, természetrajzi, lakóhelyismereti, történelmi, művészettörténeti, néprajzi- és irodalomtörténeti szakkörői, amennyiben az iskola és környezete, környéke, mint környezet képezi működésük tárgyát,
- nem csupán a tananyag, hanem annak alkalmazása az életre, vagy magának a környezetnek a vizsgálata;
  - c, szakszervezetek, üzemek, vállalatok, tanácsok, termelőségvetkezetek művelődési otthonainak (üzemi klubjainak) az a-b, pontokban megjelölt jellegű szakkörői;
  - d, könyvtárak és egyéb intézmények az ab. – c. pontokban körülírt szakkörői;
  - e, a Magyar Természetbarát Szövetség kötelékébe tartozó túracsoportok és természetjáró szervezetek.
4. A honismereti szakköröket jellemző összetett (komplex) művelődési forma főbb csoportjai:
  - a, kutató-gyűjtő,
  - b, népművelő (művelődési, ismeretterjesztő),
  - b, idegenforgalmi-országjárás és természetjáró (turisztikai)
  - d, külső-és belső szervezési-adminisztratív tevékenység.
  - a, A kutató-gyűjtő munka.
    - aa, Üzemi, termelőségvetkezeti, intézeti, iskolai krónika vezetéséből,

évfordulókra, jubileumokra dokumentumok és szemléltető anyag gyűjtéséből,

bb, földrajzi, lakóhelyismereti, szülőföldismereti,
 cc, néprajzi,
 dd, történeti, helytörténeti, munkásmozgalmi, levéltári, régészeti,
 érmészeti, művészettörténeti,
 ee, irodalomtörténeti adatok és anyag gyűjtéséből és
 feldolgozásából áll.

b, a népnevelő munka a kutató-gyűjtő munka alapján
 ismeretterjesztő előadások,
 viták, könyvismertetések és kiállítások rendezése, tanulmányi
 séták, múzeumlátogatások, üzemi látogatások, kirándulások,
 társas utazások, túrák vezetése; a helyi népköltészeti, népzenei,
 népi tánc- és színjátszó hagyományok felkutatásával
 közreműködés a művészeti csoportok, előadóművészeti
 szakkörök munkájában.

c, Idegenforgalmi-országjárési és természetjáró-turisztikai
 munkának tekintjük a műemlékek, emléktáblák, természeti-és
 történeti emlékek számontartásában, gondozásában és
 ismertetésében való közreműködést – kirándulóhelyek
 felkutatásában és propagálásában való szalmi segítségadást – az
 idegenvezetői szolgálatra való kiképzésben, az idegenvezetői
 szolgálatra alkalmas egyének nyilvántartásában és ellenőrzésében
 való részvételt,- idegenforgalmi,
 országjárési- és természetjárói turisztikai ügyekben az állami
 szerveknek szükséges szakmai tanácsadást és segítséget, a baráti
 országok hasonló szervezeteivel kulturális kapcsolatok
 kialakítását.

d, A honismereti szakkörök külső- és belső adminisztratív és
 gazdasági ügyeinek intézésére alakított részleg munkáján a
 fenntartó szervekkel való összeköttetés, együttműködés,
 ellenőrzés lehetőségeinek a megteremtését és pontos gyakorlatát
 értjük.

III. A honismereti szakkörök szervezeti kérdései

➤A honismereti szakkör sokoldalú munkáját csak abban az esetben
 végezheti eredményesen, ha minden szerep betöltésére megvan a
 megfelelő szakembere. Ahol ennek személyi és tárgyi feltételei
 megvannak – különösen a megyei honismereti szakkörökben – a
 szakköröknek minél sokoldalúbban szervezett munkára kell
 törekedniük.

- Egy-egy tudomány valamely ágazatára – pl. a legújabb kori történelem egy-egy helyi kérdése, vagy helyi népdalok gyűjtése és tanulása- korlátozódó kisebb honismereti szakkör is végezhet egy-egy helyi probléma megoldásában, művészeti szakkörök helyi anyaggal való ellátásában, emlékek gyűjtésében, feltárásában, vagy gondozásában kiváló, jó és folyamatos munkát, amely azonban akkor válik valóban eredményessé, ha a központi (megyei) honismereti szakkörrel kellően egybehangoltan történik.
- a honismereti szakkör eredményes munkájáért a szakkörvezető felelős. Gondoskodik közgyűlés összehívásáról, vezetőség választásáról. A vezetőség tagjainak közreműködésével elkészíti a szakkör éves munkatervét és ennek megvalósításaként minden rendelkezésre álló eszközzel elősegíti a kör tagjainak művelődését, nevelését, szakmai fejlődését. A szakkörvezetők művelődéspolitikai és szakmai továbbképzését a Népművelési Intézet biztosítja a Megyei Népművelési Tanácsadók, az egyes szakszervezeti központok és az M. M. múzeumi osztálya, valamint a Természetbarát Szövetség központjának bevonásával.
- A honismereti szakkörök általános érvényű működési szabályzatát a Népművelési Intézet készíti el a 2. pontban említett szervek bevonásával.
- A honismereti szakkörök hálózatának területi központjaivá, bázisaivá fejleszthetők a megyei székhelyeken működő tájmúzeumok honismereti (múzeumi) szakkörei.
- A II/3. a-e, pontokban felsorolt intézmények honismereti szakkörei megindulásuk kezdetétől éves munkaterveket, elvégzett munkájukról féléves beszámolókat küldenek a Megyei Népművelési Tanácsadónak, hol a képzőművészeti jellegű szakkörök bizottságában működő honismereti szakköri felelős értékeli azokat.
- A megyei tanács székhelyén működő központi jellegű honismereti szakkör a megyei honismereti szakköri felelős vezetésével a megye területén folyó honismereti munka jellemző adatait összegyűjti. Összefoglaló jelentését a kimagasló, irodalmi értékű és általános érdekű szakköri tanulmányokkal együtt megfelelő bírálóbizottsági vélemények rögzítése után, évkönyv formájában nyomtatásban is közzéteszi. Az ehhez szükséges anyagi alapról a Megyei Népművelési tanácsadó útján gondoskodik.
- A II/3. a-e, pontokban felsorolt intézmények honismereti szakköreinek felszerelése, valamint a szakkörök által gyűjtött muzeális

értékű tárgyak, iratok, feljegyzések a szakköröket fenntartó intézetek és intézmények tulajdonát képezik. A központi /megyei/ honismereti szakkör szervezési részlegének kötelessége azok biztonságos és szakszerű elhelyezésének és kezelésének ellenőrzése, az esetleg fennálló hibák kiküszöböléséről való gondoskodás.

Kérjük a honismereti szakköröket és a honismereti szakkörök irányításával foglalkozó társadalmi és állami szerveket, intézményeket, hogy a fenti elvi és módszertani útmutatások segítségével tegyék céltudatosabbá és tervszerűbbé a szakkörök tevékenységét. Szükségesnek tartjuk a honismereti mozgalom üzemekben és termelőszövetkezetekben való szélesebb körű kibontakozását.

(Először megjelent: Népművelési Tájékoztató 1960. ápr. – A III. rész átdolgozását a Megyei Népművelési tanácsadók létesítése tette szükségessé.)

Népművelési Intézet – Hazafias Népfront 1960.

Halász Péter

ÖTVEN ESZTENDŐS A SZERVEZETT HONISMERETI MOZGALOM

Az 1960-as évek elején kibontakozott honismereti mozgalom kétféle társadalmi-politikai erő egymást jórészt kiegyenlítő – részben kioltó – hatására jött létre. Létrehozta és élte egyfelől az a társadalmi törekvés, amely meg kívánta őrizni és nemzeti kincsékként fel akarta mutatni a szűkebb szülőföld, lakóhely értékeit, de az idegen érdekek szolgálatában álló „nagypolitikától” igyekezett magát távol tartani; másfelől pedig a sajátos politikai erő, amely a levert forradalom és az idegen csapatok árnyékában az ország kormányozhatósága érdekében számos területen engedményekre kényszerült. Ebben a több felől fúvó, nem egyszer viharos szélben és hullámtörésben próbált néha előrehaladni, néha pedig csak fönmmaradni a honismereti mozgalom. Összegyűjtötte, védelmezte, segítette azokat, akik a népismeret, a szülőföldismeret, a honismeret inkább megtúrt, mint támogatott területét művelték az „önkéntes”, vagy az „amatőr” jelzővel kitüntetve, vagy éppen megbélyegezve.

Érdekes, hogy a Kárpát-medence, vagy akár Európa más országaiban vagy nem jött létre ez a fajta, honismeretinek nevezett szerveződés, vagy nem ilyen formában. A szomszédos országok magyarsága körében lett volna, sőt meg is volt az indíttatás, de hiányoztak a „mozgalommá” válás tárgyi, személyi és politikai feltételei. Számos európai országban pedig folyik ugyan a mi honismeretünkhöz hasonló családtörténeti, intézménytörténeti, helytörténeti kutatás, emlékhely ápolás, emlékanyaggyűjtés, többé-kevésbé meg is vannak az effajta munkának az intézményei, de – ismereteim szerint – nincs meg az a széleskörű társadalmi beágyazottság, ami a magyarországi honismereti mozgalmat mindenkor jellemezte.

1. A honismereti mozgalom előzményei történelmileg összefüggnek az ország több évszázados politikai függőségével, társadalmi-gazdasági elmaradottságával, de egyszersmind a *nemzeti* önismeret erősítésére és a függetlenségre való törekvéssel is. A felvilágosodás idején, majd a reformkorban, továbbá a kiegyezést követően született országleírások: Bél Mátyás, Fényes Elek, Pesty Frigyes, Orbán Balázs Ipolyi Arnold, Borovszky Samu és mások

munkái tekinthetők a szervezett honismereti mozgalom előképének. Közös ezekben a törekvésekben, hogy a hon jobb, teljesebb megismerését szolgálták, de nem öncélúan, hanem az ország megreformálása, gazdaságának jobbítása, népének boldogulása érdekében. Ez a szellemisség figyelhető meg a XX. század első felében kibontakozó nemzeti irányzatokban is: a maradék országban a népi írók Magyarország felfedezése sorozata, a Felvidéken a Sarló mozgalom, Erdélyben a falukutató táborok szervezkedése. A trianoni megrázkódtatásból ocsúdó ország természetes védekezési reflexe volt ez, amely az elvesztett államiság helyett a megtalált népiségben kereste a nemzet lehetőségeiben.

A honismereti mozgalom forrásvidékéhez számíthatjuk a hazai cserkészmozgalmat is. Nem véletlen, hogy ennek a kommunista diktatúra idején felszámolt mozgalomnak az a Teleki Pál volt a szellemi védnöke, aki a két világháború között a hazai táj- és népkutatás szakmai-tudományos háttérét is jelentette, s hogy a honismereti mozgalom kibontakozása idején a hadra fogható szellemi munkások zöme is a cserkészélet tábortüzeinél melengette nemzeti elkötelezettségét. Amikor a német expanzió egyre inkább veszélyeztette a magyarság kulturális identitását és politikai függetlenségét, a cserkészmozgalom szellemissége növekvő szerepet kapott a nemzeti önvédelemben. A honismereti mozgalom egyik alapítója, Morvay Péter életében is fontos volt a cserkészlet értékrendje. Születésének centenáriuma a Magyar Néprajzi Társaság A táj- és népkutatás szolgálatában címmel kiadványt jelentetett meg, amiből megismerhető, milyen nemzeti ideológiai gyökerekből táplálkozott az 1950-es évek elején kibontakozó önkéntes néprajzi és nyelvjárási gyűjtőmozgalom. Roppant tanulságos, hogy éppen a diktatúra legsötétebb éveiben tudott szélesebb körben lábra kapni ez az értékmentő kezdeményezés. Ez a sajátos ellentmondás bizonyítja: ha megvan egy mozgalom számára a három nélkülözhetetlen feltétel, a legnehezebb körülmények között is hatni tud. Ez a három pillér pedig: néhány kiváló szervező egyéniség – elsősorban *Morvay Péter* és *Végh József* személyében; az intézményi háttér – mint a Néprajzi Múzeum, a Nyelvtudományi Intézet és a Népművelési Intézet; valamint a számottevő és tetterre kész társadalmi erő, esetünkben elsősorban a rájuk bízott népért tenni akaró, néptanítói elkötelezettségű pedagógusok, lelkesek, földművesek, és – főként paraszti származású – más értelmiségiek.

2. Az 1960-as évek elejétől számított szervezett honismereti mozgalom erre az önkéntes néprajzi és nyelvjárási gyűjtőhálózatra épült szellemiségében és emberanyagát tekintve egyaránt. Természetesen ez már jóval kiterjedtebb érdeklődési körből merített, hiszen bekapcsolódtak a helytörténettel, az intézménytörténettel, a krónikaírással, a műemlékvédelemmel, a helyi gyűjteményekkel, emlékhelyekkel, a természetvédelemmel amatőrként, más szóval önkéntes alapon, tehát nem hivatásszerűen foglalkozók is. A mozgalomnak két, különösen fontos intézményi háttere volt. A Népművelési Intézet a módszertani segítséget nyújtotta, a Hazafias Népfront pedig a politikai védelmet igyekezett megteremteni. Mind a kettőre igen nagy szükség volt, hiszen minden, lelkes amatőrök tevékenységére alapozott mozgalom fölött ott lebeg a dilettantizmus veszélye, amit csak megfelelő képzéssel, továbbképzéssel, célszerű tudományos háttér kiépítésével lehet elkerülni. Másfelől a nemzetietlen erők korlátlan uralkodása idején a hatalom nem titkolt gyanakvással szemlélt minden olyan kezdeményezést, ami a nemzeti értékek őrzését, vagy fennmaradását szolgálta. Fontos volt tehát, hogy a Népfront – elnökeinek értékrendjétől és a mindenkori politikai széljárástól függő eredményességgel – védőernyőül szolgáljon számára.

Az oltalmazó – egyszersmind korlátozó – Hazafias Népfront Országos Honismereti Bizottságához kapcsolódó megyei bizottságok keretei között működő honismereti mozgalom komoly társadalmi és szakmai erőket tudott mozgósítani az 1960–1980-as években. Mozgalmunknak ezt a korai időszakát a Hazafias Népfront Honismereti Bizottsága titkáráról nyugodtan nevezhetjük Töltési-korszaknak, mert – előtérben vagy háttérből – elsősorban kiváló stratégiai, taktikai, diplomáciai munkája alapozta meg a honismereti mozgalom épületét, vagy talán mondhatjuk így: palotáját. Persze nem egyedül, de Töltési Imre jó vezetői képessége abban is megnyilvánult, hogy rá tudott találni a különböző feladatokhoz alkalmas emberekre, s rá tudta őket venni a feladat vállalására, sőt teljesítésére is.

Ő maga később úgy tekintett vissza a kezdetekre, hogy a Honismereti Bizottság az 1959 és 1961 között fejlődött ütőképes szervezetté. „1961-ben – írta 1997-ben – minden együtt volt, a váltóbot átadása mindig sikerült, nem léptünk a nekünk ásott vermekbe.” Ekkor jelent meg a Honismeret „szürke füzetek” első száma, hogy aztán 1969-ig még tíz lásson napvilágot. Ezek a ma már nehezen hozzáférhető füzetek mozgalmunk történeti dokumentumainak értékes

tárházai. Nem könnyű ugyan kihalászni az internacionalizmus és a marxizmus ideológiai iszapjából a lényegét, de ha sikerül kimosnunk – mint a csallóközi fövenyből az aranszemeket –, megismerhetjük nemcsak a honismereti mozgalom klasszikusainak szakmai-módszertani alapokat jelentő gondolatait, de azt az állapotot is, hogy micsoda ellenszélben kellett hajózniuk, milyen taktikai bravúrokat kellett végrehajtaniuk Töltési Imrének és fegyvertársainak a mozgalom fenntartása és éltetése érdekében. Akkoriban még kevesebb érzékem volt az ilyesmihez, de jól emlékszem, mennyit küszködött, taktikázott – ma úgy mondanánk: lobbizott – annak érdekében, hogy a Honismereti Bizottságot ne degradálják albizottsággá a Kállai Gyula-féle Népfront elnökök, vagy a Szentistványiné-szerű titkárok, s ha ily módon mégis „lefokozták” a mozgalmat, utóbb ismét visszahelyezzék a jelentőségének megfelelő rangba. Arra is emlékszem, miként kapaszkodott bele Töltési Imre a Népfront Kongresszusok határozatainak, beszámolóinak egy-egy szavába, mondatába, vagy éppen annak hiányába. Mert bizony voltak olyan kongresszusok, amikor a honismeret szó el sem hangzott. A mozgalom léte vagy nemléte függhetett azon, ki lett a Népfront elnöke, főtitkára: milyen hatalmas volt, s esetenként mennyit volt hajlandó kockáztatni a honismereti mozgalom érdekében.

„Hát ilyenek voltak a körülmények – zárja Imre bátyánk emlékezését –, mindenkit olyannak kellett elfogadnom, amilyenek voltak. De hogy milyenek, azt mindenkiről pontosan tudnom kellett. Ez volt a „hosszú élet”, a megmaradás titka.”

Aki majd egyszer megírja a honismereti mozgalom részletes, mondhatni aprólékos történetét, annak választ kell találnia arra a kérdésre, hogy miként sikerült a központosított ideológiai diktatúra időszakában ilyen sokszínű és értékes honismereti munkát végezni. Persze akkor sem működött minden megyében egyformán eredményesen a honismereti bizottság, és bizony korántsem sikerült mindenhol azonos eredménnyel leküzdeni a megyei pártbizottságok sokszor kifejezetten rosszindulatú, minden nemzeti gondolatban „nacionalizmust”, vagy még rosszabbat szimatoló, minden Rákóczi vagy Kossuth évfordulót Leninnel ellensúlyozni akaró törekvését.

A teljesség igénye nélkül érdemes felidéznünk néhány olyan területet, ahol a mozgalom eredményeket tudott elérni a „Töltési-korszak”-nak nevezett időszakban.

- *A falukrónika írás* szorgalmazása rendkívül fontos volt az ország társadalmi, gazdasági, művelődési életében bekövetkező, részben természetes, főként azonban erőszakos változások idején. A települési krónikák keretében – a körülményekhez képest reálisan – sikerült rögzíteni a folyamatokat, s ezek később a helytörténetírás fontos forrásai lettek. Ehhez kapcsolódott a különböző intenzitással folyó országfényképezés is.
- Jelentősek voltak az *intézménytörténeti, helytörténeti* gyűjtések és kutatások. Számos kiváló egyesület-, iskola-, üzem- és térsztörténeti munka született és jó néhány meg is jelent közülük. Ilyen keretek között nyílt mód a diktatúra által az 1940-es évek végén felszámolt civil szervezetek szóbeli és írásos emlékének összegyűjtésére, nemegyszer publikálására. Ezek, valamint a jelentős számban és elismerésre méltó színvonalon megjelent helytörténeti kiadványok rendkívül fontosak voltak egy olyan korban, amikor a köztörténetírásban a marxista ideológia torzító, kilúgozó hatása érvényesült.
- A honismereti mozgalom bizottságain keresztül – természetesen a fennálló politikai korlátok között – törekedett a különböző történelmi és művelődési *évfordulók nemzeti jellegének* érvényesítésére. Igaz, hogy időnként leszóltak a pártközpontból – mint Zeusz az Olimposzról –, hogy történelmünk ilyen vagy olyan évfordulójáról való megemlékezést „nem kell túldimenzionálni”, de Töltési – és szellemi szabadcsapata – kellő taktikai érzékkel kezelte ezeket a „dörgelemeket.”
- Kiterjedt volt az általános és a középiskolákban, valamint a művelődési intézményekben és máshol működő *honismereti szakkörök* munkája. Ezek a keretek lehetővé tették a honismeretre nevelés, a képzés és a közösségteremtés céljainak együttes és folyamatos érvényesülését. Persze akkor még jócskán akadtak olyan pedagógusok, akik nem csupán kenyérkeresetnek, hanem szolgálatnak is tekintették a pályájukat. Nem ódzkodtak a többletmunkától, hanem azt vallották, hogy „mi ezt akkor is csinálnánk, ha megtiltanák.” És csinálták is!

- Ezt egészítették ki a különböző közművelődési intézményekben, elsősorban a Magyar Művelődési Intézet elődjeként működő Népművelési (majd Közművelődési) Intézetben és néhány pedagógusképző intézményben szervezett *honismereti szakkörvezető és táborvezető képzések*, amelyek megteremtették a színvonalas szakköri és tábori munka feltételeit.
- A különféle *honismereti jellegű folyóiratok*, a már emlegetett „szürke Honismeret”, majd a Honismeret-Helytörténet kiadvány, a Honismereti Híradó, végül a megszínesedő Honismeret; továbbá a megyei honismereti periodikák módszertani segítséget, információs háttérrel és megjelenési lehetőséget nyújtottak a mozgalomban tevékenykedők számára.
- Ha csak félig legálisan, de mód nyílt a honismereti munka keretei között *a határon túli magyarokkal való kapcsolatfelvételre*, a mesterséges politikai határokkal felszabdalt magyarság történelmi, kulturális egységének sokszor csak jelzésszerű érzékeltetésére. A Honismeret folyóiratban kimondottan törekedtünk rá, hogy minél több olyan témával foglalkozzunk, ami túlcsoportul a maradék-Magyarország határain.
- A honismereti mozgalom demokratizmusát mi sem jelzi jobban, mint hogy *a társadalom szinte minden rétege* számára – beleértve a hazai nemzetiségeket és etnikai csoportokat – lehetőséget teremtett az öntevékeny munkába való bekapcsolódásra. Számos diákot a honismereti táborok, szakkörök irányítottak az érdeklődésüknek megfelelő pályára, másfelől felnőtt számára tette lehetővé a mozgalom, hogy kenyérkereső munkája mellett érdeklődéséhez közelebb álló területekkel is foglalkozzon. Végezetül pedig a nyugdíjas réteg számára nyújtott lehetőséget az értelmes és tartalmas, hasznos időtöltésre.

Mindezek során a mozgalom, különösen annak szervezetei és szervezői többször is összeütközésbe kerültek a hatalom korifeusaival, vagy éppen talpnyalóival. Akcióit korlátozták vagy leintették, rendezvényeit esetenként betiltották, munkatársait raportra hívták, beszámoltatták, valószínűleg meg is figyeltették, folyóiratát – szerencsére csak egyetlen alkalommal – bezúzták.

A mozgalom a diktatúrán belül szinte folyamatosan a túrt és a tiltott kategóriájú tevékenységek határán lavírozott.

Elmondhatjuk azonban, hogy a honismereti mozgalom jelentősen hozzájárult a diktatúra évtizedeinek elviselhetőségéhez, túlélhetőségéhez. Cselekvési lehetőséget kínált azok számára, akik politikai meggyőződésük miatt kiszorultak a közéletből, vagy elvesztették szakmájukhoz és hivatásukhoz kötődő állásukat. Az 1980-as években pedig számos „másként-gondolkodó”, ellenzéki színezetű közösség tevékenységéhez nyújtott fedezéket. Nem volt tehát üres szólam az a sokat hangoztatott kijelentés, miszerint a honismereti mozgalom a közéletiség iskolája.

3. A politikai változások bekövetkeztével, 1990-ben a honismereti mozgalom megragadta a civil szervezetté alakulás lehetőségét és létrehozta megyei honismereti egyesületeit, valamint ezek szövetségét. Ez a lépés nem volt különösebben nehéz, hiszen a megelőző harminc esztendőben talán honismereti volt az egyetlen olyan mozgalom, amely alulról szerveződve, önkéntes elhatározásokból született, tagjait nem a tagsági könyv vagy a tagdíj, hanem közös érdeklődés, szolgálat és felelősség tartotta össze. Vagyis a honismereti mozgalom már a diktatúra idején is többé-kevésbé civil szervezetként működött, mégis jelentős lépés volt, amikor 1990. július 10-én megalakult a Honismereti Szövetség, elfogadta alapszabályát, annak rendje és módja szerint megválasztotta elnökségét, alapítványának kuratóriumát, ellenőrző és számvizsgáló bizottságát. A szervezeti átalakulás és az újjáépítkezés megvalósításában igen nagy szerepe volt *Szikossy Ferenc* alelnökünknek, a Legújabbkori Történelmi Múzeum igazgatójának, de a zökkenőmentesség elsősorban a Töltésit követő titkárnak, Bartha Évának köszönhető. A szövetség 1999-ben közhasznú szervezetté vált, és hamarosan kialakultak tevékenységének fő tartópillérei, folyamatos működésének rendje. Ha ötvenesztendős mozgalmunk első 30 évét *Töltési-korszaknak* neveztem, az utóbbi 20 esztendőnyi kétötödét joggal mondhatjuk Bartha Éva-korszaknak.

Nagyon jól tudom, mit beszélek! Bizonyára sokan hallották már tőlem, hogy a hagyományt az emberi közösségek immunrendszere erősítőjének tartom. A hagyomány a célszerűséget jelenti, a földrajzi, társadalmi, természeti körülményekhez való igazodás hosszabb időn keresztül fölismeret és tökéletesített stratégiáját.

Nos, Bartha Éva következetes munkájával az elmúlt két évtized során sikerült létrehoznunk a Honismereti Szövetség működésének és működtetésének azt a célszerű formáját, amikor a dolgok egy részét a szövetségünk alapjait jelentő hagyomány rendje működteti. Rendezvényeink, kiadványaink keretei hagyományosan – esztendőről esztendőre – azonosak, nem kell mindegyiket újra és újra kitalálni, energiáinkat maradéktalanul a tartalmi kérdésekre és a célszerű továbblépésekre fordíthatjuk. Ebben a hagyományon alapuló „ügyvitelben” látom a honismereti mozgalom „Bartha-korszak”-ának lényegét. Éva munkájának súlyt adott Kanyar József elnökünk emberi és szakmai tekintélye, amit a korszak második részében a magam gyarló módján igyekeztem pótolni.

Ezen keretek között a Honismereti Szövetség és a megyei honismereti egyesületek között célszerű és általában jól működő munkamegosztás alakult ki. Tevékenységünk felöleli az egész ország honismereti mozgalmát, sok esetben pedig az egész magyar nyelvterületre kiterjedő kezdeményezések születtek. S ha nem is működik – mint minden személyfüggő közösség – azonos hatékonysággal valamennyi megye honismereti szervezete, mégis olyan kereteket jelentenek ezek az egyesületek, amiben időről időre föl- és megtalálhatja magát a lehetőségeit kutató, szolgáló értelmiségi elkötelezettség.

A Honismereti Szövetség munkájának legfontosabb területei – a teljesség igénye nélkül – a következők.

- *A Honismereti Akadémiák* évenkénti, egy-egy megyei honismereti egyesülettel közösen történő megvalósítása. Ezek az Akadémiák a mozgalom legfontosabb rendezvényei, továbbképzési alkalmai. Évről évre más megyében és más témakörrel szerveződnek, noha sajnos nem minden megyei honismereti egyesület áll a szervezettség azon szintjén, hogy Akadémia vendégül látására vállalkozhasson. A Honismeret Akadémián rendelkezésre álló 5-6 nap alatt kerül sor a Szövetség kitüntetéseinek ünnepélyes átadására, az Akadémia fő témájának plenáris- és szekcióüléseken való megtárgyalására, a vendéglátó város és megye művelődési értékeinek megismerésére, továbbá azokra a baráti és szakmai találkozásokra, beszélgetésekre, amelyek oly fontosak egy-egy civil szervezet életében.

- Az *Ifjúsági Honismereti Akadémiák* évenkénti megrendezése. Ez a Békés megyei Karácsony János Honismereti Egyesület által kezdeményezett alkalom rendkívül fontos a mozgalom utánpótlása szempontjából. Elsősorban a különféle honismereti táborok legtevékenyebb résztvevői, az ifjúsági honismereti vetélkedők nyertesei, valamint honismereti témájú dolgozatokkal jelentkezők alkotják ezeknek rendszerint háromnapos, mindig más megye egyesületével közösen szervezett összejöveteleknek a diákközönségét, melyek tematikáját általában maguk a résztvevők határozzák meg.
- Immár kilencedik alkalommal szervezzük meg az *Iskola és honismeret* témájú tanácskozást. Ennek célja ugyancsak az utánpótlás kinevelése, a honismeret szemléletének, módszerének, gyakorlatának különféle oktatási intézményekben való felhasználásának, az oktatási és a pedagógusképző intézményekben történő meghonosításának, valamint az iskolán kívüli formákban való megvalósításának szorgalmazása és módszertani segítése.
- Törekszünk arra, hogy *nemzeti történelmünk kiemelkedő évfordulóinak megünneplése* ne öncélúan történjék. Országos, sőt lehetőleg az egész Kárpát-medencére kiterjedő, többször a média bevonásával szervezett vetélkedőink a fiatalok tízezreit mozgósították a honfoglalás, az 1848/49-es forradalom és a szabadságharc, az államalapítás, a kereszténység felvétele eszméinek átélésére és befogadására. Kossuth, Rákóczi, Deák születésének évfordulójáról Akadémiáinkon, tudományos üléseken emlékeztünk meg.
- Anyagi forrásaink legutóbbi nyolc esztendejében már csak szakmailag tudtuk támogatni a különböző helyszíneken megvalósuló *honismereti diáktáborokat*. Ezek között vannak „időtöltő”, vagy szebb szóval: *nyaraltató*; „utazó”, vagyis *országjáró*; *ismeretterjesztő*, tehát előadásokat hallgató; és „dolgozó”, vagyis *honismereti gyűjtő és feldolgozó* munkát végző táborok, szerencsésebb esetekben pedig nem egyoldalúan, hanem célszerűen kombinálva alakítják a tábor jellegét és tevékenységét.
- A XXXVIII. évfolyamában járó, a Honismereti Szövetség kiadásában évente hatszor megjelenő *Honismeret* folyóirat tájékoztat a honismereti mozgalom eseményeiről,

- információival mozgalmatszervező szerepet tölt be. Segíti a pedagógusok, az egyetemi és a középiskolás diákok munkáját, a szakdolgozatok és pályázatok íróit, a szakkörök és más.
- közösségek tevékenységét, a honismerettel foglalkozó hivatásos és amatőr szakembereket egyaránt. Tanulmányai, cikkei között található módszertani, anyagközlő és híreket, információkat nyújtó írások, szerzőgárdája a különböző tudományágak szakembereiből, a szakterületek amatőr – de sohasem dilettáns – művelőiből verbuválódik. Közli a honismereti jellegű pályázatok felhívásait és eredményeit, a magyar nyelvterületen megjelenő honismereti témájú kiadványok ismertetéseit és bibliográfiáját. Évente tájékoztat a tudomány- és művelődéstörténeti szempontból jelentősebb személyek születésének, illetve halálának évfordulóiról.

A Nemzeti Múzeummal közösen kétévenként *helytörténeti pályázatot* ír ki a Honismereti Szövetség, amely mindig megfogalmaz néhány időszerű, kiemelt témát. A pályadíjak átadására a Honismereti Akadémiákon kerül sor.

A megyei honismereti egyesületek értelemszerűen a mozgalom megyei, illetve regionális feladatait látják el. A Honismereti Szövetséggel, vagy egymással együttműködve, a megyén belüli erőket számon tartva és összefogva szervezik térségükben az évfordulókhoz, jeles személyekhez kötődő rendezvényeket, emléktáblákat helyeznek el, vagy koszorúznak, megyei honismereti kiadványokat jelentetnek meg, honismereti táborokat, vetélkedőket szerveznek, és még egy sor fontos feladatot látnak el.

Mind a Honismereti Szövetség, mind pedig a megyei egyesületek folyamatos és 1990 óta harmonikus kapcsolatban vannak a honismereti mozgalmunkhoz hasonló munkát végző külföldi személyekkel, közösségekkel, és – ahol működnek – szervezetekkel. De helyet kapnak a honismereti mozgalomban a hazai nemzetiségek és etnikai csoportok is.

4. A honismereti mozgalom szerepe a XXI. században?

Anakronisztikus dolog-e a harmadik évezred második évtizedében a honismeret, mint társadalmi, közművelődési tevékenység? A mozgalom kibontakozásának idején a még hatékony hagyományos értékrend segítette a munkát. Akkor úgy művelhették a nemzet veteményeskertjét, az iskolás diákok lelkét, mint az a kertész,

aki nemzedékeken keresztül gondozott kertben folytatja elődei munkáját, s emiatt kedvezőtlen időjárás, fagy és szárazság ellenére jó termést érhet el, mert a pedagógusok tudták a dolgukat, látták a célt, s megvolt hozzá a megfelelő módszer. Az elmúlt évtizedek szellemi szőnyegbombázásai nyomán a mai „kertészek”-nek elhanyagolt, elgyomosodott kertben kell dolgozniuk, savas esők áztatják kertjét, a szomszédoktól pedig nemcsak az üvöltő beat-korcs zene hallik át, de másféle mentális gyomok és mérgek is veszélyeztetik, rongálják a kertet – ifjúságunk életérzését, gondolkodásának értékrendjét.

Azok a sajátos erők és ellenerők, amelyek a szervezett honismereti mozgalmat az 1960-as évek elején létrehozták, majd a XX. század végéig életben tartották, részben elmúltak, részben okafogyottá váltak, vagy átalakultak. Ma már elsősorban nem a mindenki által fölismert és számon tartott politikai korlátok között, a legjobb értelemben vett pótcselekvésként műveljük a honismeretet. A nemzeti célok szolgálatának létrejöttek a legális és demokratikus feltételei, s ha ezek nem is mindig optimálisak, a „szellemi honvédelem” csataterét ma már – képletesen szólva – nem mártírok, legföljebb kiábrándult emberek borítják. Kiábrándultak, mert az iskolák megfelelő pedagógusok hiányában nem tudják betölteni nemzetnevelő szerepüket. Iskoláink és pedagógusaink vesztesre állnak a médiák silányságával való küzdelemben, mert társadalmunkban nem a minőség forradalma, hanem az értéktelenség ellenforradalma zajlik. Minden nemes és értékekre alapozott erőre szükség van, hogy ezt a szellemi környezetszennyezést ellensúlyozhassuk.

Ebben az társadalmi élet-halál harcban a honismereti mozgalomban tevékenykedők többsége átérzi a mozgalom megnövekedett szerepét és felelősségét a globalizáció veszélyeinek kiszolgáltatott nemzet immunrendszerének fenntartásában és erősítésében. A honismereti mozgalom ugyanis sohasem volt a „kor-szerű”, vagyis „korhoz” kötődő, időleges, talmi jelenségek felvállalója. Ezzel szemben teljes mértékben átértékelte, értékrendjébe építette a nemzeti identitás megőrzésében oly nagy jelentőségű hagyomány – Kodály szavaival szólva – „minden porszemecskéjét”.

A honismereti mozgalom ugyanis kezdettől fogva három pillérré építkezett, hármas funkciót töltött be.

1. A *tudománysegítés*, ami a honismereti munkában való részvétel *értelmét* jelenti.

Ennek eredménye pedig a – nem föltétlenül a diplomás, de föltétlenül szolgáló – *értelmiségi* ember legnagyobb, legteljesebb megelégedettségét eredményezheti.

2. A *nemzeti identitást erősítő szerep*, ami különösen a kisebbségben élő közösségek számára fontos. De hát tudjuk, hogy valamilyen módon és valahol mindnyájan kisebbségben vagyunk: én nálatok – ti nálunk, s ez a balszerencsés nemzet az elmúlt több mint fél század nyomán már a saját hazájában is kisebbségbe szorult. Reméljük, most már ki tudja használni, hogy maradék országunkban immár ismét többségben, mégpedig kétharmados többségben lehetünk.

3. Megteremti az *emberi életnek értelmet adó*, hasznos és örömmel végzett *munka lehetőségét*. Ez különösen azoknál a polgártársainknál fontos, akiknek kenyérkereső munkájuk során nem adatik meg a jó szívvel végzett munka öröme, továbbá akiknek e nélkül öregségükre kiüresedne az életük.

Ezek azok a feladatok, amiknek felvállalása jellemezte a honismereti mozgalmat a formálisan magunk mögött hagyott XX. században. Meggyőződésem, hogy mindezen értékek jelentőségén semmit sem változtatott az a körülmény, hogy évtizede a XXI. században vagyunk.

Amióta pedig tagjai lettünk az Európai Unió nevű műintézménynek, s a régebbi tagok talán fitymálva nézegetik lukas útjainkat, elavult intézményeinket, lezüllesztett közerkölcseinket, ne szégyenkezzünk azok helyett, akik mindezt okozták. De hivatkozzunk, vagy legalább a szívünk mélyén legyünk büszkék azokra az értékeinkre, amiket a különféle *hódoltságok nehéz időszakában* is megmentettünk nemzetünk egykori kincseiből.

Ezek között pedig előkelő rangja van, s reméljük egyre megbecsültebb helye lesz *nemzeti örökségünk hajszályökérzetét jelentő honismereti mozgalomnak*, mert e tekintetben sokat tanulhatnak tőlünk Európa szerencsésebb részének országai és népei. Ezért tarthatjuk sokszázados gyökérzetű, s félévszázados szervezett honismereti mozgalmunkat – igazi *Hungarikumnak*.

Fodor István Ferenc

JÁSZSÁGI HONISMERETI (EGÉSZEN KIS) LEXIKON

(1960-2010)

Kislexikonunk természetesen nem teljes, de úgy gondoltuk, hogy egyszer el kell kezdeni azoknak a személyeknek emlékét állítani, akik a múltban, vagy napjainkban honismerettel foglalkoztak, vagy foglalkoznak. Erre különösen alkalmassá tette napjainkat az újkori honismereti mozgalom félévszázados évfordulója. Nehéz eldönteni, hogy ki a „honismeretes”. Ez vita tárgya lehet, de úgy éreztük, hogy itt a helye azoknak is, akik hivatásos muzeológusként segítették a honismereti munkát, hiszen volt közöttük olyan is, aki az ellenkezőjét tette. Márpedig szakmai tanácsok nélkül a nemes szándék önmagában kevés lett volna. Az biztos, hogy akik itt vannak, azok mind azok, de nem biztos – sőt biztos, hogy nem – szerepel mindenki ebben a biográfiában, akinek itt volna a helye. Legyen ez egy alapmunka, s talán egyszer akár egy életrajzi kislexikon is születhet belőle fotókkal, dokumentumokkal.

1. *Arató Antal*, (Budapest, 1942-) a jászberényi könyvtár vezetője volt 1970–1982 között. A honismereti mozgalom lelkes támogatója, doktori disszertációját a jászszági helyi újságok történetéből írta, irányítása alatt számtalan helyismereti kiadvány jelent meg a könyvtár kiadásában helyi kutatók tollából.

2. *Babucs Zoltán* (Jászberény, 1974-) hadtörténész. Már középiskolás korában részt vett a hagyományőrző mozgalomban, majd katonai hagyományőrző egyesületet hoztak létre társaival; őrt álltak háborús megemlékezéseken korhű viseletben. Főleg a XIX–XX. század jászszági hadi eseményeit kutatja, sok új információt szolgáltatva a helytörténészeknek.

3. *Balázs Győző* (Pusztamonostor, 1930-) pedagógus, megírta szülőfaluja iskola- és községtörténetét 1996-ban, majd a Pusztamonostoron megrendezett 2008-as jász világtalálkozóra bővített formában ismét megjelent községtörténete.

4. *Balla Ferenc* (Jászapáti, 1948-) főiskolai tanár. A rendszerváltozáskor a civil szervezeteket segítette kutatásaival, szerepe volt a helyi sajtó újraélesztésében.

5. *Baráth Károly* (Jászberény, 1943-) fényképész mester, aki évtizedek óta rendszeresen jelen van Jászberény és a Jászság rendezvényein. Fotódokumentációs anyaga mellett jászberényi fotóalbuma is jelent meg.

6. *Bathó Edit*, H. (Jászberény, 1956-) etnográfus, előbb muzeológusként dolgozott a jászberényi Jász Múzeumban, majd 1994 óta az intézmény igazgatója. A területileg illetékes múzeum vezetőjeként is a jászsági honismereti mozgalom módszertani segítője, számtalan helyismereti kiadvány szerkesztője, a jász népviselet feltámasztója, s egyben ő képviseli Jászberényt a Jászsági Honismereti Egyletben.

7. *Benedek József* (Jászkisér, 1954-) a Csete Balázs Honismereti Szakkör (Egyesület) jelenlegi vezetője. Ő képviseli városát a Jászsági Honismereti Egyletben.

8. *Berki István* (Jászapáti, 1917-2001) csatornaőr, tsz-tag, a Velemi Tsz Honismereti Szakkörének – a későbbi Vándorfy János Honismereti Szakkör férfi csoportjának alapító vezetője 1976-tól 1990-ig.

9. *Besenyi Vendel* (Jászberény, 1942-) agrármérnök, helytörténeti kutató. Születésekor Jászboldogháza még nem volt önálló település, kutató munkája ma is nagyrészt odakötődik, noha jászberényi lakos. A Jászsági Honismereti Egyletben is faluját képviseli.

10. *Bibókné Tomcsányi Rozália* (Pusztamonostor, 1950-) népművelő. A helyi művelődési ház vezetőjeként hozta létre a község honismereti szakkörét 2004-ben, melynek vezetője. A Jászsági Honismereti Egyletben Pusztamonostort képviseli.

11. *Birkás Terézia* (Jászberény, 1974-) pedagógus, Jászapáti lakosként Jásziványt képviseli a Jászsági Honismereti Egyletben, ahol hitoktató.

12. *Bistey László* (Feled, 1907- Jászberény, 1991) jegyző, ingatlan becsüs. Munkája során számtalan olyan régi használati tárgyra bukkant, mely megalapozta a Vágó Pál-ház helytörténeti gyűjteményét. Szikszai Gáborral tevékenykedtek együtt.

13. *Borsányi István* (Jánoshida, 1946-) közigazdász, a helyi Gecse Árpád Honismereti Szakkör alapító vezetője. Ő képviseli faluját a Jászsági Honismereti egyletben.

14. *Buschmann Ferenc* (Jászberény, 1949-) a Jász Múzeum munkatársa. Kiemelkedő munkát végez a Jászság természeti környezetének feldolgozásában, különösen a lepkék világának felderítésében. A tájra korábban jellemző ilyen jellegű adathiányt több könyv és egyéb publikáció megírásával is segítette.

15. *Csomor Józsefné* (Jászapáti 1934-) magyar-történelem szakos középiskolai tanár. Megírta a Lehel Vezér Gimnázium történetét, 26 évig vezette a gimnázium honismereti szakkörét, 1995–1992 között a Lehel Harsona c. diáklap mentora volt.

16. *Dobos László* (Budapest, 1952-) jászágói gyökerű közgazdász, a Jászok Egyesületének újjáalakítója (1991), ügyvivője. Az Egyesületen és a hozzá kapcsolódó alapítványon át számtalan honismereti kiadvány és rendezvény gondozója.

17. *Faragó Jánosné* (Tiszanána, 1915 – Jászárokszállás, 2007) pedagógus, a televízióban és a rádióban gyakran szereplő jászárokszállási gyermekszakkör vezetője, tehetségek felfedezője. Számtalan eredményes pályázat készítője, a szakmában számon tartott könyvek szerzője. Megalakulásakor ő képviselte városát a Jászsági Honismereti Egyletben.

18. *Faragó László* (Jászberény, 1932-) pedagógus, aki évtizedek óta szenvedélyesen fotózza a Jászság életét, hatalmas mennyiségű dokumentációt hagyva az utókorra az utóbbi fél évszázad eseményeiről. Ezek nagy része különböző helytörténeti kiadványokat is illusztrál.

19. *Farkas Ferenc* (Jászapáti, 1931 -) jászapáti és jászjákóhalmi gimnáziumi, majd főiskolai tanár, földrajzi névkutató, számtalan egyéb honismereti vonatkozású kiadvány és publikáció szerzője, illetve szerkesztője.

20. *Fodor István Ferenc* (Jászapáti, 1949-) népművelő, könyvtáros, szociológus, volt polgármester. Gimnazistaként 1966-ban kapcsolódott be a jászjákóhalmi honismereti szakkörbe, 1983-tól vezetője. 2003-ban kezdeményezője volt a Jászsági Honismereti Egyletnek, melynek vezetőjévé választották és Jászjákóhalmát képviseli benne.

21. *Gaál István* (Jászládány, 1924 – Jászberény, 2010) tanyán született, verseket írogató parasztember volt, aki e tevékenységéért a Rákosi-korban több éves börtönbüntetést kapott. Idős korában megírta községe történetét és Jászládányt képviselte a Jászsági Honismereti Egyletben.

22. *Gecse Árpád* (Alattyán, 1900- Szolnok, 1999) a „Jászság festője”, aki régiségeket is gyűjtött. A még életében megalakult községi honismereti szakkör az ő nevét viseli. Volt lakása ma művészetének bemutatóhelye.

23. *Gulyás Erzsébet* (Jászberény, 1951-) a jászberényi városi könyvtár igazgatóhelyettese, rendszeresen publikál, illetve szerkeszt helytörténeti cikkeket, könyveket, alpműveket és más anyagokat. Gulyás János lánya.

24. *Gulyás János* (Jászdózsza, 1924-) pedagógus, aki 1984-ben megalakította és sokáig vezette a Dósai Honismereti Szakkört, s megírta A Jászság és Dósa című olvasókönyvet. Megalakulásakor ő volt a Jászsági Honismereti Egylet jászdózsai képviselője. Gulyás Erzsébet édesapja.
25. *Győri Gyula* (Jászapáti, 1921 -) tanár, nyelvész. Latin szakosként nagy segítséget nyújt a Jászság régi feliratainak megfejtésében, magyarázatában.
26. *Győri János* (Nagyréde, 1922-Jászberény, 2008) pedagógus, Jászkiséren az 1960-as években gyermek honismereti szakkört vezetett, majd 1970-ben megalakította a ma is működő Csete Balázs Honismereti Szakkört, melynek tagjaival rangos helytörténeti gyűjteményt hozott létre.
27. *Győri Jánosné* (Jászkisér, 1933-) népművelő, 1975-től a megyei honismereti bázishely vezetője volt. Ő indította el a játszóházas bemutatót és az Apáról fiúra hagyományörző bemutatót, mely ma is zajlik.
28. *Hasznos Rozália* (Jászberény, 1944-) évtizedek óta a jászberényi városi könyvtár tájékoztató könyvtárosa, a Jászságra vonatkozó sajtófigyelő összeállítója.
29. *Jánosi Gyöngyi, B.* (Tiszaföldvár, 1949-) népművelő, rajztanár. A jászberényi Hamza Múzeum alapító igazgatója, a Jászság képzőművészetének kutatását segítő alapítvány létrehozója.
30. *Juhász Sándor* (Pocsaj, 1912-Budapest, 2005) a járási tanács művelődési osztályának dolgozójaként és tudományos ismeretterjesztőként sokat tett a honismereti mozgalomért. Jászboldogházi lakosként honismereti szakkört alakított a '60-as évek végén. A Jászsági Honismereti Egylet alapítótagja volt a község képviselőjében.
31. *Kalmár István* (Jászladány, 1936-) pedagógus, népművelő. Az 1960-as évektől honismereti szakkört vezetett községében. Kutatásait ma is publikálja.
32. *Kiss Antal* (Jászladány, 1938-) népművelő. Előbb a Járási Tanács művelődési osztályán dolgozott, majd 1974-től a jászberényi Déryné Művelődési Központ igazgatóhelyetteseként segítette a honismereti kutatómunkát.
33. *Kiss Erika* (Debrecen, 1949-) újságíró, több éven át volt a Redemptio honismereti lap főszerkesztője, főleg Jászberény múltjáról publikál.

34. *Kiss József* (Jászfényszaru, 1924 - Jászfényszaru, 1989) pedagógus, honismereti gyermekszakkör és helytörténeti gyűjteményalapító.
35. *Kiss József* (Jászberény, 1916 – Budapest, 2001) tanár, történész, 1962-ig élt szülővárosában. Nagyrészt a Jászság XVIII. századi eseményeit kutatta a bécsi levéltárakban, különös figyelemmel a Német Lovagrend időszakára. A témában több könyve megjelent.
36. *Koczka Kálmán* (Jászapáti, 1933-Jászberény, 2006) Születésekor Jászivány még Jászapáti része volt. Ő képviselte Jásziványt 2005-ig a Jászsági Honismereti Egyletben.
37. *Kókai Magdolna* (Hatvan, 1968-) etnográfus, a jászberényi Jász Múzeum munkatársa, aki jászárokszállási lakosként városát képviseli a Jászsági Honismereti Egyletben.
38. *Kóvágó Sándorné* (Jászfelsőszentgyörgy, 1964 -) pedagógus. A Jászsági Honismereti Egyletben az alapítástól Jászfelsőszentgyörgyöt képviselte.
39. *Lőrík Miklós* (Jászdózsa, 1932 – Jászdózsa, 2008) tejipari technikai végzettségével nyugdíjba vonulása után költözött vissza szülőfalujába, ahol a honismereti szakkör elnöke lett, majd a szakkörvezetőt követte a Jászsági Honismereti Egyletben Jászdózsa képviselőjeként haláláig.
40. *Lukácsi László* (Jászsalsószentgyörgy, 1949-) népművelő, könyvtáros, pedagógus. Lukácsi Lászlóné fia. 1976–1987 között a honismereti klub vezetője. 2009-től a Jászsági Honismereti Egylet tagja. Rendszeresen publikál, az 1986-ban megjelent községtörténet egyik szerzője.
41. *Lukácsi Lászlóné* (Jászsalsószentgyörgy, 1924-Jászsalsószentgyörgy, 1987) tanácsi igazgatási főelőadó. Lukácsi László édesanyja. Az 1986-ban megjelent községtörténet egyik szerzője.
42. *Macsi Sándor* (Nyírábrány, 1926-) pedagógus, nyug. ált. iskolaigazgató. Jászágon 1962-ben hozta létre az első – felnőtt – honismereti szakkört, majd az iskolában is diákok számára. Falujában helytörténeti gyűjteményt, iskolatörténeti kiállítást alapított. A Jászsági Honismereti Egyletben Jászágot képviseli.
43. *Mihályi József* (Jászapáti, 1934-) 1995 óta a Vándorfy János Honismereti Szakkör vezetője. A Jászsági Honismereti Egyletben városának képviselője.
44. *Molnár István* (Jásztelek, 1924 -) pedagógus, a szentandrászi iskola igazgatója volt, sok honismereti témájú publikáció szerzője, népdalgyűjtő. A Jászsági Honismereti Egyletben Jászszentandrászt képviseli.

45. *Molnárné Szikszai Klára* (Jászapáti, 1942 -) tanár. Szikszai Gábor lánya. Tanítványaival rendszeresen részt vett hagyományörző rendezvényeken. A Jászapáti Templomért Alapítvány létrehozója, kutatta a város egyházának történetét, melynek eredménye kiállítás, könyv és számtalan publikáció.
46. *Muhoray György* (Tiszapüspöki, 1948 - Siófok, 2005) jászapáti ösöktől Kocsérre került család sarja, aki előbb Kocsér, majd a Jászság történetének kutatásában jeleskedett. Ő volt a Redemptio alapító főszerkesztője.
47. *Müller Attiláné* (Jászsószentgyörgy, 1955-) könyvtáros. A honismereti mozgalomba 1976-ban kapcsolódott be, alkalmanként rendez honismereti jellegű kiállításokat. 2003–2009 között ő képviselte községét a Jászsági Honismereti Egyletben.
48. *Nagy József* (Tiszacsege, 1935-) a Tanítóképző Főiskola volt főigazgatója. Tóth Jánossal közösen felkutatta és megírta Jászberény 1945 és 1970 közötti történetét. A Jászsági Füzetek sorozatban egy jellegzetes farsangi népszokást, a bakfazékdobást írta meg.
49. *Pethő László* (Sátoraljaújhely, 1945-) az ELTE Andragógia Tanszékén főiskolai tanár. Jászberényi népművelőként, majd tanárként segítette a mozgalmat, a nyolcvanas években megyei honismereti szakfelügyelőként dolgozott. Több könyvet, tanulmányt és szociográfiát írt, 1993-tól az évente megjelenő Jászsági Évkönyv felelős szerkesztője.
50. *Rédei István* (Jászberény, 1926 - Jászberény, 1993) nyomdászként is sokat tett a helytörténeti irodalom érdekében, azon kívül egyéni gyűjtéseket is folytatott – pl. Rákóczi jászsági kapcsolatainak felderítésében. Nyugdíjasként a Jász Múzeumban tevékenykedett, sajnos korai halála miatt életműve korán lezárult.
51. *Révfy Dezsőné* (Döge, 1933-) pedagógus, az 1960-as években gyermek honismereti szakkört vezetett Jánoshidán.
52. *Rusvai László* (Jászapáti, 1927 - Jászapáti, 1981) mezőgazdasági technikus. A jászapáti honismereti szakkör női csoportjának vezetője volt 1976-tól korai haláláig.
53. *Rusvay Lajos* (Jászapáti, 1901-Jászsószentgyörgy, 1999) főjegyző, megírta Jászapáti és az akkor még hozzá tartozó Jászivány történetét, továbbá Jásztelek történetét 1942-ben, melynek főjegyzője volt. Az 1986-ban megjelent jászsószentgyörgyi községtörténet egyik társszerzője. Idős korában itt élt a lányánál. Számtalan pályázatot, cikket írt – többek közt a Rusvay család történetét feldolgozót.

54. *Sárközi János* (Jásztelek, 1922-) az 1960-as években a Járási tanács Művelődési Osztályának vezetője. Az ezredfordulón megírta Jásztelek történetét.

55. *Sáros András* (Kürt, 1912 - Jászberény, 1983) gimnáziumi tanár, festőművész. Honismereti téren Jászberény és a Jászság műemlékeivel kapcsolatban végzett pótolhatatlan kutatómunkát, mely életében és halála után több könyvben is publikálásra került.

56. *Sas István* (Jászberény, 1953-) népművelő. 1974-től dolgozik a Déryné Művelődési Központban, melynek 1993 óta igazgatója. A honismereti mozgalomba mint jászsági módszertani feladatokat ellátó munkatárs kapcsolódott be. Kiemelten foglalkozott a jászkiséri honismereti bázissal.

57. *Sipos István* (Jászszentandrás, 1926 – Jászszentandrás, 1999) népművelő. Évtizedekig vezette a helyi művelődési házat, s nagy szerepe volt a templom Aba-Novák – Chiovini freskóinak népszerűsítésében.

58. *Suba Györgyné* (Jászapáti, 1939-) népművelő-könyvtáros. Számptalan civil szervezet létrehozásában és működésében vett, illetve vesz részt. Nagy szerepe volt a jászapáti tanyamúzeum létrehozásában, 1990–1995 között vezetője volt, majd titkára az egyesített Vándorfy János Honismereti Szakkörnek, s nevéhez fűződik a jászapáti és jásziványi tanyavilágot megőrkítő kutatómunka és a róla megjelent könyv.

59. *Szarvas Gábor* (Jászfelsőszyentgyörgy, 1942 – Jászfelsőszyentgyörgy, 1996) vállalkozó, a község krónikása, számptalan honismereti témájú cikk szerzője a megyei lapban.

60. *Szikszai Gábor* (Jászapáti, 1911-Jászapáti, 1987) pedagógus, helytörténész. Szikszai Mária és Molnárné Szikszai Klára édesapja. Aktív résztvevője volt a Vágó Pál Múzeum létrejöttének és annak vezetője volt 1962-től 1984-ig. A honismereti szakkör női csoportját is vezette 1981–1987 között. Számptalan helytörténeti vonatkozású pályázat, publikáció került ki a keze alól.

61. *Szikszai Mária* (Jászapáti, 1940-) könyvtárigazgató. Szikszai Gábor lánya. A jászapáti városi könyvtár hatalmas helytörténeti gyűjteményének létrehozója, sok egyéb munkája mellett testvérével együtt kiemelkedő a város egyháztörténeti kutatása.

62. *Szüle Katalin* (Jászkisér, 1944 -) helytörténeti kutató, a Csete Balázs Honismereti Szakkör tagja és a gyűjtemény kezelője, a népi játékok ismerője, készítője és bemutatója.

63. *Terjéki János* (Jászfákóhalma, 1932-Jászberény, 2003) cipész, aki mint a honismeret iránt érdeklődő kisiparos, aktív részt vállalt községének szakkör alapításában, majd munkájában. A szakkörből 12 év után kilépett, de haláláig jelentek meg helytörténeti témájú publikációi.

64. *Tóth János* (Tura, 1934-Jászberény, 2007) a jászberényi Jász Múzeum igazgatója 1958–1994 között. Nagy szerepe volt abban, hogy a Jászság honismereti szakkörei, helytörténészei és az általuk létrehozott gyűjtemények ma az ország egyik legerősebb bázisát képezik. 1967-ben elindította a ma egyre népszerűbb Jászsági Füzetek sorozatot, Nagy Józseffel közösen megírták Jászberény 1945–70 közötti történetét.

65. *Tóth Tibor* (Jászfényszaru, 1952-) kulturális szervező. A Fényszaruiai Baráti Egyesületének (FÉBE) elnöke. A Jászsági Honismereti Egyletben Jászfényszarut képviseli.

66. *Túróczi Lászlóné* (Jászberény, 1967-) népművelő. Jásztelki lakosként községét képviseli a Jászsági Honismereti Egyletben.

67. *Váradai Zoltán* (Jászárokszállás, 1897 /eredetileg Vereb/-Jászberény, 1983) kántor-tanító, majd történelem szakos tanár, 1919-től Jászfákóhalmán élt, történelem tanár, az általános iskola igazgatóhelyettese, majd 1963-ban – 66 évesen – nyugdíjba vonult és megalakította a ma is működő honismereti szakkört.

68. *Wirth István* (Nagyatád, 1953-) docens a SZIE Alkalmazott Bölcsészettudományi Karán. A rendszerváltoztatás időszakában jelentős munkát végzett a jászsági civil szervezetek történetének kutatásában. Ezzel mintát adott több szervezet alapításához, különösen a jászárokszállási népfőiskola újjáélesztéséhez.

69. *Wirth Lajos* (Sárszentágota, 1950-) főiskolai tanár. Kiemelkedő a Jászság fizika-technika történeti kutató munkája és Makó Pállal kapcsolatos publikációja.

70. *Zámbori Jánosné* (Jánoshida, 1951-) könyvtáros. Ő képviseli Jánoshidát a Jászsági Honismereti Egyletben.

71. *Zsidei Andrásné* (Jászdózsa, 1956-) könyvtáros, a Dósai Honismereti Szakkör jelenlegi vezetője, 2008 óta ő képviseli Jászdózsát a Jászsági Honismereti Egyletben.

Kármán Antal

TOP 10 JÁSZSÁG 2009

2008 és 2009 után az idén immár harmadszor tesszük közzé a Jászság gazdaságának legjellemzőbb adatait.

A táblázatokban szereplő adatok elemzése és a megyei adatokkal történő összevetése:

- A számadatoknál a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kereskedelmi és Iparkamara és az APEH Észak-alföldi Regionális Igazgatósága évenként megjelenő közös kiadványának, a TOP 50-nek az adatait vettük alapul (engedélyükkel), kiegészítve a cégektől közvetlenül kapott információkkal.
- A megyei kiadványban név szerint kizárólag azok a vállalkozások szerepelnek, akik hozzájárultak adataik megjelenítéséhez. Az 50 legjelentősebb vállalkozás közül 7 cég neve és adatai nem nyilvánosak; 2 cég csak a neve közlését engedélyezte; 20-an – köztük több jászsági is – korlátozták, konkrétan meghatározták a róluk megjelentethető gazdasági információkat. A táblázatokban ez utóbbi tény „n.a.”-val (nincs adat) jelöltük.
- A Jászságban 2437 társas vállalkozás végzett tevékenységet 2009-ben, 18-al több, mint az előző évben.
- Eddig is eléggé közismert volt, de most, hogy a Samsung Electronics Magyar Zrt. hivatalosan is Jászfényszarura helyezte át a székhelyét, a számok alapján is teljesen egyértelművé vált, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megyében a Jászság a gazdasági központ, a megyei árbevétel 68,3 % itt képződött. A TOP 50-ből 21 (négyel több, mint 2008-ban), a legnagyobb 10-ből 5, azon belül az első három a jászsági vállalkozás.
- A Samsung Electronics Magyar Zrt. székhelyének Jászfényszarura történő áthelyezésével 2009-ben a megyei TOP50 és a jászsági TOP10 rangsor első helyezettje lett. 782,3 milliárd Ft összegű árbevételével és gazdasági teljesítményeivel alapvetően meghatározta a megye, azon belül a Jászság, a feldolgozóipari ágazat, azon belül a gépgyártás teljesítményét.
- A *nettó árbevétel* listánkon – az idén először, a főcímünktől eltérve – a megyei TOP 50 kiemelt vállalkozásainak listáján szereplő mind a 21 jászsági céget szerepeltetjük.

- A megyei 50 között kiemelt 21 jászszági vállalkozás 91,7 %-ban járult hozzá a kistérség összes árbevételéhez.
- A nettó árbevétel listán a Samsung egyötödével, 132 milliárd forinttal növelte az árbevételét, de a Jász-Plasztik árbevétele is több mint egynegyedével nőtt. A megyei listán új belépő a Darázs Keverő és a Metálpaszt. A Szatmári Malom 13,5 %-kal növelte a nettó árbevételét, ezzel az előző évhez képest 14 pozíciót lépett előre. A jászszági listán az első hét helyen – a Samsung megjelenésén kívül – nincs változás.
- Több ágazat és alágazat megyei árbevételi listáját vezetik jászszági cégek (a TEÁOR besorolást figyelembe véve). Így a mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás ágazatban a Jászapáti 2000. Mg. ZRt. (7,8 %-os ágazaton belüli részarányal); a vegyi-, gumiipar, műanyaggyártás alágazatban a TREND Kft. (4,2 %); a gépgyártás alágazatban az Samsung Electronics Magyar Zrt. (72,3 %!); az építőipar alágazatban a MÁV FKG Kft. (17,5 %) az első. Az ágazatokon belüli rangsorokban, a megyében, a gépgyártás területén a Samsungot az Electrolux követi, 4. az Emcon, 6. a Carrier, 7. a Ruukki Tisza és 8. a Dometic. A kereskedelemben 3. a Szatmári, 4. a Coop-Star és 6. a Pince. Az élelmiszeriparban 4. a Szatmári Malom, 7. a Darázs Keverő és 9. a Jásztej.
- A Jászországban dolgozók 58,8 %-ának a 21 kiemelt társas vállalkozás adott munkát. A megye 10 legnagyobb foglalkoztatójából 5 a Jászországban működik, ezen belül is a 3 legnagyobb az Electrolux, a Jász-Plasztik és a Samsung; 5. a Coop-Star, 7. a MÁV-FKG. A Jászországban a létszám sorrendben csak az a változás, hogy a Samsung természetesen itt is új a 10 között.
- Az *export* tekintetében a megyében: 1. a Samsung, 2. az Electrolux, 4. az Emcon, 6. a Carrier és 9. a Jász-Plasztik. A jászszági sorrendben itt sincs számottevő változás, a Samsung belépésén kívül (a Jász-Plasztik kettőt lépett előre, illetve a Bundy és a Szatmári cserélt helyet).
- A definíciójából is következően igen fontos mutató, a *hozzáadott érték* szempontjából – a sajnálatosan sok hiányzó

adat miatt, ugyanúgy, mint az elmúlt évben – nehéz a reális értékelés. A rangsorban csak azokat a cégeket szerepeltetjük, amelyek ennek az adatnak a nyilvánosságát engedélyezték. A megyei listát itt is a Samsung, az Electrolux és a Jász-Plasztik vezeti, a MÁV FKG az 5. a Carrier a 7. Az megállapítható, hogy a publikált jázsági adatok közül csak a Samsung Zrt.-nél, a MÁV FKGT Kft.-nél és a Jásztej Zrt.-nél tapasztalható növekedés.

- Összefoglalóan elmondható a 2009-es gazdasági mutatók alapján, hogy a jázsági kiemelt cégek többségénél tapasztalható a gazdasági válság negatív hatása, és kisebb-nagyobb visszaesés tapasztalható mind az árbevételnél (a 21-ből 16-nál), mind az exportnál (10-ből 9-nél), mind a foglalkoztatottak létszámánál (10-ből 8-nál), mind pedig a hozzáadott értéknél (10-ből 6-nál).

A 4 fő gazdasági mutató, melyeket a TOP 10 sorrendjének kialakításánál figyelembe vettünk, a következő:

- árbevétel *(az értékesítés nettó árbevétele)*,
- export *(az exportértékesítés nettó árbevétele)*,
- létszám *(átlagos állományi létszám)*,
- hozzáadott érték *(bruttó hozzáadott érték alapáras, közelítő értéke)¹*.

---

¹ A pontos definíciókat a 2008-as Jázsági Évkönyv „Gazdaság” rovatában adtuk meg.

TOP10 JÁSZSÁG

ÁRBEVÉTEL (M FT)

			2008.	2009.
1.	Samsung Electronics Magyar Zrt.	Jászfényszaru	650.246	782.264
2.	Electrolux Lehel Hűtőgépgyár Kft.	Jászberény	217.003	196.476
3.	Jász- Plasztik Kft.	Jászberény	42.901	54.733
4.	Emcon Technologies Gyártó Kft.	Jászárokszállás	27.324	19.798
5.	Szatmári Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Jászberény	21.817	18.549
6.	Co-op Star Kereskedelmi Zrt.	Jászberény	17.107	17.619
7.	Carrier Magyaro. Hűtőberendezéseket Forgalmazó és Gyártó Kft.	Jászárokszállás	15.418	11.435
8.	MÁV FKG Felépítménykarbantartó és Gépjavító Kft.	Jászkisér	9.714	8.839
9.	Ferro-Press Fémipari Szolg. Kft.	Jászberény	n.a.	n.a.
10.	Kód Műszaki és Kereskedelmi Kft.	Jászberény	8.784	6.661

11.	Ruukki Tisza Gépipari Tervező és Gyártó Zrt.	Jászberény	11.570	5.370
12.	Pince Termelési és Kereskedelmi Kft.	Jászberény	5.480	5.333
13.	Jászapáti 2000. Mezőgazdasági Zrt.	Jászapáti	5.431	4.925
14.	Dometic Hűtőgépgyártó és Kereskedelmi Zrt.	Jászberény	5.198	4.757
15.	Bundy Hűtéstechnikai Kft.	Jászárokszállás	4.428	4.327
16.	Szatmári Malom Termelő és Kereskedelmi Kft.	Jászberény	3.403	3.862
17.	Jász-Plasztik Autócentrum Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Jászberény	4.167	3.654
18.	Trend Szerszám Célgép Műanyagipari és Kereskedelmi Kft.	Jászberény	5.002	3.407
19.	Darázs Keverő Takarmányelőállító és Kereskedelmi Kft.	Jászberény	3.227	3.010
20.	Metálpaszt Fém- és Műanyagfeldolgozó Kft.	Jászberény	2.980	2.948
21.	Jásztej Zrt.	Jászapáti	3.055	2.734

TOP 10 JÁSZSÁG

LÉTSZÁM (FŐ)

		2008.	2009.
1.	Electrolux Lehel Kft.	4.348	3.972
2.	Jász-Plasztik Kft.	1.816	2.097
3.	Samsung Electronics Zrt.	2.366	2.081
4.	CO-OP Star Zrt.	987	983
5.	MÁV FKG Kft.	780	739
6.	Ruukki Tisza Zrt.	676	497
7.	Szatmári Kft.	437	416
8.	Trend Kft.	373	351
9.	Carrier Magyaro. Kft.	381	311
10.	Emcon Technologies Kft.	281	284

TOP 10 JÁSZSÁG

EXPORT (M FT)

		2008.	2009.
1.	Samsung Electronics Zrt.	584.034	573.265
2.	Electrolux Lehel Kft.	160.815	148.676
3.	Emcon Technologies Kft.	26.095	19.571
4.	Carrier Magyaro. Kft.	14.622	10.944
5.	Jász-Plasztik Kft.	4.005	5.609
6.	Ruukki Tisza Zrt.	11.194	5.175
7.	Dometic Zrt.	4.902	4.517
8.	Bundy Kft.	1.189	1.116
9.	Szatmári Kft.	1.242	552
10.	Jászapáti 2000. Mg. Zrt.	988	530

TOP 10 JÁSZSÁG

HOZZÁADOTT ÉRTÉK (M FT)

		2008.	2009.
1.	Samsung Electronics Zrt.	39.427	69.340
2.	Electrolux Lehel Kft.	31.610	29.569
3.	Jász-Plasztik Kft.	n.a.	n.a.
4.	MÁV FKG Kft.	3.284	3.538
5.	Carrier Magyaro. Kft.	3.499	2.767
6.	Dometic Zrt.	2.084	1.860
7.	Emcon Technologies Kft.	1.900	1.846
8.	Ruukki Tisza Zrt.	1.576	1.407
9.	Bundy Kft.	1.174	1.160
10.	Jásztej Zrt.	754	782

Fazekas Barbara – Kovács Bernadett – Szilvay Péter

JAVASLAT JÁSZBERÉNY MARKETINGSTRATÉGIAI TERVÉRE¹

Bevezető

Az Alföld egyik gyöngyszeme a Budapesttől nem egészen kétórányira fekvő Jászberény. A város kivételes gazdasági, kulturális és fenntartható fejlesztésbeli kompetenciákat őriz magában. Ennek ellenére Jászberény neve mégsem kapcsolódik össze ezekkel a potenciálokkal és értékekkel.

Választásunk azért esett éppen Jászberényre, mert egy hihetetlenül izgalmas kihívást láttunk meg a város stratégiai programjának kidolgozásában, mivel a város azon kevés példák egyike, ahol a fejlődéshez szükséges alapok szilárdak, így ezek kiteljesedéséhez már csak egy megfelelően integrált és alkalmazott marketingstratégia szükséges.

Kihívásunk legfőbb kérdése tehát az volt, hogy a marketing diszciplína eszközrendszerének felhasználásával hogyan törhetnénk fel a Jászberényt takaró kagylóhéjat, hogy a benne rejtőző értékek teljes fényükben tündökölhessenek.

Jászberény város statisztikai adatokra épülő helyzetértékelése

Munkánk első lépéseként részletes szekunder kutatást végeztünk, hogy a helytálló statisztikai alapokra helyezhessük a várossal kapcsolatos kijelentéseinket. Mindezek summája a következő SWOT táblázatban olvasható.

---

¹A Jászsági Évkönyv Alapítvány és a Jászsági Menedzser Klub Egyesület közös pályázatán díjazott munka (csak részleteket közlünk a pályamunkából)

SWOT-analízis²

STRENGTHS – ERŐSSÉGEK	WEAKNESSES – GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pozitív népességvándorlás. ➤ Kedvező képzettségi mutatók. ➤ Együttműködés a többi jáász településsel. ➤ Erős jáász identitás. ➤ Munkanélküliség alacsony aránya. ➤ Teljes oktatási portfólió. ➤ Gazdasági-társadalmi szempontból kedvező fekvés. ➤ A város a fő nemzetközi és regionális közlekedési csatornák között található. ➤ A vasúti teherszállítás jelentősége. ➤ Az Electrolux magyarországi és kelet-európai központja beszállítói hálózat ➤ A nagyvállalatok jelenlétének átlagon felüli aránya. ➤ Széleskörű szolgáltatási piac. ➤ Tudatos városrendezés, kiépítettség. ➤ Természetvédelmi területekben gazdag. ➤ Gazdag kulturális élet és hagyományörzés. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Csökkenő lakosság, kedvezőtlen korösszetétel. ➤ Szakképzett munkaerő hiánya. ➤ A fiatal családok letelepedését nem segítik elő intézkedések. ➤ Az úthálózat minősége nem kielégítő. ➤ A kerékpáros infrastruktúra hiányosságai. ➤ Ipari park, kijelölt betelepíthető iparterület hiánya. ➤ Electroluxtól való függés. ➤ A helyi gazdaság igényeihez igazodó felsőfokú képzési intézmény v. szakirány hiánya. ➤ A vendéglátás jelentős hiányosságokkal küzd. ➤ A felszíni vízelvezetés infrastruktúrája hiányos. ➤ A kommunálszennyvíz károsító hatása. ➤ Neszűr problémája. ➤ A város sportkomplexumai minőségi elmaradása. ➤ Az intézmények közötti széleskörű együttműködés hiányossága. ➤ A helyi turisztikai vonzerő kihasználatlansága.

² Forrás: saját + Jászberény város integrált városfejlesztési stratégiája, 2007-2013, Terra Studio Kft.

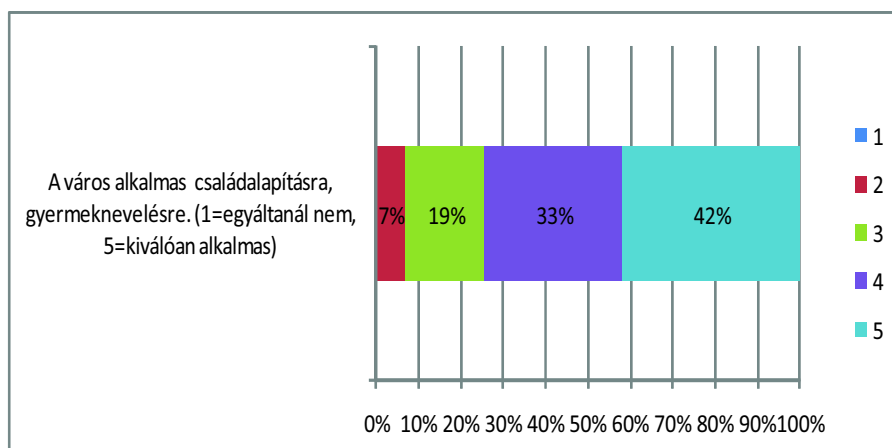
OPPORTUNITIES – LEHETŐSÉGEK	THREATS – VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Erős gazdasággal rendelkező kistérségi települések ➤ A multinacionális vállalatok kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkeznek. ➤ A vállalatok folyamatos innovatív tevékenysége. ➤ Nagy betelepülési-beruházói érdeklődés. ➤ Az erősödő kistérségi összefogás közös projekteiben való megnyilvánulása. ➤ Kulturális célokat szolgáló épületek és komplexumok ➤ Turisztikai potenciál ➤ A minőségi üzleti, termál- és gyógyturizmus iránti nemzetközi igény. ➤ A természetvédelmi területek felé történő érdeklődés növekedése. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Az EU bővítésével továbbá a kedvezőtlen hazai befektetési feltételeknek köszönhetően szűkül a potenciális befektetők köre, fennáll a jelen lévő cégek elvándorlásának veszélye. ➤ A felsőfokú képzésben nem sikerül a szükséges változásokat megvalósítani. ➤ A térségben a jászberényihez képest nagyobb kapacitású, nemzetközileg ismert termálfürdők vannak. ➤ A szélsőséges időjárási viszonyok hatása a csapadékvíz és a belvízelvezető rendszerre.

Forrás: Saját + Jászberény város integrált városfejlesztési stratégiája, 2007-2013, Terra Studio Kft.

Primer kutatás

A szekunder adatgyűjtésen túl primer kutatást is végeztünk. A teljesebb és relevánsabb kép nyújtása végett primer kutatásunkon belül kvalitatív és kvantitatív technikákat is alkalmaztunk. Kutatásunk célja a jászágiai, illetve az ország többi részén élő emberek (nem jászágiai) ismereteinek, attitűdjeinek feltérképezése volt Jászberénnyel kapcsolatban.

Kutatásunk során a következő hipotéziseket vizsgáltuk.

H1.1. ábra:

A jászberényiek szemében alkalmas-e a város a családalapításra (%)

Forrás: Saját

H1: A jászberényi kistérség lakói, egy családias, élhető városnak tartják Jászberényt.

A válaszadók 33%-a jónak, 42%-a pedig kiválóan értékelte a város nyújtotta feltételeket a családalapítás szempontjából. Ez az ismérv még az összesített eredmény szempontjából is kiemelkedően jó értékelést kapott, a válaszadók által értékelt szempontok szerint csupán ez a jellemző kapott arányaiban ilyen magas (42%) kiváló minősítést. A Jászberénnyel kapcsolatos szabad asszociációs kérdéseknél a válaszok között szignifikánsan megjelennek a családalapítás, gyermeknevelés szempontjából pozitív jelzők, így például számos alkalommal szerepeltek az otthonos, családias, békés szavak.

Vizsgálatunkból egyértelműen kimutatható, hogy a poszt-materiális értékek közül jelenleg a család az, ami legkiemelkedőbben összekapcsolódik a várossal. Ezt jól megrajzolják kutatásunk eredményei is, tehát H1 hipotézisünket elfogadtuk.

H2.1. ábra

A megkérdezettek jász identitásának megoszlása (%)

Forrás: Saját

H2: Az itt élő közösségnek fontosak a jász gyökerei és ezek a mai napig táplálják a közösséget.

A megkérdezettek 81%-a vallotta magát jásznak. Közülük 54% nyilatkozta, hogy a jász gyökerek közepesen vagy nagyobb mértékben, 37% pedig úgy, hogy kiemelkedően fontosak számukra. A kultúrát, a történelmet és a hagyományörzést érintő kérdésekben csupán 6, illetve 9% nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem lényegesek számukra ezek az értékek.

A közösséggel való kapcsolattartás közepesen, nagyobb mértékben, illetve nagyon fontos a válaszadók 82%-nak, továbbá 88% szívesen él a jászok között. Továbbá a jászsággal kapcsolatos szabad asszociációs kérdéseknél is szignifikáns arányban szerepeltek a közösség, összetartozás, és hagyományok (illetve ehhez hasonló rokon értelmű) szavak. Az eredmények fejében elfogadjuk H2 hipotézisünket is.

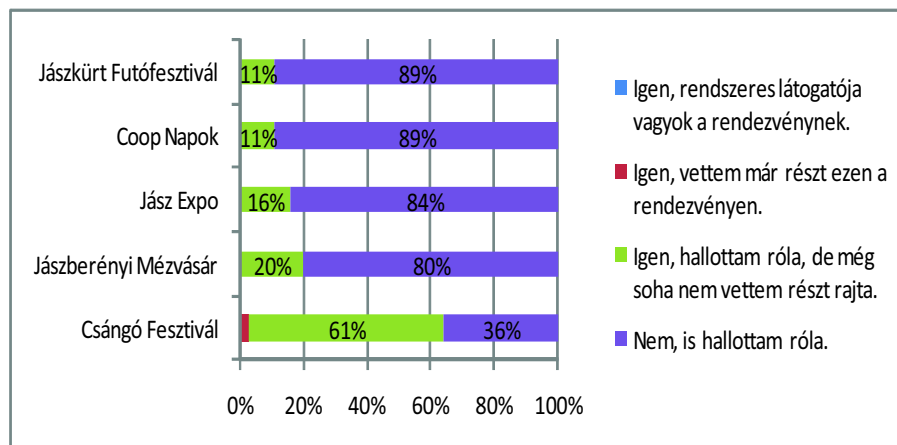
H3: A jászsági kistérségben élők számára fontos a környezetvédelem ügye, és ez konkrét akciókban is megnyilvánul.

88% nyilatkozott úgy, hogy fokozottan odafigyel a környezet védelmére. Tisztában vannak a (81%) Föld Napjával, annak egyre növekedő globális szintű fontosságával.

A megkérdezettek 81%-a energiatakarékos izzókat használ otthonában, 64%-a gyűjti szelektíven a hulladékot, 77% nincs megelégedve a szelektív szemétyűjtő szigetek mennyiségével, 85%-a kihasználja a háztartási gépeken az energiatakarékos funkciót, 91% inkább zuhanyzást választja, sőt 46%-a részt vett az utolsó országos 1 órás energiatakarékosági akcióban. A válaszadók 84%-a szimpatizál a különböző környezetvédelmi szervek tevékenységével, azonban mindössze 2% rendelkezik tagsággal valamelyiknél. A fenti eredmények arra világítanak rá, hogy az egyéni cselekvés szintjén már jelenleg is fontos szerephez jut a környezettudatos életvitel, a nagyobb volumenű részvétel azonban még várat magára. 98% nem használ alternatív, illetve megújuló energiaforrásokat, főleg az árak miatt, azonban közel a felük igénybe venné ezeket, ártól független is, továbbá 60% nyitott a zöld rendezvényekre is. Primer kutatásunk egyértelműen rávilágított arra, hogy a lakosság részéről is létező igény a környezettudatosság, ennek fejében H3 hipotézisünket elfogadtuk.

Hallott-e már az alábbi rendezvényekről, vagy részt vett-e rajtuk valaha?

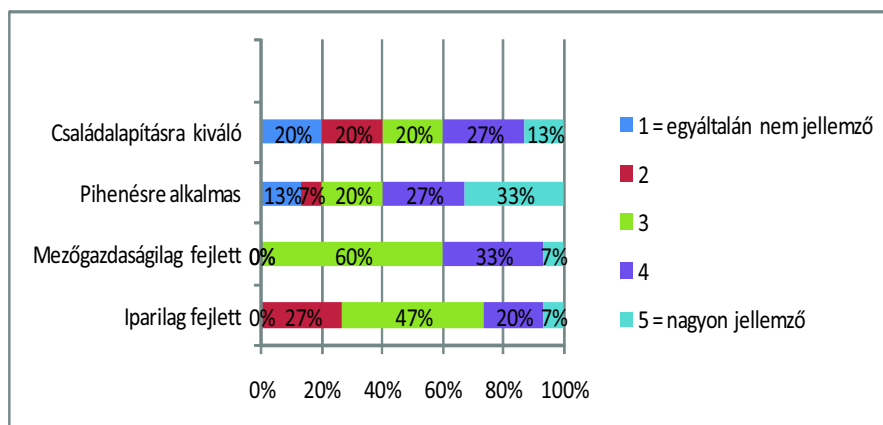
*H4.1 ábra:
Jászberény kulturális programjainak ismertsége a nem jászságiak körében (%)*

*H4: Jászberény városa, rendezvényei nem igazán ismertek
Magyarország lakosságának körében.*

Az ábra a település szabad jellemzése során elhangzott pozitív, semleges, ill. negatív vélemények számából akkumulálva jelenítik meg a város image-ének súlyozását a pozitív és negatív véglet között a más településen élők válaszai alapján. Amint az látszik, a megkérdezettek jóval több negatív tulajdonságot mondtak róla, mint az ott lakók. Az is kiderül, hogy miért: az ok a tudatlanság, vagyis Jászberény és a város nyújtotta turisztikai vonzerő ismeretének hiánya.

A kulturális rendezvények közül csak a Csángó fesztivált ismeri a válaszadók 61%-a. A többről még csak nem is hallott a megkérdezettek 80-89%-a. a kvíz kérdések közül, csak helyileg tudták a várost beazonosítani (64%). 56,25% nem tudja, hogy Lehel mondájának jászberényi vonatkozásai vannak. 60% azonban pihenésre alkalmasnak, illetve kiválónak tartja a várost. Az összesített eredmények mögé nézve pedig H4 hipotézisünket is elfogadtuk.

*Az Ön megítélése szerint az alábbi kifejezések mennyire jellemzőek
Jászberényre? Forrás: Saját*

H5.1. ábra

Jászberény kompetenciái a nem jászberényiek szerint (%) forrás: Saját

H5: Ha ismert is, akkor is inkább ipari vagy mezőgazdasági mivoltából fakadóan.

A várost az Electrolux-ról, állatkertjéről, és ferences templomáról ismerik. A válaszadók 93%-a mezőgazdaságilag közepesen, illetve nagyobb mértékben, iparilag pedig 67% tartja közepesen, vagy annál fejlettebbnek a várost. Tehát a válaszoknál megmutatkozik, hogy a megkérdezettek nem ismerik a várost, hiszen ha ismernék, tudnák, hogy alapvetően a mezőgazdaságnál az ipar fejlettebb szinten áll. Továbbá az asszociációs kérdésnél nem voltak többségben a gazdasági vonatkozású gondolatok. Mindezeket figyelembe véve elfogadtuk H5 hipotézisünket is.

Jászberény kompetenciáinak meghatározása

Gazdasági Kompetenciák:

Mint ahogyan az STEEP ÉS SWOT elemzésünk témába vágó részéből kiderült, Jászberény városa meglehetősen pozitív képet mutat mind a már meglévő gazdasági erőket nézve, mind pedig a jövőben kiaknázható potenciálokat tekintve. Az elektrotechnika és a gépgyártás magas szintje és nagy múltja nem csak abból a szempontból versenyelőny, hogy több ezer stabil munkahelyet és állandó jövedelmet jelent a városnak, hanem a lehetőségek szempontjából is. Azok a cégek, amelyek közül néhányat már bemutattunk, és amelyek például a mellékletben elhelyezett TOP 10-es listákon szerepelnek, olyan érett üzleti környezetben akkumulálódnak, amely kapcsolatrendszerbe való belépés bármely hasonló profilú beruházó számára vonzó lehet. Az, hogy itt található az ország vezető iparvállalatának magyarországi és kelet-európai központja, már önmagában jelzés értékű. A városnak egyértelmű komparatív előnye az ipar területén van, így ezt a mára már adottságként kezelhető tényezőt kár lenne nem meglovagolni.

A teljes körűség érdekében ugyanakkor meg kell említenünk, hogy az ipari kompetenciákon kívül a város számtalan ponton jelét adja, hogy remek táptalajt nyújt a lakossági igények kielégítését célzó szolgáltatásoknak is, de ezek az ipari kompetenciáknál jóval kisebb jelentőségűek.

A makroszintű trendeket figyelembe véve nem zárhatjuk le a szolgáltatások tárgyalását anélkül, hogy a turizmusról külön szót ejtenénk.

Mint arra korábban is hivatkoztunk, a turizmus a magyar gazdaság egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata. Jászberény helyzete ebből a szempontból különös kettősséget mutat. Egyfelől megkérdőjelezhetetlen, hogy a város rendelkezik turisztikai vonzerővel, például állatkerttel, fürdővel, múzeummal stb. Ezek azonban fontosságukban mégis háttérbe szorulnak a város gazdaságában, és primer kutatásaink alapján maguk a helyiek sem tekintenek úgy a turizmus szektorára, mint prioritásra. Ennek eredményeként még olyan lehetőségek is kihasználatlanul maradnak, amelyek felvirágoztatásához a kommunikáción kívül egyébként már minden adott. Kutatásunk alapján tehát egyértelműen kijelenthető, hogy habár a turisztikai szektor rejt magában kompetenciákat, mégsem sorolható a *vezető* kompetenciák közé.

Lakossági kompetenciák:

A család

Vizsgálatunkból egyértelműen kimutatható, hogy a posztmateriális értékek közül jelenleg ez az, ami legkiemelkedőbben összekapcsolódik a várossal. Mind szekunder, mind pedig primer kutatásunk azt támasztotta alá, hogy a gazdasági szférán túl lakossági téren is ebbe a potenciálba érdemes pénzt, energiát és ötletet invesztálni, mert marketing szempontból kimutatható, hogy jelenleg ez a város legmeghatározóbb lakossági kompetenciája. Ez a város életében több helyről is bizonyítást nyer. Egyrészt szignifikáns, mint lakossági igény, másrészt önkormányzati célkitűzés, harmadrészt pedig gazdasági stratégiafejlesztési tényező. Nem más, mint egy kivételes aduász a városfejlesztési stratégia kezében, amit egyszerűen hiba volna nem kijátszani.

A kultúra

A posztmateriális értékek másik dimenziójában a globalizált világ ellenére egyre inkább hangsúlyos szerephez jut a gyökerek tisztelete és a kultúra tudatos konzerválása. Ennek a trendnek az életre hívásához Jászberény minta példa lehetne a tankönyvekben. Hiszen a városban, mint termékben minden feltétel adott, hogy a kulturális sajátosságokból marketingelőnyt kovácsoljunk. A kistérség jász gyökerei már eddig is számos gyümölcsöző gazdasági, politikai összefogásnak szolgáltak táptalajként.

Ezekkel analóg módon a jász összetartozás élmény marketing szempontból kiválóan kiaknázható kompetencia.

Tudatos életmód

A város a posztmateriális értékek halmazán belül talán ebben a szegmentumban a leggyengébb. Ha mégis ki szeretnénk emelni ehhez a trendhez kapcsolódóan a legnagyobb potenciálok rejtő területet, akkor a sportot kell megemlítenünk. Jászberény városa tradicionálisan nagy sportmúlttal rendelkezik. Gondoljunk csak az egykor fényesen tündöklő jégkorongcsapatra, vagy a jelenleg az Olimpiákon helytálló jégkorcsolyázókra. A profi sporton túl az egész város általános attitűdjét meghatározza a sport szeretete, ezt bizonyítja a nagyszámú sportrendezvény, aminek a város ad helyet. Kijelenthetjük tehát, hogy az egészséges életmód trendjéhez kapcsolódva Jászberény legmeghatározóbb kompetenciája a sporttal szimpatizáló városi légkör.

Környezettudatosság

Az a kijelentést, hogy Jászberény városában jelentős „zöld” potenciálok rejtőznek kutatásainkkal számos oldalról alátámasztottuk. Egyrészt a technológiai feltételek szinte teljesen, az infrastrukturális feltételek pedig nagyrészt rendelkezésre állnak a város környezettudatos reformjának megvalósítására. Habár egyértelműen szükségesek további befektetések is, de az út nagy részét már megtették (ld. STEEP analízis).

Ezeket a kutatási eredményeket összegezve megállapíthatjuk, hogy Jászberény, mind gazdasági, mind pedig lakossági téren megérett a zöld várospolitikára felvirágoztatására. Ha az adott lehetőségeket sikerül megfelelően kiaknázni, akkor Jászberény város zöld mivolta a családcentrikussághoz hasonlóan erős kompetenciává válhatna.

A stratégiai célhierarchia-rendszerének bemutatása

Az általunk kidolgozott városfejlesztési marketingstratégia és célhierarchia bemutatásának első elemeként szükségesnek érezzük megfogalmazni a stratégia üzenetét. Meghatározni azt a tengelyt, ami köré az egész stratégiát építeni fogjuk, és aminek relációjában felépítjük majd a stratégiai célhierarchia rendszerét. Kutatásaink alapján a stratégia magját a következőképpen határoztuk meg:

LEGYEN JÁSZBERÉNY A CSALÁDOK ÖKO PARADICSOMA!

A stratégiai hierarchia indoklása

Gazdasági szemszögből:

1. A lakosság jólétének és „jól létének” első számú alapját a stabil, növekvő és prosperáló gazdaság jelenti. Különösen igaz ez a családcentrikus életformát kialakítani szándékozókra, ahol a biztonság kiemelkedő érték. A biztos és kiszámítható növekedést felmutató gazdaság a megfelelő színvonalú életvitelnek háttere és hajtómotorja egyben. Ezért a gazdaság folytonos fejlesztésének alapvető fontosságú szerepet kell betöltenie a település marketingterveiben. Ráadásul kijelenthető, hogy Jászberény város komparatív előnye gazdasági téren az ipar. Tehát egyértelműen ez az a szegmens, ahová érdemes mind pénzt, mind pedig energiát befektetni, mivel abban mind rövid, mint pedig hosszú távon magas megtérülési arányt prognosztizálhatunk.

2. Másodikként érdemes megcéloznunk a szolgáltatások fejlesztését. Azért éppen itt, mert habár az előzőekben bemutatott szempontokból még küzd a szegmens hátrányokkal, de ezen a téren jelentősen nagyobb a lakossági igény.

3. Véleményünk szerint, noha nem mindenki közgazdász, a döntéshozók és a városlakók egyaránt érzik, hogy nem a turizmusban van a város komparatív előnye. Természetesen fel lehetne állítani sok turisztikai jellegű akciótervet. Ezekben egyrészt hatalmas mennyiségű forrás megszerzését kellene előirányozni az infrastruktúra (úgy mint: megfelelő mennyiségű és minőségbeli választékot nyújtó szálláshelyek) fejlesztésére. Ezután a meglévő turisztikai termékeket kellene optimális szintre fejleszteni, hogy a számtalan más település által generált versenyben valós konkurenciát jelentsenek, és helyt tudjanak állni. Érezhető tehát, hogy egyelőre nem a turizmus minden áron való fejlesztése a legköltség-hatékonyabb, optimális út, különösen családcentrikus céljaink elérésére. Sokkal jobban járna a város, ha meglévő komparatív előnye mentén szakosodna, így fenntartva és fejlesztve, erősítve a stabil hátteret a családok életviteléhez.

Természetesen a gazdasági akcióterveknek nem szabad a turizmus vagy egyéb, nem ipari szektorok elsorvasztását megengednie! Hiszen, noha nem domináns, azért sok embernek mégis ez adja a megélhetési lehetőségét. Fel kell tennünk azonban a kérdést, hogy megérné-e milliárdokat fektetni a város ilyen jellegű felfuttatására akkor, amikor a kiemelkedő szintű vállalati kultúrához köthető kapcsolatrendszeren keresztül sokkal egyszerűbben növelhető lenne a város lakóinak jóléte. Az egyébként széleskörű látványossági portfólió továbbra is kielégíti a helyi igényeket, ezzel is elősegítve a családok minél változatosabb, harmonikus életvitelének kialakítását.

Lakossági szemszögből

1. Családcentrikusság és környezettudatosság: a primer kutatásaink eredményeiből egyértelműen kimutatható, hogy ezek a városi közösséget legmarkánsabban meghatározó értékek. Ráadásul ezek kiteljesítésének reális alapja is van. Így mindenképpen preferenciaként kell kezelnünk még teljesebb megvalósításukat a stratégiában.

2. A sportinfrastruktúra fejlesztésének terén is jelentős a lakossági igény. Ráadásul a lakosság hosszútávú egészségmegőrzésének szempontjából is megkerülhetetlen.

3. A jáász kultúra ápolása nem fontossága, hanem már jelenleg is kiemelkedő színvonala miatt rangsorolódott a célhierarchia utolsó helyére. A jáász öntudat további tudatos erősítése természetesen nagyon fontos, de már a jelenlegi közel megvalósítja a stratégiában elvárt szerepét.

4. A célok elérését szolgáló stratégiai javaslatok bemutatása

Gazdasági javaslatok

Kérdőíves megkérdezettjeink válaszai is rávilágítottak, hogy a lakosság Jászberény legnagyobb lehetőségének az új munkahelyek teremtését látja. A stabil munkahely pedig a családfenntartás egyik legfontosabb eleme. A városban jelenleg nincs ipari park, vagy betelepíthető iparterület³, pedig erre szükség lenne. Ha ez készen állna, akkor a már működő cégek szerteágazó kapcsolatrendszerére épülő B2B, és a célzott G2B kommunikációhoz gyakorlatilag csak a tényeket kellene csokorba gyűjteni, és megismertetni további

³ Forrás: JÁSZBERÉNY VÁROS INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA 2007- 2013, Terra Studio Kft.

működőtöke-tulajdonosokkal. Ezután a város tárt karokkal várhatná a beruházókat. A kedvező fekvés és az alacsonyabb költségek miatt ezen csoportok szemében akár a fővárossal is sikerrel konkurálhatna a település.

A szolgáltatási szektorban – ha a turizmust nem számítjuk – elsősorban inkább minőségi, mint mennyiségi fejlesztésekre lenne szükség. Mint ahogy már említettük, a város számtalan ponton jelét adja, hogy remek táptalajt nyújt a lakossági igények kielégítését célzó szolgáltatásoknak, de például a polgárok a szakboltok széles skálája ellenére is Budapesten lelik meg a nagy választékot. A gazdaság motorjaként a fizetőképes keresletet generáló ipari foglalkoztatás fejlődésével azonban megszülethet a lehetőség arra, hogy a kereslet mélyebb szolgáltatásválasztékot is el tudjon tartani. Ez a családok életét olyanformán könnyítené meg, hogy ténylegesen minden helyileg beszerezhetővé válna, így az életszínvonal és a település maga sem függene a fővárostól még olyan mértékben sem, mint most.

A turisztikai célpontokra térve elmondhatjuk, hogy ezek közül több is küszködik azzal a problémával, hogy nem unique; például ha temérdek pénzből ki is épülne a termálvízkészletre épülve egy vagy több komoly wellness jellegű komplexum, azok is elvesznének az ország túlkínálatában. A turisztikai kompetenciává fejleszthetőség hiánya áll fenn az állatkert esetében is, és ezen túl is sorolhatnánk még a hasonló példákat. Ez alól kivételt (ami külön fejlesztés nélkül, szinte csak hathatós kommunikáció segítségével sikerre vihető volna), csak a fesztivál jellegű események jelentenek, mint a Csángó Fesztivál vagy a Nemzetközi Mézvásár. Jelenleg is ezek okozzák a turisztikai aktivitás évi 4 hetes kiugrását. Így a turisztika fejlesztését meglátásunk szerint elsősorban erről a frontról kell megközelíteni.

Az itt leírtak miatt a sikerhez egy igen erős kommunikációs gépezetet kellene beindítani, amely végül a sok terméket egységes egészségként tálalva felépíthetné a külvilág számára Jászberény turisztikai márkáját. Ennek pozicionálása során a fogyasztók fejében arra a képzeletbeli listára kellene felhelyezni a jász térséget, amelyen a Hortobágy, az Őrség és az egyéb híres magyar turisztikai-kulturális célpontként számon tartott tájegységek találhatóak.

A stratégia kialakításához meg kellett vizsgálnunk, melyek azok az értékek, amelyek szignifikánsan jellemzik a jászberényi lakosságot. Kiindulópontnak napjaink makroszintű fogyasztási trendjeit vettük, ezek: a családcentrikusság a kultúra, az egészség- és környezettudatosság.

A tényezők erősségének vizsgálatához primerkutatást végeztünk a jászberényiek körében 2009 decemberében.⁴ Az eredmények egyértelműen rávilágítottak arra, hogy jászberényiek értékrendszerét két karakteres trend határozza meg: a családcentrikusság és a jász összetartozás élmény, mely mind „éntudat”-ukban, mind kultúrájukban és szokásaikban is egyaránt megjelenik. Mindemellett gondolati világukban nyitottak a környezettudatos életformák iránt, és ez helyenként már konkrét akciókban is megnyilvánul, pl. a Jászberényben működő ökoiskolák programja.

A kampány üzenete: Az igazi jászberényi környezettudatosan él!

A város egy speciális termék

A kommunikációs kampány tervezésénél el kellett döntenünk, hogy a lakosságon belül kinek és hol kommunikálunk. Szem előtt kellett azonban tartanunk azt a tényt, hogy a marketing diszciplínája a várost egy speciális termékként értelmezi, melyet lakosai speciális módon fogyasztanak: használják közszolgáltatásait, részt vesznek kulturális vagy sporteseményeken, fesztiválokon, vásárolni és iskolába járnak, vagy sétálnak a köztereken. A kommunikáció célcsoportja nagy, heterogén, ezért a hagyományos célcsoport meghatározási sémák nem alkalmazhatóak megfelelő hatékonysággal. Továbbá egy hagyományos marketingkommunikációs kampány sem tud akkora elérést és hatékonyságot biztosítani, ami a sikerhez szükséges lenne. A fenti okokból kifolyólag egy viszonylag új keletű marketingkommunikációs modell mellett döntöttünk, a Mányai Csaba- féle Marketing Interakció Tervezést alkalmaztuk Jászberény kommunikációjában, azon belül is az Ügyfél Érintkezési Pont Menedzsment modellre helyezve a hangsúlyt.

„A Marketing Interakció Tervezés célja és lényege az, hogy értelmes kapcsolatot létesítsünk üzleti céljaink és a megfelelő fogyasztók között. [...] a siker [...] két tényezőn múlik: mennyire teljesítünk jól az Ügyfél

⁴ (lásd: YESberény: Marketingstratégia, A stratégia hitelességét alátámasztó kutatások c. fejezet)

Érintkezési Pont és a Kreatív Kapcsolatteremtés dimenzióiban. Az első a „ki?” és a „hol?”, a második pedig a „mit?” és a „hogyan?” kérdésekre ad válaszokat. [...] az Ügyfél Érintkezési Pont Menedzsment meghatározza a legértékesebb fogyasztói célcsoportokat, és beazonosítja a velük való kapcsolatépítés leghatásosabb érintkezési pontjait. Mindezt [...] a lehetőségek teljes spektrumát figyelembe véve - PR-tól és médiától [...] a rendezvényeken, az interneten, [...], tévéreklámon át egészen [...] a szájreklámgig – egyetlen szinergikus rendszerbe ötvözi.”⁵

A város esetében érintkezési pont lehet bármilyen közeg, egy zeneiskolai tanóra, egy karate-edzés, egy népszerű kocsmá, vagy akár a vasárnapi mise is.

Mitől érintkezési pont az érintkezési pont?

Az érintkezési pontok jellegzetessége, hogy mindegyiken van egy nagyon karakteres tulajdonság, mely az érintkezési ponton tömörülő összes emberben szignifikánsan jelen van, közös bennük (pl. a táncgyűttest a tánc szeretete). Ez a közös tulajdonság lesz az a nyelv, amin a leghatásosabban tudjuk őket megszólítani. Ez képezi minden aktivitás alapját, amelyeket az érintkezési pontokon végzünk majd (hirdetés, rendezvények, PR, stb.). Elsődleges feladatunk, hogy beazonosítsuk a város legkarakteresebb érintkezési pontjait.

Minden érintkezési ponton van legalább egy olyan személy, akik példát jelentenek az oda kötődő emberek számára. Példáink „médiám”-ként közvetítheti üzenetünket ezen csoportok felé. Alapelvünk az, hogy „ha ugyanazt hallod a kocsmában, mint a templomban, akkor biztos, hogy elhiszed”.

Kik ők? – A véleményvezetők lehetnek formális, és informális személyek is. A gimnáziumigazgatótól a gyorskorcsolya-csapat edzőjén át a fesztiválszervezőkig mindenki, és természetesen a helyi sajtó munkatársai. Jászberény esetében ez a 40-50 főt számláló „Arany csapat” a kulcs az alulról építkező ököváros létrehozásához.

Az Arany Csapat, mint médium

Elsődleges feladatunk az „Arany csapat” meggyőzése, a velük való jó viszony kialakítása és fenntartása.

⁵ Mányai Csaba: *Reklám helyett, Bp., HVG Kiadó Zrt., 2009*

Be kell mutatnunk nekik terveinket, kikérni a véleményüket, és ami a legfontosabb: megmozdítani a lelküket.

Hogyan? Olyan élményeket nyújtunk nekik a kampány teljes időtartama alatt, amitől a magukénak érzik majd a környezettudatos cselekvés fontosságát, és szinte garantáltan a beszédtemájukká válik. Ilyen lehet, pl. egy utazás Magyarország legnagyobb ökofarmjára, vagy egy passzív ház bemutatása. Közben folyamatosan tanítani kell őket a valós, emberközeli, környezettudatos cselekvésre. Ha ők szívből, saját akaratukból az üzenetünk mellé álltak, akkor kezdődhet meg a szó hagyományos értelmében vett marketingkommunikációs kampány.

Úgy gondoljuk itt fontos megemlíteni, hogy ezen a 40-50 főn áll, vagy bukik minden. Egy kisvárosban ezeknek az embereknek a szava sokat nyom a latban, befolyással van a közvéleményre, minél kisebb egy közösség ez annál inkább így van. Ezért, ha őket nem sikerül meggyőzni, akkor az egész kampány olyan lesz, mint egy szárnya szegett madár, eléldegél repülés nélkül, de szívét és a lelkét veszti el. Ezért fontos, hogy a kommunikációs kampány teljes spektruma alatt fenntartsuk Arany Csapatunk figyelmét és kielégítsük információigényeiket, hogy hitelesen tudják közvetíteni a kampány üzenetét.

A kampány kreatív kiteljesedése

Egységes arculat

A város formális érintkezési pontjait összefogva, a töredezettséget egy egységes arculattal fogjuk közre, melynek funkcionális feladatai mellett szimbolikus jelentése is van. Reményeink szerint az új arculat jelképezi majd a stratégiai gondolkodást és együttgondolkodást, a város egységként, egy közösségként való szemléletét és az új kitűzött célirányt a valahova tartozástól a valahova tartásig.

További használt eszközök:

- Indoor hirdetések
- Outdoor hirdetések
- Online platformok (erős social media hangsúllyal)
- Sajtó
- Rendezvények

- Gerilla eszközök, pl. flashmob
- Folyamatos, aktív PR
- Összegzés

Kutatásunk során igyekeztünk a lehetőségeinkhez mérten legmélyebben feltárni mindazokat a körülményeket, melyek relevánssá lehetnek Jászberény város marketingstratégiai tervének kidolgozásában.

Az ezek alapján felállított marketingterv-rendszert igyekeztünk oly módon létrehozni, hogy az bármikor átültethető legyen a gyakorlatba. Dolgozatunk tehát egy olyan összetett stratégiai tervet és eszközrendszert mutat be, mely kutatásaink alapján alkalmas arra, hogy feltörje a jelenleg Jászberényt borító kagylóhéjat, és engedje a várost valós fényében megmutatkozni.

A terv természetesen még számos ponton rejt magában olyan kreatív lehetőségeket, amelyek sokszor a megfelelő finanszírozási forrás hiányában is képesek lennének megvalósítani a stratégiai célokat. Reméljük, hogy ezzel kapcsolatos tereinket a következő forduló keretein belül ismertethetjük, stratégiai tervünk mélyebb dimenzióiba is bepillantást engedve.

Felhasznált irodalom

- Kunszabó Ferenc: Jászföld. Pécs, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1980.
- Hofmeister-Tóth Ágnes – Törőcsik Mária: Fogyasztói magatartás, 2000, Nemzeti Tankönyvkiadó
- Kocsis Gyula: A jázság társadalma, népessége, gazdálkodása a XVI-XVII. században. Bp., Akadémiai Kiadó, 1988
- Csányi, Vilmos: Az emberi természet. Budapest, Vince Kiadó, 2006.
- Szále László: Az én Jászságom. Bp., A Jászságért Alapítvány, 2007.
- Tibor- Gulyás Éva- Kertész Róbert- Sári Zsolt- Szabó László- Vadász István: „A Tisza-völgy fajtánk bölcsője”, Ezer év a Tisza mentén. Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2000.
- Rác István: Városlakó nemesek az Alföldön. Bp., Akadémiai Kiadó, 1988.

- Jászsági Évkönyv 2009, 294–300. oldal, Jászsági Évkönyv Alapítvány
- KSH: Jász-Nagykun-Szolnok megye statisztikai évkönyve 2006
- Jászberény város integrált városfejlesztési stratégiája, 2007-2013, Terra Studio Kft.
- Schäfferné Dudás Katalin: A környezettudatosság többszintű értelmezése és a környezettudatos fogyasztói magatartás vizsgálata, Pécs 2008
http://www.gphd.ktk.pte.hu/files/tiny_mce/File/Vedes/Schafferne_Dudas_Katalin_tezisfuzet.pdf (Letöltés: 2009.12.12.)
- Majláth Melinda, Ph.D hallgató Gazdálkodástudományi Doktori Iskola, Corvinus Egyetem: A környezettudatos fogyasztói magatartással összefüggő változók

Tóth Bernadett

AZ UNIÓS FORRÁSOK ÉS A VÁLLALKOZÁSOK TALÁLKOZÁSA¹

Bevezető

Dolgozatomban, annak megvizsgálását tűztem ki célul, hogy melyek a mai kis- és középvállalkozások legfontosabb jellemzői, ezen jellemzők kialakulásához milyen folyamatok vezettek, melyek a támogatások folyósításának közgazdasági indokai, melyek az általuk igénybe vehető támogatási források, és hogy az elnyert források milyen hatással vannak egy-egy térség fejlődésére.

Jelen írás a dolgozatnak csupán egy részét képezi, mégis ezt tartom a legfontosabb szakaszának, hiszen itt vizsgálom meg, hogy a Jászberényi kistérség vállalkozói által elnyert források, milyen hatást gyakoroltak a kistérség gazdasági helyzetére, a foglalkoztatottság helyzetére, valamint hogy volt-e gazdaságfejlesztő hatása az ide érkező forrásoknak. Ebben a fejezetben további céлом volt az esetlegesen felmerülő problémák és a pozitív hatások bemutatása.

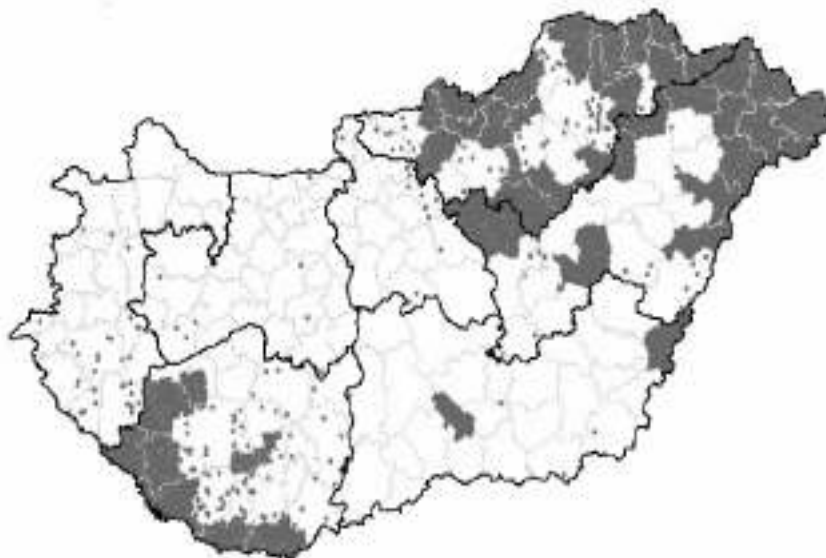
Vizsgálódásom helyszínéül a Jászberényi kistérséget választottam. A kistérség kiemelt fontosságú az Észak-alföldi régióban, mivel a vállalkozások által elnyert források tekintetében jelenleg a harmadik helyen áll a Debreceni és Nyíregyházi kistérségeket követően.

A Jászság, azaz a Jászberényi kistérség Jász-Nagykun-Szolnok megye északi csücskében található. A kistérség 18 települést foglal magába. Lakossága közel 90.000 fő, előregedő társadalom jellemzi. A 311/2007. Kormányrendelet szerint hátrányos helyzetű kistérség, a 240/2006. Kormányrendelet alapján társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések száma 5 darab (Jászládány, Jászkisér, Jászfelsőszentgyörgy, Jászágó, és Jászivány). A kistérség az Országos Területfejlesztési Konceptió alapján magas cigány népességgel rendelkezik.²

¹A Jászsági Évkönyv Alapítvány és a Jászsági Menedzser Klub Egyesület közös pályázatán díjazott munka (csak részleteket közlünk a pályamunkából)

² Országos Területfejlesztési Konceptió (2005): Az Országgyűlés 97/2005.(XII.25.) OGY határozata az Országos Területfejlesztési Konceptióról.

1. ábra: Magas cigány népességgel rendelkező térségek

Forrás: Országos Területfejlesztési Konceptió (2005)

1. A kistérség gazdaságát meghatározó településszerkezeti jellemzők

A Jászság térszerkezeti, közigazgatási, igazságszolgáltatási, gazdasági és szolgáltatási központja a 28 ezer fős lakosságú középváros, Jászberény³. A város központi szerepet tölt be egészségügyi és szociális területen továbbá kiemelkedően fontos oktatási szereppel bír. Ipari jelentősége meghatározó, az ismert multinacionális vállalat, az Electrolux, és a fokozatosan kialakult kis- és közép-vállalkozásokból álló beszállítói hálózata révén.

A jászsági települések a volt hódoltsági település-hálózati sajátosságoknak megfelelően nagy szemű hálózatot alkotnak, többségük lélekszáma meghaladja a 2000 főt, sőt, két 6000 fős óriásfalut, és három szintén 5-10 ezres kisvárost is találunk.

A kisvárosok közül Jászapáti meghatározó szerepet tölt be a kistérségben.

<http://www.vati.hu/~main.-php?~folderID=2323&articleID=-6850&ctag=articlelist&iid=1> Letöltve: 2010.-02.-17.

³ VÁTI Kht. (2007) A településszerkezeti jellemzők forrásaként a Jászsági fejlesztési koncepció, stratégia és operatív program 2007-2013 című dokumentum szolgált.

Kistérségen belüli funkcióbetöltése a környezetgazdálkodás területén jelentős, hiszen a RÉGIÓ-KOM Térségi Társulás gesztoraként működik már több éve. Elindította továbbá a helyi vidékfejlesztés alapjául szolgáló LEADER+ programot Jászdózsa, Jászszentandrás és Jászivány településekkel közösen.

Jászfényszaru a kistérségen belül sajátos helyzetű – három régió és öt kistérség határán fekvő város – földrajzi fekvéséből adódóan vidékfejlesztési központként funkcionál. Iparban betöltött jelentős szerepe ismertté és a térségben meghatározóvá teszi a várost. Ezt alapozza meg az ipari park és a település infrastruktúrájának folyamatosnak tekinthető fejlesztése, és nagymértékben elősegíti a Samsung gyár termelési potenciáljának fokozása is.

2. Gazdasági, statisztikai jellemzők

A kistérségnek 2007-ben 3910 db működő vállalkozása volt, melyből 3676 vállalkozás 1-9 főt foglalkoztat, mely megfelel az országos 90% feletti mikrovállalkozói átlagnak. A 10 főnél többet foglalkoztató vállalkozások inkább a nagyobb városokba koncentráltak így Jászberénybe, Jászapátira, Jászárokszállásra. A 2007-es statisztikai adatok alapján 173 db kisvállalkozás, 43 db középvállalkozás, és 15 nagyvállalkozás található a térségben. A regisztrált vállalkozások létszámadatai megfelelnek a 2004. évi XXXIV. törvénynek, és a 800/2008. EK (2008. augusztus 28.) rendeletnek, melyek értelmében kkv-nak minősül a 250 fő alatt foglalkoztató vállalkozás. 2007-ről 2008-ra nagymértékben megnőtt a vállalkozások száma, melynek magyarázata, hogy nagyrészt 2008. I. félévében regisztrálták magukat az adóhatóságnál a mezőgazdasági őstermelők.⁴

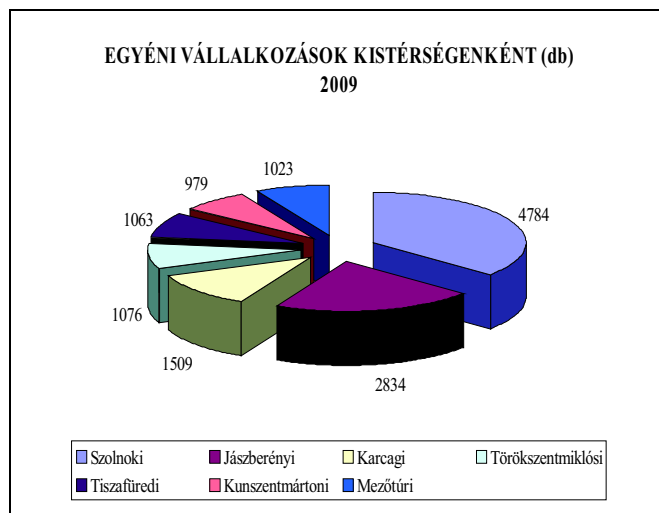
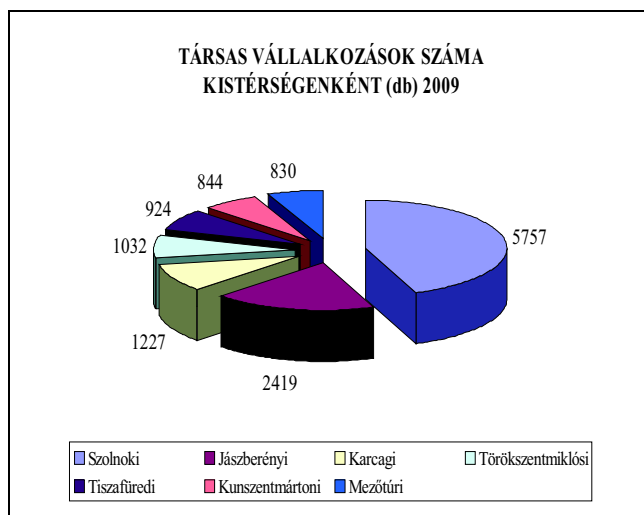
Jász-Nagykun-Szolnok megye második legnagyobb vállalkozási számú kistérsége a Jászberényi, ahol 2419 társas vállalkozás és 2834 egyéni vállalkozó végez tevékenységet. A következő ábrák mutatják az egyéni, illetve társas vállalkozások megoszlását kistérségenként Jász-Nagykun-Szolnok megyében.⁵

⁴ www.ksh.hu/tajekoztasiadatbazis

⁵ APEH Észak - Alföldi Regionális Igazgatósága Tervezési és Elemzési Főosztálya (szerk.): Jász-Nagykun-Szolnok Megye 50 legjelentősebb cége 2009.

2. ábra: Társas és egyéni vállalkozások száma kistérségenként (db) 2009

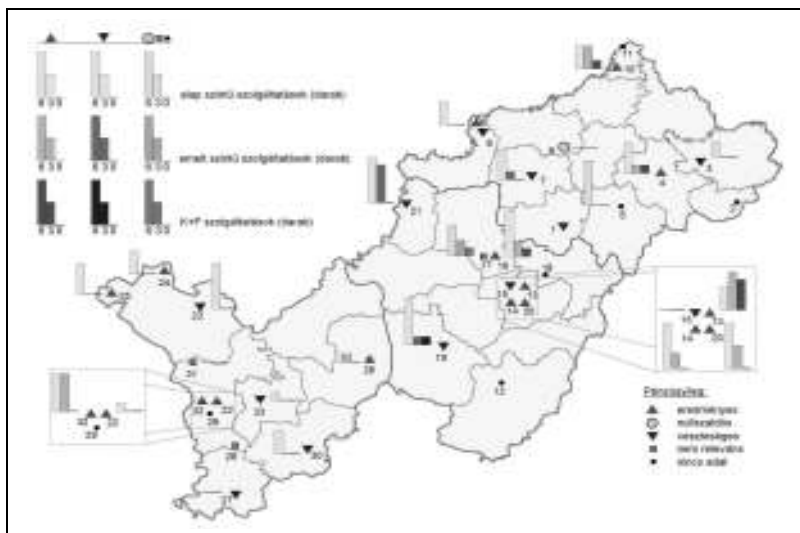
Forrás: APEH Észak - Alföldi Regionális Igazgatósága Tervezési és Elemzési Főosztálya (szerk.): Jász-Nagykun-Szolnok Megye 50 legjelentősebb cége 2009.

Tevékenységüket tekintve termelő és szolgáltató cégek alkotják a piacot, és a kereskedelmi egységek száma is igen magas. A nemzetgazdasági ágazatok szerinti megoszlást tekintve Jászapátin és Jászladányon inkább a mezőgazdasági tevékenység a jellemző. A működő mezőgazdasági szövetkezetek száma alacsony mindössze 15 db-ot jelent. Jászberényben és Jászárokszálláson főleg az ipari és szolgáltatói szektor a kiemelkedő.

Összességében a kistérség igazodik a regionális sajátosságokhoz, mivel jelentős az ipar túlsúlya. Ipari park címmel rendelkező telephelyek Jászárokszállás, Jászapáti, Jászfényszaru településeken találhatóak. Az ipari parkok működésére vonatkozó adatok a 10. számú ábrán láthatóak.

A térképről leolvasható, hogy a jászárokszállási és a jászfényszarui ipari park működését tekintve eredményes, egyedül a jászapáti ipari park, amelynek működése veszteséges, annak ellenére, hogy elég magas az elérhető alapszolgáltatások száma.

3. ábra: A ipari parkok működésére vonatkozó adatok

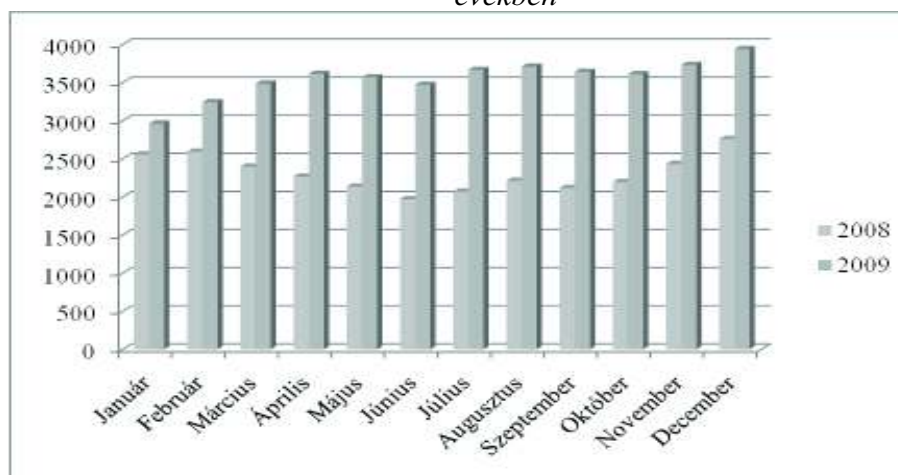

Forrás: ÉARFÜ Nonprofit Kft. (2010) Ipari park/inkubáció fókusztanulmány.

Letöltve: 2010.03.05.:

A kistérség munkaerőpiaci helyzetének alakulását az 4. számú ábra szemlélteti:

4. ábra: Regisztrált álláskeresők számának alakulása 2008–2009. években

Forrás: Tóth János (2010): Az Észak-Alföldi Regionális Munkaügyi Központ Jászberényi Kirendeltségének helyettes vezetőjének előadásából. Jb., 2010. 02. 15.

A Jászberényi kistérségben 2009. december 31-én a regisztrált álláskeresők száma 3906 fő, az álláskeresők aránya pedig 12,2% volt. A 4. számú ábra szemlélteti, hogy a 2008. évhez képest 2009-ben nagy mértékben emelkedett a regisztrált álláskeresők száma.⁶

3. A kistérség vállalkozásainak/potenciális pályázóinak jellemzői

Fazekas Éva kistérségi koordinátor elmondása alapján, a kistérség vállalkozói alapvetően bizalmatlanok mindenkivel szemben, hiszen bárki lehet konkurencia, és abszolút kerülnek a bizonytalanságot. Ezt bizonyítja az is, hogy habár a hálózat tanácsadási szolgáltatásai ingyenesek.

⁶ TÓTH JÁNOS (2010) (helyettes vezető- Észak-Alföldi Regionális Munkaügyi Központ Jászberényi Kirendeltsége): Aktuális munkaerőpiaci információk. „Vállalkozásfejlesztési lehetőségek 2010-ben” fórum. 2010.02.15. Jászberény.

A vállalkozók mindezt kételkedve fogadják, kerülnek annak igénybe vételét, de ha egyszer megismerik a koordinátorok munkáját, szívesen keresik fel őket a következő adandó alkalommal is.

A pályázati rendszerrel kapcsolatban a vállalkozások ugyanolyan bizalmatlanok, mivel a lakosság többnyire rossz véleménnyel van a kormány működéséről, ezen gondolkodásmód miatt a vállalkozások bizonytalanok tartják a pályázást, és bizalmatlanok egy olyan intézményrendszer szolgáltatásának igénybevételekor, amelyet egy központi szervezet finanszíroz.

Pályázni azonban csak azok a szervezetek tudnak, akik nemcsak a pályázati önrészt, de a pályázat előfinanszírozását is biztosítani tudják. A vállalkozóknak 40%-os előleget nyújtanak ma már a maximum 70%-os támogatottságú projektek megvalósításához, de mindenképp feltételezhető, hogy csak a jól működő, gazdaságilag jövedelmező vállalkozások tudnak pályázni, hiszen vállalniuk kell, hogy vagy nem csökkentik az átlagos statisztikai létszámukat, vagy éves árbevételük nem csökken 20%-nál nagyobb mértékben. A vállalkozások egy-egy jó befektetéssel a legkeresettebb vállalkozásokhoz közel tudnak kerülni, de nagyon hamar kerülhetnek csőd eljárásba is. Kiugrási lehetőséget látnak egy-egy jó fejlesztésben, azonban ez veszélyhelyzetet is teremt, hiszen ha valami oknál fogva pályázatuk meghiúsul, a támogatási összeg 25% kamattal növelt értékét kell visszafizetniük.⁷

A pályázói kör a tapasztalatok alapján a fiatal vállalkozókra koncentrálódik, amely a következő okokra vezethető vissza: képesnek érzik magukat a pályázat megírására és lebonyolítására a képzettség, vagy magas innovációs hajlam miatt és bele mernek vágni új dolgokba, hiszen bármikor újrakezdhetik. Az idősebb vállalkozói réteg azonban a biztosat szereti, félnek előrejelezni az árbevétel és/vagy a dolgozói létszám növekedését, tartanak a nehezen felépített vállalkozásuk összeomlásától. Ha mégis bevállalják a projektet, mert szükség szerű a fejlesztés, akkor pályázatíróval készítteti el, ami viszont költséges.⁸

Napjainkban a mikrovállalkozások számára a gazdasági válság miatti létbizonytalanság jelenti a legnagyobb problémát. Egyértelművé vált, hogy a vállalkozások az Unió forrásaitól várják a segítséget, ez

⁷ INTERJÚ (2010): Többszöri interjú Fazekas Évával az Észak-alföldi régió Kistérségi Koordinációs Hálózatának Jászberényi kistérségi koordinátorával

⁸ INTERJÚ (2010): Többszöri interjú Fazekas Évával az Észak-alföldi régió Kistérségi Koordinációs Hálózatának Jászberényi kistérségi koordinátorával

jelentí számukra az egyedüli fennmaradási lehetőséget. Többször előfordulnak olyan esetek, hogy a vállalkozások arra pályáznak, amire az adott kiírások lehetőséget biztosítanak és nem pedig arra, amire igényük van, vagy éppen azért pályáznak, mert a másik vállalkozó is nyert. A pályázatok lebonyolítása során az elmúlt időszakban sok olyan tényező volt, amely negatív benyomást keltett a vállalkozókban, ezek közül is a legnagyobb probléma a késedelmes kifizetés volt. Egy vállalkozás akár rendelkezik nagy összegű forgótőkével, akár nem, a lehető leghamarabb igényli előfinanszírozott pénzét, hogy újabb profit reményében továbbforgathassa azt. A megnövekedett előlegrszázalékkal szinte nem szükséges előfinanszírozni a nyertes projektet, ám az elszámolással járó folyamatos munka, továbbra is elégedetlenséggel töltheti el a pályázókat. Sokszor a vállalkozók a pályázatot, túl bonyolultnak tartják, nem bíznak a pályázat elnyerésben, vagy félnek, hogy nem tudják a kötelező vállalásokat teljesíteni. Fazekas Éva véleménye szerint az egyes fórumokon az a legnehezebb és legfontosabb feladat, hogy a pályázó jelöltet meggyőzze arról, hogy van esélye a pályázat elnyerésére.

Az uniós források közül nagy figyelmet és még nagyobb támogatást kaptak az Unió és a magyar kormány társfinanszírozásában megvalósuló visszatérítendő pénzügyi támogatások (hitelek, tőkefinanszírozás, kockázati tőkealap stb.). A magyar vállalkozók szemében azonban a hitelfelvétel nem elfogadott, pontosabban „nem jó dolog”, így csupán végső választási lehetőségként tekintenek a hitelekre.

A tényleges pályázókról általánosságban elmondható, hogy fiatalos lendületű, innovatív sikerorientált vállalkozók, akiknek vállalkozása már bizonyított, vagy olyan ötletük van, melynek megvalósításában teljes mértékben bíznak. Fontos azonban kiemelni, hogy a pályázók minden esetben elvárják a megbízhatóságot, a tiszta és kiszámítható eljárást, a közérthetőséget, a következetességet, a tárgyilagosságot, az utánkövetést és teljes mértékű segítségnyújtást.⁹

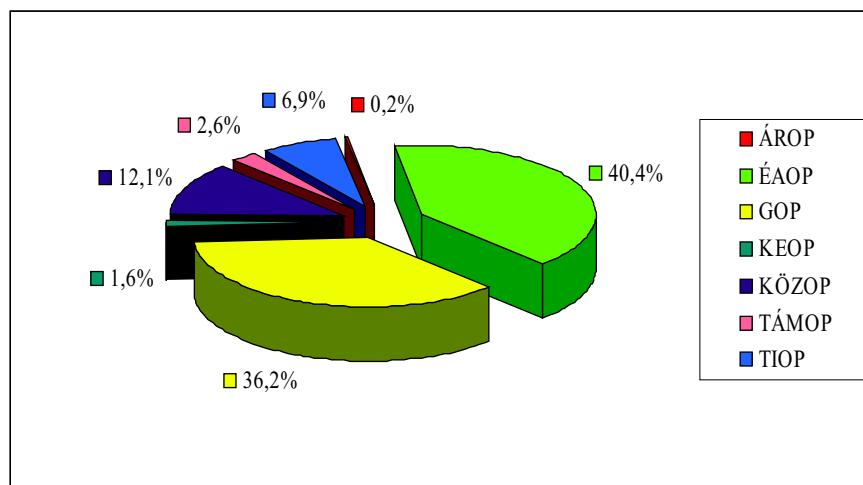
4. A kistérségben megvalósult fejlesztések

A kistérség 2004-től kezdődően a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében több mint 6 Mrd Ft támogatást, míg az Új Magyarország

⁹ INTERJÚ (2010): Többszöri interjú Fazekas Évával az Észak-alföldi régió Kistérségi Koordinációs Hálózatának Jászberényi kistérségi koordinátorával

Fejlesztési Terv (továbbiakban ÚMFT) keretében 2010 februárjáig pedig már több mint 13 Mrd Ft támogatást nyert el. Az ÚMFT-ben elnyert támogatások operatív programonkénti megoszlását a következő ábra szemlélteti.

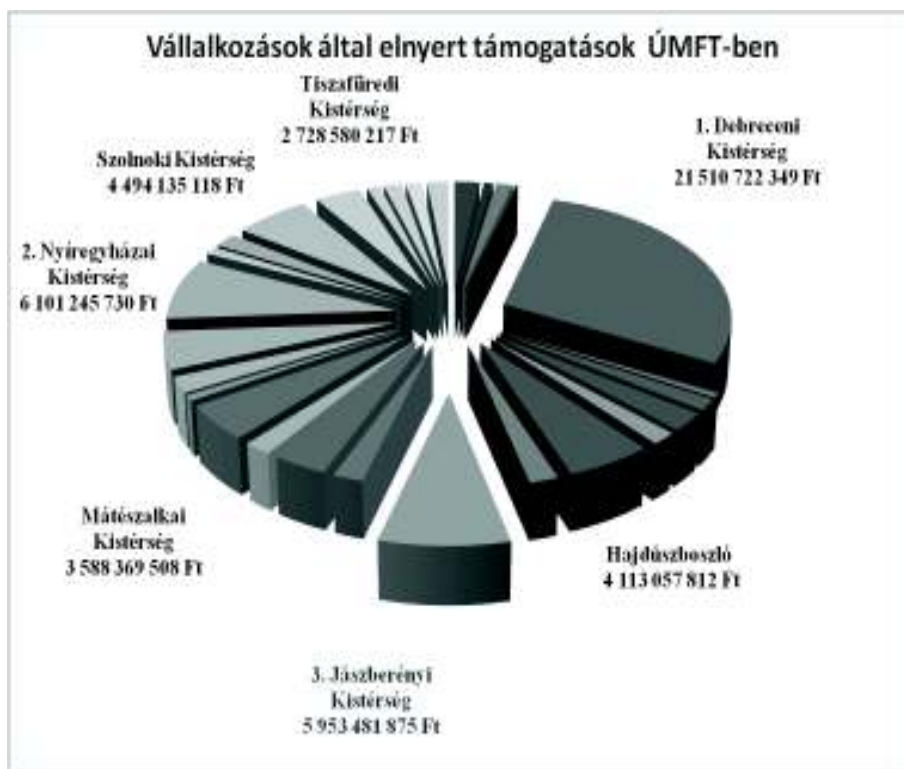
5. ábra: A Jászberényi kistérség által elnyert ÚMFT források megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés a JELEK Jelentéskészítő és Lekérdező Program alapján. Letöltve: 2010.02.22.

Erős piaci pozíciót és innovációt mutat, a kistérségi vállalkozások által elnyert támogatások magas összege (megközelítőleg 6 Mrd Ft), mely közvetlenül több mint 10 Mrd Ft-os fejlesztést jelent, emellett pedig számtalan munkahely megőrzését és teremtését teszi lehetővé. A lenti ábrából egyértelműen látszik, hogy a Debreceni és a Nyíregyházi kistérség után a Jászberényi kistérség vállalkozói nyerték el eddig a legtöbb, az Új Magyarország Fejlesztési Tervből a vállalkozók számára biztosított forrást.

6. ábra: A vállalkozások által elnyert források ÚMFT-ben

*Forrás: Fazekas Éva (2010) Jászberényi Kistérségi
Koordinátor (ÉARFÜ Nonprofit Kft.) 2010. február
15-én tartott előadásából*

Abban az esetben, ha egy vállalkozó pályázni akar, bizonyos alapfeltételeknek teljesülniük kell. Minimum 1 vagy 2 lezárt üzleti évvel kell rendelkeznie, árbevételének legalább 50%-át nem mezőgazdasági tevékenységből kell szereznie, nem állhat csőd-, felszámolási eljárás vagy végelszámolás alatt, nem lehet a saját tőkéje a legutolsó lezárt évben negatív, az átlagos statisztikai létszám legalább 1 fő kell, hogy legyen, lejárt esedékességű meg nem fizetett köztartozása nem lehet, valamint nem lehet rendezetlen munkaügyi kapcsolata.

Így ha a vállalkozás teljesítette a fent említett feltételeket, akkor a 2010-es évben többek között a következő pályázati lehetőségeket veheti igénybe:

- ÉAOP 1.1.1/D: Telephelyfejlesztés
- ÉAOP 1.1.2/A: Regionális jelentőségű klaszterek közös beruházásainak támogatása, szolgáltatásainak kialakítása és fejlesztése
- ÉAOP 1.1.1/A: Ipari parkok fejlesztése
- GOP-2009-2.1.1/B: Komplex vállalati technológiafejlesztés kis- és középvállalkozások számára
- GOP-2009-2.1.1/C: Komplex vállalati technológiafejlesztés
- GOP-3.2.1: Logisztikai központok és szolgáltatások fejlesztése
- GOP 2.1.4-K: Környezetközpontú technológia-fejlesztés
- GOP-2.1.1/A: Mikro-, kis- és középvállalkozások technológia fejlesztése
- GOP-2009-2.2.1.: Vállalati folyamatmenedzsment és elektronikus kereskedelem
- KEOP 5.3.0 /A: Épületenergetikai fejlesztések
- KEOP 5.3.0/B: Épületenergetikai fejlesztések, megújuló energiaforrásokkal kombinálva
- TÁMOP 2.2.3/A: Munkahelymegőrző támogatás, képzéssel kombinálva

5. A támogatások eredményének, hatásának értékelése

A fejlesztések következtében új telephelyek létesülnek a Jászberényi kistérségben, ugyanis az ÉAOP Telephely fejlesztési pályázatban 8 pályázó nyert el közel 300 millió Ft-os támogatást, mely megközelítőleg 600 millió Ft-os beruházást jelent a térségnek, mellyel új munkahelyeket is teremtenek. Ipari parkok tekintetében mindhárom ipari park (Jászapáti, Jászárokszállás, Jászfényszaru) a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Ipari Park Cím pályázatán nyerte el a minősítést. A Jászfényszaru Ipari Parkban a Centrum Kft. 131 millió Ft-os infrastruktúrafejlesztést valósít meg, és újabb pályázat benyújtását tervezi közel 1 milliárdos projekt megvalósítására. A Jász-Plasztik Kft. a GOP 2.1.3-09-es pályázatában „Magas foglalkoztatási hatású projektek támogatású” elnevezésű konstrukcióban 1 238 867 289 Ft támogatást 28%-os támogatási intenzitással nyert el, melynek

keretében 200 új munkahelyet teremt, ebből 120-at a Jászberényi, 80-at a Nyíregyházi kistérségben. Több olyan nyertes pályázat van az eszközbeszerzések, és infrastruktúrával kombinált nagyobb eszközbeszerzések között (80 nyertes pályázat), melynek keretében a pályázó a projekt megvalósulását követő 2 évben vagy azt vállalja, hogy árbevétele nem csökken 10%-nál nagyobb mértékben, vagy átlagos statisztikai létszáma nem változik. Ennek eredményeképpen minden projekt hozzájárult a munkahelymegtartáshoz és/vagy teremtéshez.¹⁰ A támogatások eredményességének értékelésére az Európai Unió által meghatározott kritériumok¹¹ a következőképpen valósulnak meg a Jászberényi kistérségben.¹²

Relevancia

- Az országos átlaghoz viszonyítva alacsonyabb az igényelt támogatás összege, azonban magasabb a megítélt támogatás, mely azt igazolja, hogy a pályázók illeszkednek a projekt által megfogalmazott célkitűzésekhez, a pályázatok célzottságának megfelelnek.

Hatékonyság: a költségek és az eredmények viszonya.

- A projektek átlagosan többbe kerülnek a pályázóknak a tervezetthez képest, a következő okok miatt:
- Az elhúzó döntések és így a folyamatosan növekvő árak miatt, az árajánlatok érvénytelenné válnak, a csúszások következtében „elavulnak”.
- Rövid beadási határidejű pályázatok esetében nincs lehetőség a precíz megtervezésre, elfelejtődnek költségek, melyeket szükséges lenne betervezni a pályázatba.
- A vállalkozásoknak sok adminisztratív költség nem elszámolható, például: projektmenedzsment, tervezési költségek, ezek mind növelik a projekt megvalósítás költségeit.
- Likviditási problémák: a vállalkozások a késői kifizetések miatt likviditási problémákba ütköznek, így nem tudják a projekt

¹⁰ INTERJÚ (2010): Többszöri interjú Fazekas Évával az Észak-alföldi régió Kistérségi Koordinációs Hálózatának Jászberényi kistérségi koordinátorával

¹¹ Bővebben lásd: FORMAN BALÁZS (2001): Az Európai Unió Strukturális és előcsatlakozási alapjai. Európai Bizottság Magyarországi Delegációja, Budapest.

¹² INTERJÚ (2010): Többszöri interjú Fazekas Évával az Észak-alföldi régió Kistérségi Koordinációs Hálózatának Jászberényi kistérségi koordinátorával

folyamatos finanszírozását biztosítani, a csúszó megvalósítások miatt változnak az árak.

- A benyújtottnál kevesebb összegű kifizetések jellemzően az el nem fogadott kifizetésekből adódnak, a nem elszámolható, vagy a nem alátámasztott költségek miatt.
- A pályázatok eredményessége azonban mégis pozitív, és segíti a vállalkozások tevékenységét, mivel az újbóli pályázók száma igen magas.

Eredményesség

- *Milyen mértékben sikerült a projektek eredeti céljait elérni? Voltak-e késések a szerződéskötés, a befejezés, a munkálatok, illetve a kifizetések megkezdésének határidejét tekintve?*

A projektek minimum 75%-nak megvalósulása előírás (16/2006. Meh-PVM rendelet) a Támogatási Szerződéshez képest. Az eddig megkezdett projektek esetében általában csúszások voltak.

Hasznosság

- *Milyen hatással van a projekt a régió gazdasági-társadalmi fejlődésére? Jelentkezett-e jövedelemteremtő, munkahelyteremtő hatás? Ha nem, akkor milyen tényezők akadályozták meg a hosszú távú hatást?*

Egyértelműen nagyszámú, közel 500 új munkahely teremthetett a térségben, és minden vállalkozói pályázat jövedelemtermelő volt. A visszaadott pályázatok száma 3-5 db pályázatot jelent a 95 db nyertes pályázatból. Ebből már 57-nek megindult a kifizetése is. A térség gazdasági potenciálja erősödött, és annak ellenére, hogy a gazdasági válság hatására csökkent az iparüzési adó mértéke, az iparüzési adóbevétel 20-30%-kal emelkedett a városokban jellemzően Jászárokszálláson, Jászapátin, és Jászfényszarun. Jászberényben kisebb mértékű növekedés történt 2008-ra, mely a területi kiegyenlítődést segíti elő.

Fenntarthatóság

- *Milyen mértékben hat a projekt pénzügyi, gazdasági, szociális szempontból a régió további fejlődésére? Képesek-e a pályázók hosszútávon fenntartani a projekteket, finanszírozni a folyó költségeket?*

A pályázók a pályázat benyújtásaként olyan erős tőkével kellett, hogy rendelkezzenek, melynek eredményeképpen biztosan fenntarthatóak a projektek. Ennek ellenére a kifizetések csúszásával egy tőkeerős cégnél is kialakulhat likviditási probléma, ezért kiemelten fontos a kifizetések hatékonyságának elősegítése, gyorsítása. A Jászberényi kistérségben megvalósuló projektek hozzájárulnak az Észak-alföldi régió társadalmi-gazdasági és szociális fejlődéséhez, és a támogatásokkal lehetőség nyílik az erős piaci potenciállal rendelkező cégek számára a leghátrányosabb helyzetű térségekben való telephelylétesítéssel a fejlettségbeli különbségek mérséklése.

Következtetések, összefoglaló gondolatok

A pályázatok hatását, illetve eredményességét a Jászberényi kistérségben vizsgáltam meg. A kistérségben tapasztaltak alapján elmondható, hogy egy megfelelően kivitelezett projekt segíti az adott térség gazdasági fejlődését, hol a vállalkozások infrastrukturális ellátottságának bővítésével, hol pedig a vállalkozások közötti kooperáció erősítésével. Fontos kiemelni, hogy az egyes projektek hozzájárulnak a munkahelyteremtéshez és/vagy megtartásához, ugyanis több pályázat esetében a pályázó a projekt megvalósulását követő 2 évben vagy azt vállalja, hogy átlagos statisztikai létszáma nem változik, vagy hogy árbevétele nem csökken 10%-nál nagyobb mértékben.

A Jászberényi kistérségben megvalósuló beruházások közel 500 új munkahely teremtését és több száz megőrzését teszik lehetővé, valamint egyértelműen jövedelemtermelő hatással bírnak, így hozzájárulnak a térség gazdasági potenciáljának növekedéséhez.

DARÁZS KEVERŐ KFT.

Cégtörténet

A cég alapjait 1979-ben teremtette meg Darázs István baromfikeltetéssel foglalkozó egyéni vállalkozó. A jelenlegi cégcsoport 1993-ban alakult az Alföldi Gabonaipari Vállalat jászberényi táptakarmánykeverő üzemének megvásárlásával.

1998-ban a régi üzem mellé épült egy modern, korszerű termelési igényeknek megfelelő új keverőüzem.

A jászberényi központi irodaház

Tevékenységek:

A keverőüzem alkalmas dercés, granulált és morzsázott koncentrátum táp- és keverék takarmány előállítására 8 tonna / óra teljesítménnyel. A termékek hobbi- és haszonállatok etetésére készülnek. Főbb értékesítési csatornák: nagyüzemek, viszonteladók és saját bolthálózat, ami mintegy 100 boltot foglal magába.

A cég alapanyag szükségletét betakarítási időszakban több – a Darázs Keverő Kft. tulajdonában lévő – telephelyen kis- és nagykereskedőktől vásárolják fel.

A folyamatos fejlődés útján

Napjainkban a háztáji állattartás már töredéke a 10 évvel ezelőtti időszakhoz képest. Az ipari jellegű állattartás nagyon kifinomult igényeket állít a vállalkozás elé, elvárva a precíz, minőségi, homogén takarmány előállítását.

Az új keverőüzem, háttérben a gabonasilók

A Darázs Keverő Kft. cégcsoportjának tagjai:

- 2000. : Mária Malom Kft. (Jászfákóhalma): étkezési búzaliszt előállítása
- 2000. : Vital Eggs Kft. (Mezőhék): étkezési tojástermelés
- 2000. : Alattyáni Tejtermelő Kft. (Alattyán): tejtermelés és növénytermesztés
- 2004. : Adácsi DA-KE Kft. (Adács): növénytermesztés
- 2005. : Pusztamonostor 2000 Mg. ZRt. (Pusztamonostor): növénytermesztés
- 2007. : Jászberényi Kossuth ZRt. (Jászberény): tejtermelés, növénytermesztés, sertésenyésztés, erdészet
- 2009. : Atkári Mg. Szövetkezet. (Atkár): növénytermesztés
- 2010. : Nagykörűi „Haladás” Mg. ZRt. (Nagykörű): növénytermesztés, tejtermelés

A cégcsoport 2009-es éve számokban:

- 8 millió liter tejtermelés
- 1000 db fejőstehén + szaporulata
- 300 db koca + szaporulata
- 7000 db hízó kibocsátás
- 40 millió darab értékesített étkezési tojás
- napi 80 tonna étkezési búza őrlés
- 10.000 hektár termőföld
- 6,4 milliárd forintos nettó árbevétel

A Darázs Keverő Kft. célja, hogy a jövőben is elégedett partnereket tudhasson magáénak a magántermelőtől a több száz haszonállatot tartó telepekig.

Névjegy:

Darázs Keverő Kft.
5100 Jászberény, Szelei út 69.
T/Fax.: +36-57/411-799
E-mail: darazskevero@jasznet.hu
www.darazskevero.hu

Ügyvezető igazgató: Darázs István

FERRO-PRESS FÉMIPARI SZOLGÁLTATÓ KFT.

Cégtörténet

A vállalkozás az 1990-es évek közepétől mint családi vállalkozás indult fémforgácsolással és vasszerkezeti munkákkal. A megrendelések növekedésével lehetőség nyílt a fejlesztésre. Tevékenységét kibővítette lemezmegmunkálással, és 2002 júliusában megalakult a Ferro-Press Fémipari Szolgáltató Kft.

Irodaház és gyártóüzem

A vállalat fő tevékenységi körébe tartoznak:

- finomlemez megmunkálás (excenter és hidraulikus présgépek)
- CNC lemez megmunkálás
- lézervágás
- forgácsolás, kis- és nagysorozatú forgácsolt alkatrészek gyártása
- EPS csomagolóanyag gyártása
- porfestés
- komplett szerszám menedzsment
- hegesztés

EPS habüzem

Megalakulása óta folyamatosan bővülnek erőforrásai mind géppark, mind terület, illetve foglalkoztatottak terén. A kezdeti lépések után jelentős megrendeléseket kapott számos multinacionális cégtől. Mára a térség egyik meghatározó vállalatává nőtte ki magát. Ezt hűen igazolja a fejlett és modern géppark – helyenként országos szinten egyedülálló technológiával –, a képzett munkaerő, valamint a

folyamatosan bővülő gyártócsarnokok és irodák. A cég számára elengedhetetlen, hogy megfeleljen vevői elvárásainak, ezért elkötelezett a minőségi munkavégzés mellett. Ebből kifolyólag 2003-ban sor került az ISO 9001:2001 szabvány elvárásain alapuló minőségirányítási rendszer tanúsítására. A vállalat növekedésének mértéke elengedhetlenné tette az SAP vállalatirányítási rendszer bevezetését, amely 2008 májusában valósult meg. Továbbhaladva a kiváló minőség iránti elkötelezettség útján, valamint a környezet-tudatos gyártás híveként a cég 2010-ben szert tett az ISO 14001 környezetirányítási rendszer tanúsítványára. A folyamatosan növekvő autóiipari vevőbázis számára elengedhetetlen ISO/TS 16949:2002 minőségirányítási tanúsítvány megszerzését 2010. évre tűzték ki célul.

A folyamatos és töretlen fejlődést mi sem igazolja jobban, mint a 2008. évben a Ferro-Press Fémipari Szolgáltató Kft. részére átadott Pegazus-díj, amelyet a Kelet-Magyarországi Régió – magyar tulajdonban lévő – legdinamikusabban fejlődő vállalkozása kapott.

Névjegy:

Ferro-Press Fémipari Szolgáltató Kft.
5100 Jászberény, Laktanya u. 4.
Tel.: +36-57/515-969
Fax: +36-57/515-951
E-mail: ferropress@vnet.hu
www.ferro-press.hu

Cégvezető: Birgés Tibor ügyvezető

JÁSZTEJ ZRT.

Cégtörténet

A Jásztej Részvénytársaság az Alsó Jászság egyik legnagyobb létszámot foglalkoztató üze­me, ez a létszám az 1969. május 10-i, alapításkori 41 főről növekedett a jelenlegi 170 főre. A Jásztej ZRt. azon kevés tejüzemek sorába tartozik, amely a tejtermelő gazdaságok tulajdonában van. Kezdetben két termelőszövetkezet alapította, ma három tejtermelő gazdaság a tulajdonos. Nevezetesen a Jászapáti 2000 Mg. ZRt., amely a legnagyobb tehéntartó gazdaság ezer tehénnel, a többiek a jászladányi, a jászárokszállási gazdaságok 400-400 tehenet tartanak. A tejüzem részére a tulajdonos tejtermelők biztosítják az alapanyag szükséglet 84 %-át. A hiányzó 16 % kistermelőktől, családi gazdaságoktól, két szakosított telepről, Jászszentandrásról és Jászfákóhalmáról érkezik. A vállalkozás árbevétele éves szinten 2,8-3 milliárd forint.

Tevékenységek, termékek

A Jásztej a megalakulása óta eltelt több mint négy évtizedben dinamikus­an fejlődő élelmiszer ipari társasággá nőtte ki magát. A fő profiljuk az alapítás óta nem változott, mindig friss tej és tejtermékek előállításával és forgalmazásával foglalkoztak. A jó minőségű alapanyag, mely elsősorban biztosítja termékeik kiváló minőségét, náluk a magas színvonalú gyártástechnológia alkalmazásával párosul. Az üzem földrajzi elhelyezkedése – tekintettel Budapest, Miskolc és Szolnok közelségére – ennek a vállalkozásnak megfelelő alapja volt, és a piac jelenleg is biztosított a termékeik részére. Ezt jól példázza, hogy míg az alapítás évében 4,1 millió liter tejet dolgoztak fel, napjainkra elérték a 22-23 millió litert.

A termék előállításán túl a komplett szállítási feladatokat is elvégzik. A feldolgozandó alapanyagot és a késztermékeket a részvénytársaság saját fuvareszközeivel szállítja. Heti hat alkalommal szállítanak a kereskedelmi egységekbe, így naponta friss termékkel tudják ellátni megrendelőiket. Ezen túlmenően igen jelentős mennyiségű közületi megrendelést is kiszolgálnak, melyeket pályázati úton nyertek és nyernek el.

Saját termékeik mellett társüzemi termékeket is forgalmaznak a teljes körű ellátás érdekében, áru kínálatukban 200 feletti tejtermék-féleséget szerepeltetnek. Mintegy 800-850 vevőpontot látnak el. Ellátási területük több megyére kiterjedő, amelyek a következők: Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Nógrád, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Fejér megye.

Az alapanyag termelői folyamatosan fel tudtak készülni az uniós csatlakozással együtt járó magasabb szintű termelési követelmények biztosítására. Termékeik az elmúlt időszakban és jelenleg is kimondottan friss tejipari termékek, a feldolgozás során semmiféle adalékolás nincs, a vásárlói igényeket figyelembe véve egy magasabb igényű, teljes értékű termékféleség-sort állítanak elő.

A Jásztej által gyártott és forgalmazott termékek:

polytej 1,5 % (0,5; 1 és 5 liter)	tejföl 12 % (175 g; 5 kg)
polytej 2,8 % (0,25; 0,5; 1 és 5 liter)	tejföl 20 % (175 g; 350 g és 5 l)
polytej 3,6 % (0,5 és 1 liter)	habtejszín 30 % (5 l)
doharas tej 2,8 % (0,2 liter)	túró (0,25; 0,5 és 5 kg)
dobozos tej 1,5 % (1 liter)	joghurt natúr (175 g)
dobozos tej 2,8 % (1 liter)	kefir (175 g)
vaj 80 %	(100 g és 5 kg)

A folyamatos működés feltétele a mindenkori technikai és technológiai fejlesztés

Már a tejüzem létrejöttekor célul tűzték ki a friss fogyasztói tej- és tejtermékek gyártását, amit az idő igazolt. A magyar tejpiacon igen éles verseny bontakozott ki a tejfeldolgozók között a fogyasztók megnyeréséért. A friss tej- és tejtermékek iránti igényt megerősítette a vásárlók körében végzett felmérés, amely szerint a friss tejjel és tejtermékekkel szemben van, igénylik az eredeti tej ízét és minőségét.

Tehát a 40 évvel ezelőtt elkezdett termelést a korszerű technológia és csomagolástechnika megújításával lehet és kell folytatni.

A Jásztej ZRt. működésének minden időszakában az adott piaci körülményekhez való alkalmazkodás biztosította a továbblépés lehetőségét. Ebben a továbblépésben igen nagy jelentőségű volt az uniós csatlakozásra való felkészülés időszaka. Termékeik minőségének garanciája a 2000-ben bevezetett HACCP élelmiszer-biztonsági rendszer, mely a termelési folyamatok elemzésével kezdődött, majd a kritikus szabályozási pontok meghatározásával folytatódott, és jelenleg is hatékonyan működik cégüknél. A növekvő elvárások és piaci viszonyok alakulása azonban szükségessé tette, egy teljes körű minőségügyi rendszer kialakítását, így 2002-ben auditáltatták az ISO 9001-2001 minőségbiztosítási rendszert, melybe sikeresen integrálták a már működő HACCP elemeit.

A termékszerkezetből adódóan folyamatosan meg kell újulniuk ahhoz, hogy a piac változásaira reagálni tudjanak. Eredményességük biztosítéka eddig is a folyamatos fejlesztés volt. Ez egyaránt vonatkozik a termékekre és az alkalmazott gyártástechnológiára.

Az elmúlt években megújultak létesítményeik, valamint a szállítási feladatokat ellátó hűtő berendezéssel rendelkező járműparkjukat is korszerű, IVECO típusú tehergépkocsira cserélték a pontos és biztonságos késztermék-kiszállítás érdekében. Mostanra sikerült minden régi teherautójukat új, korszerű járművekkel felváltani.

Az új járműpark

A 2800 darab/óra teljesítményű csomagológép

Ezzel együtt a feldolgozó berendezések felújítása és a higiéniai megfelelés magas szintű megvalósítása is céljuk volt. A tejüzem részére a friss tej iránti igények miatt az eddiginél nagyobb kapacitású csomagológépet helyeztek üzembe. A Galdi G-50-es csomagoló berendezés óránként 2800 darab literes kiszerezésű, visszazárható csomagolást tesz lehetővé.

Szükség volt a poharas töltőgépek cseréjére is. Az új berendezésekkel rövidebb idő alatt képesek egy adott mennyiségű termék előállítására, a töltés folyamata gyorsabbá vált. Az elkövetkező időszakban arra számítanak ugyanis, hogy az iskolatej-program a jelenlegi szintnél jóval nagyobb mértékben terjed el az oktatási intézmények, a települések körében. A várhatóan megnövekvő kereslet miatt pedig szükségesnek érezték a kapacitásbővítést.

Nem csak a töltő kapacitást bővítő beruházások szolgálták a megfelelő hatékonyságot. Ahhoz, hogy továbbvigyék tevékenységüket, nagy szükség volt a szennyvíztisztító telep technológiai megújítására, kapacitásának bővítésére is.

Az új gyártóeszközök beállítását, valamint a megfelelő létesítési felújítást SAPARD, AVOP és EMVA pályázatok elnyerésével és segítségével oldották meg, mintegy 250 millió forint értékben.

Poharas joghurt-töltő

A jelen és a jövő

A Jásztej ZRt. vezetése már a gazdasági válság kezdetekor tisztában volt azzal, hogy a megváltozó környezet negatív hatásai nem csupán egyetlen évet érintenek. A nehéz helyzet egyrészt jelentkezett a vásárlóerő csökkenésében, a kereslet visszaszorulásában. Másrészt viszont jelentős tényezőként szerepel az input költségek folyamatos növekedése. Mindezek közül a legjelentősebb az energiaköltségek, tehát a villamos energia, a gáz, illetve a gázolaj árának növekedése. A folyamatos tevékenységet, a talpon maradást éppen ezért a szigorú költséggazdálkodás alapozta meg 2009-ben és 2010-ben is. Tevékenységüket változatlan létszámban végzik, nem volt szükség az elmúlt években sem a létszámcsökkentésre, sem a munkaidő csökkentésére, sem kényszerszabadságok elrendelésére ahhoz, hogy fenn tudják tartani a társaság működőképességét. Jól képzett, tapasztalt, jól összeszokott szakembergárda dolgozik nap mint nap az élelmiszeripari vállalkozásban. A munkaszervezést, a belső rugalmas munkaerő átcsoportosítást gördülékenyen lehet végrehajtani, hiszen munkatársaik gyorsan tudnak alkalmazkodni az új kihívásokhoz.

A piac elvárásaira, az igények változására is folyamatosan figyel a Jásztej ZRt., így megkezdték a gondolkodást késztermékskálájuk szélesítéséről.

A jövőben is szeretnék az alapanyag-termelő gazdákkal és vállalkozásokkal szorosan együttműködve dolgozni. A jó minőségű alapanyag biztosítása ugyanis elengedhetetlen feltétele annak, hogy az elkövetkezőkben is a már megszokott magas minőségű készterméket előállítva jelenjenek meg az élelmiszerpiacon.

Tevékenységükkel szeretnék a tej és tejtermék fogyasztók érdeklődését felkelteni a friss áruiuk iránt, hogy azokat eredeti ízekben tudják élvezni, továbbá ezzel biztosítani a teljes beltartalmi értékeket.

Névjegy:

Jásztej Tejfeldolgozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Zártkörű
Részvénytársaság
(Jásztej ZRt.)
5130 Jászapáti, Juhász Máté u. 3.
T.: +36-57/540-200
Fax: +36-57/504-201
E-mail: jasztej@invitel.hu

Cégvezető: Jáger Sándor igazgató

JÁSZ-PLASZTIK AUTÓCENTRUM KFT.

Cégtörténet

A Jász-Plasztik Kft. 1996. december 10-én kezdte meg a Mercedes-Benz személygépkocsik, személy és áruszállító transzporterek forgalmazását. 2003. január 1-jétől a Mercedes-Benz márkaképviselő Jász-Plasztik Autócentrum Kft. néven, külön céggént folytatja tovább tevékenységét.

A jászberényi Mercedes-Benz szalon

2005-ben a Mercedes-Benz személygépkocsik és transzporterek forgalmazását tovább bővítették KIA Motors személygépjárművek és transzporterek árusításával.

A megnövekedett igények kiszolgálása érdekében 2005-ben nyílt meg a közel 1700 m²-es új, az EU-s előírásoknak megfelelő komplexum, melyet a gyári képviselők Európa legjobb autószerelői közé választottak.

Ettől az évtől kezdve a KIA Motors gépjárművek forgalmazása a Jákóhalmi út 11. szám alatti szalonban, a Mercedes-Benz gépjárművek árusítása pedig az új komplexumban történik. 2007-ben a KIA üzletáguk elnöki különdíjban részesült.

A jászberényi KIA szalon

2009 tavaszán a Mercedes-Benz értékesítésük is újabb távlatoknak adott lehetőséget, egy budapesti és egy veszprémi Mercedes szalon megvásárlásával, ahol a Mercedes mellett a KIA teljes modellpalettájának forgalmazását és szervizelését is elindították. Az ügyfelek Magyarország egyik legnagyobb személyautó és transzporter készletéből válogathatnak a Jász-Plasztik Autócentrum Kft.-nél. Személyre szabott akcióikkal, magas szintű felkészültséggel várják ügyfeleiket.

Az elmúlt években közel 2000 db Mercedes talált gazdára csak Jászberényben. Országos részesedésük mára elérte a 20%-ot. A KIA modellek forgalmazásában is sikerült a három legnagyobb darabszámot produkáló márkakereskedés közé kerülni, 2008-ban Valenciában Platinum Dealere címmel tüntették ki márkakereskedésüket.

Schumacher a főtí Mercedes-Benz szalonban

2009-ben pedig Ausztráliában Az Év Márkakereskedője díjat vehette át cégük tulajdonosa. 2010-re a Jász-Plasztik Autócentrum Kft. Magyarország legnagyobb magyar tulajdonban lévő Mercedes-Benz és KIA márkakereskedői hálózatává vált.

Tevékenységek

- új Mercedes-Benz személygépjárművek, személy- és áruszállító transzporterek értékesítése
- új KIA személygépjárművek, transzporterek forgalmazása
- eredeti Mercedes-Benz alkatrészek forgalmazása és értékesítése
- eredeti Mercedes-Benz ajándéktárgyak, tartozékok értékesítése
- adat- és információszolgáltatás Mercedes-Benz járművekhez
- eredeti KIA Motors alkatrészek forgalmazása és értékesítése
- eredeti KIA Motors ajándéktárgyak, tartozékok értékesítése
- Mobil, Castrol, Elf, Total, Agip motorolajok és kenőanyagok értékesítése
- gépjárműindító akkumulátor értékesítése
- Mercedes-Benz márkaszerviz, 24 órás szervizszolgálattal
- KIA Motors márkaszerviz

- garanciális ügyintézés
- biztosítási ügyintézés, kárfelvétel
- karosszériaajavítás
- műszaki vizsgáztatás minden járműkategóriában
- környezetvédelmi felülvizsgálat
- előzetes gépjárműfenntartói vizsgálati tevékenység
- kötelező felelősségbiztosítás közvetítése a vevő felé
- CASCO és kötelező felelősség biztosítási szerződés közvetítése az ügyfelek felé
- hitel, finanszírozási szerződések közvetítése a vevő felé
- használt gépjármű értékesítés
- bizományos értékesítés
- csereautó, bérautó, flottakezelés

Névjegy:

Jász-Plasztik Autócentrum Kft.

5100 Jászberény, Jákóhalmi út 40.   5100 Jászberény, Jákóhalmi út 11.

T.: +36-57/505-515

T.: +36-57/505-505

Fax.: +36-57/505-525

Fax.: +36- 57/505-506

E-mail: mercedes@jpauto.hu

E-mail: kiajb@jpauto.hu

www.jpauto.hu

Cégvezető: Kovács Róbert ügyvezető igazgató

SZATMÁRI MALOM KFT.

Ahogy a vevő kívánja

Magasabb feldolgozottság, több vevő, nagyobb hozzáadott érték, kedvezőbb ár, fokozottabb élelmiszerbiztonság, jobb nyomon követhetőség – talán így foglalható össze tömören, mi célból döntött a Szatmári Malom Kft. egy világszínvonalú technológiával működő malom és korszerű csomagolóüzem létesítése mellett Jászberényben. A csomagoló- és fóliázógépek, valamint korszerű laborszerek beszerzését is magában foglaló beruházáshoz az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében nyertek európai uniós támogatást.

A malom épülete (kapacitás 250 tonna/24 óra)

Hengerpad

A Szatmári Malom Kft. közel tizenhét éve kezdett malmászattal foglalkozni, és a fokozatos – önerőből – fejlesztéseknek köszönhetően jelenleg öt malommal rendelkezik az országban, kettő Jászberényben, egy Veszprémben, egy Pápán és egy Kiskunhalason található.

A Szatmári Zoltán tulajdonában lévő vállalkozás 643 tonna / 24 óra kapacitásával a hazai őrlés mintegy egytizedét tudhatja magáénak, és közel 100 főt foglalkoztat.

A malmok kizárólag magyar termelőktől – magángazdaságoktól és cégektől – vásárolják a búzát, amelyekkel az évek alatt sikerült viszonylag állandó partneri kapcsolatot kialakítani. A folyamatos működtetéshez természetesen készletezésre van szükség, így aratás után 3-6 havi búzát vásárolnak, majd a feldolgozáshoz igazodva pótolják az alapanyagot. Az árat jórészt a tőzsde befolyásolja, így az a mindenkori kereslet-kínálat és persze a búza minőségének függvénye. Már a malom kapujában végzett gyorsesztnél eldől, hogy fogadják-e az alapanyagot. Ha megüti a mércét, akkor a mért fehérje-, nedvesség- és sikértartalomtól függően kerül a búza a különböző silókba. Később természetesen összetett minőségellenőrzés is következik, számos fizikai és beltartalmi érték mérésével, hogy pontosan tudják, milyen alapanyaggal dolgoznak, és a több lépcsős feldolgozás során – tisztítás, koptatás, őrlés – keletkezett liszt minőségét a vevők elvárásainak megfelelően tudják alakítani.

Darapad

Az üzletláncokba kerülő 1 vagy 2 kilogrammos zacskókba a Magyar Élelmiszerkönyvben leírtak szerinti minőségű finomliszt, rétesliszt, búzadara, illetve kenyérliszt kerül, a pékeknek szállított liszt minőségét azonban mindig testre, azaz az alkalmazott technológiára, a vevők igényei szerint állítják elő.

Az új beruházásnak köszönhetően ez már tökéletesen megvalósítható a jászberényi malomban, a rendszer ugyanis számítógépes vezérlésű.

Az új csomagolóüzemet az ÚMVP mezőgazdasági termékek értéknövelése jogcímen elnyert támogatásból tavaly helyezték üzembe. A vásárolt korszerű gépsoron teljesen automatikusan, emberi kéz érintése nélkül megoldható az 1-2 kilogrammos zacskók, valamint a 20, 30, 40 és 50 kilogrammos zsákok töltése, zárása, palettázása, fóliázása. Ráadásul a vásárló kérésére az 1-2 kilogrammos zacskók akár egyesével is palettázhatók, nem csupán tízesével összefóliázva. Így az eddiginél ugyan kevesebb kézimunkaerőre van szükség, de a korszerűsítés nem járt együtt létszám-leépítéssel, sőt a támogatott beruházással a foglalkoztatás növelését is vállalták, amit teljesítettek is.

Az országban egyedülálló csomagolási és palettázási eljárás talán legfontosabb hozadéka, hogy így magasabb feldolgozottságú, magasabb hozzáadott értékű termék kínálható a piacon, ezzel a termelésben egészséges szintre növekedhet a kicsomagolt, és zsákos termék aránya.

A kiegyenlített jó minőségnek, a biztonságos csomagolásnak köszönhetően, várhatóan mind több áruházláncot és a zsákos lisztet vásároló pékséget tudhatnak majd a vevők között.

A beruházás további előnye, hogy a kicsomagolt termékeknél fokozódik a higiénia és az élelmiszerbiztonság, és jobb a termékek nyomon követhetősége. De ezzel még mindig nem ért véget az előnyök sora, mert a teljesen zárt rendszerben a technológiai biztonság is javul.

A technológia egyediségét az adja, hogy igény szerint többféle termék gyártására is alkalmas, a fejlesztéshez kapcsolódó eszközbeszerzéssel könnyebb a palettázás, gyűjtőcsomagolás, a vásárolt laboratóriumi eszközökkel pedig a termékek minőségének szavatolása terén léphet előre a Szatmári Malom Kft. A beruházás tehát segít megvalósítani a cég minőségpolitikáját, amelyben a piacközpontság és gazdaságosság egyenrangú alapelv a felelős, tudatos minőségbiztosítással.

Szitapad

Csomagológép (1-2 kg)

Névjegy:

Szatmári Malom Kft.
5100 Jászberény, Nyíl u. 15.
T.: +36-57/502-330, 502-331
Fax: +36-57/502-333
E-mail: toth-kasa.attila@szatmari.hu

Cégvezetők: Szatmári Zoltán ügyvezető igazgató
Tóth-Kása Attila ügyvezető igazgató

Buschmann Éva

HITELES POLITIKUSOK KELLENEK!

- interjú Pócs János országgyűlési képviselővel és polgármesterrel -

Az Alsó-Jászság országgyűlési képviselője Pócs János lett a 2010-es tavaszi választásokkor. Ugyanez év őszén pedig Jászapáti polgármesterének választották. FIDESZ színekben indult és képviseli térségét. Kitűzött célja a magyar áruk versenyképessé tétele mellett a politikusok hitelességének új alapokra helyezése.

Nem volt egyszerű Pócs Jánossal időpontot egyeztetni az interjú felvételéhez. Először még június elején hívtam telefonon, hogy felkérjem a beszélgetésre, végül a hónap végén sikerült találkozunk Jászberényben, a városi könyvtárban. Később pedig többször is szót váltottunk telefonon,

mert a későbbi változásokról is beszélnünk kellett. Ilyen volt egyebek mellett az október 3-i polgármester-választás is, melyen Pócs Jánosnak szavaztak bizalmat a lakosok.

– *Tősgyökeres jászapáti lakos?*

– Nem. Egy kis településen, Hatvan szomszédságában, Csányon születtem 1963-ban. Ez a vidék arról híres, hogy az ott élő generációk dinnyetermesztésből élnek. Én is örököltem ezt a „mesterséget”. Szeretettel tettem a dolgom, kötelezőnek éreztem, hogy amit a nagyszüleim a szüleimnek átadtak, azt nekem kell továbbvinni.

Dinnyetermesztő familiaként kerültünk Jászapátira. Itt ismertem meg a feleségem, 1981-ben házasodtunk össze, azóta Apátin élünk.

Két lányunk és egy fiunk van. A legidősebb lányunk a Debreceni Tudományegyetemen tanul, a fiunk a Kertészeti Egyetem

hallgatójának készül, a legkisebb lány pedig Egerben gimnazista. Ők már inkább segítik a családi vállalkozást, mintsem támogatásra szorulnának.

– *Hogyan került kapcsolatba a politikával?*

– 1998-ban, Török Sándor akkori jászapáti polgármester kért meg, hogy induljak az önkormányzati választáson.

– *Úgy tudom, hogy a Jászapáti képviselő-testületnek régóta tagja. Nem áll Öntől távol a politizálás.*

– Három ciklus óta vagyok a testület tagja, 1998-tól. Dolgoztam a pénzügyi, a sport és a mezőgazdasági bizottságban, jelenleg is ez utóbbiban vagyok. A Jászapáti Gazdakörnek alelnöke, a Jászapáti Egyházközségnek pedig az elnöke vagyok.

– *2010 tavaszán tovább bővültek a közéleti feladatai. Országgyűlési képviselő lett. A család hogyan reagált, hogy apa valószínű kevesebb időt tölt majd otthon?*

– Amikor megkaptam a felkérést egyeztettem a családdal. A vállalkozásunkat együtt építettük fel, most már a feladat jó részét nekik kell továbbvinni. Kevesebbet leszünk együtt. Nem mondhatom, hogy kitörő lelkesedéssel fogadták a képviselői jelöltségem hírért. Ennek ellenére ők is úgy érezték, hogy vannak az életben olyan dolgok, amelyekre az ember nem mondhat nemet. Ha egy közösség méltónak tart valakit a képviselőjükre, akkor azt el kell fogadni, még akkor is, ha az több áldozattal jár. Azért a család számára is egy új világ nyílik majd meg, sok rendezvényre el tudunk együtt menni.

– *Miért adta fel a politizálás miatt a vállalkozását?*

– Egy régi bölcs mondás szerint: „Ha valaki olyan szakmát választ, amiből egy életen át meg tud élni, fel kell rá nézni! Ha valaki tovább tudja vinni nemzedékeken át, amit az apjától kapott, meg kell előtte emelni a kalapot!” Azt hiszem, számos dolog van az életemben, amire büszke lehetek, az egyik az, hogy sikerült hűnek maradni a csányi szülőfalum hagyományához, megmaradni dinnyetermelőnek.

Úgy gondolom az élet minden terén, a házasságban, a munkában, ha sikeresek akarunk lenni, akkor hit, meggyőződés és szenvedély kell! Egyszer egy öreg dinnyés azt mondta, hogy ez a szakma, néha a fellegekbe emel, és olykor porig aláz. Aki hittel és szenvedéllyel teszi a dolgát, a rossz évekből tanul, hogy a termelésben és a piaci marketingben, a jövőben még jobb legyen. Szüleimtől sokat hallottam: „Ha valami nem fejlődik, az visszafelé fejlődik.” Változni és változtatni kell a termelési szokásainkon, tapasztalataink birtokában

nyitni kell az új fejlődés irányába. A vállalkozást nem adtam fel! Mindig is családi vállalkozásként működött a cégünk, korábban is mindenki kivette a maga részét. Bár manapság sokkal kevesebb idő jut a vállalkozásra, tudom, hogy jó kezekben van és a magyar Országgyűlés tagjaként hatékonyabban tudok a mezőgazdaság helyreállításáért, a hasonló családi vállalkozásokért küzdeni.

– *Hosszabb vagy rövidebb időre képzelem el politikai pályafutását? Három és fél év múlva fele ekkora lesz a Parlament.*

– Teréz anyától is megkérdezték, hogy „Mit akar hosszú távon alkotni, úgysem tud mindenkit meggyógyítani...” Ő azt felelte, hogy nem is akar mindenkit, csak mindig a következőt. Én is mindig a következő feladatot, kihívást akarom megoldani. Hogy ezt mennyi ideig tehetem, az az emberek döntése lesz. Most is az Ő bizalmuknak köszönhetően lehetek az Országgyűlés képviselője. Bármilyen döntés fog születni, azt majd emelt fővel veszem tudomásul és a tudásom, kapcsolataim, jó szándékom legjavát adva szolgálom az embereket azután is.

– *Miért döntött úgy, hogy megméretteti magát, mint polgármester is? Ön döntött így, vagy felkérték?*

– A közéleti munkában részemről mindig az a legfontosabb, amit az emberek akarnak és kevésbé fontos, hogy én mit akarok. Az emberek már a 2006-os önkormányzati választások idején is jelezték, hogy szeretnék ha én vezetném a képviselő-testületet. Akkor azt válaszoltam meg kell érteni, hogy a város érdekében fontos a kormány és a polgármester összhangja, ez fontos volt egy MSZP- kormány idején is. Ezek jegyében természetesen közös döntés volt a polgármesteri pozíció elnyerése 2010-ben.

– *45,41 %-a szavazott Önnek bizalmat az október 3- polgármester választáson Jászapátin. Hogyan értékeli a választások eredményét, hogyan érzi magát?*

– Köszönöm a kérdést. Jászapátin a többség 54,6% változást akart, erről tett tanúbizonyságot a választási eredmény is. Köszönöm jól érzem magam. Örülök, hogy sikerült Jászapátin elérni, hogy a kormánnyal szemben a város nem került ellenzékbe.

– *Ön szerint jó-e, hogy egy személyben országgyűlési képviselő és települése első embere is?*

– Igen, meggyőződésem szerint jó a településnek, hiszen ha politikai színezettől függetlenül megnézzük a Jászapátitól jóval nagyobb városokat – pl. Szolnokot, Hódmezővásárhelyt, Debrecent, Szegedet

stb. - mind azóta fejlődnek lendületesebben amióta a polgármester és a képviselő ugyanaz a személy. Úgy gondolom, jó ez a választókerületnek is, hiszen a képviselő polgármesterként a saját bőrén tapasztalja a problémákat, és a többi polgármesterrel kéz a kézben tudjuk megoldani azokat.

– *Polgármesterként mit szeretne elérni, mi lesz az első teendője ebben a pozícióban?*

– Szeretném ha egy egész más szemlélet lenne úrrá a városban, mint ami eddig volt. Az első lépésként kérni fogom, hogy a polgármesteri hivatalban kerüljön kifüggesztésre a Nemzeti Egység Nyilatkozata. Nem azért ragaszkodom ehhez, mert a jelenlegi kormány volt a nyilatkozat kidolgozója, hanem azért, hogy a köztisztviselőket nap mint nap emlékeztesse, hogy az emberek szolgálatára esküdtek fel. Feladatukat a szolgálat és nem pedig az uralkodás kell, hogy jellemezze. Az embereket pedig nap mint nap emlékeztesse arra, hogy ahová bejöttek, ott nem ellenük, hanem értük dolgoznak. Szorosabbá tegye az összetartozást és erősítse az identitást. Minden cselekedetben az építést, a közösséget erősítse. A nyilatkozat mindennek a kovásza, állandó hivatkozási alap, a közös munka elapadhatatlan forrása. A Nemzeti Egység Nyilatkozata emlékezteti a városvezetést, minden köztisztviselőt és az embereket arra, hogy nem politikai oldalakban, hanem egységben dolgozunk, és egységben szolgáljuk a város, az emberek érdekét.

– *Eddig fontosabb volt a politikusoknak a szerepjáték. Milyen tapasztalatokat szerzett eddigi politikai pályafutása során, van-e amin változtatna?*

– Úgy érzem, hogy a köz érdekeitől, az emberek képviseletétől sokkal fontosabb volt a politikusoknak az, hogy szerepeket játszottak. Azt éreztem, hogy taktikák vezérlik legtöbbször, azért, hogy megválasszák őket. Ezt mély csalódással fogadtam. Ha egy képviselő az emberek megbízásából pozíciót, feladatot kap, az azt jelenti, hogy bíznak benne. Számomra az, hogy felkértek országgyűlési képviselőnek nagy megtiszteltetés. Csalódottan vettem tudomásul, hogy voltak olyan ismerőseim, akik azt kérdezték, hogyan süllyedhettem le ideáig? Úgy gondolták komolyabb ember vagyok, mintsem elvállaljam ezt a tisztséget.

– *Ennek ellenkezőjét szeretné bebizonyítani, a politikusok hitelességét visszaállítani?*

– Erre fogok törekedni, önös érdekek és stratégiák nélkül. Vissza kellene adni azt a hitelességet, tiszteletet a politikusoknak, mint ami régen megillette őket. Morálisan lejárták a politikai élet szereplői saját magukat. Ezen változtatni kell, ezt fontos célnak tűzöm ki.

– *Mit mondana el térségéről, miben kell javítani, és mi az, amivel elégedett?*

– A térségben voltak jelentős fejlesztések, beruházások. Ezeket kell továbbvinni minden lehetőséget kihasználva. Az embereknek érezni, tapasztalni kell, hogy a kormány, a politikus nem tőlük vesz el, hanem értük, közös jövőnkért dolgozik.

A térségben több jelentős probléma van. Két alapvető: a közbiztonság és a munkahelyhiány. Köztudott, hogy az ország kasszája üres. Ezt tetézi az árvízi, belvízi helyzet. Ez a helyreállítás a költségvetést kimeríti. Erre a kárra senki nem számított. A fejlesztéseket ez nagymértékben befolyásolja. A munkahelyteremtés is nagy gond, nehéz helyzetben van az ország. Jött a „multiszemlélet”. Arra ösztönzik az embert, hogy az olcsó, „gagyi” terméket vegye meg. Ez igaz az ipari és az élelmiszeripari termékekre. Ha csak az élelmiszer-ágazatot nézzük, a feldolgozóipar számára nem a minőség, hanem az olcsóság a lényeg. A magyar termelőt kiszorítják a piacokról.

– *Ez ellen mit lehet tenni?*

– Úgy gondolom, fontos lépése volt a kormánynak, hogy a magyar vállalkozókat terhelendő adókat csökkentette, és igyekszik megkönnyíteni a foglalkoztatást. Kevesebbek lesznek a közterhek és kisebb a bürokrácia.

A kormány tervezi, hogy az élelmiszer-biztonsági ellenőrzést megszigorítja. Arra fogja ösztönözni a feldolgozókat, hogy magyar termékeket használjanak. Ezáltal is csökkenhet a munkanélküliség a térségben.

Másik aggasztó probléma a közbiztonság, amely soha nem látott mély szintre süllyedt. Az Alsó-Jászságban kifejezetten. Ehhez a munkanélküliség, az emberek elszegényedése is hozzájárult. A törvények liberalizálása a „szabad rablást” tette lehetővé. Sok személy nem volt büntethető, vagy csak csekély mértékben, aminek nem volt visszatartó ereje.

Megszavazta a kormány a három csapás törvényt. Ennek értelmében, ha valaki erőszakos, garázda bűncselekményt harmadik alkalommal is

elkövet, biztos életfogytiglan börtönben kell ülnie. Ahhoz, hogy sok rendőr legyen az utcán elhatározás kell. Ha valaki ellop egy kerékpárt, tyúkot akkor a rendőr arra van készítve, hogy 50-60-80 oldalas jegyzőkönyvet írjon. Tíz éve nem így volt, elegendő volt 1-2 oldalban összefoglalni a történéseket, mégis jobb volt a felderítések száma. Most munkájuk felét az adminisztráció teszi ki, amelyet nem szívesen végeznek. A rendőri pálya versenyképessé lesz téve. Ne annyit keressen egy rendőr, mint egy munkanélküli, vagy ha elmenne a TESCO-ba polcot pakolni. Ha meg vannak fizetve, akkor több ember tekinti a rendőri szakmát élethivatásának. Jobb lesz a közbiztonság, mert többen tudnak majd ügyelni rá.

A közbiztonság fejlesztése és a roma probléma

– *Mit tenne a közbiztonság fejlesztése érdekében?*

– Az alap, hogy támogattam és megszavaztam minden törvényjavaslatot, ami a közbiztonság, a közrend javítását fogja szolgálni. Ma már nem lehet megélhetési bűnözésre hivatkozni. A három csapás törvény elgondolkodásra készíti azt, akinek a hátra lévő élete a tét. A rendhez rendőr kell, a rendőrnek létezés kell és békés családi otthon. Örömmel támogatom a jánoshidai polgármester kezdeményezését, amely szerint az ottani önkormányzat 24 rendőr család részére épít rendőrlakóparkot. Jászládányon a felszabadult iskolában rendőr szakközépiskola beindítását tervezzük. A mezőgazdasági bizottságban kezdeményeztem, hogy a falopás büntetési tétele emelkedjen a természetrongálással azonos elbírálás alá. Az önkormányzatoknál kezdeményezni szeretném, hogy a települések ki-be vezető útszakaszait térfigyelő kamera figyelje. Egyrészt könnyebb az átutazó bűnözők beazonosítása, másrészt megelőzés szempontjából elrettentő hatással van a bűnelkövetőkre. Lehetőségem szerint, mindent meg fogok tenni a polgárőrség és a rendőrség megerősítése érdekében, mert demokrácia csak ott van, ahol rend van!

– *Mit kezdene a roma problémával?*

– Évtizedek óta sokat foglalkozom ezzel a kérdéssel, minden roma rendezvényen, fórumon részt veszek. A vállalkozásomat a térség egyik legnagyobb roma foglalkoztatójaként tartják számon. Sokat beszélgetek ama származású emberekkel, és meggyőződésemmel, hogy a kérdés és a személyek kezelhetők. Ők egyszerű, esetenként primitív

emberek, akiket sokan kihasználnak és mindannyiunk hátrányára formálnak. A folyó is a könnyebb irányba folyik, ők is a könnyebben járhatónak tűnő utat választják. Ha a törvények nem büntetik a bűnöst, ha a segélyrendszer nem munkára ösztönöz, akkor nekik ez a könnyebbik út.

A Jászságban a mezőgazdaság, a reményeink szerint fellendülő építőipar nekik is munkahelyet fog teremteni. Tapasztalatból tudom, hogy szigorú fegyelemmel kezelhetőek és irányíthatóak. Kell hozzá a törvényi háttér, nekik is és mindenkinek meg kell érteni, hogy, aki bűnözésre adja a fejét, annak akkor is bűnhődnie kell, ha politikus és akkor is, ha tyúktolvaj! A munkám során több alkalommal voltam szakmai úton Amerikában, ahol afro-amerikaiak főztek és takarítottak ránk, senkinek nem volt előítélete, mert nem volt rá okunk.

Meggyőződésem szerint más alapokra kell helyezni a kisebbségi önkormányzat és a nagy önkormányzat kapcsolatát. A kisebbségi ügyekben, és gondokban a megoldás lehetőségét biztosítani kell nekik. A kisebbségi önkormányzat elnökének és a képviselő-testületnek legyen jogköre és álláspontja. Szükség van a szigorú törvényekre és követelményekre. Ha ők egymás között azonos szemlélettel megértik, hogy ha valaki tisztességtelen és kilóg a sorból, akkor azzal az egész cigányságot lejáratja, amelynek következményei lesznek.

Én voltam katona, nem a rendszert szerettem, hanem az ott megtanult következetes rendet. Ha az őrzető valakinek nem írta alá az eltávozási engedélyét, az hiába ment a századparancsnokhoz. Vannak a roma-programban segélyek, amelyek járnak és vannak, amelyek feltétellel adható lehetőségek, közmunkaprogram stb. a saját vezetőjüknek kell ezeket elbírálni. Ha ők rosszul teszik a dolgukat, csak akkor kell nekünk beleavatkozni.

– *Hogyan képzeli el térsége fejlődését, képviseletét?*

– A Jászság mezőgazdasági területi és éghajlati adottságát illetően Magyarország éléskamrája lehet. Alacsony a foglalkoztatottság, ami ránk nézve szomorú, viszont az új beruházók számára előnyt jelent. Nincs konkurencia, az emberek minimálbérért is örülnek, ha munkát kapnának és örülnének, ha nem kellene napi 2-3 órát utazással tölteni. Közel vagyunk az autópályához. Hamarosan megújul a 31-es főközlekedési út egészen Füzesabonyig, az M3-as autópályáig. Kivételes termálvíz adottsággal rendelkezünk, amelynek köszönhetően a Jászapáti strand-kemping a Jászság turista paradicsoma kell, hogy legyen! Tehát a mezőgazdaság, az építőipar és a turizmus minden

lehetősége adott a térségben. Adott a kormányprogramban az alapfeltétel, hogy Magyarországon mindenek előtt a magyar embernek kell munkát biztosítani, erre a szemléletre alapozom a képviselőtet. Mindent megteszek azért, hogy az emberek egységben gondolkozzanak. Egyformán értékeljük a gazdálkodót, a gépko-csivezetőt, a pedagógust, a rendőrt, az orvost, mert egymást egészítik ki. Ha a mezőgazdaságból élők jobban meg tudnak élni, akkor nem csökken a lakosság száma és a pedagógusoknak lesz sikerélményük, és jobbak lesznek a tanítás feltételei. Ha tudunk egymásért felelősen gondolkodni, ha nem szegregálunk, hanem integrálunk, akkor előttünk a fellendülés lehetősége.

Ezek a kormányprogram részei, ezt nekünk, itthon együtt kell elfogadnunk és megértenünk. A kormányban nem nehéz a képviselőtet, mert nem ellenzékei vagyunk a kormánynak, hanem kiegészítjük azt.

– *Mit gondol a Fideszről?*

– Büszke vagyok arra, hogy egy olyan párt tagjaként és képviselőjeként dolgozhatom, amelynek programja középpontjában az ember áll. A Fidesz alappillére az igazságosság, a rend, a hitében erős Magyarország felépítése. A Fidesz politikájának az alapja a Nemzeti Egység. Ez azt jelenti, hogy politikai, vallási, felekezeti hovatartozástól függetlenül minden ember fontos és minden emberre szükség van. A politika és az értékelés majd 3 és fél év múlva a szavazófülke magányára tartozik.

– *A Parlamentben hol tart a munka, Ön melyik bizottságban van?*

– A mezőgazdasági bizottság tagja vagyok. Ez a terület áll hozzám a legközelebb, ehhez értek a legjobban. A mezőgazdaság a gazdaság motorja. Európában mindig is úgy tekintettek ránk mint Európa „élelmiszer kamrájára”. Magyarország területi és éghajlati adottságai páratlanok. Ha valaki külföldi paprikát, paradicsomot, dinnyét kóstol első pillanatban észreveszi, hogy ez nem hazai termék. A magyar földet a környező országok gazdasági egységei már régóta szeretnék megkaparintani. Mert ők már tudják mi a magyar föld igazi értéke.

A magyar gazdálkodók eddig csak a terhekkal, a veszteségekkel küszködtek. Pedig sokkal több lehetőség van benne mint azt hinnék. Egy pap barátom egy prédikációjában egyszer azt mondta: „*A magyar mezőgazdaságnak az a baja, hogy a határba nem hallatszik ki a harangszó....*”

Ez több tekintetben is igaz. Szeretnék mindent megtenni azért, hogy a nagy város-vidék szembenállás megszűnjön. Ha a vidéki gazdálkodó

jól vagy jobban él, az a nagyvárosban költi el a pénzét. Munkát ad az embereknek és ez így kerek. Általános iskolában azt mondta a tanárnőm: lesz közületek aki orvos lesz, míg más tanár, vagy utcaseprő, és lesz akiből földművelő válik, és így egészítjük ki egymást. Szép lenne ha ezt mind megértenénk.

Az elmúlt időszakban szinte minden nap menni kellett Budapestre. Ez majd csökkenni fog, heti két-három napra. A többi időt a választókerületemben töltöm.

– *Sok választópolgár keresi fel?*

– Igen. és a térség polgármesterei is. Örülök annak, hogy élvezem az emberek bizalmát, igyekszem az elvárásoknak megfelelni.

A magyar vállalatok eddig nem tudták versenyképessé tenni termékeiket

– *Említette, hogy a kassza üres, rossz állapotban vette át az új kormány az országot. Mit tudnak tenni?*

– Erre az árvíz, belvíz csak rátetézett. Sok mindent át kell rendezni. A legfontosabb a munkahelyteremtés. Ha a gazdaságot sikerül beindítani, akkor lesznek munkahelyek. Adófizetőkkel válnak az emberek, nem pedig segélyért sorban állókká. A ruhát, cipőt a magyar vállalatok is el tudják készíteni, csak eddig nem tudták ezeket versenyképessé tenni.

A belső fogyasztást fel kell lendíteni, még ha üres is a kassza.

Közel 1 000 milliárd Ft önkormányzati és állami támogatást kapnak a multik, azért hogy „elvegyék a levegőt” a magyar termelőktől. Ugyanennyi profitot visznek el, ezt kell visszaforgatni a gazdaságba és Magyarországon tartani. Nem kell, hogy elmenjenek, csak ne tegyék tönkre a termelőinket, és a magyar embereken szerzett profit legalább egy részét Magyarországon forgassák vissza.

– *Mi a véleménye a nyugdíjkorhatárról, előfordulhat, hogy 70 éves korunkig dolgozunk? Nem sok ez egy kicsit? Az ember szinte semmit nem fog tudni élvezni a nyugdíjas éveiből.*

– Kidolgozás alatt áll ez a rendszer. Jelenleg nők és férfiak esetében is 65 év a nyugdíjkorhatár. Azok az emberek, akik már lassan itt tartanak, az életük jelentős részét ledolgozták. Nem volt szabad szombat, mások voltak a körülmények. A 65 éves határ is magas, remélem, hogy változni fog.

– *Az Alsó- illetve a Felső-Jászság viszonya nem konfliktusmentes. Előbbiben több a munkanélküli, utóbbiban kevesebb, nagyobb az ipara.*

– *Hogyan lehetne ezt a nézeteltérést feloldani, hogy a Jászság egységesen legyen sikeres?*

– Szándékosan nem használom az Alsó- és Felső-Jászság kifejezéseket. Részben lefokozó, a kártyában van alsó-felső, másrészt 1848/49-es szabadságharcig nincs szó a két Jászságról. 1950-ben jelent meg közigazgatási egységként a Felső-Jászság Jászberény és az Alsó-Jászság Jászapáti központtal. Nyilvánvaló volt a tény, hogy Apáti sokáig küzdött azért, hogy a Jászság központja legyen. Nem véletlen, hogy itt épült fel az Egri Egyházmegye második legnagyobb temploma és nem véletlen, hogy korábban volt itt gimnázium, mint Berényben. A XIX. században azonban ez a harc eldőlt. Először Jákóhalma bekerült az Alsó-Jászságba, ott volt 3 évig, aztán átkerült a Felső-Jászságba. Ugyanakkor Jászdózsa fordítva járta be ezt az utat. Aztán az évek jöttek-mentek a településeket hol ide, hol oda csatolgatták, később lett jászsági Alsó-és Felső járás. A Jászapáti járás 1961-ben megszűnt. 1990-ig mások voltak a körzethatárok, majd az első szabad választások előtt kétfelé vették a Jászságot. Kb. azonos volt a két fél lakosságának aránya, de ennek semmi köze nem volt a történelmi valósághoz. Ezeket azért kívánom megjegyezni, mert e történelmi ismeretek nyomán én soha nem fogom a Jászságot egymással szemben állító módon emlegetni! Választási körzetként van Jász- Nagykun-Szolnok megyei 1-es és 2-es körzet.

Meggyőződésem szerint nincs nézeteltérés a két választókörzet között. Ahogy minden család, minden gyerek más adottságokkal, előnyökkel és hátrányokkal rendelkezik, így van ez a tágabb családkban, a Jászságban is. Más a gazdasági összetételünk, mások az adottságaink. De ezek nem gyengéi, hanem éppen, hogy erőssége kell, hogy legyen a Jászságnak. Nincs, és nem lehet nézeteltérés ebből és másból adódóan sem. Ahol nagyobb a munkalehetőség, ott több az iparüzési adó és az egyéb bevételek. Más területeken is a nagyobb bevétellel rendelkező nagyvárosi szolgáltatások és egyéb üzleti alapok segítik a környező településeket. Meggyőződésem, hogy a gazdasági fellendülés hatására a nagy cégek leányvállalatai kimozdulnak a Jászberény - Jászárók-szállás – Pusztamonostor centrumból.

A vidéki dolgozók beszállíttatása jelentős költséget jelent a foglalkoztatóknak. Ha nem riválisai, hanem szövetségesei vagyunk egymásnak, akkor kiegészítjük egymást.

A két választási körzet képviselője azonos frakcióban, azonos szemlélettel dolgozik. Szabó Tamás képviselő úrral jó barátságban

vagyunk, mondhatni szó szerint egy hajóban evezünk, és ami lényeges: egy irányba!

– *Hogyan képzelik el a Jászság képviselőt?*

– Jól együtt tudunk dolgozni, a választási kampányban is ezt tettük. A Parlamentben is egymás mögött ülünk. Sok mindenben megegyezik a véleményünk.

Az, hogy Alsó-Jászság a nevében kicsit degradáló ránk nézve. Kicsit rivalizált is a két térség egymással az elmúlt időszakban. Valóban volt, amikor a vezetésben is ellentétek alakultak ki. Ezt mi meg szeretnénk szüntetni. Minden térségnek megvan a maga adottsága, amelyet kölcsönösen építeni kell. Erre fogunk törekedni.

Buschmann Éva

MEGFELELŐ INFORMÁCIÓKRA VAN SZÜKSÉG

- interjú Szabó Tamás országgyűlési képviselővel és polgármesterrel -

Szabó Tamás urológusként került a jászberényi Szent Erzsébet Kórházba, majd annak ügyvezető igazgatója volt 2008 októberétől 2010 júniusáig. Talán sokan ismerhetik onnan is, hogy a 2002-2006 közötti önkormányzati ciklusban a jászberényi képviselő-testület tagja volt. Nem áll tőle távol a politikai élet. Mégis váratlan volt, hogy a FIDESZ a 2010-es áprilisi parlamenti választásokon őt indította, majd igazolva a várakozását első jobboldali jelöltként meg is nyerte azt, ő lett a térség országgyűlési képviselője.

Ezt követően a nyár közepére újabb fordulat következett, Jászberényben ő lett a párt polgármesterjelöltje. A választók 46,55%-a szavazott rá, sőt a helyi Fidesz is elsőprő győzelmet aratott, hiszen a tíz egyéni körzetben jelöltjeik nyertek. Volt tehát miről beszélgetnünk... Találkozásunkkor családjáról, tanulmányairól és arról, hogyan képzelel el a politikát „emberközelibbé” tenni. a múlt felidézését mégis kicsit messzebről kezdtük, egészen gyermekkorától...

- Heves megyei vagyok, egy Recsk nevű településen születtem 1957. május 2-án. Első generációs értelmiségi családból származom. Édesanyám pedagógus, édesapám agrármérnökként dolgozott. Ma már mindketten nyugdíjasok, de szerencsére egészségesek – kezdte Szabó Tamás. – Van egy öcsém. Falun nevelkedtem 13 éves koromig. Ez hagyott is bennem nyomokat, pozitív jellegű élményeket. A mai napig vonzódok a vidéki jellegű életformához. Amikor már dolgoztam, a

családommal együtt volt is egy parasztházunk Eger környékén az egyik faluban, csak később eladtuk.

Tizenhárom éves koromban költöztünk egyébként Egerbe, középiskolás éveimet ott töltöttem. Majd jelentkeztem a Debreceni Orvostudományi Egyetemre, ahol hat év után diplomát szereztem. Első munkahelyem Egerben volt, a megyei kórházban urológusként kezdtem dolgozni. Tizenöt évet töltöttem ott. Később megnősültem, két fiú gyermekem született az első házasságomból. 1991-ben elváltam, és azt követően még öt évet Egerben töltöttem.

– *Mikor került Jászberénybe?*

–1996-ban költöztem Jászberénybe. Ennek egyik oka, hogy mindenképp váltani szerettem volna. Olyan helyre próbáltam kerülni, ahol magamra támaszkodva tudom az orvosi szakmát gyakorolni. Akkoriban nem volt itt állandó urológus. A másik ok, hogy miért pont a Jászság fővárosába kerültem, nem más, minthogy újranősültem és a feleségem családja jászberényi.

– *Született gyermeke a második házasságából is?*

– Két lányom. A nagyobbik 17, a kisebbik 5 éves.

– *Úgy tudom, nem sokkal a városba érkezése után a Jászsági Orvosi Kamara elnökévé választották.*

– Így igaz. Bekapcsolódtam a kamarai munkába, és a kollégáim bizalmából a Jászsági Orvosi Kamara elnökévé választottak. Ezt a tisztséget 8 éven keresztül gyakoroltam, azután a megyei kamara munkájába is bekapcsolódtam. Utána következett a jászberényi kórház átalakítása és vezetése. Ezért a kamarai tisztségeimről lemondtam.

– *Mikor és hogyan került kapcsolatba a politikával?*

– Mindig is a köz dolgai iránt érdeklődő ember voltam. Aktívan foglalkoztattak főként a szűkebb közösségem, lakóhelyem ügyei. Így történt, hogy 2002–2006 között tagja voltam a jászberényi képviselő-testületnek. Az az oldal keresett meg, hogy induljak akkoriban a választásokon, amelynek gondolkodása, értékrendje, elképzelései közel álltak, és még ma is közel állnak hozzám, és közjük tartozónak vallom magam. Elvállaltam, és be is jutottam a testületbe. Az önkormányzat és a hivatal munkáját megismertem, beleláltam. Abban az időben azonban a kórház ügyei, az intézmény jövőjével kapcsolatos teendők elszóltattak egy időre a politikai pályáról. Ezért a következő ciklusban 2006-ban nem indultam képviselőnek.

Politikusnak azonban sohasem készültem. Eszembe sem jutott, hogy az urológus szakmámat esetleg feladom emiatt. Tulajdonképp az elmúlt

év végén egy váratlanul felmerülő felkérés volt az a területi Fidesz részéről, hogy induljak országgyűlési képviselőnek. Mivel volt annyi energiám, időm, kapacitásom, így a politikai életbe való bekapcsolódást elfogadtam. A döntésem végül is az lett, hogy egy kicsivel háttérbe került most a szakmám, és előnybe a közélettel való foglalkozás.

– *A polgármesteri pozíció akkor már szóba jött?*

– Nem, ez akkor még szóba sem került. Csak az országgyűlési képviselőség, amit még el lehet látni bizonyos kórházi munka mellett.

– *Később mégis hogyan „került képbe”, mint polgármesterjelölt?*

– Az volt a cél, hogy a helyi Fidesz találjon, találjunk olyan embert, aki jól együtt tudna dolgozni az országgyűlési képviselővel, és jól vezeti a várost. Viszont már ez első lépésnél elakadtunk: több önjelölt volt, akik a többségnek nem feleltek meg. Akinél viszont felmerült a támogatottság, ott az illető személy nem vállalta a felkérést. Ekkor oda jutottunk, hogy pártvonalon határozottan jelezték felém, hogy gondoljam át, és vállaljam el, hogy én leszek a helyi Fidesz polgármesterjelöltje is.

– *A család mit szólt?*

– A feleségemmel, gyermekeimmel megbeszéltem. S, legvégül magammal. Átgondoltam, hiszen ezáltal nagyon vékony szegmenssé válik az urológiai szakmám, de végül igent mondtam a felkérésre. A szakmám ennek ellenére nem adom fel, az biztos.

– *Az urológiai rendelése megmarad?*

– Csökkenni fog a rendelési időm, de teljesen nem akarok elszakadni ettől a területtől. Nemcsak azért mert ez egy élő kapcsolat az emberekkel, hanem azért is mert a „politikus kenyere” bizonytalan. Jó, hogy most négy évre szól a mandátumom a Parlamentben, de már téma a kisebb létszámú országgyűlés.

– *Az összeférhetlenségi törvény értelmében nem maradhatott a kórház élén. Új ügyvezetőt választottak.*

– Az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló törvényben szerepelnek az összeférhetlenségi elemek, amelyek közül az egyik, hogy a 100%-ban, vagy többségi önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaság vezető tisztségviselője nem lehet egyben országgyűlési képviselő is. A kórház élén az eddigi orvosigazgatónk Bálint Péter vette át a helyemet.

– *Csak kósza hír volt, vagy tényleg igaz, miszerint arról beszélt a felső vezetés, hogy polgármester és országgyűlési képviselő nem lehet egy és ugyanazon személy?*

– Jelenleg még viheti egy ember ezt a két tisztséget, de úgy gondolom, hogy négy, öt év múlva ez változni fog. A kampány során is sokszor kérdezték ezt Lázár Jánostól, aki a Fidesz frakcióvezetője, Hódmezővásárhely polgármestere vagy Pokorni Zoltántól, aki a XII. kerületi önkormányzat első embere, a Fidesz alelnöke, bizottság elnöke a Parlamentben. Nos ők azt válaszolták – amivel magam is egyetértek –, hogy van ember, aki egy feladattal sem tud megbirkózni, és van, aki pedig – természetesen nem önmaga, hanem egy csapattal a háta mögött, együttesen – el tud látni több funkciót is.

A hét nekem – munkanap szempontjából – hat napos. A szombat is a teendők napja. Egy nap legalább 12 órát dolgozom. Ezt a négy évet erre szánom.

– *Hogyan látja, jó az, hogy valaki országgyűlési képviselő és polgármester is egyben?*

– Ideálisan azt gondolom két embernek kellene ellátni ezeket a feladatokat. Két „egyhúron pendülő” embernek. Ahol mind a kettő tudja a dolgát és összedolgoznak. Hiszek abban, hogy létezik ilyen.

– *A Fidesz Jászberényben is „tarolt”, hiszen mind a tíz jelölt bejutott az egyéni képviselői körzetekben az őszi önkormányzati választáson.*

– Azt látni kell, hogy a szavazók nagyjából ugyanakkora része azt mondta, hogy nem kell ide változás, maradjon az előző 20 év valamelyik polgármestere. Valamivel nagyobb volt az a szavazóbázis, akik a változás mellett tették le voksukat. A tíz jelöltünk valóban simán vette az akadályt és bejutott a testületbe, ami óriási eredmény és egyértelmű felhatalmazás a lakosság részéről.

Magas íróasztal mögül nem prédikálhat az ember

– *A 2010. áprilisi választások után az Önnel készített egyik interjúban azt nyilatkozta, hogy a politizálást más stílusban képzelel el helyi és országos szinten is. Hogyan érti ezt?*

– Azt gondolom mindenképp változásra van szükség országosan és helyi szinten is. Ehhez persze egyedül kevés vagyok. Ezért szeretném egyfelől a helyi politikai életben résztvevő társaimat, ha úgy tetszik „megválogatni”, aszerint kivel gondolkodunk egyformán. Illetve a meglévőket arra ösztönözni, hogy hasonlóan vélekedjenek.

Egyelőre még tájékozodom, hogy szélesebb körben, a Parlamentben milyen fogadókészsége van a közös munkának.

A politika eredendően is a közösség ügyeivel való foglalkozás. Egy magas íróasztal mögül nem „prédikálhat” az ember, hanem benne kell lenni a sűrűjében, mindennapi kapcsolatot kell tartani az emberekkel.

Az én szakmám harminc éve arról szól, hogy minden nap az emberek problémáit meghallgatom, és megoldást igyekszem rájuk keresni. Ugyanezt kellene a politikai gyakorlatban is alkalmazni.

– *Mit tapasztal a választások után többen keresik meg gondjaikkal?*

– Igen, egyre többen fordulnak hozzám, ami gondolom még csak fokozódni fog.

– *Melyek a leggyakoribb problémák? Az elhelyezkedés nagy gondot okoz, fiatalok és idősek számára egyaránt. A FIDESZ kiemelte a munkahelyteremtés fontosságát. Van-e már konkrét elképzelés erről?*

– Sok az egyéni probléma – legyen az munkanélküliség vagy más természetű dolog –, amelyek már több fórumon elhangzottak. Ezek az emberek lényegében arra vártak, hogy legyen képviselő, akinek elmondhatják bajaikat. „Tájékozódó” időszakban vagyok. Minden problémát az elejétől kezdve át kell tekintenem. Ezt követően tudok vele foglalkozni. Ismeretet kell szereznem, melyik kérdéssel, hová kell majd fordulnom.

– *A Parlamentben hol tart a munka?*

– A bizottsági struktúrát véglegesítették, az egészségügyi bizottság tagja vagyok. A munka már érdemben elkezdődött. Gözerővel folyik viszont a Parlamenti jogalkotás, kiemelt fontosságú társadalmi és gazdasági kérdésekben. A kétharmados többség komoly felhatalmazás és egyben felelősség is.

– *A FIDESZ úgy gondolom, nem lesz könnyű helyzetben. Az emberek „csodát” várnak az új kormánytól. Hogyan látja, milyen „állapotban” vette át pártja az országot?*

– Azt tapasztaltam a szakmám gyakorlása közben, hogy már maga az is sokat ér, ha megfelelő információk birtokában van a lakosság. Így a túlzó várakozásokat képesek kordában tartani. Alapvető a pontos központi kommunikáció. Bízom benne, hogy az emberek folyamatosan naprakész információkkal lesznek ellátva a médián keresztül. Tervezem, hogy a Felső-Jászság hat településén rendszeresen megjelenek, és tájékoztatom a lakosságot az aktuális témákkal kapcsolatban. Úgy látom, hogy az új kormány már kézzelfogható eredményeket is fel tud mutatni.

Az egészségügy helyzete régóta megoldatlan probléma

– *Régóta megoldatlan problémája a hazai politikának az egészségügy helyzete. A betegeknek több hetet, esetleg hónapot kell várni egy-egy vizsgálat elvégzésére, hosszúak a várólisták. Mi ennek az oka? Miben lát erre megoldást?*

– Nincs a kapacitásban hozzárendelt finanszírozás. Vannak helyek, ahol nincs orvos, más helyen nincs eszköz. Nálunk a jászberényi Szent Erzsébet Kórházban van üzemképes CT-gép, de egyelőre nincs biztosítói befogadás és finanszírozás a működéshez. A dolgok ezekből a problémákból tevődnek össze. A másik, nehezebb gond, hogy valahová orvost találjunk. Ehhez pénzt kellene a rendszerbe tenni. Ha 6 000 forintos óradíjjal meg tudnám fizetni a kollégát eljönné, de 3 000 forintért nem jön.

A helyzet megoldódni látszik. Úgy néz ki, hogy pénzügyileg is támogatni fogja a kormány az egészségügy rendbetételét.

– *A jászberényi kórház jól ellátott orvosokkal, jöttek új munkatársak?*

– Szerencsére többen jöttek, mint amennyien elmentek, de így sem vagyunk elegenden.

– *Kórházunk jövője?*

– A betegek, a dolgozók és a városvezetés számára is egyértelmű, hogy Jászberényben aktív, az eddigi ellátást biztosító kórháznak kell működnie. Úgy látom, hogy az egészségügyi kormányzatnak is hasonló a terve. Nagy hangsúlyt kell, hogy kapjon, és természetesen anyagi forrásokat kell bevonni a sürgősségi ellátás, illetve a modern diagnosztika megteremtéséhez. Ennek érdekében én mindent el fogok követni.

Helyi politikai célok

– *Mit szeretne elérni a helyi politikában?*

– Mindenképp szeretnék változtatni az eddig kialakult politikai hangnemen, stíluson. Az világos, hogy vannak politikai nézetkülönbségek. Sokszínű a világ, különbözőek vagyunk, de hogy ezeket a nézeteltéréseket ne tudnánk normális módon megoldani, nehezen tudom elfogadni, nem hiszem. Ami rajtunk múlik, meg fogjuk tenni, és várjuk a politikai oldal „másik felén” lévő szereplőket is, azok

hozzászólásait. Ezt szeretném elérni helyben, a politikában. A város működése, működtetése szempontjából egy dolog világosan látszik: sok a minőségre vonatkozó panasz. Akár egy beruházás kapcsán, akár az emberi kapcsolatokban. Ezek olyan dolgok, melyeket megfelelő odafigyeléssel, változással orvosolni lehet.

Akiknek a baján segíteni akarunk, azzal tisztességesen kell beszélni, reagálni a felvetéseire, lássa, hogy foglalkozunk vele, mégha nem is tudjuk megoldani a problémáit.

Másik fontos kérdés, a fejlesztéseké. Az elkerülő út megépítésének befejezése, ezáltal a városközpont tehermentesítése. Ezután elkezdhetjük a területet olyan központtá alakítani, ami nemcsak egyszerűen főtér, hanem a berényi „élet centruma”. Fontos, hogy az ember azt mondja, igen, jó Berényben élni, kellemes, élhető a környezet, jó a szolgáltatás, kedvesek az emberek.

Vannak azonban olyan dolgok, amelyek a mindennapjainkat megkeserítik: hiányzik például a csapadékvíz elvezetés teljes körű kiépítése és egyéb infrastrukturális kérdések sem megoldottak még. Illetve van számtalan egyéni probléma járdák járhatatlanságára vonatkozóan és a közvilágítással kapcsolatosan is.

Ezer és egy kérdés, kérés van a városi vezetés felé, amelyek között vannak mindenkit érintőek: egyebek mellett a városi kultúra. Van koncepciónk a kulturális negyed kialakításáról. A benne szereplők helyzetét is figyelembe kell venni: a színházat, a népi együttest, a múzeumokat.

Bármilyen jellegű is legyen a panasz, lényeges, hogy az emberek lássák, hogy foglalkozunk vele, van koncepciónk, jövőképünk akár a kultúrával, akár egyéb infrastrukturális kérdéssel kapcsolatban. „Gazdája” lenni a városnak. Ez a lényeg. Pár száz embernek kell ilyennek lenni: a különböző hivatalokban, intézményekben, városi cégekben dolgozóknak, akik segítenek ebben.

– *Mit kezdene a roma problémával és a közbiztonsággal?*

– Ez a kettő összefüggő kérdés is lehet. Egy biztos: a világot megváltani nem fogjuk, de bízom azokban a fentről induló központi intézkedésekben, amelyek már foglalkoznak ezzel a kérdéskörrel. Biztos vagyok benne, hogy „összmagyar” szinten lesz egyfajta előrelépés a közrend, közbiztonság területén. Meg kell, hogy említsek egy egészen friss adatot. A Jászberényi Rendőrkapitányság vezetője mondta, hogy az az intézkedés, amely 2010. augusztus 19-étől lépett életbe, miszerint a 20 000 forint alatti károkozás is komoly szankciókat

von maga után, hatásos. Ennek köszönhetően a felére csökkent a korábbi hónapokhoz képest a bűncselekmények száma. Eddig évekre visszamenően a Jászságban havonta 100-120 eset volt, amely jelenleg lecsökkent 65-re. Jobban figyelik a bűncselekményt elkövetőket, és kellő szigorral büntetni is fogják őket. Ezek a központi intézkedések lényeges dolgok, itt Jászberényben is érezzük hatását. A rendőrség helyi munkáját naprakészen szemmel kell tartani, és felvenni az ott dolgozókkal a napi kapcsolatot.

Nagyszámban lesznek térfigyelő kameráink szerte a városban. Ennek jelentős visszatartó ereje van bűnmegelőzési szempontból. Ezenkívül lesznek egyéb közbiztonságot javító intézkedések is a városban.

Ami a cigánykérdést illeti, melynek csak részben van közbiztonsági vetülete, mindenképp foglalkozni kell vele. Megoldást igénylő szociális, kulturális, tudás, tanulás, munkahely köré csoportosuló problémakör. A megoldást el kell kezdeni. Vannak olyan elemek, amiket az eredmény érdekében azonnal véghez kell vinni. És tervezni kell hosszútávra is, ami az egész kérdést megoldja, nem most, hanem kb. két generáció múlva. Ha mindig csak tűzoltásra vállalkozunk, nem érünk el több évre szóló megoldást.

Azt tapasztaltam, hogy a hivatalban kerülnek a kollégák a konfrontációt az ügyfelekkel. Akár a neszúri ingatlanok tulajdonjogának rendezésében, akár bármilyen más kérdésben. Ha homokba dugom a fejem, nem látom a problémát. Fel kell vállalni a konfliktusokat.

A Neszúrral valamit tenni fogunk, az biztos.

– *Igen, ez sokak fájó pontja, több évre visszanyúló, eddig megoldatlan probléma a város számára. Miben látja a megoldást?*

– Sok nosztalgikus elem is van benne, némi tévhit, hiszen a Neszúr már soha nem fogja azt jelenteni, mint évtizedekkel ezelőtt. Anyósom Jászberényben gyermekeskedett. Sokszor meséli, hogy a Neszúr milyen csodálatos hely volt. Ez a nosztalgia fűti az embereket. Akkora társadalmi, gazdasági jelentősége már biztosan nem lesz, mint azelőtt. Azt viszont nem szabad hagynunk, hogy az ember saját magát és környezetét annyira lepusztítsa, mint amilyen állapotok ott uralkodnak. Ezt fel fogjuk számolni.

– *Nem volt mindig konfliktusmentes az Alsó- illetve a Felső-Jászság viszonya. Előbbiben nagyobb a munkanélküliség, míg utóbbiban kevesebb az állástalan, nagyobb az ipara, fejlettebb. Hogyan lehet ezen javítani, hogy a Jászság, mint egység legyen sikeres és vonzó?*

– Magam ezt nem tapasztaltam. Ezért nem tudom, hogy ez a konfliktus kiken múlt, a vezetőkön, vagy az ott élő embereken. Amennyiben probléma vetődik fel a két térség között, arról mindenképp beszélni kell. Ha azt vesszük, hogy a jászberényi kórház városunk üzemelteti az egész Jászság számára, akkor már korántsem vagyunk olyan irigylésre méltó helyzetben.

Iskoláinkba is sok Alsó-jászsági gyermek jár. Ez nem olyan egyszerű, hogy nekünk csak bevételeink vannak, nekik pedig csak elmaradt haszon. Tény, hogy keresni kell az együttműködést.

A konfliktusmentesség azért is szükséges, mert a politikai tendencia az, hogy egy nagy választóközvet lesz az egész Jászság négy év múlva.

– *Tartja majd a kapcsolatot az Alsó-Jászság parlamenti képviselőjével, Jászapáti polgármesterével, Pócs Jánossal?*

– Igen. Amikor csökkenni fog a parlamenti képviselők száma a Jászság egy választókörre fog alakulni. Egy-egy képviselőre nagyobb választókerület fog jutni. Pócs úrral megállapodtunk, hogy együtt kell dolgozunk, és nem vetélytársnak tekinteni a másikat. Közös célunk fenntartani a Jászság súlyát, biztosítani gazdaságilag, társadalmilag azt a helyét, ami a régió belül megilleti.

– *Mit szolt a győzelemhez a család? Nagy felelősséget vesz a vállára. Örültek vagy sem?*

– Ahogyan említettem, támogattak és örültek a sikernek. A feleségem, szüleim, apósoméék és a nagykorú három gyermekem is. A családi életünk bizonyára kicsit átalakul, de azt már látom, hogy lesznek protokolláris rendezvények, ahová a családdal együtt fogok menni. Ez az egész nem egy „vakrepülés” volt, hiszen az apósom két cikluson keresztül volt országgyűlési képviselő. Én pedig egy ciklusban itt helyben „gyakoroltam a politikát”. Már megtapasztaltuk ezt az életformát...

Bernhardt Renáta

A MÚLT ISKOLÁJÁBAN NEM LEHET A JÖVŐ EMBERÉT
KIFEJLESZTENI

- beszélgetés Bábosik István professzorral -

Neve és az általa megalkotott nevelési koncepció bizonyára valamennyi pedagógus és az oktatás egyéb területein dolgozó szakember számára is felidézi az első találkozást a neveléstudományi diszciplínával. Neveléstan című kötete egyike azon hiánypótló, újszerű, az elméleti és gyakorlati pedagógia számára egyaránt alapot szolgáltató neveléstudományi műveinek, melyek meghatározói, irány-mutatói lettek a XX. és XXI. század neveléstudományának. Jelenleg az

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológia Karán a Neveléstudományi Professzúra, valamint a Kodolányi János Főiskola Neveléstudományi Tanszékének vezetője, professzor emeritus. Korábban az ELTE Bölcsészettudományi Karán oktatási dékánhelyettes, 1999-től pedig ugyanezen kar Neveléstudományi Intézetének igazgatója. Diplomáját, mint pszichológus – pedagógiai előadó – magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár kapta meg 1963-ban az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen. 1966-ban megszerezte az egyetemi doktori fokozatot, majd 1972-ben kandidált. 1976 és 1986 között öt alkalommal díjazták kutatási eredményeit. A neveléstudomány doktora fokozatot 1987-ben nyerte el. 2005-ben Kiss Árpád-díjban részesült, 2007-ben kitüntették a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével.

Jómagam azon szerencsés hallgatók közé tartoztam, akik a Professzor Úr előadásában ismerhették meg korszerű, személyiségelméletre alapozott nevelélméleti koncepcióját és remélhetőleg mindannyian őrizzük és visszük tovább azt a szemléletet, azokat a gondolatokat, melyek szinte belénk ivódtak az előadásai során. Az iskolapadban ülve sokan nem tudtuk, hogy Bábosik István jázsági származású, melyre a következő beszélgetésben is kitérünk természetesen, életpályája és munkássága felelevenítése mellett.

– *Professzor Úr 1940-ben született Jásztelken. Mit jelent Ön számára a Jázság?*

– Annak ellenére, hogy már régen elkerültem a szülőföldemről, a Jázság életem egyik fontos helyszínét képezi, hiszen 14 éves koromig éltem Jásztelken a családommal. A helyi általános iskolában végeztem tanulmányaimat, ahol nagyszerű pedagógusok keze alatt, kellemes légkörben nevelődtünk a jászberényi születésű *Hering Béla* igazgató úr vezetése idején.

– *Hogyan emlékszik vissza korai gyermekéveire, az általános iskolai élményekre?*

– Az egyik legkedvesebb emlékeim közé tartoznak azok a színielőadások, melyben vendégszereplőként jómagam és diáktársaim is részt vettek. Komoly felkészülés és tanulás után a környék kultúrházaiban adtuk elő például a *János Vitéz*, a *Csipkerózsika* történetét, melyekre busszal szállítottak bennünket. Az előadásokra készülve sokszor délutánjainkat is az iskolában töltöttük, melyet nem éreztünk tehernek, hiszen élvezettel készültünk ezen alkalmakra. Talán nem véletlen, hogy az egykori általános iskolai osztálytársak közül is többen választották a pedagógushivatást. Emellett szabadidőmben rengeteget olvastam, szinte minden – akkoriban elérhető – klasszikus irodalmat a kezembe vettem. Mivel az iskola könyvtára alsó tagozatos koromban készült el, így ez is nagyon jó lehetőséget jelentett számomra, hogy élvezhessem többek között *Gárdonyi*, *Jókai* vagy *Mikszáth* műveit.

– *14 éves korában elkerült otthonról, és a budai Táncsics Mihály Gyakorló Tanítóképzőben tanult tovább. Miért erre az iskolára esett a választása?*

– Miután a magyar irodalmat és nyelvtant, valamint az egyéb humán jellegű tantárgyakat is nagyon szerettem és már fiatalkoromban élenként érdeklődtem a pszichológia és pedagógia tudománya iránt, ezért tulajdonképpen nem volt kérdéses egy tanítóképző intézmény

mellett döntenem, mely mindezen műveltség tartalmakat igényelte, közvetítette. Bár közel volt a jászberényi Zirzen Janka Tanítóképző, melynek szakmaisága és eredményei elismerésre méltóak voltak, én mégis a budai intézményben kezdtem meg középiskolai tanulmányaimat.

– *Hogyan emlékszik vissza ezekre az évekre?*

– Az iskolánk bentlakásos intézményként működött, azaz kötelező volt kollégiumi elhelyezésben részesülnünk. A 23 fős, „csak” fiúkból álló osztály rendkívül jó, összetartó közösséget alkotott. A képző valóban a pedagógusképző műhelyek élvonalához tartozott, ahol pezsgett a szellemi és közösségi élet. A programok gazdag tárházaként jellemezhetnénk a mindennapjainkat. Emlékezetesek voltak az énekkari próbák, de szeretettel gondolok vissza a kirándulásainkra is, melyek nem egyszer többnapos elfoglaltságot és elsősorban élményt, tapasztalást jelentett a számunkra. Mondhatni, minden vidéket bejártunk, még Erdélybe is eljutottunk, ahol a kolozsvári középiskolások életébe nyerhettünk betekintést és ismerhettük meg a gyönyörű tájat. A színvonalas képzésre, az általános és szaktudományok ismereteinek minőségi közvetítésére garanciát jelentett az oktatói gárda, akik részt vállaltak a tanító-nevelő munkában. Ugyanakkor, a Magyar Testnevelési Főiskola és az ELTE pedagógia szakos hallgatóinak gyakorló iskolájaként is működött az intézmény, mely szintén biztosította azt, hogy az iskolánkra, mint a pedagógiai szaktudás bázisára tekintettek abban az időben.

– *„Azért vagyok pedagógus, hogy a természetnek nyers gyémántját szép vigyázattal csiszoljam kristállyá” – vallotta Nagy László. Kik voltak azok a jeles személyek, akik ezt a feladatot vállalták az iskolában?*

– Az intézmény vezetője *Árpásy Gyula* igazgató úr, de főként *Kiss Árpád*, *Tóth Béla* és *Buzás László* tanár urak személye és hitvallása hatott rám. Az általuk közvetített tudás és értékrend befolyásolt és tett bizonyossá abban, hogy a neveléstudományt nem lehet pszichológiai alapok nélkül művelni. Ezt a törekvésemet a későbbiekben az ELTE pszichológia szakos oktatói is támogatták, ezért megpróbáltam a neveléstudomány összefüggéseit mélyebben értelmezni. Ebből az indíttatásból merítve elemzem, értelmezem máig is a pedagógiai jelenségeket a személyiségelméletre támaszkodva.

- A neveléstudományi ismereteket tág aspektusban, mind teoretikus, mind praktikus szemléletben a Tóth tanár úr vezetése alatt tartott

pedagógiai szakkörben bővítettük, melynek az utolsó két évfolyamon titkára is voltam.

– *A valóban nagy tekintélyű és múltú képzőintézményben számos pedagógus, kutató tanár és társadalomtudományi szakértő „koptatta a padokat”. Kiket emelne ki osztálytársai, pályatársai közül?*

Elég hosszú lenne a lista, ezért most csak két nevet említenék a velem közel egykorú „képzősök” közül. Együtt végeztem az iskolát *Kozma Tamással*, aki jelenleg a Debreceni Egyetem tanára, szakterülete elsősorban a nevelésszociológia és oktatástervezés, valamint *Gáspár Lászlóval*, aki sajnos már nem lehet köztünk.

– *Az 1956-os forradalmi események idején is még a budai képző növendékeihez tartozott. Fiatal felnőttként hogyan érintették az akkori események?*

– Inkább távolról szemlélődtünk és közvetlen részeseivé nem váltunk a forradalomnak, viszont a társadalmi történésekkel kapcsolatosan számos, korábban homályos pontok érthetővé váltak. Tisztelettel gondolok arra a szakmaiságra és intellektusra, melyet a pedagógusaink tanúsítottak a zavaros körülmények ellenére, ahogy vigyáztak ránk, irányítottak ezen időszak alatt. Kizárólag az oktatói-nevelői munkára koncentráltak, mely véleményem szerint rendkívül konstruktív magatartási formára vallott. A példaértékű viselkedés valódi értékközvetítő funkcióval bírt és útmutatóként szolgált valamennyi diák számára. A tantestületre általában véve is a munkára orientáltság, a szakértelem volt jellemző, melyet magam is előtérbe helyeztem későbbi pályafutásom során.

– *A tanítóképzőben töltött éveinek kiemelkedő eredményét, egyben szép befejezését jelentette az utolsó évben tartott tanítási verseny, ahol első díjat nyert. Tanulmányait ezek után az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán folytatta, majd 1963-ban diplomázott. Mire emlékszik vissza legszívesebben az egyetemi évekből?*

- A középiskola – mintegy – folytatásaként, az egyetemi életet is a pezsgő szakmai élet, a humánus légkör, a baráti kapcsolatok kialakítása és a jó hangulat jellemezte. Ekkor ismerkedtem meg *Nagy Sándor* professzor úrral, akit szintén egyik példaképemnek tekintek a már korábban említett pedagógusok mellett. Ő volt az, aki az elkövetkezendő évek alatt folyamatosan motivált, felismerve érdeklődésemet és pedagógiai irányultságomat.

Neki köszönhetem, hogy a diploma megszerzése után lehetőséget kaptam az egyetemen gyakornokként elhelyezkedni.

– *Mielőtt rátérnénk oktatói munkásságára, kérem, hogy meséljen egy kicsit arról is, hogy mit jelentett az Ön számára az Eötvös Kollégium diákjának lenni. Hogyan jellemezné az 1960-as évek elején a tudományos élet „fellegvárát”?*

– Jómagam 1958-1963-ig voltam Eötvös Kollégista, amely kezdetektől feladatának tekintette az egyetemi hallgatók minőségi tudós-tanár képzését és számunkra ténylegesen speciális lehetőséget és oktatást biztosított a neveléstudomány, pszichológia területére koncentrálva.

Kiss Árpád tanár úr, a kor innovációjaként is számon tartott kutatómódszertani ismeretekbe vezetett be minket, de részesültünk például idegen nyelvi képzésben is. Szakmai műhelyek, műhelyórák keretén belül nagyon tudatosan megtervezett felkészítést kaptunk, melynek alapját képezte a kollégium gazdag, korszerű irodalmakban bővelkedő saját könyvtára. Egyrészt tehát a hallgatók, kutatók, kezdő tudósok szó szoros értelemben vett szellemi központja, másrészt pedig az emlékezetes összejövetelek, baráti beszélgetések helyszíne volt az Eötvös Kollégium. Ennek bizonyítéka, hogy a Baráti Kör tagjaiként a volt hallgatók akár formális, akár informális keretek között nagyon szívesen találkoznak és ezek az alkalmak, az ilyenkor folyó eszmecsere, a gondolatok egymással való megosztása felüdülést, igazi élményt adnak az ember számára.

– *Diákból egyik-napról a másikra vált tanárrá. Nehéz volt-e a szerepváltás, amikor átkerült a katedra másik oldalára?*

– Nem éreztem nehézségnek, hiszen Nagy Sándor tanár úr mindenben támogatott, sőt ő ösztönzött a doktori fokozat megszerzésére, majd aspiránsvezetőm lett.

– *Mit kellett tennie aspiránsként?*

– Aspiránsként, mint ösztöndíjas dolgoztam 3 évig a kandidátusi fokozat megszerzéséhez szükséges tudományos munkámon, melynek témája „*Az erkölcsi tudatosság szerepe a magatartás szabályozásában*”. Emellett lehetőségem volt több tanulmányút megtételére, illetve kutatások folytatására Jénában, Berlinben, Bécsben és Moszkvában is. Egy-egy ilyen alkalom a kapcsolatépítés rendkívül hasznos színtere volt, melynek köszönhetően például tíz évig működött együtt az ELTE BTK Pedagógiai Tanszéke és a Jénai Friedrich Schiller Egyetem Neveléstudományi Intézete, valamint a Bécsi Egyetem Ludwig Boltzmann Intézete.

– *Az aspiránsi tevékenységet követően 1972-ben kandidált és természetesen közben folytatta oktatói tevékenységét is. Milyen tantárgyakat tanított pályája kezdetén?*

-Tanítottam többek között a pedagógia időszerű kérdései, neveléelmélet, nevelésfilozófia, módszertan, kutatómódszertan tantárgyakat. A kutatómódszertannal kezdetben autodidakta módon ismerkedtem, hiszen ez a terület még fehér foltnak számított a hazai neveléstudományban. Nem sokkal később viszont már sikerült egy jegyzetet is kiadni a témában, sőt egy 2. kötet is született, M. Nádas Mária kolléganőmmel közös szerkesztésben. De az előbb említett kiadványokon kívül még számos publikáció jelent meg kutatómódszertani kérdésekről, hiszen fontosnak tartottam az addig még feltáratlan terület és az ehhez kapcsolódó eredmények minél szélesebb körű ismertetését. A '70-es évek közepén pedig egy átfogó, országos vizsgálatot is végeztünk Bíró Katalinnal az általános iskolás tanulók erkölcsi-társadalmi fejlettségének vizsgálata céljából, melynek helyszínei között szerepelt több jászberényi általános iskola is. Ebben a gyakorlatorientált felmérésben a tanulók erkölcsi tudatosságát képes történetekkel, feladatlapokkal mértük, ehhez, valamint a tanítványok magatartásának jellemzéséhez is a helyi tanítók segítségét kértük, így számos jászvári pedagógus és diák vett részt ebben a munkában. A térség szakmai összekötőjeként Fábiánné Kocsis Lenke működött közre, és nyitott, jó hangulatú konferenciákon vitattuk meg a tapasztalatainkat. De nemcsak ezen alkalommal, hanem a későbbiek folyamán is többször volt lehetőségem a Jászországban járva előadást tartani, szakmai beszélgetéseken részt venni.

– De jelenleg is több jászvári vagy a Jászországban, Jászberényben dolgozó pedagógussal, oktatóval állok folyamatos és állandó kapcsolatban, többek között Barkó Endrével, a SZIE ABK jelenlegi dékánjával, és Szabados Lajossal, a főiskola egykori főigazgatójával. Ők mindketten hallgatóim voltak, és a kandidátusi fokozatuk megszerzésekor is jelen voltam. Ugyanakkor egyre több jászvári kolléga és pedagógus vesz részt az ELTE Doktori Képzésében, akikkel szintén jó viszonyt ápolunk a képzés befejezése után is.

- *Mielőtt előreszaladnánk, kérem, hogy térjünk vissza még pályafutásának alakulásához. 1991-től egyetemi tanár, majd az oktatás és kutató tevékenységei mellett 1999-től a Neveléstudományi Intézet igazgatói teendőit is végzi, illetve ebben az időben oktatási*

dékánhelyettes. Milyen szempontok vezérelték 10 évvel ezelőtt egy intézmény irányításában? Mennyire érzi ezeket aktuálisnak napjainkban?

–Úgy vélem, hogy az intézmények, tanszékek vezetése kapcsán vallott koncepcióm változatlan, hiszen 10 évvel ezelőtt és ma is egyféle utat tartok járhatónak és eredményesnek. A mellettem dolgozó kollégáimtól elsősorban a munkára és a kutatásokra történő koncentrátságot vártam el, ami egyben a közös céljainkat is előrevetítette.

A Neveléstudományi Tanszék vezetőjeként ugyanis a következő elvek vezéreltek: egyrészt olyan szakirodalmi háttérrel (kézikönyvek, jegyzeteket, folyóiratcikkek) biztosítani a gyakorló pedagógusoknak, melyekre a mindennapi munkájuk során bátran támaszkodhatnak és tudják, hogy mikor, hol, miként kaphatnak segítséget. Másrészt pedig kialakítani egy olyan kollegiális viszonyt az oktatók, munkatársak között, mely mentes a személyközi feszültségektől. A tanszékünkre éppen ezért a meleg, családias atmoszféra jellemző, ahová szeretnek bejárni a dolgozók, ahol elismerik és támogatják elképzeléseiket és kibontakoztathatják tehetségüket. A legfontosabbnak azonban a hallgatóságához való méltó, humánus hozzáállás tanúsítását tartom, ezen is továbbmenve: a hallgatóbarát légkört! A nálunk tanuló diákokat partnerként kezeljük, és együttműködünk velük annak érdekében, hogy motiváltan, jó hangulatban, de ugyanakkor eredményesen tanulhassanak, kutathassanak egy magas színvonalú oktatás körülményei által.

– *Az előbb említett minőségi munka egy szeletét jelenti az ELTE Neveléstudományi Doktori Képzése is, mely 1993-ban indult a Professzor Úr vezetése alatt. Kérem, hogy meséljen a kezdetekről, a fejlődésről, az esetleges változásokról.*

- Az ELTE Pedagógia és Pszichológiai Karán működő Neveléstudományi Doktori Iskola másodikként kapta meg az akkreditációját a Magyar Akkreditációs Bizottságtól, melyet természetesen az előírásoknak megfelelően hosszas pályáztatás, majd vizsgálatok előztek meg. A doktori iskola keretein belül nagyon széles skálán mozognak a lehetőségek, ugyanis nálunk szerezhetnek doktori fokozatot például a mérnöktanárok, testnevelők, gyógypedagógusok, konduktorok is. Erre lehetőséget úgy tudunk biztosítani, hogy számos partnerintézményünk oktatói vesznek részt a képzésben. Ilyen partnereink többek között a Szent István Egyetem, a Semmelweis

Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kara, az Iparművészeti Egyetem és ilyen volt az Oktatókutató Intézet is. Az együttműködés sikerességét és a gördülékeny, eredményes munkát bizonyítja a MAB által történt hosszabbítás a képzés folytatására. Történtek természetesen kisebb változtatások, illetve bővítések a doktori iskola programjában az évek során. Az elmúlt két évben a hallgatóknak lehetőségük nyílt arra, hogy különböző alprogramokon belül folytathatják tanulmányaikat, melyekért az egyes tanszékek a felelősek. Az alprogramok közben programokká fejlődtek és ezek a következők: nevelésemélet, andragógia, pedagógiatörténet, tanulás-tanításemélet, gyógypedagógia és nem utolsósorban angol nyelvpedagógia. És ne feledkezzünk meg a külföldi hallgatóinkról sem, akik angol és német nyelvű képzésben vehetnek részt nálunk és a számuk alig kevesebb, mint 20%-át teszi ki a doktoranduszok teljes létszámának.

– A doktori képzésben nemcsak oktatóként, de mint az ELTE BTK és PPK Karközi Doktori Bizottság, ELTE PPK Tudományos Bizottságának tagja is részt vett a doktorjelöltek életében. Mindezekkel párhuzamosan szerepet vállal az MTA Pedagógiai Bizottságának és az ELTE Habilitációs Bizottságának munkájában is. Milyen tartalmat képviselnek ezek a tagságok az Ön számára?

– Nagyon fontosnak tartom a neveléstudomány képviselőinek és szakembereinek, a pedagógusképzés intézmények munkatársainak utánpótlását, azaz a következő generáció kiművelését. Számomra megtiszteltetés és öröm, hogy részt vehetek abban a folyamatban, mely gondoskodik a fiatal oktatók, kutatók, tudós tanárok képzésében és láthatom azt, hogy kik fogják vezetni, meghatározni a szakmát pár éven belül. A már korábban említett pozitív, támogató munkatársi viszonyt, az intézmény és a tanszék meleg, barátságos hangulatát például úgy tudjuk megőrizni és továbbvinni, hogy sokszor saját hallgatóinkból lesznek kollégáink és utódaink. Éppen ezért gondolok magunkra, mint egy nagy családra, mely több generációt magához ölelve közvetíti értékeit és adja át tudását.

– A család az első, az iskola a második otthonunk – hangoztatjuk. Milyennek látja a ma iskoláit?

- Véleményem szerint, a társadalom óriási terhet ró mind az egyénre, mind az iskolára. Ugyanakkor az iskolák elvesznek a részletekben és előfordul, hogy nem veszik figyelembe azt, hogy valóban mire is kell felkészíteni a diákokat, tehát nem is tekinthető elég céltudatosnak a

munkájuk. De kérdezhetjük, hogy mire is készítsen fel az iskola? Mindenekelőtt egy normakövető magatartásforma kialakítása szükséges, hiszen a társadalom nem tolerálja, nem tűri a társadalmi normák megszegését. Tehát a gyerekeket szociálisan értékes, azaz közösségfejlesztő életvezetésre kell felkészíteni egyrészt, hiszen enélkül nem tudnak a társadalom életébe beilleszkedni, annak teljes jogú polgárai lenni. Másrészt a gyermekek életvezetése egyénileg is eredményes kell, hogy legyen, vagyis szociálisan életképesé kell tenni őket, tehát az iskolának feladata az egyén hosszútávú fejlődését és önfejlesztését is megalapozni. Ha e kettő kritérium teljesül, akkor a gyermek képes lesz a konstruktív életvezetésre. Az iskola pedig azzal segít, ha kialakítja az egyén közösség, valamint önfejlesztő magatartás- és tevékenységformáit, azaz egy konstruktív magatartás- és tevékenységrepertoárt épít ki a gyermekekben. A XXI. században az iskolának multifunkcionális intézményekként is működniük kell, ezért figyelünk például a sajátos nevelési igényű gyerekekre fokozottan, ezért hangsúlyozzuk folyton és folyton az inkluzivitás vagy a prevenció, továbbá a felzárkóztatás és a tehetségfejlesztés jelentőségét. Természetesen összetett jelenségekkel állunk szemben, de amelyik állam ezt nem ismeri fel, sőt az oktatáson szeretne megtakarításokat eszközölni, az gazdaságilag is hátrányba kerül. Szükség van az iskolákban pedagógiai asszisztensekre, szabadidő-szervezőkre, iskolapszichológusokra és szociális munkásokra, mert csak megfelelő körülmények és szakmai háttér mellett lehet a nevelési értéket, a konstruktív életvezetés kialakítását megvalósítani és az iskolának példaértékű Európai Unió modellé válnia. A hazai pedagógiai gyakorlat még mindig nem alapoz eléggé a személyiségelméletre, mely segítené a szociális életképességet megalapozó személyiségfejlesztést és ezért nem elég hatékony a hatásszervezés. A megoldás kulcsa a pedagógusok és így a pedagógusképző intézmények kezében van, hiszen a múlt iskolájában nem lehet a jövő emberét kifejleszteni!

– *A pedagógusképző intézmények is változtak szerkezetükben, amikor 2006. szeptember 1-jétől a Bolognai folyamat felsőoktatási reformja alapján kezdték meg képzésüket, így az ebben a tanévben végzett hallgatók közül sokan már „csak bolognások” voltak. Milyen tapasztalatai vannak az új, többciklusú képzés elindítása óta?*

- Mivel a Bologna-folyamat alapvetően a képzés struktúráját érintette és nem a tartalmat, ezért inkább azon érdemes elgondolkodnunk, hogy

a képzőintézetek által közvetített tartalom vajon megfelelő színvonalú-e vagy sem. A pedagógusképzés szempontjából is alapvető kérdésként tartható számon, hogy milyen iskolamodellt szeretnénk kialakítani, majd ehhez mérten van értelme megszervezni és felépíteni a képzést. A korábban már említett fejlesztés centrikus, multifunkcionális iskolamodellt látom megfelelőnek, mely igazodik az Európai Unió társadalmi és gazdasági elvárásaihoz.

– *Mit tanácsolna mindezek után a pedagógusoknak, iskolavezetőknek?*

– Ismét azt tudnám kiemelni, hogy a pedagógia a személyiségelméletre alapozva és a korszerű társadalmi-gazdasági kihívásokra figyelve érhet el eredményeket. A nevelési célokon és feladatokon túl, ugyanakkor alkalmazhatóvá kell tenni a nevelés korszerű hatásszervező eljárásait is a gyakorlati munkában!

– *A Professor Úr által megalkotott nevelési koncepcióról természetesen bővebben is olvashatunk, hiszen publikációinak száma meghaladja a 150-et, az utóbbi 5 évben több mint 7 kötet szerzője.*

Elhivatottsága, ereje töretlen, ezért feltételezem, hogy most is aktívan kutat és dolgozik egy újabb kiadványon.

– Ez így igaz. Legutóbbi kiadványként egy kézikönyvet kell megemlítenem, melyet az ELTE Neveléstudományi Professzúráján dolgozó munkatársaimmal készítettünk, akiket szeretnék név szerint is felsorolni: *Bábosik István, Borosán Livia, Hunyady Györgyné, M. Nádasi Mária és Schaffhauser Franz*. A kiadvány igen beszédes címet mondhat magáénak: *Pedagógia az iskolában. A szociális életképesség megalapozása*. A kutatócsoport nem kevesebbre vállalkozott, minthogy a legfrissebb neveléstudományi kutatások integrálását valósítja meg és mutatja be az új kötet segítségével.

– *Tudományos és oktatói munkásságát, szakmaiságát elismerve számos kitüntetéssel és díjjal jutalmazták pályafutása során. Melyik az, amely legközelebb áll a szívéhez, amelyikre a legbüszkébb?*

– Nehéz erre válaszolni, hiszen mindegyik más a maga nemében. Azért a legutóbbit emelném ki, mivel ez az emlék a legfrissebb, így jelen pillanatban a legkedvesebb. A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét adták át 2007-ben.

Hozzá kell azonban tennem ehhez, hogy ez év tavaszán számomra minden kitüntetés értékét felülmúló megtiszteltetésben volt részem, amikor a Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara, valamint a Kodolányi János Főiskola „A modern pedagógia új

dimenziói” címmel országos konferenciát rendezett Győrben a születési évfordulómhoz kapcsolódóan, volt tanítványaim közreműködésével. Ezzel egyidőben pedig a Kodolányi Főiskola megjelentette a neveléstudományi munkásságomat bemutató kiadványt. Valamint nem szeretnék megfeledkezni az ELTE Emlékéremről sem, melyet ez év őszén vehettem át és szintén nagy megtiszteltetés a számomra.

– *Amikor éppen nem kutat vagy oktat, mivel tölti szívesen a szabadidejét?*

– Szívesen kertészkedek, olvasok és többek között gyűjtöm a jászági kiadványokat. A családfánkat is próbálom feltárni, most éppen a Bábosik vezetéknev eredete foglalkoztat. Tervezem, hogy meglátogatom az elhunyt ősök sírjait, valamint újra bejárom a Jászság rég nem látott térségét.

Köszönöm a beszélgetést, kívánok még nagyon sok energiát további munkáihoz, és remélem, hogy Jászberényben is üdvözölhetjük nemsokára!

Csörgő Terézia

VOLT EGYSZER EGY KLUB

1974-ben azt a feladatot kaptam a munkahelyemen, a Lehel Vezér Gimnáziumban, Balogh János igazgató úrtól, hogy szervezzünk az iskolában egy rendszeresen működő klubot, ahol a diákjaink hasznosan

Kollár István a frissen átadott pinceklubban

el tudják tölteni szabadidejüket, felszabadultan szórakozhatnak, jó helyen, jó úton, jó közösségben lesznek. Nagy szükség volt erre, hiszen a városban nem sok ilyen lehetőség adódott.

A diákok örültek a tervnek, s 1974. november 1-én meg is alakítottuk az LVG ifjúsági klubját (KISZ-klub), s egy évre rá már működési engedélyünk is volt, melyen többek között az olvasható, hogy a klub jellege rétegklub, azaz diákklub.

1974-től 1986-ig voltam a klub tanárvezetője, s mivel a klubhoz sok volt leheles és nem leheles diáknak kötődik szép emléke, úgy gondoltam megírom ezen időszak klubtörténetét. A dolgozat megírásához támogatást adtak Ipolyi Arnold, művészettörténész, r. k. püspök, ma is időszerű szavai: „...őrizzük emlékeinket, gyűjtsük össze

töredékeinket, nehogy végleg elveszenek, s ez által is üresebb legyen a múlt, szegényebb a jelen, s kétesebb a jövő”! A klubfoglalkozásokról naplót vezettünk, több napló telt meg az évek alatt, s ezeket átnézve döbbsentem rá, hogy nem egyszerű dologra vállalkozom, de mindenképpen megéri a munkát, hiszen ez már történelem.

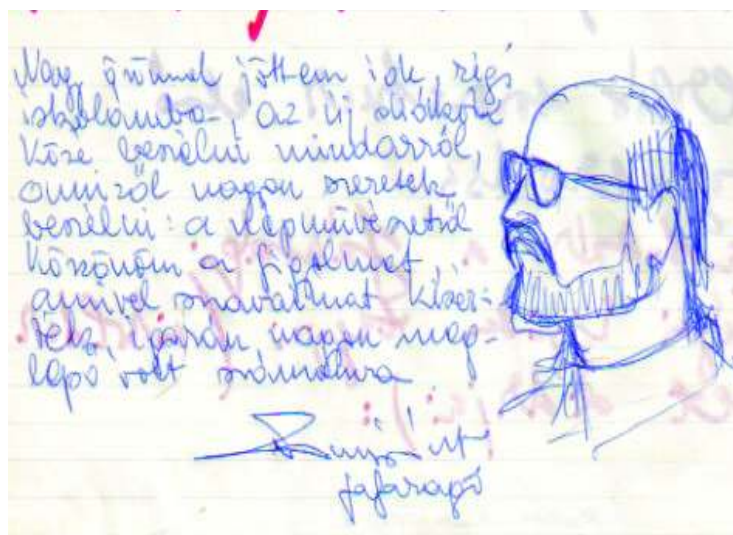
Figyelő tekintetek egy hétköznapi délutáni előadáson

Törekedtem arra, hogy ne maradjon ki senki és semmi, ha mégsem lett teljes a történet, az a dokumentumok hiányosságának köszönhető.

Kezdetben az iskola emeleti 25-ös termében, majd a 33-as teremben – rajzteremben (ez a lebontott épületszárny egyik terme volt, s a Zagyvára néztek az ablakai) tartottuk a klubfoglalkozásokat, de kinőttük a termeket.

„Akkor még szombaton is volt tanítás, és aznap már mindenkit az esti szórakozásunk, a klub éltetett...a mostani tornaterem helyén lévő rajzteremben voltak a bulik, amik persze azzal kezdődtek, hogy a padokat, székeket a fal mellé pakoltuk, a végén pedig vissza. A zenét a felsőbb éves fiúk szolgáltatták.

A tanteremben kevesen fértünk el, de a hangulat mindig kiváló volt.” – írta a 2007-es LVG-s jubileumi Krónikában Bakó Tünde, aki 1976-tól három évig volt a klub egyik diákvezetője.

Varga József önarcképes naplóbejegyzése

Kellett valami más megoldás. 1977-ben már olajfűtés volt az iskolában, s így a szenes pincére nem volt szükség. Jött az ötlet: a pincét alakítsuk át klubbá. Ebben az évben meg is valósult az ötlet. Tizenhét helybeli vállalat, üzem segítségével, Mile Ferenc matematika-fizika szakos tanárkollégám vezetésével, a szülőkkel, a diákokkal együtt rengeteg munkával létrehoztuk a négy helyiségből álló, minden igényt kielégítő pinceklubot, egy „mini művelődési otthon”-t (Szolnok megyei Néplap, 1977. január).

„A klub kialakítása lehetőséget adott arra, hogy kisebb csoportokban játszani, kártyázni, csocsózni, társasozni, beszélgetni lehetett. A legnagyobb sikere persze a buliknak volt, ahol ismerkedni is lehetett. Itt születtek életre szóló barátságok, szerelmek, de tanúi voltunk nagy szakításoknak is.” – emlékszik Bakó Tünde.

30-40 lelkes diákkal kezdtünk, de később már tízszeres volt a tagság létszáma. A nagy létszám ellenére a légkör mindig családi volt, a régi diákok közül is sokan visszajártak. A mindenkori és a régi tanulók mellett a szomszédos középiskolák diákjai közül többen is rendszeresen részt vettek a foglalkozásokon.

A hétfői foglalkozások kezdetben 16 és 20 óra között voltak, az évek múlásával egyre inkább későbbre tolódott a kezdés és a befejezés is. A klubnak a vezetőség által kialakított, az iskola igazgatósága által jóváhagyott, külön házirendje volt, melyben pl. 1981-ben a következők szerepeltek:

„1. A klubfoglalkozás kezdete: szombaton 16 óra 45 perc.

A foglalkozás alatt a kaput 18 órakor zárni, majd félóránként nyitni kell az újonnan érkezők, ill. a távozók részére.

A félóránkénti kapunyitáskor ellenőrizni kell a belépőket, ugyanis a klubot csak klubigazolvánnyal lehet látogatni.

A klubigazolvány ebben az évben piros kartonból készült és piros iskolai KISZ-bélyegzővel érvényesítettük.

A klubfoglalkozás vége: 20 óra 30 perc

Ti és Mi vetélkedő. A lányok

2. Minden házigazda szerepet vállaló osztály szervezze meg a kapuügyeletet, a klub előkészítését (szombaton), a klubbakarítását (hétfőn).

3. Az osztály felelős a berendezés épségéért, a foglalkozás befejezése utáni folyosói, pincebeli, WC-beli villanyok lekapcsolásáért, az ajtók, ablakok bezárásáért (pince, folyosó, WC, nagykapu)

4. A pince lejáratának, a nagykapunak és a folyosóajtónak a kulcsát csak az ügyeletes tanárok kaphatják meg, és ők felelősek azért, hogy a kulcsok illetéktelen kezekbe ne kerüljenek.

5. A pincében, az udvaron a foglalkozások ideje alatt sem szabad dohányozni. Ez érvényes a gimnazistákra és a szakközépiskolásokra is. S ha valakin észreveszik, hogy ivott, ki kell küldeni a klubból, s az iskolai házirend alapján kell eljárni.”

Ti és Mi vetélkedő. A fiúk

A tagság diákvezetőket választott, akik lelkiismeretesen, felelősségteljesen végezték vállalt munkájukat. Két klubtitkár, egy gazdaságfelelős és egy háromtagú technikai csoport jelentette a vezetőséget.

A klubtagsági igazolvány és a tagsági díj jogosította a tagokat a rendezvények látogatására, esetenként pedig minimális belépődíjat szedtünk.

A diákklub tevékenységének alkalmazkodni, kapcsolódni kellett a tanévhez, az iskolai munkához. Ez azt jelentette, hogy a programokra elsősorban hétfőként került sor, de alkalmanként a hét valamelyik napján főleg politikai, de más fajta előadásokra is sor került. Ezeket a foglalkozásokat is mindig nagy érdeklődés kísérte, sohasem kellett toborozni a közönséget. Törekedtünk arra, hogy a látottak, hallottak kiegészítsék az iskolai munkát, a tanulókat érdeklő, érintő kérdésekkel foglalkozzanak. A program kialakításában kezdettől fogva sokat tettek a gyerekek, ötletekből sohasem volt hiány.

Minden hétfőként egy-egy osztály vállalt ügyeletet, ellenőrizte a belépőket, biztosította a rendet és megkért egy tanárt is felügyelet

vállalására, hogy jelenlétével erősítette az osztályt. Az ügyeletes osztályközösség ilyenkor műsort is adott. Ezt követte a tánc. Nem csak diszkó volt, hanem olyan muzsika is szólt, amit nagyon szerettek a diákok, vagyis Illés, LGT, Beatles, ABBA, Boney M stb.

„Szeretünk ide lejárni és mindenki nagyon várja a péntek estéket – mondta Balogh Marianna, a klub egyik vezetője. Még a „tanulós” diákok is megengednek maguknak annyit, hogy ilyenkor fellélegezzenek, tánc közben elfelejtsék a hét közben adódott problémákat, feloldják a feszültséget, ami nemcsak a felnőtteknél van, hanem nálunk is.” – olvasható a Szolnok megyei Néplap egyik 1984-es tavaszi számában.

Az egykori klubvezető Balogh Marianna ma fogorvos, aki 23 év múlva, 2007-ben az iskolai jubileumi Krónikában így emlékezett vissza: „15 - 20 - 25 évvel ezelőtt hétről hétre alig vártuk, hogy eljőjön a péntek este, amikor birtokba vehetjük az iskola pincéjét. Igaz kicsit dohos, sötét helyiség volt, de ez a jó hangulatunkat egyáltalán nem zavarta. Szinte rangot jelentett klubtagnak lenni – klubtagsági igazolványunk volt a belépéshez, s esetleg egy vendéget hozhatott magával mindenki. Büszkék voltunk arra, hogy nekünk van egy saját helyünk, ahol mindenki jól szórakozik, mindenki egyformának számít...Jobbnál jobb zenékre buliztunk, barátságok, szerelmek szövődtek.”

A programok olvashatók voltak a klub-faliújságon, s mindenféle üzenet is megjelent itt. Volt vita a köszönetről, tudósítottak a pincebeli „árvízről”, s kedvelt volt a „Hétfői széljegyzetek” Csordás József tollából.

Az első foglalkozásra 1974. november 21-én került sor, amelyen Magócs Éva klubvezető, ma gimnáziumi igazgató, köszöntötte a jelenlévőket, s külön az első meghívott vendéget, Inges László rendőrfőhadnagyot. Kriminálisztika címmel, mozgó filmmel színesített, érdekes előadást hallottunk. Az előadás befejeztével a következőket írta vendégünk a naplóba:

Tisztelt Klub-tagok! Örömmre szolgált, hogy klubjuk első foglalkozására meghívtak, örömmel tettem eleget kérésüknek. Jó érzés volt látni érdeklődésüket a mai fiatalság előtt álló problémák, a társadalomba történő beilleszkedés lehetséges és egészséges formái iránt. Komoly érettségről tettek tanúságot hozzászólásaikkal. Kívánom, hogy klubjuk élete legyen tartalmas, erkölcsiekben sokat adó, kellemesen és kulturáltan szórakoztató, hosszú életű.”

Az alábbiakban a klub első éve vendégeinek és témáinak felsorolásával szeretném érzékeltetni, hogy már a kezdetekben széles skálán mozgott a programszervezés:

1974. november 30. Tukora János tanár úr barátságvonattal a Szovjetunióban járt, s ottani élményeiről mesélt.

1974. december 5. Boros Dezső tanár úr a csillagászat rejtelseibe vezette be a hallgatóságát.

1975. január 25. Halák László pszichológus, a TV munkatársa, a barátságról, diákszerelemről tartott igen érdekes előadást. Két év múlva ismét ellátogatott hozzánk, akkor a naplóba a következő idézetet írták a klubvezetők, melyet Halák László „Tenni vagy nem tenni?” című könyvében olvastak: „Aki ugyanis azt akarja, hogy barátai legyenek, annak nem arra kell törekednie, hogy kapjon másoktól, hanem arra, hogy ő adjon másoknak.”

1975. február 14. Medveczky Krisztina válogatott tornász az élsportolók életét mutatta be.

1975. február 22. Valkó Mihály újságíró, a Szolnok megyei Néplap munkatársa, a „béke országában”, Etiópiában járt, s lebilincselően mesélt útjáról.

1975. február 28. Nagy Tibor és Bacsa Ferenc pol-beat énekesek szórakoztattak bennünket. A későbbiekben mind a ketten többször is a vendégeink voltak, bemutatták az adott évi új műsorukat.

1975. március 22. Vámos Magda divattervező vezetésével nagyszabású divatbemutató volt.

Kilenc manöken – Safranek Anna, Kelemen Mari, Ribánszky Edit, Varga József, Kertész Éva, Klement Mária, Nagy László, Garamvölgyi Adrienn, Skultéti Györgyi – mutatta be a legújabb modelleket.

1975. április 3. Újból Nagy Tibor pol-beat énekes (aszfalténekes) volt a vendég.

1975. április 19. Horgosi Györgyné tanárnő az öltözködés fontosságáról osztotta meg véleményét velünk: „Öltözetünk legalább annyit árul rólunk, mint beszédünk és viselkedésünk” – írta a naplónkba Dóra néni.

Hasonlóan folytatódott a sor. Minden évben sok vendégünk volt, akik közül többekkel hétköznapi találkoztunk, beszélgettünk.

Politikai előadásokat tartottak, beszélgetéseket, vitadélutánokat vezettek fiatal újságírók, riporterek: Darvasi István (Külügyminisztérium munkatársa) az argentin katonai puccstól kezdve

az akkori kínai, egyiptomi változásokon át a KGST és a Közös Piac kapcsolatáig sok kérdésre adott választ.

Izbéki Gábor (Magyar Rádió, külpolitikai rovat) Iránról és az USA-ról beszélt.

Nika György (MTV TV-Híradó, két alkalommal), Martinkovács Miklós (MTV TV-Híradó), Zentai Péter (MR, külpolitikai rovat) aktuális külpolitikai előadást tartott, kérdésekre válaszolt.

Udvarhelyi Szabolcs (MR, külpolitikai rovat) témája a Közel-Kelet volt. Ipper Péterrel (MR, külpolitikai rovat, két alkalommal), Lengyel Miklóssal (MR, külpolitikai rovat, két alkalommal), Bedő Ivánnal (MR, külpolitikai rovat, három alkalommal) nagyon kellemesen elpolitizáltunk.

Nagy Attila (MR, spanyol szekció, három alkalommal) Latin-Amerikáról beszélt, Carlos Cadiz (MR, spanyol szekció) hazáját, Chilét mutatta be, Kollár István (MR, külpolitikai rovat) az USA és a Szovjetunió kapcsolatának kérdéseivel foglalkozott. Bodrogi József (MR, spanyol rovat) Kubáról tartott előadást. Kaplár F. József (MTV TV-Híradó), iskolánk volt tanulója, aktuális politikai előadásán sokan tettek fel kérdéseket.

Csocsózás

S mint a felsorolásból látszik, voltak, akik visszatértek hozzánk, hiszen jól érezték magukat közöttünk. Így írt erről pl. Bedő Iván: „Annak ellenére, hogy az itteni kollégák a múltkor „kiszerveztettek”

az újságban (Lehel Harsona), volt bátorságom újra eljönni, s nem is bántam meg. Ismét jó társaság jött össze, és a világpolitika is megkapta a magáét.”

A klubnaplókba került bejegyzéseket nagy öröm volt olvasni. Például a következőket: „Szívesen vitatkozom máskor is ilyen jól felkészült és értelmes diákokkal, akik sokkal többet tudnak a világról, mint én annak idején.”(Lengyel Miklós)

„Nagyon örülök, hogy eljöhettek közéték és beszélhettem Kubáról, második hazámról. Nagyon jó benyomást keltett bennem az iskola érdeklődő fiatalsága. Ritka az, hogy ilyen sok kérdést tegyenek fel...”(Bodrogi József)

Játékos vetélkedő – ez csak kóla

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulattal közös szervezésben tanulságos, érdekes természettudományos előadásokat hallottunk. A budapesti ELTE akkori tanárai, Sükösd Csaba fizikus az atomenergiáról, Kiss Ádám fizikus „Az atomerőművekről”, közép-pontban Paksról, Radnay Gyula fizikus az „Optika rejtelsei” címmel, Károlyházy Frigyes az elektronról, Juhász András a poláros fényről tartott érdekes előadást és adott lehetőséget kérdések feltevésére. Isza Sándor fizikus, a debreceni KLTE tanára a „Holográfiáról” beszélt a jelenlévőknek.

Aradi Csaba biológus a Hortobágyi Nemzeti Parkban készített csodálatos diaképeit nézve a Hortobágyon éreztük magunkat.

Abban az időben egy Értelmiségi Klub is működött Jászberényben, velük közös szervezésben neves személyiségek előadásait hallgathattuk meg, vendégünk volt pl. Marx György, Berend T. Iván, Eke Károly, Schnitzler József.

Meghívott vendégeink általában 2-3 órán keresztül beszélgettek a klubtagokkal. Mindegyik foglalkozásnak maradandó haszna volt.

A 2007-es iskolai jubileumi Krónikában így ír erről Száraz Sándor volt leheles diák, Tatán élő közgazdász, akinek mindig volt kérdése az előadóhoz: „Nem pusztán hallgattuk a meghívottakat, hanem aktívan kérdeztünk, válaszoltunk, a nézeteinket is kifejtettük!

Daltanulás Kis Miklós vezetésével

Néhány logikusan felvezetett érv előtt még az előadó is kénytelen volt meghajolni. Persze, ne gondolja senki, hogy 1980 környékén mindenre választ kaphattunk, de ezek a délutánok arra mindenképpen jók voltak, hogy a tájékozottság, a vitakultúra, a logikus érvelés, a másra is odafigyelés alapjait megtanuljuk!

Ez a világra való rácsodálkozás, a tenni akarás, a vitázás képessége sok diáktársamnak segített, hogy felnőttként közgazdász, ügyvéd, politikus, de mindenképpen nyitott szemmel járó ember legyen. Magam ma is egy jó alapnak tartom ezeket a délutáni közös gondolkodásokat, s örömmel emlékszem rájuk vissza! Talán így vannak ezzel mások is!”

A hétfélig klubrendezvényeken vendégünk volt: Katona János színész, akinek előadói délutánján megismertük művészi hitvallását is, Papp Márió költő, az Ifjúsági Magazin (IM) olvasó szerkesztője, Varga József válogatott ejtőernyős, Varga József jászberényi fadaragó, aki az alábbi bejegyzést írta: "Nagy örömmel jöttem ide, régi iskolámba az új diákok közé, beszélni mindarról, amiről nagyon szeretek beszélni: a népművészetéről. Köszönöm a figyelmet, amivel szavaimat kísérték, igazán nagyon meglepő volt számomra."

Fenyvesi Máté 76-szoros válogatott labdarúgó, aki a következőket írta nekünk: A Lehel Vezér Gimnázium klubjának meghívására nagy érdeklődéssel jöttem. Nem csalódtam, sőt a kérdések hallatán nagyon örültem, hogy a lányok és a fiúk a labdarúgás iránt nagyon érdeklődnek és nagyon tájékozottak. Én további eredményes tanulást és sportolást kívánok a diákoknak."

A havannai Világifjúsági Találkozóról tartott élménybeszámolót Benkucs Erika (Hűtőgépgyár nyomdája). Nagy Sándor, a Heves megyei KISZ-Bizottság titkára, Mongóliáról tartott előadást. Séllei Zoltán előadóművész „Amerikában jártam” c. élménybeszámolóját is meghallgattuk.

A Jászság Népi Együttes tagjait (iskolánk volt diákjai) ötrészes folklór sorozaton láttuk vendégül, az első foglalkozás utáni naplóbejegyzésük: „Örömmel jöttünk közéték, hogy bevezessünk Benneteket a folklór rejtelmeibe. Mi most elkezdtünk valamit, amivel újat szeretnénk nyújtani az ifjúságnak. S hogy sikerül-e?

Ez rajtatok is múlik!” Egy másik évben diavetítéssel, zenével, táncokkal mutatták be Gyimest, máskor a szatmári népművészetet, táncokat

Turi István tanár úr „A mai ember és a vallás” címmel tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást. Csomor Józsefné tanárnő József Attila verseit népszerűsítette. Szántai Katalin tanárnő „A Baltikum nagyvárosai” címmel vetítéses előadást tartott.

Tóth Erzsébet, Bakos Judit, Baráth Zsolt, a Tanítóképző Főiskola hallgatói, József Attila műsorukat mutatták be. Drávucz János, a Tanítóképző Főiskola tanára, vezetésével stílusparódiát adott elő egy képzős csapat. Igenszórakoztató volt a budapesti egyetemisták, „John és Kaynika” műsora. Újdonság volt Anda Péter, közgazdász egyetemista, vetítéssel egybekötött DISCO-ja.

A klubtagok is vállalkoztak előadás tartására. Dudás Zoltán bemutatta új dalait, s ezt a jó szokását az érettségi utáni években is folytatta. Csider Éva és Redler Mariann „Tallinban jártunk” címmel tartottak élménybeszámolót. „Tudj valamit a progresszív zenéről!” című zenei előadás Bognár Tibor és Gulyás Imre nevéhez fűződik.

Összeállítást láttunk Francois Villon balladáiból Szabó Szilárd és Incze Attila előadásában. „Megáldva és leköpve mindenütt” címmel Bori Róbert Villon-estje bővölte el a klubosokat.

Az osztályok ötletzsákja kimeríthetetlen volt. A hétfégi klubrendezvényeken, szenzációs műsorokat adtak, melyeknek már a címe is sokat mondó: „Csak az jöjjön, aki bírja!” – diákélet parodizálva Bujdosó István rendezésében, „Odüsszeusz bolyongásai a XX. században”- az eposz átdolgozása, „Az indián lány esete” – western paródia, „Ötórai tea IV.D módra”– zenei paródia, „Thomas Lieven átkozott élete és bűnbeesése” – Kormos László készítette paródia, LIMBO-SHOW, Kéfény paródia, MUPPET-SHOW, népmese-átdolgozások, „Jazzbury City,, divatbemutató hozott ruhákból, TEAM-SHOW, szatirikus zenei paródia Bojtos Zoltán rendezésében, s sorolhatnám tovább.

Kedvelték a vetélkedőket, szívesen játszottak a klub tagjai, így aztán sok ilyen programra került sor, amit a diákok állítottak össze, diákok vezettek le. Csak néhány a széles választékból: Könnyűzenei „Ki nyer ma”, „Illik - nem illik” vetélkedő, képzőművészeti vetélkedő, „Ki tud többet Magyarországról”, az „Edzett ifjúságért” mozgalom keretében akadályverseny – sportállomások és szellemi TOTÓ, sikeres volt az „Olimpiák történetéből” készített vetélkedő, az „erősáramúsak” is szerveztek sportvetélkedőt. Honismereti vetélkedő a Jászságról, amely előtt felkészülést segítő cikk jelent meg a klubfaliújságon. Tréfás szüreti vetélkedő az őszi munka apropóján. Zenei vetélkedő rock témában, „Fele sem igaz” vetélkedő a TV-s vetélkedő mintájára, pop-kvíz. A vöröskeresztes csoport minden év novemberében (Egészségnevelési Hónap) egészségügyi vetélkedőt szervezett. Jeles ünnepeinkről a megemlékezés gyakran vetélkedő szervezésével történt, pl. „Ki mit tud” március 15-éről. „Ti és Mi” vetélkedő a Hűtőgépgyár Sportcsarnokában, lányok a fiúk ellen és fordítva.

Nagy sikere volt az érdekes kisfilmek vetítésének, pl. a „Jó és a rossz”, a „Rapszódia pirosban, kékben”, a „Hogyan tegyünk szert jó gyerekekre?”, a „Korok, ruhák, divatok”, „A dohányzás története”, „A szenvedély”(Gusztáv sorozat), „Sportolj Te is” című filmnek.

Minden évben óriási élmény volt a közös Mikulás és Karácsony, a Pótszilveszter, a gyereknapi rendezvény, a Fánkos Farsang, a Fenyőbál, a Rongyos Bál, a Bolond Bál, a Szüreti bál vagy az elsősök fogadása, a végzős klubtagok búcsúztatása.

A nagy bálokat a DMK termeiben tartottuk, ahol az alkalomnak megfelelő diákműsorral kezdődött a rendezvény, majd ezt követte a tánc.

Több ifjúsági klubbal – pl. Városi Szövetkezeti Klub, Versegly Ferenc Gimnázium klubja – vettük fel a kapcsolatot, és szerveztünk közös programokat

Minden játék (asztali foci = csocsó, kártya, társasjátékok), játékos vetélkedő jó időtöltésnek bizonyult.

Hétvégéken a zene nagy szerepet játszott a szórakozásban. Bemutakoztak diákzenekarok, DISCO-sok. Az elsőként fellépő beatzenekar tagjai voltak: Gledura Éva, Redler Mariann, Varga Éva, Katona János, Szöllősi Gyula. A zenekar Gledura Éva által megzenésített verseket mutatta be.

Az évek során fellépő együttesek és zenei programok, koncertek: Nophene – trió Mezőtúrról, a jászberényi Tájfun együttes, Jáger János–Streitmann György gitáruó. Dudás Zoltán-Kis Miklós-Torba Ferenc pol-beat estje, ami daltanulással fejeződött be.

Lemezbemutatót is tartott a Ro-Ró DISCO(Romhányi Zoltán-RózsaTibor), az Aladin-DISCO (Gulyás József-Jáger János), a Csoró D: Csordás József, a Szuper-Hubert DISCO. Emlékezetes a Peszi-Diszi Duó (Parádi Zsolt-Lengyel Levente): Lézer-Show-ja fényorgonával, Rózsa Tibor-Szikszai Gábor Rock and roll party-ja, a Kampó együttes (Lengyel Levente, Izsó Gyula, Buzás Zoltán, Nyíri Zsolt, Tavasz Ferenc), az UPG zenekar (Maró Csaba, Válik László) fellépése, Ferenczi Ákos-Fekete Tamás zenés műsora, „Szeretem a reagaet” – Parádi Zsolt műsora, a HÓ-RUCK-együttes és az Erősáramúból pl. a Beatnik-együttes (Agócs Attila, Bakondi András, Újszászi Ferenc, Varga István), a Láncki zenekar bemutatkozása.

Sokan vállalkoztak DISCO tartására, szerették ezt a fajta megnyilvánulási lehetőséget, bebizonyították, hogy szeretik, ismerik, gyűjtik a jó zenétet, s mindegyikük örömmel látta, hogy zenéjükre önfeledten táncolnak.

Feltétlenül meg kell említenem azoknak a nevének – remélem sikerül mindenkéint –, akik igen sokat tettek a klub zenei életéért, hiszen nemcsak egy-egy alkalommal, hanem rendszeresen dolgoztak érte:

Dudás Zoltán, Kis Miklós, Bognár Péter, Fekete Tamás, Kis Tibor, Csordás József, Kocza Tamás, Berkó József, Pataki Tamás, Nagy Róbert, Parádi Zsolt, Lengyel Levente, Streitmann György, Zeke Lajos, Czinege Andor, Debreceni Gábor, Sebestyén Béla, Kövér Attila, Koncz Károly, Szabó Szilárd, Incze Attila, Czigány Tamás, Papp Lajos, Romhányi Zoltán, Kővári Péter, Ádám György, és utoljára, de nem utolsó sorban a lányok, akik nem is akármilyen DISCO-t csináltak: Csabai Orsolya, Bakki Judit, Sipos Edina, és az Erősáramúból: Bakki István, Inges Béla, Aszódi Attila.

A vetélkedésre nagyon jó lehetőség volt az évente megrendezésre kerülő városi, járási, megyei vetélkedők sora, szinte mindegyiken részt vettünk, s legtöbbször az első három hely valamelyikén végzett az LVG-s klubcsapat. Ezek a vetélkedők általában több fordulósként voltak, s az eredményért meg kellett dolgozni, de a sikerélmény, a képzeletbeli dobogó mindig húzóerő volt. Ilyen vetélkedő volt pl. „Utazás a valóságba” városi-járási klubvetélkedő, „Jászság és a zene kapcsolata” zenei vetélkedő a Székely Mihály Napokon, „Értünk éltek és énekelnek” c. megyei klubvetélkedő, a városi VIT- vetélkedő. A „Klubolimpia” c. megyei klubvetélkedő egy évig adott feladatot a résztvevőknek.

A hagyományos módszertani klubtalálkozók, klubrandevúk (Szolnok, Törökszentmiklós, Jászberény, Kisújszállás) a bemutatkozásaink sikeresek voltak, pl. a Jászsági lakodalmak híres rigmusaival, vagy a „Vasárnap délelőtt” c. a TV műsor szellemes paródiájával „...óriási sikert aratott a jászberényi Lehel Vezér Gimnázium ifjúsági klubjának csapata. – olvasható erről a Szolnok megyei Néplap, 1980. november 25-i számában

A színházlátogatásokat is szerette a diákság. A szolnoki Szigligeti Színházba éveken keresztül 30-35 bérletünk volt. Nagyon változatos volt a bérletes repertoár: Madách Imre: Az ember tragédiája-tól kezdve O’Neill: Amerikai Elektra-ján, Shakespeare: Hamlet-jén át Brecht-Weill: Koldusopera-jáig sokféle darabot láttunk. Több alkalommal voltunk a Vígszínházban. Csodás élmény volt a „Jó estét nyár, jó estét szerelem”, a „Képzelt riport egy popfesztiválról” c. darab, de az Erkel Színházban látott opera, Verdi: Traviata-ja is lenyűgözte a klubtagokat.

A Nemzeti Színházban Bernard Shaw: Tanner John házassága c. darabot láttuk, az Operaházban Seregi László rendezésében a Cédrus c. balettet.

A Déryné Művelődési Központ azokban az években nagy sikerű Pódium-előadásokat szervezett, ezekre pl. 1978/79-ben 45 fő klubtag

vett bérletet, 1980-ban 60 fő. Részesei voltunk többek között Várad Hédi, Bálint András, Tolnay Klári, Nagy Attila, Pécsi Ildikó, Andai Györgyi, Juhász Jácint színművészek emlékezetes előadásának.

A fentebb említett többfordulós vetélkedők kirándulások szervezésére ösztönözték a klub tagjait. Több budapesti kirándulást szerveztünk, jártunk a Műjégpályán, a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeumban, a BNV-n, a Munkásmozgalmi Múzeumban, a Várban, a Zeneakadémián a Palotás János Kórus hangversenyén, a Testnevelési és Sport-múzeumban, a Tokaj Expressz Nemzetközi vívóversenyen, a Planetáriumban (Lézer-rock előadás). Túrátunk az Országjáró Diákok Körével közösen Eger környékén (Noszvaj, Várhegy, Nagyeged hegy), Salgótarján (Salgóháza) környékén és a Mátrában. Közös kirándulásnak tekinthetjük a Jász Múzeumban tett látogatást is, hiszen a múltunkban kirándultunk.

Nyaranta az Expressz ifjúsági táborok – Nagymaros, Velence, Balaton – jelentették a kikapcsolódást több turnusban 30- 40 klubtag számára. Történtek váratlan események is, melyekre biztosan sokan emlékeznek. Így pl. arra az esetre, amikor betört a víz a pincébe, s a tűzoltókat kellett kihívni a víz kiszivattyúzására. A város azt hitte, hogy ég az iskola. Az eseményről humoros írás jelent meg a klubfaliújságon B.P. aláírással, egy részlet ebből: "A ciklusosan bekövetkező csőtörések lehetővé tették, hogy megismerhessük klubunk egy új profilját: ezentúl a hétvégéken strandfürdővé nyilvánítjuk. Úszó és vízilabda szakosztályunk megalapítása folyamatban van. Hétfő délutánonként vitorlásversenyek lebonyolítását tervezzük...

A szombat esti felügyelő nevelők remélem, nem hátrálnak meg a fürdőmesteri szerepkörtől. További javaslatokat a Hirdetőben várunk „Hajóvonták találkozása azért tilos”- jelígre.”

De emlékezetes maradt a következő eset is. Az egyik szolnoki megyei klubtalálkozón vett részt három klubvezető, a kirándulás igen csak izgalmasra sikeredett számukra és szüleik számára, no meg a számomra is. Ugyanis akkora hó esett aznap, hogy nem jártak a vonatok, buszok, és a három leány Szolnokon rekedt, másnap tudtak hazajönni. Csak akkor nyugodtunk meg, amikor megláttuk őket.

A Megyei Ifjúsági Klubtanács évente értékelt a klubokat. Két alkalommal Dicsérő Oklevelet kapott a klub, hétszer nyerte el a Kiváló Klub címet, amely bizonyítja az eredményes tevékenységét. A címek mellé mindig pénzjutalom (10000,- forint alatti összeg) is járt, s ez igen jól jött a programok megvalósításához.

A klub változó nagyságú összeggel gazdálkodott, ez az iskolától és a pályázatokra kapott pénzből, a báli belépődíjakból, ill. a tagsági díjból jött össze. Nagyon fontos tudni, hogy a klub pénzügyeit igen szabályosan kezeltük. A nem egyszerű pénztárnoki feladatot dicséretesen ellátta: Szebenyi Edit, Csikós Zsuzsanna, Tóth Ildikó, Zaják Judit, György Ildikó, Tóth Andrea, Farkas Gabriella.

A lelkes, ötletes klubtitkárok: Magócs Éva, Ványi Ágnes, Szabó Ildikó, Bakó Tünde, Csomor Marianna, Szécsi Tünde, Ézsiás Csilla, Bojtos Katalin, Borics Krisztina, Balogh Marianna, Kerekes Emese, András Györgyi maradandót alkottak az iskola történetében

A klubpatronáló tevékenységet igyekeztem úgy végezni, hogy a diákvezetők önállósága ne csorbuljon, közösen szerveztünk, de ők bonyolították a rendezvényeket, azt gondoltam, hogy így sok mindent megtanulnak, amit később is hasznosítani tudnak. Ez a munka a közéletiségre nevelés, nevelődés jó lehetősége volt.

A hétközi, a hétvégi klubfoglalkozások, a kirándulások többnyire problémamentesen zajlottak, s szép emlékek maradtak, ebben nagy szerepe volt az ügyeletet, kíséretet vállaló tanárkollégáimnak, sőt a szülők segítségének is. Ez idő alatt egy-egy évig Szabóné Szakali Ágnes kolléganő és Juhász Ferenc kolléga is részt vett a munkában.

Nem szeretnék szerénytelennek tűnni, mégis újból idézek Száraz Sándor írásából: "Emlékezzünk így azokra is, akik...szervezői, rendezői voltak ezeknek (programok)...! Köszönjük meg nekik is ezt a munkát! ...De leginkább az örök fáradhatatlan Csörgő tanárnőnek tartozunk még ennyi év után is köszönettel. ...

Tanárnő, így utólag is köszönjük szépen...!" Igazán jól esnek ezek a mondatok.

Úgy vélem, a programok mellett nem hanyagolható el az a tény sem, hogy a klub közelebb hozta egymáshoz a különböző évfolyamokra, a különböző osztályokba járókat, sok-sok jó barátot szereztek, s a „kötetlen” forma, a katedra kikapcsolásával a tanárok jobban megismerték diákjaikat, s így sok nevelési lehetőség is adódott. Régi diákjaink találkozókon nosztalgiával beszélnek a klubról. Kár, hogy a mai diákok már csak hírből – hallomásból ismerik ezt a közösségi formát.

Csak remélni merem, hogy aki elolvassa az írást, azt fogja mondani, hogy volt egyszer egy klub, ahol színes, változatos, tartalmas, mozgalmas és emlékezetes élet folyt, s jó lenne, ha ma is lenne egy ilyen hely.

Farkas Jánosné:

NAPLÓ
1943-47

A napló sorait Farkas Jánosné, született Rusvay Katalin vetette papírra. Farkas János és felesége Jászfákóalmán a varjasi tanyán éltek, 30 holdon gazdálkodtak. Varjas Jászfákóalma tanyavilágának a községtől legtávolabbi része, az ottani Klebelsberg-féle osztatlan iskola vonzáskörzete. Feketeföld, sáros időben szinte megközelíthetetlen, a Farkas-tanya a falutól 9 km-re volt földúton, a legközelebbi műút pedig 5 km-re.

A Farkas házaspár gyémántlakodalma

Farkasék nehéz paraszti munkával teremtették elő 6 gyermekük felnevelését taníttatását biztosító jövedelmüket. Három lányukból Franciskából, Marikából, Katikából tanítónő lett, József nyomdásznak, Bálint pincérnek, János pedig cipésznek tanult. Farkas János olvasott, a világ dolgairól tájékozódni igyekvő ember hírében állt.

Emellett rengeteg történet kering a nagypapa bohémságáról. Szenvedélyesen szeretett kártyázni, sakkozni, sőt olyan is előfordult, hogy egy ökör ára a gyöngyösi kaszinóban maradt. Mikor onnan hazatért feleségének csak annyit mondott: megszeleltem.

A béketűrő, szent életű asszony pedig fájdalommal ugyan, de tudomásul vette a történeteket. Népes családját ő tartotta össze. A nagymama gondozta a család sírjait, friss virággal díszítette a tanyasi iskola kápolnáját és évente gyalogosan zarándokolt el a mátraverebélyi búcsúba. Híres volt vendégszeretetéről, aki a tanya küszöbét átlépte azt megetette, megittatta és jó szóval tartotta. A tanyán gyűltek össze a nagy események alkalmával a családtagok, nyaranta az unokák, akik nem maradhattak ki a paraszti munkákból. „Katika néninek már nagyon sok ember hálával tartozik, de ő ezt nem kívánja, mert az Isten megsegíti: Katika néni a jóság.” – írja ezt róla a naplóban egy Budapestről érkezett, a háborús bombázások miatt befogadott kislány.

Farkas János és neje

Rusvay Katinka megannyi teendője mellett fontosnak érezte a vele és családjával történetek feljegyzését. A kézzel írt napló első bejegyzését 1943. december 20-án írta le az utolsó sorokat pedig 1948. február 4-i keltezéssel rögzítette. A jól olvasható kézírás kusza betűi, a mindennapi történesek hiteles megörökítése mellett, érzelmekkel teli,

gyermekeiért, a viláért, a hazáért aggódó, imádkozó anya sorai. A most közöltek a varjasiak frontbéli megpróbáltatásairól ugyanúgy tudósítanak, mint a háború utáni újrakezdés nehézségeiről.¹

A házaspár 1968-ban tartott gyémántlakodalmára a rokonság apraja-nagyja egybegyűlt. Addigra már megannyi újabb megpróbáltatás érte őket. Az ötvenes években kuláklistára kerültek. További megrázó élményként őrizte meg a családi emlékezet a tsz-esítés során történeteket, amikor több száz termőre fordult almafát szántottak ki egykori almáskertjükből. A Gyöngyösről hazatérő unokájuk, Lámi János idézte fel a gyökérrel felfelé ágaskodó gyümölcsfák nehezen felejtethető látványát.

A napló írója 1975-ben halt meg. A feljegyzésekre egyetlen lányunokája, Lámi Anikó talált rá a hetvenes évek elején a tanya leégett maradványai között. Meglepetésére egy üszkös asztalfiók mélyéről kerültek elő a leírtak. A napló mellett fennmaradt a nagymama által megmentett és a tanyán őrzött, egykoron a varjasi iskolában levő fakereszt, ami a jászjákóhalmi helyismereti gyűjtemény kiállításán látható.

Farkasék varjasi tanyája – Riba János festménye

¹ A napló további részeit következő számban közöljük.

A naplót az azóta elhunyt megtaláló őrizte meg, melyet átadott e sorok írójának. A közöltekkel tisztelettel adózunk egy letűnt életforma és egy jászsági tanyasi család emlékének.

Gyárfás Eszter

Rokonok Farkasék gyémántlakodalmán

1943. decz. 20.

Dicsértések az Úr Jézus

+

Farkas Jánosné

született

Rusvay Katalin

tulajdona

házasságra lépett

1908

Ag. 25.

Mi köti össze a földet az eget!

Egy híd....az imádság, mely Istenhez vezet!

Előtted a küzdés előtted a pálya

Az erőtlén csüged az erős meg állja!

És tudod az erő micsoda? nem más mint akarat

Mely előbb vagy utóbb de borostyánt arat

Az életből vannak ezek koszorúba fonva, amit még a gyermek ész nem tudja megérteni, de ha a ti fejetek is őszbe vegyük akkor rá gondoltok arra a ki e sorokat írta én akkor már pihenőre megyek.

1943 decz 20

Timót vértanú napján elmúlt a szép nyár el az ősz és már tél van, hideg ködös idő rossz, onos eső esett reggel és bizony félttem a drága fákat nem e lesz valami bajuk, a nyáron oriási száraság volt. 35 éves házaspár vagyok de még ilyen száraz nyarat nem tudok térdig érő por volt az utcákon a tanyára járni egész nyáron és télen tavaszon mindig nagyon jó út volt, a Drága Vilma lovacska minden nap meg járta a falut épen tegnap adta el Apátok 2 ezer 900 pengőjért úgy fájt a szívem érte, de ő így határozta és nem tehettem róla, a nagy száraság után december elején kaptunk esőt is jó időt is hogy a búzák szépen kikeltek és megerősödnek szépen, minden baj nélkül múlt ez a nyár még csak jó formán szép idő volt vihar egyáltalán nem volt 61 darab gyönyörű tyúkjaim vannak és 4 szép kakas, meg egy disznó is van úgy 2 mázsa körül, majd új évre leöljük. Van az anya sertés is hasasak. 2 malacz is van, 7 darab szarvas marha 6 darab van hasas egy aból a Bálinté ő vette öszerakott pénzén egészségemről is csak jót írhatok ha elvégezek ide bent akkor megyek az istállóba.

1944 Január 27-én

Áldás telkes boldog új esztendőt adjon a teremtő minyájunknak. Nagyon gyöngye tél van egész télen szántottak minden felé, gyönyörű szép napos idők voltak és sok sár volt de nagyon boldogok voltunk élveztük a sok jó időt e napon jöttem haza Kiskun Félegyházáról a kedves Rusvay Julikánál voltam, ott haszonbérelnek földet és gazdálkodnak egyedül a férje testvére feleségével mind a kettőjüknek oda veszet a férje, Nagy Bélla a Rusvay Julika férje Nagy József a bátya Tóth Ágneska a felesége szegény két aszony nagyon sokat szenvednek, a két drága jó ember oda van, reménykednek, hogy a jó Isten még vissza adja nekik őket. Nagyon szép vidék van ára.

1944 Márczius 12-én

hideg márczius van és 5 napig tartó eső volt minden felé nagy vizek vannak de azért a nagy lapos és az ér szépen tartja magát jó munkák vannak és kis malaczok is vannak a tavasz drága kincsei az apró jószág Február végén halt meg a Bélla bácsi leánya 24 éves József 7 éves aszony most született egy kisleánya Erzsikének hiányzik és a meghalt.

János gyerek 1943dik év karácsonyán le szerelt 4 évig volt katna vezér szálláson és a télen nagyon jó volt, ithon sokat segített József még mindig katona 18 hónapja már Pesten a rádiósoknál szolgál.

1944 Márczius 22-

Nagyon hideg idő jár egész hónapban most vetegettünk nagyon jó munkák vannak, az anya kocza az egyik meg fialt 6 ot, de 3 at elsinkelt belőle a 3 pedig gyönyörű szép.

Kis csibe is van 46 darab szomorú hírek szállingóznak ebe a csönd teljes drága kis tanyára is, egymás után viszik el kedves drága fijainkat és az a hír hogy megszálta a kedves falunkat is Hitler Adolf Német birodalmi fővezér és Kancellár serege, szomorú napok ezek kérjük a Mindenható Istent hogy segítsen meg bennünket. Az idő hidegsége miatt is még bent kell lennünk, de a drága kis pacsirták már 5 órakor szépen énekellik a reggelli imát végtelen nagy áhitattal halgatom a héten fájtak a lábaim erősen de az Isten Ő szent felsége meg gyógyította és az égi madarakkal én is zengem imáimat hála telt szível érte.

Dicsértések az Úr Jézus!

1944 Deczember 25. szent Karány napján

Reszket a toll a kezembe sírhatnám és sírsz te is a ki e betűket olvasod. 1944 November 13-án Vasárnap délután 3 és 4 óra közt lépett e kedves helyre a mit Varjasnak nevezünk ere a tejjel mézrel telt drága édes itthonunkba a keleti hadsereg vérfagyasztó rengeteg kozákjai, meg dermedve állottam e kis hajlék küszöbén Jani gyerek katona ruhába volt száz lövetű golyó szoróját azonnal ráfogta és az őrző angyal meg védelmezte és minyjunkat. Mária lányom és Katika halálra rémüdten voltak és két kis barát nőjük szegény gyerekek fáj a szívem most is ha a rájok gondolok és mintha csodák történtek volna semi bajunk se történt Jézus szent szíve, nem hagyott el, Mária bűnösök menedéke egy perczre sem hagyott egyedül kedves olvasó nagy idők voltak ezek. Józsi katona semit se tudok róla, a kis Francziskáról sem a gyöngyösiekről semit. Annuska nővérem is ott volt, nem tudom mi történt vele.

E nyáron nagyon jó termés volt mint ha érezte volna még a természet is hogy mi fog rá következni végig vérzett a drága hazánk, sírt az alföld minden röge.

1945 Január 9.

Jó Petőfi pihenj békén valahol az ország szélén.

Kedves drága jó vitézek pihentek valahol, szenvedtek mint sors üldözöttek végig korbácsolnak benneteket szép Magyarország hoszú utain kedves hadifogjok magyar német együtt szenvedtek nem tehetek nem tehetünk róla fájó szível mondjuk, Édes jó Istenem halgasd meg imánkat ne enged el veszni népünket, hazánkat, kedves utókor fájó szível írjuk ezeket ide. Kozákok járnak orosz autók jönnek zabrálni mindent ami csak van úgy gondoljuk, hogy teljesen kifosztanak bennünket tűrünk és az a jel szó hogy csak meg ne öljenek bennünket retegünk ha már mesziről látunk lovat mert a Magyaroknak már egy lova sincs, az idő járás hideg téli idő van a Jó Isten vigyázz reánk.

1945 Január 25 Pál fordulása napján

55 dik élet évembe léptem mord hideg idő van esik a hó a szél süvölt s oly fagyalaló zajlik az egész világ szenved katonákkal és civilekkel van tele minden, Jézus szentséges szíve könyörülj rajtunk nagy bűnösökön, ne nézd sok számú vétkünket ne nézd gyarló esetünket tekintsd ezt a drága vért melyet ontál lelkünkért szívből fakadó imát küldünk az egek Urához hogy szabadítson meg bennünket minden gonosztól. Éjjel megzörgetik puska tussal a csendes kis tanyák ajtaját félve ugrunk fel és szólunk.

Azonnal be jön 6 vagy 7 orosz katona, kicsit kártyáznak, enni adunk nekik és mennek tovább beszélgetés közbe kérdezzük hány éves honnan jön Moszkva szibir vagy más felelnek szépen szökdösnek ők is hisz ők is egyszer halnak meg mint mi és ezt a egy életet féltik ők is.

Haza fáj a szívök Zsenka keresi őket is várja sokszor el sírják magokat magyarázzák, hogy öreg édes Anyjuk van otthon, sírok én is sír más is, semit nem tehetünk csak vége lenne a háborúnak, hisz anyától születet emberek azok is, német Magyar orosz és minden nemzet én elenséget nem ismerek, Olyan magyar fajta emberek vannak közöttük, nem is tagadhatnánk meg hogy Ázsiából jöttünk.

Kedves gyerekeim még József hiányzik a családnak, Karácsonyt Pesten töltötte a légvédelmi nehéz ütegnél próbált megszökni de nem sikerült neki fájó szível várjuk. Katóka beiratkozott a tanítónőji IV. dik osztályába Berénybe ezen is sokat agódik az édes Anya félek nagy gonosz Auto majd elzabrálja mert látam egy Autót és a sofőr mellett bámultam egy lányt aki csak anyit mondott, hogy „Magyar leány vagyok” halkán súgta szegény gyermek.

János gyerekek katona ruhába
 volt már öltetve, golyó szorogat
 a. Konnal nő fogta is az örszö
 angyal meg videlmeste
 is minijűnkhat, Maria lá-
 rayom is Katika palatona némi-
 ten voltak is két kis parat nő-
 jük sze gény gyerekek fáj a szí-
 vern most is ha a nőjök gond-
 lok is mintha csodák történtek
 volna sem bajunk se történt,
 János szent szíve, nem hagyat
 el, Maria künözök menedike,
 egy persze sem hagyat egjedül
 kedves olvas nagy idők voltak
 ezek. János katona semit se
 tudok róla, se kis Franziskánól
 sem a gyöngyösiekről semit
 . Annak nőveltem is attól

1945 Január 31.

Az idő nagyon hideg állandóan szeretném drága tollam ha már békét írhatnál de még sajnós nem lehet, az Orosz magyar békét kötött, de még nincs vége a háborúnak mert Magyar magyar ellen köszörül fegyvert, mert a Németek el vitték a fiaiunkat és szembe állanak az Orosz és a Magyar had sereg.

1945 feb 3 án

Az idő ködös enyhe kevés hó van. Évek jönnek évek mennek a szomszédba Teréky Katikáék az éjjel volt a rablás 2 ökröt szép mag kocsáját szalonát zsírt el vitték ilyen napokat élünk, Józsi oda van elvitték a Németek. Az Orosz Magyar béke létre jött sok pontok fűződnek hozzá ha hivatalosan tudom le fogom írni. Szentesy Gyula Jani gyerek katona kolegája itt van a tél nagy részét itt töltötte jó esett ebe a háborús időbe hogy itt volt.

1945 feb 11

farsang vasárnapján borus nedves idő van itt vannak a karszalagosak vagyis poleczároknak nevezik őket nézik van e még szarvas marha elvinni való szedegetnek mindent ami csak van. Zsírt tojást vaját amit enni lehet mindent.

Kedves drága magyar hazám mivé letté taposnak sanyargatnak velünk együtt, néha haza nézek a faluba a lányok othon vannak, Katika beteg volt de már jobban van Marika is beteg megviseli a háború, Szentesy Gyula február 10 én vette utját Máté szalka felé Debreczenhez még 80 kl.m., gyalog járjuk, a nagy világot egy zsákot vett a válára egy kis élelemel és bucsut mondot a varjasnak más különös esemény nincsen egyformán telnek a napok mindig félünk hogy valami rosz orosz meg rohan bennünket.

1945 Márczius 5.

Isten jó voltából már nagy időt éltem melyben boldog órák ezerszer volt nekem. És ebe a váltságos időbe is van boldog órák nem félek bátran nézek a jövő elibe a mikor már alig vagyunk a tanya világba lakók minden éjjel van a hol rabolnak mint a bakonyi Betyárok egész olyanok és a családok össze pakolnak és el mennek a faluba, és még sikerült mindig ez évben (itt egy sor nem olvasható!) meríteném ezt a bátorságot mint máshonnan nem a Jézus szentcséges szive ad erőt bizalmat és vidámságot kitartást a mai nehéz időkhöz, épen máma van 3 hete hogy este felé 2 orosz jött hozánk szállást kértek félénken

mondtam hogy az egyik Árpádéknál ütött tanyát a másik meg minálunk igazi szép fél magyar fiu 20 éves Moszkvai az 1914 es háborúba az édes apja fogoly lett.

1945 Húsvét másnapján

a szeretett ünnepén írom e sorokat gyönyörű szép tavasz van idáig száraz Márczius idáig minden vetemény a földbe ment számunkra. Ideg feszítő élet van most magyar országon, de hál Istenek még minket nem bántotak és én e könyv írója nagyon megbarátkozom az oroszokkal 3 volt most is az ünepekbe vendég nálunk semi különös nem történt. Katóka is itthon volt négy napig Bálint nagy beteg volt de már jobban van mell hártya gyuladása volt 40 fokos lázba feküdt a madarak vígan hirdetik hogy már itt a tavasz.

Kedves olvasó. Sárguló könyv lesz ez már akkor, mikor talán kezetekbe fog kerülni és én már pihenőre megyek írom e sorokat örökös munka és fáradtság között sok napi teendőm van vidáman könyű testel vagyok még mindig.

1945 Ápr 12 én.

Szép tavaszi idők vannak és egész Márczius száraz volt eső most sincs de minden vidám tavaszi hangulatok, csak a háború dühöng még vad erőszakosságban nem akar vége lenni nehéz dolog gyönyörű szép fiatalok mennek a halálba.

Változás nélkül telnek a napok gyors egymás utánban nem vár az idő gyors szárnya semit tova repül minden bajtól megőrzött a jóságos Isten ide írok egy gyönyörű fohászt kedves olvasó tanuld meg te is minden nap mond el

„Tudom te vagy az én Atyám
Kezedben biztos életem is
Nem kérdem, hogy hová vezetsz,
Lépésed bátran követem,
S ha rám biznád sorsom
Hogy én intézem léptemet,
Hatalmammat vissza adnám,
Gyermeki hittel jó Atyám teneked.

1945 Április 16,

a mai napon vette át Jákóhalmát a drága Magyar katonaság. 300 katona van széjjel kvártélyozva minden házba és az orosz had sereg ki

tete lábát szép hazánkból Ausztria felé bömbölnek a nehéz ütegek nem akar elmúlni a háború pedig minden Anya szülőt csak azt várja. Orosz katonák szökdécselnek szerte széjjel és nem kell nekik a háború mind haza vágyik egynek sincs kedve harcolni.

Kedves olvasó gyönyörű szép idő jár a fák drága szép virágosak minden hirdeti a kikeletet fecskék is mai napon érkeztek meg meszi másik hazájokból semi változás nincs minyájan egészségesek vagyunk kedves olvasó Szent Antalhoz ha bizalommal fordulsz meg segít oly sokszor éreztem én már az ő jóságát..

1945 Május utolsó napján vagy is Urnapján

kint vagyok a tanyán dél előtt voltam az iskolában a Jézus leg szentebb szive oltáránál a szent mise imádságot végtelen boldog voltam hogy el tudtam menni és 12 órakor délben egy gyönyörű esőt kaptunk. Márczius Április Májusba nem volt semi eső ilyen száraz tavasz 20 évben ha elő fordul egyszer de azért a mi földjeinkbe minden nagyon szép, a jóságok is szépek az egyik tehén a héten 2 kis borjút ellett és mind a kettő üsző az öreg marha is meg ellik 3 hét múlva hál Istennek nincs semi bajunk, minyájan egészségesek vagyunk Magyarországon már nincs háború de az én gyenge szívemnek mindegy csak fáj, mert még nem fogtak békében kezét az uralkodók és én akár Magyar akár német akár orosz énekem mind testvérem mindegyiket szeretem és sajnálom, csirkék is szépen vannak liba 13 darab van és 15 darab kacsa 21 tyúk és 2 kakas azért írom ide mert háborús időbe ez is sok, kedveseim. Mosz pedig mondjuk a Május királynénak hogy oly sokszor megsegítet.

Mert mint a hó fehér galamb jövél a bűnös földre szeretlek szívem gyöngye.....

1945 Június 23 án

Csöndes nyári idő van kevés szél nagyon kevés eső kukoriczák seminők búza árpa kicsinyek mert kelett volna gazdag termés, kedves olvasó még enyit se érdemeltünk meg a nehéz napok után inkább rosszabbak vagyunk azért bizok a Jézus sz. szívébe hogy minyájunkal meg ismerteti magát szent malasztját adja nekünk és meg ismerjük őt az oroszok is szépen vonulnak haza felé Magyar drága véreink is hullonganak mint az őszi fa levél, hisz Mikes is azt írta a szám kivetés nehéz napjaiban hogy „Fuj már az őszi szél hullnak a levelek kit ere kit ára kergetnek a szelek” ugy kergetnek minyájunkat az életünk

hurczolkodós kirabolt szép országunk bánatos fiai lassan meg ismerkednek a munkával hiszen a Munka és a szorgalom a leg biztosabb nagyon és én ezt magamról tapasztalom hogy a becsületes munkámon az Isten áldása van, minyájan egészségesek vagyunk minden bajtól megőriz a jó Isten cserébe békeségben élünk.

Földi József

NYOLCVAN ÉVE TELEPÜLTEK ÁT AZ ÁROKSZÁLLÁSI JÁSZOK TOLNÁBA

Nyolcvan éve már az idén annak a jelentős eseménynek, hogy Jászárokszállásról a Tolna megyei Muth pusztára költözött közel száz árokszállási család. Az áttelepülést sokan – erősen leegyszerűsítve a tényeket – kizárólag a nagy gazdasági világválsággal magyarázzák. Szerintem akkor is sor került volna ilyen vagy ehhez hasonló átköltözésre, ha nincs válság. Az erős katolikus hittel rendelkező jászok ugyanis rendkívül szaporák voltak, nálunk nem volt jellemző az egykézés, mint például Baranyában. Nem volt ritka a tíz vagy annál is több gyermekes család. A túlnépesedésben Árokszállás járt az élen. Ezért még a viszonylag tehetősebb gazdák is elköltöztek Erkre, Patára vagy a csányi, az adácsi stb. határban épített tanyára – ha éppen ott tudtak földhöz jutni. Egyébként sem volt új keletű a Muth pusztai kirajzás, hiszen már jóval korábban benépesítették az árokszállásiak a kerekegyházi, a szentandrászi és az ágói pusztát.

Miután ilyen szempontból elfogytak a saját puszták, kénytelenek voltak megyés helyeken keresni a megélhetési lehetőségeket. (Az akkori viszonyok megítélésénél sokan elfelejtkeznek arról, hogy ma vajon milyen helyzetben lenne a családja, ha 6-15 gyereke volna.) A kitelepülések nem oldották meg azt az alapvető problémát, hogy a jászok ugyan bőségesen szaporodtak, de az a fránya föld nemhogy növekedett volna, hanem ép ellenkezőleg, a gyerekek közötti folyamatos felosztással, egyre kisebb birtokok kerültek többségbe és egyre több gazdalegény mehetett iparosnak, kubikosnak, napszámosnak, cselédnek vagy kereshetett magának megélhetést olyan területen, ahol még volt szabad föld. Ez a folyamat már a XVIII. században elkezdődött, mert akik nem lettek redemptusok, nem kerültek be a Liber fundiba, már ekkor kezdtek perifériára kerülni. A földbirtokos gazdák egyre kisebb hányadát tudták csak napszámosként, vagy cselédként foglalkoztatni, alkalmazni az árokszállási vagy az ahhoz viszonylag közeli csányi, györki, örsi, erki határban. A mezőgazdasági munkások kénytelenek voltak kubikosként messze földre eljárni, hogy megélhetést biztosítsanak általában népes családjuknak.

Herbert János: Jászárokszállás nagyközség monográfiája című művében már 1926 körül világosan látta, hogy „A munkáskérdés radikális megoldása csak egy nagyarányú telepítés keretében képzelhető el, mely céltudatos hitelpolitikával kapcsolatos, és amelynek keretei lényegesen felülmúlják a jelenlegi Fehér megyei telepítést.”

Árokszállás akkori vezetői meg is fogadták Herbert János tanácsát, mert már 1927. március elején Czettler Jenő képviselő vezetésével és Aczél József plébánossal az élen küldöttség ment az OFB-hez, az Országos Földbirtokrendező Bírósághoz a telepítés ügyében. Elsősorban a Fehér megyei telepítés miatt járt el a küldöttség, mert kb. egy évvel azelőtt az árokszállásiaknak ítélt 1.500 holdat a bíróság a Zichy birtokból. A Zichyek azonban – jogszerűen – visszaváltották földjüket. Kárpótlásként – hasonlóan jó minőségű földet ígértek Dombóvár környékén, Homokpusztán és Bencepusztán, az ottani Esterházy birtokból. A viszneki földekről is tárgyaltak, mert a Bizottság néhány száz holdat az árokszállási igénylőknek tartott vissza a két felosztott nagybirtok területéből. A vámosgyörki vasútállomással szemben lévő Zsiga-Valkó-féle földbirtokból is ígértek 200 holdat az árokszállási igényjogosultaknak. Adony-Pusztaszabolcson 400 katasztrális holdat, és Nagyperkátán szintén 400 holdat ígértek – őszi birtokbavétellel. Ez utóbbi két helyre ment is néhány árokszállási család, de már nem találtam meg sem őket, sem leszármazottaikat.

Aczél József plébános 1930 tavaszán szerzett tudomást arról, hogy gróf Zichy Rafael 1.110 kat. hold területű, Tolna megyei Muth pusztai vagyonszállás birtoka kisebb-nagyobb parcellákban megszerezhető. Ezt követően a község vezetői meghirdették az áttelepülés lehetőségét. Mivel itthon se föld, se munka nem jutott széles tömegeknek, nem volt nehéz kellő létszámú jelentkezőt összetoborozni. Tolnában föld és munka lesz – mondták a vezetők – mert ott emberhiány van, egyébként meg onnan is el lehet menni kubikolni – ha rászorulnak...

A kormány igen kedvező feltételeket biztosított az áttelepülő házak értékesítéséhez. Az eladási ár 60 %-át kamatmentes kölcsönként nyújtotta, mely összeget a házra táblázta, de 20-25 évet engedélyezett a törlesztésre.

A Jászvidék 1930. július 27-ei száma név szerint közöl egy százfős listát a 3 és 60 hold között juttatandó tolnai földmennyiségről, amit az OFB-nek kell jóváhagynia. Az újsághír szerint az OFB meghozta a héten döntését, melynek értelmében 1.100 hold földet juttat az Árokszállásról áttelepülőknek. A Pénzügyminisztérium döntésétől függően – akkori állás szerint 52 éves részletekben – kell a föld árát majd visszafizetni, a törlesztési kötelezettséget pedig a birtokba vételt követően, két év elteltével megkezdeni. A következő lépés a vetőmagszükséglet összeírása – írta az újság.

A csábítónak tűnő feltételek („Fejír megye! Hófehérke! Tolna! Ott van ám a torta!”) hatására mintegy 600 főnyi áttelepülni szándékozót írtak össze a szervezők. A telepesek Szabó Sándort, a népszerű Jókoma Sándort, vagy rövidebben Koma Sándort választották meg a telepes választmány elnökének. (A Jókoma, illetve Koma előnév Szabó Sándor Jókoma nevű, Temető utcai kocsmájáról szállt át a tulajdonosra, illetve a családra.)

Aczél József és Czettler Jenő intézte a telepítéssel összefüggő hatósági, jogi és egyéb dolgokat, az operatív lebonyolítás – a települni szándékozók bizalmából – Szabó Sándor vezetésével, vezénylésével történt. Lánytestvérei, Angéla és Erzsébet is vele mentek. A telepesek vezére ekkor oly nagy népszerűségnek örvendett, hogy szó volt arról, hogy Szabófalva vagy Sándorfalva lesz az új település neve. Később az Aczélszállás elnevezés került előtérbe.

Az anyaközségtől történő búcsúzásra 1930. október 1-jén délelőttől került sor. A megható templomi búcsúztatás után ezrek indultak a vasútállomásra. Itt Szabó Sándor és Jávorszky István káplán mondott búcsúbeszédet. Kint volt a Dalárda és Oláh Béla, a híres árokszállási primás cigányzenekara is. Közösén elénekelték a Szózatot, majd a Rákóczi induló következett. A települni szándékozók fele, mintegy 80 család (300 lélek) vállalkozott a pionír szerepre. A többiek úgy döntöttek, hogy majd tavasszal követik csak őket. (Így is történt, de 1931. április elején már száz főre olvadt a második hullámban kitelepülni szándékozók száma.)

A kitelepülők négy napig vonatoztak, mire a Muth-pusztához legközelebbi település, Nagy-kónyi vasútállomására érkeztek. Képzeltük, milyen érzés lehetett az árokszállási ünnepélyes búcsúztatás után, hogy itt a pusztában az ég egy világon senki sem várta őket. Csalódottan pakolták le bútoraikat, motyóikat a pusztára, szedték le a vagonokról a kisgyermeküket, az öregeket és az

állatokat. A szomszédos birtok tulajdonosa, Kornfeld báró sajnálta meg őket és a segítségükre sietett. A gazdasági kisvasút csilléibe pakoltatta a telepések holmiját, s iregi, Csehi-pusztai, Okrád-pusztai és Hékút-pusztai birtokaira vitette azokat. Az istállókba friss szalmát szóratott, s a szélfúttá jászok ott húzták meg jobb híján magukat. Aztán egy héten belül elfogadható szállást is kerített nekik a báró. Élelemmel, tejjel segítette őket, munkát adott számukra, s így valamelyest talpon maradhattak addig is, amíg saját birtokukon kezdhettek gazdálkodni. Sokan azonban földkunyhókban húzták meg magukat addig, amíg az új házuk elkészült. Vezérük, Szabó Sándor – testvéreivel – a kastélyban lakott.

A Jászvidék 1930. november 2-ai számában már Szabó Sándor hazalátogatásáról tudósított. A telepések vezére dicsérte Kornfeld báró emberségét, jóságát. Mindenki kapott felesben, harmadában betakarítási munkát. Elmondta továbbá, hogy 22 család Felsőiregen, 31 család pedig a bárónál lakik, a majorban. Az újság közölte az iregi plébános október 16-ai levelét is, melyet Aczél Józsefhez intézett. Ebben dicsérte a telepéseket, akiknek első útja a templomba vezetett, ahová elhozták az otthonról hozott keresztet is. Sajnos, az érkezéskor senki sem várta őket, és sajnálatos, hogy előtte senki sem jött ide, hogy gondoskodjon az elszállásolásukról. A jóságos báróné intézett mindent. A gyerekek kapnak tejet. Iskolába is járhat mindegyik, még tankönyvekkel is el lettek látva. A bárónő naponta behozatja Iregre a pusztán lakó gyerekeket – írta levelének végén az iregi plébános.

Kínkeservesen átvészelték telepeseink a telet. Bizakodva tekintettek az 1931. év elé, azonban ebben az első, teljes évben baromfivész pusztította el az egész állományt. A rákövetkező évben pedig a rozsdá tette tönkre a termést. Fizetési kötelezettségüknek ilyen körülmények között nem tudtak eleget tenni. A majorsági épületek megváltásáért minden holdat 150 pengő terhelt, közben el kellett volna kezdeni a települési előleg és a Faksz kölcsön (Faksz: Falusi kislakásépítő szövetkezet) törlesztését is.

A bérlő – ott tartózkodásának teljes időszakában – ellenségesen viselkedett az árokszálási jászokkal, a pusztai cselédek pedig úgy érezték, az árokszálásiak kitúrták őket megszokott helyükről. Arra számítottak, hogy ők kapják majd meg a földeket. Amikor azonban később a község vezetői felajánlották a pusztaiak számára, hogy átvehetik a telepítéstől visszalépő jászok földjeit, egyikük sem vállalta az önálló gazdálkodást.

Aczél József, az OFB kiküldöttjével együtt ment el a következő évben, május elején a telepésekhez. Látogatásáról a Jászvidék 1931. május 10-

én számolt be az árokszálásiaknak. Írásában kitért a telepések terheinek csökkentésére irányuló törekvéseire. Új katasztert szeretne, a föld tiszta jövedelmét 18 pengőről legalább pár pengővel csökkenteni óhajtja. A Muth-pusztai egyházközség megalakítását is fontosnak tartja, mert kaptak 22 hold földet, aminek feltétele a gyülekezet megszervezése. Eddig egy csupasz magtárépületben tartották az istentiszteleteket. Tervei szerint szeptember 14-én, a Szent Kereszt feltalálásának ünnepén kezdik majd az építkezést, s ekkor lesz a búcsú is. A Kultuszminisztérium hozzájárult egy, két tanerős állami iskola felállításához. Árokszálási kőművesek és ácsok fogják felépíteni Aczélzállást. A Faksz kölcsönt is intézik, amiből minden telepes fog kapni. Már csak Csikós Ferenc és a Kaszab család lakik Iregen, mindenki más Muth-pusztán van. Elvetették a kukoricát, a szegényebbek lányai-fiai napszámba járnak, többen a szomszédos Meggyes-pusztán kubikos munkát végeznek. Sokan kútúrassal foglalatostkodnak. Híres a Harangiék kakasos kútja, Dósa Antiék meg már az istállót építik. Jelenleg 400-an vannak, ebből 80 tanköteles. Mérnök tervezi a falut. Szabó Sándor nélkül nehezen lenne meg Aczélzállás – fejezte be beszámolóját Aczél József.

A következő évben, 1932-ben, december elején látogatta meg újra Aczél József esperes-plébános Czettler Jenő, Selyebi Béla földbirtokrendező bíró és két pesti újságíró társaságában a telepéseket, ahogyan akkor nevezték a Tolnába került „metanasta” árokszálási jászokat. Vonattal mentek, majd Felsőiregről négyesfogatokkal indultak az ottani jegyzők és Kronfeld báró tiszttartójának, Riliánszky Józsefnek a társaságában a 3,5 km-re lévő telepes faluba. Kemény András, Felsőireg plébánosa nem vállalkozott az útra. A látogatókat Szabó Sándor fogadta és ebédeltette meg. Délelőtt Semegi Jolán férjét, Horváth Menyhértet temették. A telep tanítója, Székely Ferenc üdvözölte a felsorakozott gyerekek élén és a levante csapat tisztelgése közben a vendégeket. Az üdvözlést a jászok vezére, Czettler Jenő viszonzta, majd Aczél József szólt az egybegyűlt telepésekhez, és a békétlenségek beszüntetésére szólította fel őket. A bíró 16 fő esetleges elmozdításáról szólt, olyanokról, akik békétlenséget szítanak, nem akarnak dolgozni, vagy nem megfelelően kezelik a földjüket. Ezt utolsó figyelmeztetésnek szánta. Elmondta továbbá az egybegyűlt

telepeseknek, hogy 1933. október 1-ig 20 pengő használati díjat kell holdanként fizetni és a mérnöki díjat is kell törleszteni. Minden más kötelezettségre moratóriumot kaptak a telepesek. A látogatás végén a küldöttség sorra kereste fel az újonnan épített házak lakóit.

A következő híradást a Jászvidék 1933. április 9-i számában találjuk. Ebben Szabó Sándor levelét közlik. A levélben foglaltak szerint az első évben nagyon rossz volt a termés, de ez nem volt elég, mert a sertés- meg a baromfiállomány 70-80 %-a is elpusztult. A második gazdasági évben a rozsdakár és a jégverés sújtotta a telepeseket. Ezek miatt a kormány több évi halasztást és részletfizetést engedélyezett. Levelét azzal a céllal írta meg a telepesek vezére, hogy eloszlassa a rosszindulatú sajtóban megjelent híreszteléseket a telepítési program sikertelenségéről. Még ebben az évben – július elején – Aczél József újra meglátogatta a Muth-pusztai telepeseket. A plébánost a Siófoktól 20 km-re lévő Darány pusztán várta fogatokkal a telepesek egy csoportja (Szabó Sándor, Dósa Antal, Csifári Ferenc és Szántó Balázs). Szombat este a késői órákig beszélgetett a plébános Szabó Sándorral, majd vasárnap reggel misére mentek Felsőíregre. Onnan visszatérve plébánosunk meglátogatta Gyenes Sándor, Szabó József és Lengyel András telepeseket „örömvölgyi” tanyájukon.

Innen az egyik legszebb tanyára, Czúdor Béláékhoz ment, majd ezután az asztalos-kisgazda Harangi tanya következett. A tanyalátogatásokat követően, az iskola épületében, a tanító társaságában gyűlést tartottak az egybegyűlt telepesekkel. Aczél József felhívta a figyelmet az állammal szembeni kötelezettségekre, és arra, hogy ne játsszák el az eddig egyértelműen tapasztalt jóindulatot, már csak azért sem, mert az első két év rossz termése és jószágpusztulása után az idejé végre reményteljesnek tűnik.

Az 1934. évben semmiféle híradás nem jelent meg az árokszállási sajtóban a telepesek sorsáról, életéről. Legközelebb, 1935. augusztus 8-án közöltek a Jászvidékben Tolna megyei híreket. Az újságcikkből az derül ki, hogy Aczél József 1935 nyarán Felsőíregen járt – ezúttal a kápolna ügyében. Nem volt ideje a pusztára kimenni, meg különben is folytak a nagy nyári munkálatok – szólt a mentegetőzés. Pedig aznap éppen egy kellemetlen ügy foglalkoztatta a telepeseket. Néhány éve fajteheneket vettek egy banktól, de nagyon drágán, 600 pengőért. Az ügyletben egymásért is kezességet vállaltak, de nem tudtak fizetni. Tizenhárom telepessel szemben végrehajtást vezettek be, lefoglaltak terményeket, de végül egyezkedésre került sor,

engedett a bank: amennyiben augusztus 20-ig kifizetik tartozásukat, akkor az 5 ezer pengő zárolását és a terményeket lefoglalását feloldja. A kápolna munkálatai haladnak, már csak az asztalos munkák, a belső vakolás, valamint a felszerelések biztosítása van hátra.

Harangi Lajos asztalos készíti a költségvetést. A Jászárokszállási képviselő testület 600 pengőt szavazott meg erre a célra az 1935. évi költségvetésében. A búza- és a kukoricatermés jó lett ebben az évben. Állatvész nem volt. A plébános szerint lassan megerősödnek a telepések. Fizetési kötelezettségük – csakúgy, mint az előző 4 évben – vélhetően nem lesz az adón kívül.

Újabb hosszú szünet után, a Jászvidék 1936. február 3-i számában jelent meg egy híradás a Tolna megyei telepésekről. A „Mi hír Tolnában” című cikkben teljes terjedelmében közlik Kőkény István – ottani tanító – Aczél Józsefhez írt levelét. Az apátplébános által kért beszámoló szerint 90 család él Muth-pusztán. Az eredeti 377 fős lélekszám 419-re gyarapodott. A tanköteles gyerekek száma 77. Ló: 103, tehén: 129 (az induló darabszám 33, illetve 11 volt). A sertésállomány 49-ről 410-re növekedett. Az eredeti 2 lakóházzal szemben már 82 ház, a 3 istálló helyett pedig 72 áll. Az utak és az utcák rendezettek, jelentős mértékű fásításra is sor került. Vasárnap délután az iskolában hallgatják a rádiót és rengeteget olvasnak, amit a felsőiregi népművelési könyvtár Muth-pusztai jelenléte tett lehetővé. Farsangi színelőadásra is készülnek.

Az 1936. augusztus 30-i Jászvidékben Aczél József – látogatása során szerzett – személyes tapasztalatairól olvashatunk. A plébános úr Czúdor Béla, Mudris Béla és Bordás József tanyáját látogatta meg egy nyári vasárnap délután. Másnap reggel sorra látogatta Nagy V. Jánost, Uj Ferencet, Ördög Istvánt, Szántó Balázst (akinél az Árokszállásról idelátogató Guba Ferencékkal is találkozott), Dósa Antalt, Tósér Émánt, Töröcsik Károlyt, Csifári Ferencet és Harangi Lajost. Az apát úr mindenütt nyugodtságot és megelégedettséget talált. Az volt a benyomása, hogy a telepések már otthon vannak Muth-pusztán, hiszen már a dunántúli beszédet is elsajátították. Több mint 40.000 pengő fizetési kötelezettséget engedtek el, az éves kötelezettséget pedig 120 kg búzában állapították meg. A 8-10 mázsás búzatermésnél jobbat vártak a telepések, de minden másból jó termés született ebben az esztendőben. Útja végén a felsőiregi plébánossal tárgyalta meg a kápolna ügyét az árokszállási apátplébános. Elhatározták, hogy a kápolna építését most már mielőbb be kell fejezni.

A még hiányzó fedezetre megkeresik a lehetséges forrásokat. Úgy tűnt, hogy felgyorsulnak a kápolna építése körüli események, mert a Jászvidék 1936. szeptember 20-i számában különvonalat hirdettek meg az időközben elkészült kápolna október 4-ére kitűzött felszentelési ünnepségére. A szeptember 17-ei számban viszont sajnálatos módon arról tudósítanak, hogy mégsem lesz zarándokvonal, mert nem jött össze a szükséges 500 fő jelentkező. Később kiderült, hogy ez nem is olyan nagy baj, mert az október 4-i Jászvidékben arról számolnak be az olvasóknak, hogy elmarad a kápolnaszentelés. Táviratoztak ugyanis a telepesek Árokszállásra, hogy a kedvezőtlen időjárás, azaz az állandó esőzés miatt nem készült el az épület, úgy, ahogyan szeretnék volna. Október 11-én azonban újra megjelent az újságban Kökény István tanító levele, melyből kiderül, hogy mégis sor került a kápolnaszentelésre – még hozzá az eredetileg kitűzött, október 4-ei időpontban. Kemény Andor felsőiregi plébános végezte a felszentelési aktust. Ezután közel egy évet kellett várni a következő híradásra. A Jászvidék 1937. szeptember 26-ai számában Bolya Ferenc írt a Muth-pusztai vagy ahogyan fogalmazott, az új jászárokszállási látogatásról.

Aczél apát úr mondta a litániát a zsúfolásig megtelt kis kápolnában. Magyar Béla főjegyző és Racskó János iskolaigazgató is részt vett a látogatáson. Takaros tanyákat és jószágokkal megrakott istállókat láttak a vendégek. Nincstelen embert nem találtak. Eddig a föld árát még nem törlesztették, csak az adót és a holdankénti 21 pengő hasznobért kellett fizetni. A szép fekvésű kis temetőben már 25-en alusszák örök álmukat, köztük Petró Jánosné, Mudris Ignácné, id. Harangozó Lajos, Horváth Menyhért, Tűzkő Józsefné, Szabó József és Ivony István. Levelének végén Szabó Sándorról, ki atyja, barátja, testvére minden telepesnek, emlékezik meg dicsérő szavakkal Bolya Ferenc. Ezután 1938. március 13-án Bánhegyi Béla káplán számol be az egyhetes Muth-pusztai missióról. A tamási állomáson Nagy András telepes és Csányi János várta, majd Nagy András fogatával Szabó Sándor házába vitték a lelkipásztort. A közel egyhetes lelkigyakorlat végén rengetegen vettek részt a gyertyás körmeneten.

A II. világháború éveiben, majd azt követően hosszú-hosszú ideig nem találtam adatot az anya és a leány település közötti hivatalos, vagy félhivatalos kapcsolat meglétének. A kapcsolat azonban nem szakadhatott meg az egyes családok között, amire bizonyosság, hogy Kiss Jenő és Kovács József kerékpárral tette meg 1941-ben a Muth-pusztá – Árokszállás – Muth-pusztá közötti 2x240 km-s utat.

Az élet természetesen nem állt meg az új településen, 1948-ban például megalakult az első kisbérő szövetkezeti csoport. Muth pusztából, Nagykónyi-Kulcsármajjossal egyesülve – a korábban tervezett Aczélszállás helyett – 1949-ben előbb ideiglenesen Jásztelepszállás, majd egy év múlva Újireg lett.

Az államosítások és szövetkezetesítések után, 1949–1972 között a Béke MgTsz, valamint a Tamási Állami Gazdaság adott munkát az itt élőknek. A Szolnok megyei Néplap 1965. augusztus 15-i számában 'Egy jász település Tolnában' című cikk jelent meg. Az újságíró szerint Jásziványra emlékeztet a falu. Óriási szenzáció volt a 30-as évek elején, hogy az áttelepült jászok láncon vezették a disznókat a tamási vásárra. A megyében csak itt legeltetik a disznót kipányvázva. Ez az egyetlen dunántúli kubikos falu, melynek 560 lakosából 210 Árokszálláson született. Rengeteg az Emánuel. Leggyakoribb családnév: Czakó, Kasza, Tóser, Jászi, Kóczián, Jancsó, Szerző. Nagy József nyugdíjas tsz-tag elmondta az újságírónak, hogy 1930. október elején érkeztek Muth-pusztára, ahol csak pár cselédlakás volt. Azóta 124 ház épült. Ő először tanyát épített, majd a tsz miatt a faluba költözött. Néhány év után több család visszatelepült Árokszállásra.

Szabó Sándor is mindent eladott, visszament. Az idősök rátartian, büszkén vallják jásznak magukat – fejeződik be az újságcikk.

Sajnos a 70-es évek körzetesítési politikája Újiregre is rányomta bélyegét. Az önállóságát elvesztő kis község Iregszemcse társközsége lett, Felsőireg elnevezéssel. A tsz 1973-ban egyesült az iregsemcsei Új Élet Tsz-szel, mely később az Egyetértés nevet vette fel. A körzetesítési politika a helyi tsz után az iskolát, majd a helyi tanácsot is megszüntette. Új lehetőség kínálkozott azonban 1990-ben a kis lélekszámú települések előtt. Az ország legkisebb települése is megválaszthatta a saját önkormányzatát. Így történt ez Újiregen is. Az itt élő emberek elhatározták, hogy önálló jegyzővel hivatalt alakítanak. Saját címet is alkottak: ezüst mezőben búzakék pajzsfő, benn a lakosság származására utaló jász kürt, alul pedig az ezüstmezőben álló kék kubikos talicska az újiregiek korábbi foglalkozásának állít emléket. Az egykori Zichy kúriát Faluházzá alakították át, környékét parkosították. Az utcák szilárd burkolatot kaptak, a temetőt és környékét, valamint a ravatalozó épületét felújították. A temetőben emlékművet is állítottak a II. világháborúban elesettek tiszteletére.

Állandó helytörténeti kiállítást hoztak létre. Az újiregiek katolikus hitüket, melynek méltó keretek közötti gyakorlására 1993-

ban templomot építettek. A különböző rendezvények lebonyolítására szabadidőparkot alakítottak ki. Megoldották a település vezetékes földgázzal való ellátását.

A redemptio 250. évfordulója alkalmából, 1995-ben javasoltam az önkormányzatnak, hogy vegyék fel a Jászireg nevet. Ezzel örök emléket állítanának az árokszállásiai Muth-pusztára történt áttelepülésének. Felvetésemet anyagi okokra hivatkozva elvetették, és megjegyezték, hogy az lett volna az igazi, ha az elődök eleve a Jászireg nevet választották volna.

Ma már csak a lakosság kisebb hányada jász, az árokszállásakkal való kapcsolattartás igénye azonban megmaradt. Ez az igény természetesen kölcsönös. Az anyatelepülés, Jászárokszállás sem feledkezett meg egykori 'leánytelepüléséről'. Az Árokszállásiai Baráti Körének (ÁBK) 1986-ban történt megalakulásával új fejezet kezdődött a két település kapcsolatának történetében. Azóta több alkalommal, szervezett formában és önkormányzati támogatással kölcsönös autóbuzsos látogatásokra kerül sor. A kerékpáros Kiss Jenő nyomában, 1997 óta minden évben, pünkösdkor, egy árokszállási baráti kör a „Kiss Jenő emléktúra” keretén belül Újiregre kerekezik.

Az újiregi polgármester rendszeresen részt vesz az árokszállási Jász Bálon. De nemcsak a szűkebb értelemben vett szülőfölddel, Árokszállással tartják az újiregiek a kapcsolatot. Mindenkori polgármesterük vezetésével rendszeresen részt vesznek az évente más és más jászági településen megrendezésre kerülő Jász Világtalálkozókon. Nyaranta főzőversennyel egybekötött falunapot rendeznek Újiregen. A kulturális programot árokszállási együttesek fellépése is színesíti. A sikeres rendezvényre 2008-ban Percz László jászkapitány is ellátogatott felesége társaságában.

Az újiregiek élete természetesen messze nem csupa rendezvényekből és találkozókból áll. Komoly nehézségekkel küszködik a település a hétköznapiakon. Eddig sikerrel oldották meg – a lehetőségekhez, a körülményekhez képest – a feladatokat. Megtartották például az óvodát. Iregszemcse Önkormányzata felajánlotta ugyanis 2008-ban az újiregi gyermekek óvodai elhelyezésnek lehetőségét. A polgármester azonban a képviselő-testülettel karöltve, egyhangúlag elutasította ezt a kezdeményezést. Elhatározták, hogy az óvodát továbbra is fenntartják, mindaddig, amíg azt finanszírozni tudják. Az óvoda meleg-konyháját azonban – fedezet hiányában – kénytelenek voltak megszüntetni. A

képviselők tiszteletdíjuk terhére laptopokat vásároltak, s ezzel jelentősen csökkentették az irodaszer beszerzésére felhasznált költségek összegét. A 2008. évben – pályázati pénzből – figyelő kutakat létesítettek és felújították a könyvtárat és a jászkiállító helyet.

Ugyancsak pályázati pénzből korszerű fűnyíró traktort vásároltak. 2008 augusztusában beiskolázási támogatásban részesítette az Önkormányzat az újiregi lakóhellyel rendelkező óvodás, általános- és középiskolás, valamint a felsőoktatásban tanuló gyermekeket, fiatalokat. Mobilposta jár ki Újiregre. Szolgáltatásaival meg vannak elégedve. (Én is ezt mondhatom, mert az egyik látogatásom alkalmával a postás autó vitt el Iregre, a buszmegállóhoz.) Orvos, fogorvos nincs a faluban, a betegeket autóbusszal viszik hetente Iregre. A családsegítés keretében is Iegről hozzák (de hozzák!) az ebédet. A faluban két vegyesbolt működik. Népszerű, és aktív életet él a Piros Pipacs Nyugdijas Klub.

Látogatásom során elsősorban az idősebb generáció tagjaival beszélgettem (az egyetlen újiregi tanya lakója Kiss Lászlóné, Garics Anna sz. 1931., Fazekas Ferenc sz. 1928., Kaszab Borbála sz. 1914.), mert kíváncsi voltam, hogy családjuk, hogyan értékelte – visszatekintve – az áttelepülést. Egybehangzó véleményük szerint, nem bánta meg egyikük családja sem, hogy szerencsét próbáltak annak idején. Ludvig Jánosné, Kaszab Bora néni apai nagyapjának az egyik testvére nem más, mint Kaszap Anna, a híres színésznő volt. Bora néni korát meghazudtoló szellemi és fizikai frissességgel rendelkezik. Kérésemre szívesen mesélt. Az első telet Iregszemcsén töltötték, közel a kastélyhoz. Egy idős házaspár kiadott nekik egy szobát, de közben, Muth-pusznán kimérték a házhelyet. Az állam meghitelezte az építkezést. Két szobás házat építettek, nagy kamrával. Tizenketten voltak testvérek, 6 fiú, 6 lány, emeletes ágyakon aludtak, a fiúk fent, a lányok lent. Megvan a ház, meg a nagy eperfa is, az istálló most garázs, de Bora néni már Tamásiban lakik, összkomfortos lakásban. Három órákor kenyeret dagasztottak. Egyszer átmentek Nagykönyiba, a kezükben vitték a cipőt, mert sár volt. Csodálkoztak az ottani bőszenyás női viseleten, amihez Árokszálláson nem voltak hozzászokva. Bora néniéknek 12 holdjuk volt. Mintha ma történt volna, olyan élesen emlékszik például arra az esetre, hogy egyszer átjött a szomszéd csirkéje. Édesanyja azt mondta neki, hogy: „A tiedet tedd el, a másét ne vedd el!” A megélhetés becsületos, tisztességes útját választották. Kubikot, napszámot, minden munkát elvállaltak, mert

talpon akartak maradni. Bora néni szerint összetartottak az árokszállásiak, de a pusztaiakkal sem volt ellentét. Aratáskor ott aludtak a földön, az Alföldről hoztak nagy bundát. Bora néni tudott kaszálni, markot szedni. Egyszer el is vágta az egyik ujját. A munkavezető rendes volt, és kivette a munkából. Nótaszóval mentek egyik pusztáról a másikra aratni. Az iregi orvos gyereke mellett volt. havi fizetést kapott. Ügyvédnél volt szobalány, akinek zsidó volt a felesége. Elhurcolták. Takarítani kellett, fekete ruhát és fehér kötényt kapott a háziaktól. A szülei rendszeresen jöttek Bora nénihez a fizetéséért. Borraivalót is kapott, de az anyja azt is elkérte. Etetni kellett a sok éhes száját, ezért kellett a pénz. Bora néni ugyanis 4. gyereknek született, kistestvérei pedig ekkor még nem tudtak dolgozni. Egyszer karácsonyra megkapta a Jézus az 'Olajfák hegyén' című festményt az ügyvédéktől. A háború alatt az oroszok minden gazdasági felszerelést elvittek.

Újireg kortárs lakóival beszélgetve, azt szűrtem le, hogy Szabó Sándorról nem igazán hízelgően nyilatkoztak. Ennek oka, szerintem egyrészt nevezett kiváltságos helyzete, jómódja, másrészt elvesztette a telepések bizalmát, akik gyanús, számukra hátrányos ügyleteket sejtettek Szabó Sándor anyagi helyzetének igen kedvező alakulása mögött, harmadrészt pedig azért is csalódtak benne, mert otthagyták őket és visszatelepült Árokszállásra. Aczél Józseffel kapcsolatban nem találkoztam elítélő vagy kedvezőtlen véleménnyel, pedig Szabó Sándor állítólag bevádolta egykori patrónusát, az apát urat, 1945-ben Árokszállás akkori, döntően kommunista vezetésénél, hogy elsikkasztotta a telepések pénzét. Lehet, hogy saját karrierjének az új időkben történő folytatását várhatta ettől a lépéstől. Tizenkilences szereplése és a Kommunista Pártnak az ő árokszállási pincéjében történt megalakulása komoly nyomatékot adhatott vádaskodásának az új vezetés előtt.

Újireg önkormányzata 2005-ben döntött úgy, hogy ez évben a hatodik falunapon díszpolgári és Újiregért kitüntetést is adományoz. Újireg első díszpolgára Varga József, a település köztisztviselőként álló háziorvosa, aki 1959-től 46 évig szolgálta Újireg betegeit. Újiregért kitüntetést kapott Agócs Annamária, a német női focibajnokságban kupagyőztes és 55 góllal gólkirálynő, a 2004/2005-ös idény Aranycipőse. A másik kitüntetett az újiregi születésű, 1974-től 16 évig a helyi óvoda óvónője, Antoni Istvánné, akinek munkáját megyei elismerő oklevél, minisztertanácsi dicséret, az oktatási

miniszter Aranykatedra Emlékplakettje fémjelzi. A 2007. évi falunapon, július 14-én, a település két korábbi polgármestere vehette át az Újiregért kitüntetést. Elsőként az 1990 és 1998 közötti két ciklusban is megválasztott polgármester asszonyt, Fazekas Ferencnéét szólították kitüntetésének átvételére. Méltatásában szerepelt többek között az Iregszemcsétől független, önálló polgármesteri hivatal megteremtése, egyházi beruházásból az újiregi katolikus templom megépítése, a telefonhálózat kibővítése, a gázbevezetés előkészítése. Polgármestersége idején valamennyi utca szilárd burkolatot kapott és 1992-ben átadták a felújított faluházat. A következő kitüntetett Tóth Márton, 1998 és 2006 között, ugyancsak két ciklusban volt a település első embere. Működése alatt épült fel a Jász Emlékmű, avatták fel a ráhelyezett kitelepült 80 család emléktábláját. Kiepült a gázhálózat, beindult a szervezett szemétszállítás. Szívügyének tekintette az évente megrendezésre kerülő Jász Világtalálkozóval való települési részvételt és a kerékpáros emléktúra támogatását.

A 2009. évi jászárokszállási város napi ünnepi beszédet Jankó Róbert Újireg polgármestere mondta. Beszédében felelevenítette az 1930. évi áttelepülést. Az egykori árokszállásiak új életet kezdtek Tolnában, s lényegében a semmiből egy új települést hoztak létre. Az itthon maradottakkal a kapcsolat teljesen soha nem szakadt meg, de igazából a rendszerváltástól erősödtek meg újra az anya és a leány település közötti kapcsolatok. Jankó Róbert felidézte, hogy sokuk szemébe könny csordult, amikor 1990-ben megérkeztek Jászárokszállásra. A kapcsolattartás azóta rendszeressé vált. Az árokszállásiak egy maroknyi kerékpáros csoportja például évente teljesíti a jászági város és a tolnai falu közötti 240 kilométeres utat. Jankó Róbert kiemelte, hogy a XX. század elejének válsága hatására indult útnak a nyolcvan család Tolnába, és most a XXI. század elején egy újabb válság köszöntött ránk. A polgármester szerint komolyan el kell azon gondolkodni, hogy bizony jó volna visszatérni a tolnaiaknak Árokszállásra, amely egyfajta lezárása lehetne a nyolcvan család által indított nyolcvan éves történetnek.

A májusi, árokszállási ünnepséget követően, a hónap végén megrendezték Újiregen az onnan elszármazottak találkozóját, hiszen az elszármazottak is elszármazhatnak, és gyakran el is származnak. A találkozón 70 fő, újiregi gyökerekkel is rendelkező, jász leszármazott vett részt. A lagzis sátorban 230 főt látott vendégül ebédre és vacsorára a 310 lakosú falu.

Az ünnepségre 11. alkalommal kerekeztek az árokszállásiak Újiregre, ahol az árokszállási Görbe János Színkör – nagy sikert aratva – előadta a Nyitott ablak című színdarabot. Megrendezték az IV. Újireg Mesterszakácsa főzőversenyt is, melyre 15-en neveztek. Az ünnepségsorozat keretében megkoszorúzták a Jász emlékművet és a II. Világháborúban elesettek emlékművét is. A kulturális műsor sztárvendége Farkas Bálint színművész, Árokszállás szülőtte volt. Június 27-én, Alattánon rendezték meg a XV. Jász Világtalálkozót, amelyen Újireg is képviseltette magát a polgármester vezetésével. Este, mint mindig az árokszállásiak fogadták vacsorával az újiregi képviselőket.

A képviselő testület a 2009. évre 66.840 ezer forintos összegű költségvetést hagyott jóvá. Működési hitelt nem terveztek és nem is vettek igénybe, ami nem volt kis dolog a mai eladósodott világban. Március 4-én a képviselő-testület elfogadta a 2009. évi közfoglalkoztatási tervet. Az új közfoglalkoztatási terv alapján sokkal szélesebb munkakörben lehet alkalmazni a közcélú munkásokat. Rendbe tették a temetőt és környékét, buszvárót létesítettek, felújították a Polgármesteri hivatal épületét. Április 27-én a Besso Zrt. leszállította az új autóbust. Május 28-án a képviselő-testület döntött a Fürged-Újireg Községek Körjegyzőség megszüntetéséről, valamint arról, hogy 2010. 01. 01-el Nagykónyi-Nagyszokoly Községek Körjegyzőségéhez csatlakozzon. Ezzel a döntéssel jelentős pénzügyi megtakarítást értek el, mivel a korábbi 40 km-es távolság, 5, illetve 8 km-re csökkent. Az idej, 2010. esztendő – az ismert önkormányzati finanszírozási feltételek rosszabbodása miatt – keményebb lesz, mint az előző év volt. erre az évre 54 millió forint összegű költségvetést hagytak jóvá, 7.400 ezer forint összegű működési hitel igénybevételével. nagyobb beruházást nem is terveztek erre az évre, de az óvoda teljes felújítása meg fog történni.

Újireg talpon akar maradni. Eddig sikerült olyan polgármestert és olyan képviselő testületet választani, aki, és amely a településért dolgozik. Sikeresen pályáznak és az így elnyert összegekből módszeresen fejlesztik a választóik által rájuk bízott települést. Rendszeresen, és gyakran sikeresen pályáznak, és az így nyert összegeket a rájuk bízott település fokozatos fejlesztésére, szépítésére fordítják. Az újiregi lakóhellyel rendelkező óvoda, általános iskolás, középiskolás és nappali tagozatos felsőoktatásban részt vevő gyermekeknek, hallgatóknak anyagi támogatást biztosítanak.

Elkészült, 2009-ben – újonnan bútorozva – át is adták a könyvtár épületét. Az óvodát is teljesen felújították, akárcsak a presszó helyiségét. Ez utóbbit meg is hirdették, és 2010-ben sikerült egy, a feltételeknek megfelelő vállalkozónak bérbe adni. A közösségi életben oly nagy szerepet betöltő Faluház nagytermét is felújították. Évente tartanak Idősek Napját a településen. Minden 55 év feletti újiregi lakos meghívást kap a rendezvényre, melyet szép számmal el is fogadnak. Legutóbb, 2009-ben például az önkormányzat ebéddel, kulturális műsorral és estébe nyúló cigányzenével kedveskedett az időseknek, valamint ajándécsomaggal köszöntötte a falu legidősebb asszonyát és férfiját, Horváth Jánosné, Mariska nénit és Fazekas Feri bácsi személyében. A polgármester emlékplakettel és ajándékokkal külön is köszöntött két, 50. házassági évfordulójukat ünneplő házaspárt. Karácsony előtt kiosztották a Magyar Baptista Szeretetszolgálat által adományozott, az összesen közel 2,5 tonnát kitevő élelmiszersomagokat. A településen minden család részesült az adományból.

A munkanélküliség év közben mintegy 7-8 %-os, de a téli időszakban 27 % körüli. Ennek az a magyarázata, hogy sokan csak idényjellegű munkát tudnak szerezni, elsősorban a Balatonnál, másodsorban pedig a mezőgazdasági betakarítási munkálatok idején. Az Önkormányzat szerencsére mentes a politikai csatározásoktól, a kistépülés érdekében végzik önzetlen, minden tiszteletet megérdemlő munkálkodásukat. A testület tagjai már 4. éve nem veszik fel tiszteletjüket.

Mára az eredeti jáász lakosság már csak a település összlétszámának egynegyedét teszi ki, de ha figyelembe vesszük a kettős identitásúak hasonló arányát, akkor megállapíthatjuk, hogy Újireg lakosságának a fele tekinthető jáász eredetűnek.

A település jövője megjósolhatatlan. Mindenesetre megérdemelné Újireg, hogy minden egyes lakosának biztosítani tudja a tisztességes megélhetés lehetőségét. Amennyiben az önkormányzat töretlenül folytatja önzetlen, kizárólag a település érdekeit képviselő tevékenységét és a tőle független, külső tényezők is kedvezően alakulnak, van remény a helyben való boldogulásra. Ez esetben nem volt hiábavaló az 1930. évi exodus, és utólag nem kell felülbírálni az egykori telepések sorsdöntő lépését. Az ő példamutató szívósságuk, élni akarásuk, talpon maradásuk adjon erőt és kitartást az utódoknak!

Jankó Róbert

HONFOGLALÓ JÁSZOK

– Újireg polgármesterének 2010. október 5-én elhangzott beszéde –

Sokan vagyunk itt, akik tudjuk, hogy a mi kis településünket, Újireget régen Muth-pusztának hívták. Vajon jogosan viseli-e az ősrégi nevet? – Igen, mert, itt húzódott Muth-pusztá határában a római Sophianae-Aquincum, vagyis a Pécsről Óbuára vezetői út. Egykoron királyi birtok is volt. Ezt bizonyítják az 1333-ban kelt okmányok, melyek Muth-pusztá kolostorát és Miklós nevű papját már Muth néven említik. Később a Zichy grófok birtokolták. Muth pusztá lakói jobbágyok, béresek, cselédek az évszázadok során sokszor változtak, cserélődtek, mert a háborúk, a földesurak terheit nekik kellett „kiizzadni” a földből, s ha nem bírták, lázadtak a maguk módján.

Míg egy részük a harcot, más részük a kivándorlást a „menekülő forradalmat” választotta. Az 1905-ös arató-és cselédsztrájk mozgalom a járás összes pusztájára kiterjedt.

A jászok a Dunántúl e csodálatos vidékére kerüléséről korabeli írások tudósítanak. 1930. október 1-én indult el 80 család, közel 500 ember Jászárokszállásról, szülőhelyéről, hogy mintegy 250 kilométerrel odébb új hazát keressen. Megunták a munkanélküliséget, a nyomort, a talicskázó kubikos élet hontalanságát.

Balázs Béla : Hazulról-hazáig című versében így ír: *„mer még helyünk sincs a földön, ahun az ember megvesse a lábát, osztán ne vándoroljon az én gyerekem se, ne legyen más keze-lába, főnevelem őket a hónom alatt.....mer a föld, az föld. Én anná nagyobb kincset nem ismerek, mint a földet, mert az aggya ki az életet.”*

Így tehát egy októberi napon elindult 80 család a magyar ősi földanya-szeretet vágyával a bizonytalanságba. A kubikos talicskán és a sok gyereken kívül alig volt valamijük.

Az elszármazottak így emlékeztek vissza az indulás napjára: *„október 5-e, vasárnap. Reggel mise a templomban, ahol elbúcsúztattak bennünket. Cigányzene szóval kísérték bennünket az állomásra.”*

Az idetelepült jászok ideiglenesen istállóban, földbe ásott sárkunyhókban szálltak meg. A cselédek elköltözése után a Muth-pusztai barakkokban éltek.

Negyven cseléd közül egy sem maradt, hiába kérték őket. Csak a jászok maradtak egyedül a nagy pusztán.

Az 1931-es esztendő keservesen indult. Sok apró gyerekkel, idegen házaknál, a legmostohább körülmények között éltek. A férfinép az iregi uradalomba ment dolgozni, de amikor tavaszodott, mindenki azon volt, hogy visszatérjen földjére, hogy azt művelhesse, elvessen és hajlékot építsen a családjá számára.

1945-től megindult a fejlődés. Megalakult a földosztó bizottság, melynek vezetője Kasza Emánuel lett. Nem sokkal ezután megindult a személyszállítás vonaton és autóbuszon. 1948-ban megalakult az első Kisbérlő Szövetkezeti csoport 9 taggal, első elnöke: Balázs Lajos lett. 1949-ben Muth pusztá nevé megváltozott, ideiglenesen Jásztelepszállás, majd Újireg lett a település neve. Ugyanebben az évben önálló tanács alakult, elnöke Csikós József lett. 1959-ben létrejött a „Béke” Termelőszövetkezet, elnöki tisztét Magyar József látta el. Negyven éven keresztül mintegy 30-40 család megélhetését biztosította a Tamási Állami Gazdaság fornádi telephelye, ahol Turcsányi Béla vezetésével az ősi föld hagyományaihoz híven kemény és embert próbáló kubikos munkával biztosították a családok megélhetését, és építették széppé jász falunkat.

Gyenes Gyula árokszállási főesperes és Jankó Róbert Újireg polgármestere megajándékozzák egymást az árokszállási templomban

Ma Tolna megyében, Irgszemcsétől délre, 6 km-re a volt Zichy uradalmi Muth-pusztán a magtárak és cselédbarakkok helyén egy szép virágzó kis község áll: Újireg. Lakói megtelepedett jászok gyermekei, unokái, dédunokái. A hajdani telepések közül már csak néhányan élnek. A többiek az új haza temetőjének földjében pihennek.

Az ő emlékükre gyűjtjük meg a mécseseket. Az a nemzet, az a közösség, aki ápolja múltját, tiszteli gyökereit érdemes arra, hogy éljen. Mi, akiknek emlékeinkben még ott ragyog a kedves arc, a gondoskodó kéz és halljuk a féltő, aggódó szavakat, igen nekünk kötelességünk, hogy ápoljuk a múltat. Legyünk hűek jász őseinkhez és folytassuk a megkezdett munkát! És akkor Újireg, érdemes lesz arra, hogy éljen.

Az utószó az újiregi nemzethez szól.

„szeressétek és fejlesszétek ezt a közösséget, ahol születtetek, ahol éltek és dolgoztok. Nektek ez a táj a haza. Lankás földjeiteken keresztül tartoztok bele a nagy közösségbe, a nemzetbe, és a még nagyobb közösségbe: a Népek Családjába. Ismerjétek meg, becsüljétek, értékeljétek a feltárt tényeket. Így éltek, dolgoztak őseitek. Napjaitok munkátok eredményei összefüggnek az elődök küzdelmeivel, vérével és verejtékével. Ma tiétek már a föld, az új haza. Becsüljétek! „mer messzi út ez: Hazulról-hazáig. Nagyobb út nincs is és egy emberélet kevés, hogy megjárd....” mint ők: jásztalicskától a barázdáig”

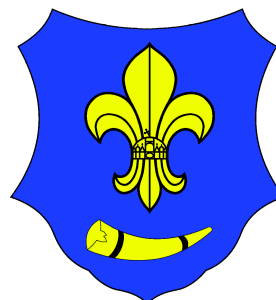
Gergely Zoltán, Jászárokszállás polgármestere megkoszorúzza az újiregi Jász Emlékművet

Vidovich Kálmán

AZ ÚJJÁALAKULT JÁSZBERÉNYI CSERKÉSZET ELSŐ 20 ÉVE
1990-2010

Bevezetés

Amikor ezt a munkát elkezdtem, már 18 éve viselem a cserkészyakkendőt, – jól tudom, ez nem érdem, csak állapot – mivel mindig érdekelt a történelem, így a cserkésztörténelem is, belefogtam jászberényi cserkészmúltunk kutatásába. Bár ebből csak egy szelet, de az elmúlt 20 évre – mióta ismét működnek cserkészek Jászberényben – már talán megengedhető egy visszatekintés.

Ezalatt az idő alatt sok mindent megéltem a cserkészletben, és a jászberényi cserkészlet is sok mindenben ment keresztül. Az újjáalakulástól, azaz 1990-től napjainkig hosszú út vezetett a ma működő cserkészcsapatig, és hosszú utat tettek meg a jászberényi cserkészek maguk is.

Munkám célja, hogy a jászberényi cserkészlet elmúlt húsz évét bemutassam. Forrásanyagként személyes tapasztalatok, beszélgetések, fényképek és néhány újságkivágás áll rendelkezésemre. Nagy szerencse, hogy a jászberényi cserkészlet 1925 és 1948 között ismert és elismert volt, így az 1989 őszén az újjászervezésbe fogott egykori cserkészvezetőknek volt honnan táplálkozniuk, hogy sikeres legyen az újraindítás. Úgy gondolom, hogy nekik hála, az újraindított helyi mozgalmat ezeken az alapokon elindulva a mai vezetőknek is hasonló szintre sikerült felhozni, bár ennek megítélése az majd utókor feladata. Bízom benne, hogy ezen munkával – bár a tökéletestől messze van – sikerül a lehetőségekhez mérten átfogó egészet alkotni. Remélem, hogy a kedves olvasók megismerik a cserkészletet, és képet nyernek a jászberényi cserkészletről.

A cserkészzet újjáalakulása Jászberényben 1989-1990

1990 februárjában érkezett meg a hivatalos irat a 858. „Jász” cserkészcsapat szövetségi igazolásáról. A hivatalos dátum mögött azonban már komoly munka volt, mert 1989 őszén Vajk Alajos Atanáz O. Cist cserkésztsiszt atya, a Főplébánia idős káplánja hívta össze a Főplébánia fiataljait, és velük kezdte újjáalakítani a plébánián az egykori „Katholikus Legényegylet” régi csapatát, a 858.sz. „Jász” cserkészcsapatot. A fenntartó testület elnöke Farkas Mátyás c apát-plébános atya volt. Nagy lendülettel kezdődött el a cserkészmunka. Segítségére volt Kispál Sándor nyugdíjas szabómester is, aki Vajk atya mellett az alakuló cserkészcsapat megbecsült tagja, és támogatója volt. Így indult el Jászberényben újra a cserkészzet.

Az első 10 év, a 858. „Jász” cserkészcsapat

Fogadalomtétel után 1990 Pütkösd

1990 februárjában a csapat magkapta ideiglenes működési engedélyét, bejegyezték nevét és számát: 858. sz. JÁSZ CSERKÉSZCSAPAT. A csapat megkezdte a cserkészmunkát, melyek az őrsi gyűlések, csapatkirándulások, egyházi szolgálatok voltak. A programokat focizások, szalonnasütések tarkították. Egyenruházati gondjainkat Kispál Sándor öreg cserkész szabómester oldotta meg, az ő kis műhelyéből került ki több tíz rend cserkészegyenruha, kielégítve

a cserkészcsapat tagjainak igényét (ing, rövid- és hosszúnadrág, bocskai-sapka). Mai szemmel talán az is megmosolyogható, hogy a nyakkendőket az anyukák varrták meg otthon, a közösen vásárolt zöld anyagból. A Jóisten mellett segítségünkre voltak Farkas Mátyás apátplébános atya, Sólyom József esperes-plébános atya és Siposs Zoltán plébános atya, akik a jelenkori cserkészcsapatok alapítását és első lépéseit egyengették.

Az újdonság varázsa hatott a városi tévére is, filmen örökítette meg csapatunkat, riport készült öreg cserkészünkkel, Kispál Sanyi bácsival. 1990. június 3. fogadalomtétel a Főtemplomban. Kartal Ernő egri rektor atya felszentelte csapatzászlónkat. Alig egy évre rá következett be, 1991. február 13-án Teremtőjéhez tért haza Vajk atya, a cserkészek parancsnoka, atyja, barátja, testvére. Temetésén, Zircen, a ravatal mellett a cserkészcsapat díszőrsége vigyázta nyugalját. A csapat parancsnokságát Bárdos Ferenc káplán atya vette át.

1992-re kialakult a csapatmunka menete, mindhárom plébánián 1-1 raj vagy őrs tevékenykedett. A Szentkúti Plébánián Kisnémet Péter és Lóczy Tamás őrsvezetők, a „Barátoknál” Varga József (azóta Kamill testvér) segédtsízt és †Nagy Attila őrsvezető, a Főtemplomnál Szálkai József segédtsízt és Mizsei Ottó rajparancsnok vezették az egységeket

A cserkészleány munkát (Szálkainé) Litkei Judit segédtsízt kezdte el. A cserkészmunka egyrészt a képzésen, portyákon, túrákon alapult, másrészt az egyházi és az állami ünnepeken való részvétel volt.

A 858-asok sok helyre eljutottak, külföldön Ausztriában (Szálkai József), és Hollandiában (Vidovich Kálmán) képviselték a magyar cserkészek mellett Jászberényt is. Több közös táboron is részt vettek, a kezdetektől fogva a jászfényzarui 868- Csörsz vezér cserkészcsapattal. 1993-ban francia cserkészek érkeztek Jászberénybe, a Barátok temploma mellett található Szent Klára otthonba, hogy munkát végezzenek. Természetesen jutott idő a közös programokra is, kirándultunk Egerben, valamint közösen bográcsóztunk, játszottunk a Homoki cserkészsztyán. Több évig tartó levélbarátságok is születtek. A csapat kedvelt helye volt Homok, közelsége, de rejtettsége folytán nagyon sok programot ide szerveztek. Nehezen tudott a csapat innen kitörni, táboraink zöme is itt volt, bár kétnapos portyáink már többnyire a Mátrába vezettek. 1993. február 13-án a jászsági körzeti cserkészcsapatok alakuló gyűlése volt a Főplébánián. Sajnos a kezdeményezést nem követték a környező csapatok együttműködéssel, ezért az alakuló gyűlés egyben akkor az utolsó is volt.

Csapattábori csoportkép 2010. július

A csapatéletre kissé rányomta a bélyegét Bárdos Ferenc káplán atya elhelyezése. Nem sokkal később fenntartóváltásra került sor. A fenntartóváltás megnyugtató rendezése után a csapatmunka színvonala is fejlődött. A csapat új fenntartója a jászberényi Szentkúti Plébánia lett, Sólyom József esperes atya vezetésével. 1996-tól a csapat vezetői: Szálkai József segédtszt parancsnok, (Szálkainé) Litkei Judit segédtszt leányvezető, Vidovich Kálmán segédtszt parancsnok-helyettes.

1996–1998 évek voltak azok, amikor „kitörtünk” otthonunkból, és táborainkat is a Mátrában szerveztük meg. Ezek az évek voltak azok, amelyek a szervezettség, csapatvezetés és létszám-működés szempontjából a 858-as „Jász” cserkészcsapat legszebb időszaka volt az újjáalakulás óta. Ebben az időben gyarapodott a csapat felszerelése ládákkal és egyéb eszközökkel.

Összességében elmondható, hogy a csapatélet aktív volt, a vezetőink jól dolgoztak, bár a 90-es évek vége felé a toborzások nem voltak sikeresek, így a csapat létszáma csökkent. Ezt tetézte az is, hogy a megváltozott családi és életkörülmények a csapatvezetésben (parancsnok és helyettese) nem tették lehetővé a vezetés további megoldását.

Így 1999 decemberében, adventi csapatgyűlés keretében fogalmazódott meg a csapatvezetés jövőbeni megoldatlansága miatt, hogy 2000 évtől kezdve a 858. Jász cserkészcsapat „bevonja a lobogóját”, megszűnik. A tagságnak lehetősége volt – éltek is vele átigazolni a 298. Lehel Vezér cserkészcsapatba. Mások számára ez a lépés a cserkészmunka befejezését jelentette. Ezen réteg egy része a cserkésztől eltávolodott, bár a személyes kapcsolatok ha lazán is, de megmaradtak, esetenként számíthatunk segítségükre, hiszen számukra is szép élményeket adott cserkészkedésük.

858. Jász Cserkészcsapat (1990-2000):

A csapat fenntartói

†Farkas Mátyás c. apát-plébános, *Fenntartó 1990–1996*

†Sólyom József esperes-plébános, *Fenntartó 1996–1998*

Hórvölgyi László esperes-plébános, *Fenntartó 1998–1999*

Kiss Lajos esperes-plébános, *Fenntartó 1999–2000*

Csapat vezetői

†Vajk Alajos Atanáz o. cist. cst., káplán *újraalapító-csapatparancsnok 1990–1991*

† Bárdos Ferenc káplán *csapatparancsnok 1991–1993*

Szálkai József st. *csapatparancsnok 1995–2000*

Vidovich Kálmán st. *csapatparancsnok helyettes 1996–2000*

Szálkainé Litkei Judit st. *leány rajparancsnok 1993–1998*

Mizsei Ottó *rajparancsnok 1990–1994*

Varga József ofm. st. *rajparancsnok 1992–1993*

†Kispál Sándor öreg cserkész, *újraalapító*

Akik az őrsöket vezették 1990–2000 között

Varga József, Muhari Ferenc, Zaják Zoltán, Pifkó László, Szálkai József, Lóczi Tamás, Kisémet Péter, Vidovich Kálmán, Urbán István, Molnár Tibor, Sánta Attila, †Nagy Attila, Litkei Judit, Árvai Ildikó, Kovács Rita, Muhari Krisztina.

A 298. Lehel vezér cserkészcsapat

A jászberényi 298. Lehel vezér cserkészcsapat az 1925–1948 között működött csapat hagyományait követve 1997/1998-ban alakult újjá. A csapat fenntartója a Nagyboldogasszony Főplébánia, mely csapatotthonnal, és anyagilag is támogatja a csapatot. Az induló csapat parancsnoka Demeter Sándor, helyettese Forgács László. Ők az iskola tanári karának tagjai. A csapat első fontosabb megjelenése az 1998. évi március 15-i Forradalom és Szabadságharc megemlékezésen volt.

Az első fogadalomtétel pedig június 16-án volt a Főtemplomban. Következett a csapattábor közösen a 858. csapattal. A 2000. évben egyesült a két városi csapat. Ennek előnye az volt, hogy az új csapatban sok volt a gyerek, viszont még nem rendelkeztek képesített, gyakorlott őrsvezetőkkel. A régi csapatban a helyzet pont fordítva volt, így az egyesülés „kész haszon” volt. A 2000–2001 évek során a két csapat jól összerázódott, összekovácsolódott, és kialakultak a menetredek, szokások. Ilyen volt a szeptemberi Nagyvisnyóra szervezett rendszeres évnyitó portya, valamint az újoncbeavató portya melyet mindig a Zagyvamenti TVT-re szerveznek. A Nagyboldogasszony Két Tannyelvű Katolikus Általános Iskola nyújtotta lehetőségeket kihasználva több program lett kiegészítve az iskolai diákokkal, illetve a csapat tagjainak nagy része is „nagyboldogos” diák.

Szomorú esemény ezt a csapatot sem kerülte el sajnos, 2000 decemberében meghalt Farkas Mátyás c. apátplébános atya, a csapat fenntartó testületének elnöke. A csapat díszőrséggel vett részt a temetésén.

2002. február 22-én, majdnem pontosan 9 évvel az első próbálkozás után, Jászberényben a csapat kezdeményezésére alakult újjá a „JászKun” cserkészkerület. Ez az alakulás sikeres volt, a csapatok megérették a közös munkára, melynek csúcsa a 2007. évben Ráróson, az Ipoly partján rendezett JKNT azaz JászKun Körzeti Nagy Tábor volt, melyet a cserkészlet 100 éves jubileuma alkalmából rendeztünk a körzet csapataival közösen. A tábor csúcslétszáma 154 fő volt. A tábor parancsnoka Vidovich Kálmán st. volt. A törzskar: Tekse Balázs st. (958) általános parancsnokhelyettes, Szarvák Mónika cst. (916) GH-vezető, Szabó Zsuzsanna Márta cst. (121) program vezető, Békési Péter st. (298) műszaki tiszt, Tekse Balázsné, „Gizi néni” eü. vezető voltak,

A csapat átvette és öregbítette a 858-asok számos hagyományát, így volt ez a KAJA nevű akadályversennyel is, valamint a 298-asok is öregbítik azt a cserkész hírnevet, melyet még a 858-asok szereztek a Jászberénynek a cserkészek körében.

2006. évben részt vettünk a Kerületi Nagytáboron a Gerecse hegységben. Itt a tábor végén valósult meg első alkalommal, hogy a tábori szakács feladatokat cserkészek vették át lelkes segítőinktől, az Erzsike néniktől, akik több éven át nyújtottak biztos támpontot táborainkban.

Azóta ez a lelkesedés folyamatos, Fábián Dóra, Hídvégi Katalin, Ilonka Zsófia és Tarjáni Zoltánné (Kovács Rita) fáradhatatlanul végzik ezt a nem látható, de a táborok szempontjából kulcsfontosságú munkát.

A csapatnál 2008 augusztusában, az első 10 év után következett be a generációváltás a csapat vezetésében. A felnövekedett generáció tagjai, az első fogadalomtétel cserkészekből segédtsztté váltak, átvették a csapat irányítását, és viszik tovább a jászberényi cserkészek hagyományait, miközben a csapatot is megújítják. Az új csapatparancsnok Tarjáni Zoltán segédtsztt, helyettese Békési Péter segédtsztt, a csapattitkár 2009-től Tarjáni Zoltánné (Kovács Rita) segédtsztt.

2008 őszén vált teljessé a korosztály paletta a csapatunkban, ekkor indult el a kiscserkész korosztály első őrsé. Jelenleg ez a korosztály is önálló rajban tevékenykedik, vezetője Fábián Viktória őrsvezető, aki kiscserkész szakvezetői képesítéssel is rendelkezik.

Mindkét cserkészcsapat részese volt aktívan anyakerületének, a VIII. cserkészkerület életének. Csapatunk több tagja vett és vesz részt a kerületi cserkész munkában:

A Kerületi Intéző Bizottság tagjaként

Szálkai József st. (1992–1996)

Vidovich Kálmán st. (2000–)

A Kerületi Fegyelmi Bizottság tagjaként

Békési Péter st. (2009–)

A kerület ŐrsVezetőKépzésében (időrendben)

Szálkai József st. (1993, 1998)

Kisnémet Péter őv. (1996, 1998)

Molnár Tibor őv. (1996, 1998)

Lóczy Tamás őv. (1998)

Oláh Tibor st. (1998)

Erdős István őv. (1998)

Urbán István őv. (1998)

Vidovich Kálmán st. (1998–2001)

Békési Péter st. (2006–2008)

Pintér Zsolt őv. (2008)

Buck Miklós őv. (2010)

Az I. cserkészkerület Őrsvezető képzésében

Fábián Viktóriai öv. (2010)

*298. Lehel Vezér Cserkészcsapat**A csapat fenntartói*

†Farkas Mátyás c. apát-plébános, *Fenntartó 1998–2000*

Lengyel Gyula c. apát-plébános, *Fenntartó 2000–2001*

Medvegy János c. apát-plébános, *Fenntartó 2001–*

A csapat vezetői

Demeter Sándor *csapatparancsnok 1998-2008*

Tarjáni Zoltán *st. csapatparancsnok 2008–*

Forgács László *csapatparancsnok helyettes 1998–2000*

Szálkai József *st. csapatparancsnok helyettes 2000–2008*

Békési Péter *st. csapatparancsnok helyettes 2008–*

Erős Erzsébet *gazdasági vezető 2000–2005*

Hídvégi Katalin *gazdasági vezető 2005–*

Fábián Dóra *főszakács 2007–*

Vidovich Kálmán *cst. csapattitkár 2003–2009; Rover-öregcserkész rajparancsnok 2010–*

Kovács Rita *st. leány rajparancsnok 2007–2009; csapattitkár 2009–*

Szálkainé Litkei Judit *st. kiscserkészraj mentor 2010–*

Oláh Tibor *st. fiú rajparancsnok 2004–2007*

Pintér Zsolt *öv. fiú rajvezető 2008*

Baranyi Szilvia *öv. leány rajvezető 2009*

Fábián Viktória *öv. kiscserkész rajvezető 2009–*

Akik az Őrsöket vezették 1998–

Hagyó Tamás, Juhász Dániel, Juhász Márta, Kovács Rita, Mihály Ármin, Tarjáni Zoltán, Békési Péter, Szálkai József, Pintér Zsolt, Kovács Dániel, Urbán István, Buck Miklós, Tarjáni Lajos, Taczman András, Muhari Ferenc, Szarvas Melinda, Fábián Laura, Baranyi Szilvia, Fábián Viktória, Báró Anna, Beniczki János, Nagy Donát, Gedei Dániel, Lőrincz Kinga, Muhari Máté, Hegedűs Gábor, Vidovich Kálmán.

A jászberényi cserkészek éves csapattáborai

1990. Homok; 1991. Ágasvár; 1992. Homok; 1993. Homok; 1994. Ágasvár; 1995. Sirok; 1996. Sirok; 1997. Tar; 1998. Gyöngyöstarján; 1999. Bárna; 2000. Öregerdő; 2001. Tar; 2002. Bélépátfalva; 2003. Lajosháza; 2004. Parádasavár; 2005. Pusztamizse;

2006. KNT - Gerecse; 2007. JKNT - Rárós; 2008. Jászfelsőszentgyörgy; 2009. Kemence; 2010. Parádsasvár.

A jászberényi cserkészek külföldi táborokban

Városunk cserkészei nemcsak kerületi és országos rendezvényeken bizonyíthatták rátermettségüket, hanem időnként külföldön is képviselhetjük Magyarországot, és így szűkebb hazánkat a Jászságot, valamint Jászberényt is. Ezek a táborok a következő országokban voltak: 1991. „Willabund” Ausztria; 1995. „XVIII. Világ Jamboree” Hollandia; 2002. „XX. Világ Jamboree” Thaiföld; 2003. „RoverWay” Portugália; 2004. „Tatracor” Szlovákia; 2005. „EuroJAM” Egyesült Királyság; 2007. „XXI. Világ Jamboree” Egyesült királyság.

A KAJA

A korábbiakban részben említést tettem a „KAJA”-ról. úgy gondolom, ezt egy kicsit célszerű bővebben kifejteni. A „*KAJA*” a jászberényi cserkészek, és mondhatjuk minden nagyképűségtől mentesen, hogy a Duna-Tisza köze (ha nem az egész ország) cserkészei számára is ismerősen cseng. Egyet jelentve a kaland, jókedv, játék, kihívás fogalmakkal. A VIII. Cserkészközpont vezetésétől 1995 elején érkezett a csapatunkhoz (858) a kérés, hogy mivel mi egy jól működő csapat vagyunk, valamint járatosak a gyakorlati cserkészkedésben, szervezzünk egy akadályversenyt a kerület csapatai számára. Ez a felkérés igen jól esett, megtisztelő volt, hogy a kerület vezetése nekünk ekkora bizalmat szavazott. El is kezdtük az akkor „KAJA” munkanév, azaz *Kerületi Akadályverseny Jászberény* szervezését. Az első rendezvény olyan jól sikerült, hogy ez a munkanév állandóvá vált, és azóta, ezen a néven szervezzük a rendezvényt. 1996 óta pedig Szent György napján (illetve a közelében levő hétvégén), a cserkészek védőszentjének ünnepén. Szintén 1996 óta ad otthont a rendezvénynek a Nagyboldogasszony Két Tannyelvű Katolikus Általános Iskola. Sajnos 2000–2003 között technikai okokból nem tudtuk megrendezni, de 2004-től ismét megszerveztük, és sikere azóta is töretlen, ami talán az izgalmakat hirdető keret történeteken is múlhat. 2005-től két évente kerül megrendezésre a program. 2007-ben így csak a körzet részére hirdettük meg, mert sajnos a kerület csapatai felé megingott a bizalmunk:

hiszen 2005-ben úgy búcsúztak, hogy „jövőre ugyanitt” mégis 2006-ra mintha szavukat felejtették volna...

2009-ben rendezvényünk egynapos volt, összevonva a körzeti újonc- és első próbával, kerettörténete Karl May regénye nyomán az „Ezüst-tó kincse” volt.

Cserkészszajtó Jászberényben

A belső csapatnapló írása mellett a cserkészújságra 1997 tavaszára érett meg az igény, és Cserkészkürt néven 1997 pünkösdkor látott napvilágot az első jászberényi cserkészújság. Az eleinte érdeklődéssel fogadott díjmentes, zöld színű papíron 4-8-vagy 16 oldalon havonta megjelenő A5 formátumú újság iránt a lelkesedés 1999 év végére elfogyott, így az újság akkor abbamaradt. Többször történt kísérlet az újraindítására, de az egyre terjedő internet mellett nem tudott labdába rúgni a papíralapú havi lap. A 2005-ben megjelent emlékkönyv viszont teremtett egy olyan igényt, hogy évente megjelenjen egy összefoglaló, tartalmazva az év fontosabb eseményeit, így 2006-óta minden évben karácsonykor, év végi értesítőként megjelenik a Cserkészkürt. Megítélése pozitív, az éves események mellett helyt ad az egyes cserkészek-vezetők kapcsolódó írásainak is.

A VIII. kerületi Hírlevél abbamaradása, valamint a Magyar Cserkész hiánya és a Vezetők Lapja sztohasztikus megjelenése hívta életre a Jászkun cserkészkörzet tájékoztatására havonta megjelenő „Jászkun cserkész” című körzeti újságot. 2008 márciusában indult, jól fogadott lap, ugyanakkor a körzet csapatainak reakcióhiánya, és kezdeti cikkírások elmaradása után sajnos 2009-ben ápriliséig még nem jelent meg új lap. Ennek oka az, hogy bár a szándék és a lelkesedés megvan, idő, de legfőképpen cikk hiányában nehéz újságot, hírlevelet szerkeszteni, készíteni.

Különös sajtótermékként említeném meg a Jászkun cserkészkörzetben meghonosodott cserkész kártyanaptárat. 2007–2008–2009 naptári évekre készültek el, egyszerű, de informatív kivitelben. Minden körzeti cserkészcsapat használta, használja. Naptáraink a határon túlra, Erdélybe, Ausztriába, de még az Amerikai Egyesült Államokba és Kanadába is eljutottak. Készült naptár osztrák, clevelandi magyar cserkészek részére. 2 éve jászberényi közreműködéssel készülnek a Csodaszarvas Cserkészbolt naptárai is.

Statisztikák

Egy cserkészetéről szóló munkából úgy gondolom, nem hiányozhatnak a statisztikák sem. Mivel a lényeg nem ezen van, pusztán néhány adatot szeretnék közölni 28000 fős városunk cserkészetéről. Az elmúlt 20 évben a jászberényi cserkészek csapatlétszáma átlagosan 58 fő volt, a csapattábori létszám átlagosan 46 fő. Azaz a csapat létszámának mintegy 80%-a táborozik. Úgy gondolom ez mindenképpen jó arány. A 20 év alatt átlagosan kétevente eljutottunk egy országos, vagy nemzetközi táborba rendszerint 2 fővel. A 20 év alatt képesítést szerzett Jászberényből: őrsvezető 28, segédtiszt 8, cserkésztiszt 1. A két cserkészcsapatnak az elmúlt 18 évben 32 működő őrs volt. Jelenleg a 298. Lehel vezér cserkészcsapatnak 12 őrs van. A tizenkét őrsből 8 cserkész, 2 kiscserkész, 1 rover cserkész és 1 öreg cserkész őrs van.

Cserkész jubileumok, megemlékezések Jászberényben

A jászberényi cserkésztörténelem során több alkalommal emlékeztünk meg a helyi cserkészet évfordulóiról. Első alkalommal 2000-ben vetődött fel a gondolat, hogy a 10 éves évfordulóra készüljön egy kiadvány, azonban ez akkor elsősorban technikai-technológiai másodsorban anyagi okok miatt elmaradt.

Az első igazi cserkészb jubileum így 2005-ig váratott magára Jászberényben. Ebben az évben azonban kiadásra került „A jászberényi CSERKÉSZEK EMLÉKKÖNYVE 1990-2005” című kiadvány, melyet a csapattagok közreműködése mellett Szálkai József és Vidovich Kálmán segédtsztek szerkesztettek. A 300 példányban megjelent A5 formátumú könyvecskét az azóta már sajnos történelemmé vált Verzálpri Print Nyomdaipari Kft. készítette. A könyv színes borítóval, 60 oldalon, 20 db fekete-fehér képpel, ofszet nyomással készült. Az emlékkönyv feldolgozza az addigi ismereteket, valamint emléket állít a cserkészcsapatoknak és a támogatóknak. Az emlékkönyv előszavát Suba György egykori 861-es cserkész, városunk díszpolgára írta. Az emlékkönyvhöz csapatfotó is készült. (6. kép)

Az emlékkönyvvel párhuzamosan 2005 augusztusában egy emlékkiállítás is megvalósult a Szent István Házban, mely képekben, dokumentumokban és tárgyi emlékekben állított emléket az 1990–2005 időszaknak, valamint – ahogyan az adatgyűjtés közben kiderült – az 1925-ben megalakult jászberényi cserkészet 80 évének is igyekezett emléket állítani. A kiállítás egy hétig volt látható, igen jó visszhangot

kapott a városban, a városi sajtóban. A kiállítás megnyitója alkalmából rendezett ünnepi csapatgyűlésen megjelent Kispál György cserkésztsiszt atya, akkori szövetségi vezetőtisz, valamint a város részéről köszöntőt mondott, és a város címerével ellátott kristályvázát ajándékozott a cserkészcsapatnak Magyar Levente Jászberény város akkori polgármestere.

A második alkalom 2008-ban volt, amikor is az előző évben megindult egyeztetés eredményeképpen a jászberényi Lehel Vezér Gimnáziummal közösen a gimnáziumi folyosón, az egykori cserkészterem mellett emléktáblát helyeztünk el az előző 861-es József Nádor Cserkészcsapat 80 éves megalakulásának emlékére. Az emléktábla avatással egy időben készült el az a kamarakiállítás az iskola vitrinjében, mely két hétig volt látható, és az egykori csapat fennmaradt tárgyi, képi emlékeit mutatta be.

A harmadik jubileum szintén 2008-ban volt, amikor is az újjáalakult 298. Lehel vezér cserkészcsapat első 10 évére emlékeztünk. Ezen alkalomból ünnepélyes fogadalomtétel és fogadalommegújítás volt. Ünnepi köszöntőt mondott Szabó István Sch. P. cst, VIII. cserkészkerületi elnök, valamint Juhász Dániel, városunk alpolgármestere, aki maga is tagja volt az 1998-ban alakult csapatnak. Ezen ünnepség keretében került kiosztásra a cserkészcsapat 10 éves jubileumi jelvénye, valamint ekkor történt a hűtőszekrény minőségi cseréje is, melyet a 10 éves évforduló alkalmából az Electrolux Lehel Kft-től kapott csapatunk.

2010. február 2–28 között „CSERKÉSZÉLET JÁSZBERÉNYBEN” címmel rendeztünk kiállítást, amely megemlékezett a 20 éve újjáalakult és a 85 évvel ezelőtt megalakult jászberényi cserkészmozgalomról. Fényképekben, dokumentum másolatokban, valamint vitrinekben elhelyezett relikviákban bocsá-tottuk közszemlére történetünket. A kiállításnak a Városi Könyvtár és Információs Központ adott otthont.

Jubileumaink fontosak számunkra, hiszen jelzik honnan jöttünk, töltést és iránymutatást adnak, hogy hogyan és merre kell továbbmennünk. Ennek szellemében készülünk 2015-re, amikor a jászberényi cserkészlet születésének 90. évfordulóját fogjuk ünnepelni.

Napjaink cserkésztevékenysége Jászberényben

Napjaink cserkésztevékenysége Jászberényben mondhatjuk sokrétű. A következőkben erről szeretnék pár sorban említést tenni,

azaz milyen helyi igényekre ad választ a cserkészzet. A jászberényi cserkészek több szinten, és több színhelyen vannak jelen a mai magyar cserkészzetben.

Csapatunkban jelenleg 4 raj működik, összesen 12 órssel. A csapatban heti rendszerességgel tartunk az őrsi foglalkozásokat a kiscserkészekről a roverekig. A rajok önálló programjai mellett az éves munka koronája természetesen a nyári csapattábor. Az öreg cserkészek ritkábban találkoznak, kb. kéthavonta egyszer mindannyian, kisebb részeik viszont sűrűbben, családi, és munkahelyi elfoglaltságuk miatt. Ez persze nem akadályozza meg őket abban, hogy a csapat háttérében aktívan segítsék, támogassák a csapat munkáját.

Cserkészcsapatunk részt vesz a Nagyboldogasszony Főplébánia körüli egyházközség életében úgy, mint egyházi ünnepek szolgálata, szentmiseszolgálat, felváltva a Nagyboldogasszony Két Tannyelvű Katolikus Általános Iskola osztályaival, részt vesz az egyházközségben adódó munkákban, különös tekintettel a Jászberény melletti, homoki tanya munkálataiban. Cserkészeink őrsi foglalkozásai is a plébánia és az iskola körül zajlanak, így mindenkor lehet cserkészekkel találkozni.

Cserkészcsapatunk a városi közélet szerves részese, a városi ünnepeken, koszorúzásokon a cserkészcsapat adja a koszorúvivőket, illetve a szükséges díszőrséget. Ilyen feladatra már szomszédos önkormányzatok is felkértek bennünket. Csapatunk ezen felül részt vesz az Önkormányzat által életre hívott Zöld Diákpárlament munkájában is. A városi iskolák diákjai számára több alkalommal rendeztünk programokat, valamint szervesen bekapcsolódunk az önkormányzat környezetvédelmi programjaiba.

Csapatunk alapító és meghatározó tagja a VIII. Cserkészkerületen belül működő „Jászkun” cserkészkerületnek. Csapatunk célja a kerületben, hogy a környező cserkészcsapatokkal együttműködve hatékonyabban valósíthassuk meg a cserkészzet célját, a felelős állampolgárok nevelését. Ennek érdekében javasoltuk a körzeti szintű próbáztatást, melyre első alkalommal Szolnokon került sor. Azon túlmenően, hogy a csapatok kapacitása kedvezőbb kihasználtságú legyen, a résztvevők is örültek az új barátságok kialakulásának. Emellett a főbb körzeti programunknak csapatunk a „bázisa”.

A jászberényi cserkészvezetők célja, hogy egy olyan cserkészközösségben dolgozzanak, illetve olyan légkört alakítsanak ki, tartsanak fenn, amely egyrészt teljesíti és megvalósítja a

cserkészmozgalom célját, másrészt egy olyan baráti közösséget adjon tagjai részére, mely egy egész életre szól.

Csapatunkat a szülők, a Nagybaldogasszony Két Tannyelvű Katolikus Általános Iskola, Jászberény Város Önkormányzata és a helyi vállalkozók egy része anyagilag és természetben is támogatja, mint pl. primőr áru a táborozások alkalmából, programjainkhoz az iskola termeinek biztosítása, ill. teherautó a nyári csapattáborra, pályázati lehetőségek, eseti támogatások.

Felhasznált irodalom, források

- Hűtőgépgyári újság, Jászberény 1990;
- A jászberényi cserkészek emlékkönyve 1990–2005, Jászberény 2005;
- A Jászkiért újság egyes számai Jászberény 1990–2005.
- Személyes beszélgetések egykori cserkészekkel: Suba György, Faragó László, Czigány Tibor urakkal;
- Személyes beszélgetések mai cserkészekkel;
- „Cserkészélet Jászberényben” című kiállítás (Városi Könyvtár és Információs Központ, Jászberény, 2010. február) anyaga.

Besenyi Vendel

ÚJ HADOSZTÁLY ALAKULT JÁSZBERÉNYBEN

A Zrínyi Katonai Könyvkiadó gondozásában Kis András tollából 1979-ben Az 1. hadosztály, 1995-ben pedig A Magyar Honvédség újjászervezése (1945) címmel könyv jelent meg. Mindkét kötet jelentős jászberényi vonatkozású adatot tartalmaz, ezeket szeretném megosztani a Tisztelt Olvasókkal, valamint e könyvek alapján szeretnék rövid áttekintést adni az Ideiglenes Nemzeti Kormánynak a magyar honvédség újjászervezése érdekében 1945. április végéig tett intézkedéseiről.

1945. január havában magyar fegyverszüneti delegáció tárgyalt Moszkvában. Január 18-án az Ideiglenes Nemzeti Kormány külügyminisztere a Szovjetunió, Nagy-Britannia és az USA képviselői előtt rövid nyilatkozatot tett. Fegyverszünetet kért, elmondta, hogy a magyar nép akarata ellen vett részt a háborúban, de annak terheit vállalni kell. Kérte a szövetségeseket, hogy olyan terheket rójanak hazánkra, melyet annak gazdasági helyzete elbír.

Nyilatkozatának utolsó két mondata az alábbiak szerint hangzik, *„Égünk a megtorlás vádjától, s ezért kormányunk első feladatának tartotta, hogy hadat üzenjen a németeknek. Kérjük a szövetséges hatalmakat, tegyék lehetővé, többek között a fegyverszüneti feltételekkel, hogy minél nagyobb erők bevetésével részt vegyünk a hitlerizmus elleni végső csatában, s ezáltal örökre lemoszuk a gyalázatot, amelyet az előző kormányok bűnös politikája hozott ránk. „*

A nyilatkozat elhangzása után Molotov, a Szovjetunió külügyminisztere átadta a magyar delegációnak a Magyarország részére kidolgozott fegyverszüneti feltételeket. A Fegyverszüneti Egyezményt 1945. január 20-án írták alá. Aláírói a szövetséges hatalmak nevében: Vorosilov (a Szövetséges Ellenőrző Bizottság - SZEB későbbi elnöke), Magyarország nevében: Gyöngyösi János külügyminiszter, Vörös János hadügyminiszter és Balogh István miniszterelnökségi államtitkár (Balogh páter). Az egyezményben többek között szó van arról, hogy *„Magyarország megszüntette az Egyesült Nemzetek elleni viselt háborúját, Németországgal fennálló minden viszonyát megszakította és hadat üzent Németországnak.”*

Fontos pontja az egyezménynek a magyar fegyveres erőkre vonatkozó rész. A kormány kötelezi magát, „olyan mérvű szárazföldi, tengeri és légi erő fenntartására és rendelkezésre bocsátására, amilyent a Szövetséges (Szovjet) Hadsereg Főparancsnoksága a fővezetése alatt álló szolgálatra megállapíthat. Ezzel kapcsolatban Magyarország legalább nyolc nehéz fegyverzettel ellátott gyaloghadosztályt állít ki.” Abban az időben egy hadosztály 14 000 főből állt. A nyolc hadosztály felállításához 130-140 ezer főre lett volna szükség. Az ország katonakörosztályának nagy része még harcolt, másik jelentős része pedig hadifogolytáborokban volt. A katonai közigazgatás a háború következtében megsemmisült, sok volt a katonaszökevény, mindent előről kellett kezdeni. A kormány fontos politikai kérdésnek tartotta a katonai alakulatok felállítását és harcba küldését a németek ellen és mindent elkövetett az alakulatok megszervezése érdekében. Ma már tudjuk, mindez illúzió volt, a szovjetek nem tartottak igényt a magyar hadseregre, ezt Gerő Ernő még 1944 decemberében meg is fogalmazta.

A kormány két hadosztályt tudott felállítani a háború befejezéséig, a hatodikat és az elsőt, valamint kísérlet történt a hetedik hadosztály felállítására. Ezek a hadosztályok is csak 10500 fővel alakultak meg (az ún. „B” hadrend szerint). Az Ideiglenes Nemzeti Kormány első katonai alakulata a Debrecenben 1945. február 25-én Maléter Pál főhadnagy vezetésével megalakult hatodik honvéd őrszászlóalj volt, mely március 1-jén ünnepélyes őrségváltás keretében átvette a kormány védelmét. Március 4-e a hatodik gyaloghadosztály születésnapja Debrecenben. Március 7-én alakult meg ugyancsak Debrecenben a hatodik hadosztály „felesleges” embereiből – 123 utász, 124 műszaki gépkezelő, 117 hidász és 118 vasútépítő katonai részvételével – az első vasút- és hídépítő zászlóalj. Végezetül pedig március 26-án az első gyaloghadosztály Jászberényben. Ezen kívül alakult meg ebben az időszakban Budapesten két zászlóalj: az 1.sz. őrszászlóalj és a Dózsa György zászlóalj.

Új hadseregbe toboroztak

A felállítandó alakulatokat a Honvédelmi Minisztérium toborzással, a hadifogolytáborokból átveendő személyekkel és sorozással (bár ehhez nem sok reményt fűztek) kívánta megoldani. A toborzási felhívás szövegét Vörös János vezérezredes 1944. december 13-14-én fogalmazta meg, s december 23-án a kormány elfogadta. 1945. január 19-én adták nyomdába.

A nyomda 40 000 példányban kinyomtatta, és azt a hónap végén szétvitték az ország felszabadított részeibe. Kiadása dátumaként 1945. január 20-át tüntették fel, a Fegyverszüneti Egyezmény aláírásának napját. Ezzel a felhívással kezdődött el az új hadsereg felállítása Magyarországon. A toborzáson a 18-42 éves férfiak és a 18-40 éves nők jelentkezését fogadták el. Aki elhatározta, hogy belép az új hadseregbe, jelentkezett a helyi polgármesteri hivatalban, illetve a községházán. Nevét felírták az önkéntesek listájára, a névsort felterjesztették az alispáni hivatalba, onnan pedig a Honvédelmi Minisztériumba. Az önkéntes jelentkező hazament, végezte tovább a munkáját és várta a katonai behívóparancsot. A Jászsági Szabad Nép 1945. április 29-i tudósítása szerint: „A Jászságban 20000 önkéntes jelentkezés történt az új demokratikus néphadsereg kötelékébe való felvételre”, ami 9700-zal több mint amennyit erről a területről kértek, így a honvédelmi miniszter ezen a területen sorozást nem rendelt el. A miniszter dicséretben részesítette a Jászság fiatalosságát.

Következő lépésként a kormány utasításokat adott ki az 1938 előtti országhatárokon belüli katonai közigazgatás újjászervezésére. Felépítésük az alábbiak szerint alakult:

- első fokú katonai közigazgatási szervek: népmozgalmi nyilvántartó hivatalok a városokban
- másodfokú katonai közigazgatási szervek: bevonulási központok a járási székhelyeken és a megyei városokban
- harmadfokú katonai közigazgatási szervek: honvéd kiegészítő parancsnokságok a megyeszékhelyeken
- negyedfokú katonai közigazgatási szervek: honvédkerületi parancsnokságok az ország 7 nagyvárosában.

Január 31-én a honvédelmi miniszter az alábbi honvédkerületi parancsnokságok szervezését rendelte el:

- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Budapest
- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Székesfehérvár
- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Szombathely
- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Pécs
- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Szeged
- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Debrecen
- honvédkerületi parancsnokság székhelye: Miskolc

Mivel az ország jelentős területén még harcok folytak, az érdemi munkát csak a szegedi, a debreceni és a miskolci kerületben lehetett elkezdni, valamint a budapesti kerület már felszabadított részein.

Úgy a debreceni, mint a jászberényi hadosztály katonái hadifoglyokból kerültek ki.

Sztálin 1944. december 1-jén – amikor a magyar küldöttséggel az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakításáról tárgyaltak – beszélt a felállítandó magyar hadseregről is, és elmondta, hogy ehhez rendelkezésre bocsátja a szovjet kormány a magyar hadifoglyokat, a zsákmányolt fegyvereket és egyéb anyagokat.

A dolgok azonban nem ilyen egyszerűen alakultak. 1944. végén 61 ezer magyar hadifogoly volt szovjet fogságban. Ebből 36 ezer a hátszágban, 24 ezer a fronton és 1000 fő hadifogoly kórházban. Magyarországon négy nagy gyűjtő és több kisebb táborban voltak elhelyezve a fogságba került katona és civil személyek. A négy nagy gyűjtőtábor helye Gödöllő, Cegléd, Baja és Jászberény. Jászberényben az átlagos létszám 7 és 10 ezer fő körül mozgott.

A foglyok a jásztelki úti laktanyában, a mellette lévő Vásártéren (sátrakban) és a nagykátai úton lévő méneskari laktanyában (a volt Méntelepen) voltak elhelyezve. A jászberényi tábor a 2. Ukrán Front 33. számú hadifogolytábor volt. 1945 januárjában ebből a táborból adták át az első tiszteket az új Honvédelmi Minisztériumnak. A jászberényi Hadifogolytáborban alakult meg a „Rózsa Sándor” távbeszélő építő zászlóalj, mely a front alárendeltségében Brünn és Bécs közelébe is eljutott. Az elsőként megalakított magyar vasútépítő zászlóaljak innen kapták parancsnokaikat. A jászberényi fogolytábor lakója volt több között Cziffra György zongoraművész, Tóth Lajos operaénekes, Szalatnyay József festőművész, Harmatta János nyelvész, Csomány Endre (ha rövid ideig is) a Görgey zászlóalj parancsnoka. És több olyan tiszt is, akik korábban Jászberény valamelyik laktanyájában szolgáltak. E tábor kb. 2000 embert adott át a Debrecenben megalakult 6. hadosztálynak is.

A táborok névleg ugyan a frontparancsnokságokhoz tartoztak, valójában az NKVD táborai voltak. Berija belügyi népbiztos rendelkezett felettük, illetve az NKVD-n belül működő Hadifogoly és Internáltügyi Csoportfőnökség, melynek I. Petrov altábornagy volt a vezetője.

A táborparancsnokok csak Petrov altábornagy utasítására adhatták át a magyar hatóságoknak a foglyokat, de Petrov is a Szovjetunió Állami Védelmi Bizottsága, vagy Berija parancsára adhatta ki ezt az utasítást.

A hatodik debreceni hadosztály szervezése 1945. február 4-től március 4-ig tartott. Katonái a gödöllői, a jászberényi, a mezőtúri, valamint szovjetunióbeli táborok önkénteseiből kerültek ki, mintegy 12 ezer ember. 10 500 főt osztottak be a hatodik hadosztályba, a fennmaradó létszámból pedig megalakult az első vasút- és hídépítő zászlóalj.

Hadifoglyok és önkéntesek

1945. február 16-án Kondratov vezérőrnagy, a SZEB katonai osztálya részéről közölte a honvédelmi miniszterrel, hogy Budán magyar önkéntes századok harcoltak a szovjetek oldalán és ezeket az önkénteseket átadják a magyar kormánynak. Azonban az események nem egészen így történtek. Budapesten a harcok elcsitulása után a budai önkénteseket kivonták a második Ukrán Front kötelékéből és Kelenvölgyben helyezték el őket. Február 26-án reggel váratlanul sorakoztatták őket teljes felszereléssel. Ezredparancsnokuk közölte velük, hogy Jászberénybe mennek gyalogmenetben, és ott a kormány utasítása szerint az új, alakuló demokratikus hadseregbe lesznek beosztva. Kőbánya – Rákospalota – Maglód – Süllyás – Tápiószecső – Nagykáta útvonalon március 1-jén érkeztek meg. Jászberényben azonban nem a kormány képviselői fogadták őket, hanem – nyitott kapuval, katonai zenekarral – a foglyotábor politikai helyettese. Az ezred a parancsnok utasítására felsorakozott a jászteleki úti laktanya előtti téren. A politikai helyettes szép beszédet mondott, dicsérte a Budáról jött magyar katonákat és fegyvertársként nevezte őket, majd utasítást adott parancsnokuknak, Variházy Oszkár alezredesnek, hogy az ezred rakja le a fegyvert. Ezután a parancsnok vezényszava hangzott: „Vigyázz! Fegyvert rakd le!” A katonák mérgesen eldobálták fegyvereiket. A lefegyverzett katonákat a zenekar hangjaira bemasírozatták a hadifogoly táborba.

A tábor parancsnoksága fel volt készülve arra az eshetőségre, ha a budaiak önként nem rakják le a fegyvert. A laktanya előtti tér négy sarkába rejtett tüzelőállásokban gépfegyverek voltak készenlétben, kezelői személyzettel egyetemben.

Február 26-án a SZEB katonai megbízottja újabb hírt közölt a HM-el: Jászberényben a közeli napokban újabb egy hadosztályra való volt hadifogoly kerül átadásra. A hadügyminiszter ezért jelölte ki Jászberényt az első (budapesti) magyar hadosztály felállítási helyéül. Moszkvában tehát engedélyezték a második magyar hadosztály felállítását is.

Március 1-jén a honvédelmi miniszter Fülöp József vezérkari őrnagyot kinevezte a megalakítandó első magyar gyaloghadosztály vezérkari főnökévé és utasította, hogy a SZEB megbízottjával és egy minisztériumi összekötő tiszttel induljon Jászberénybe, és ott a második ukrán front hadifogoly táborából vegyen át 10 500 embert és alakítsa meg a hadosztályt.

Batta György vezérkari százados és Alekszej gárdaezredes társaságában 10 órakor elindultak Debrecenből és 15 órára érkeztek Jászberénybe. Ide azonban a foglyok kiadásával kapcsolatos parancs még nem érkezett meg, közölte velük a parancsnok. Alekszej és Batta még aznap visszament Debrecenbe, Fülöp József Jászberényben marad. A táborparancsnok kérésére megengedte, hogy bemehet a táborba és megkezdheti a szervezőmunkát. Ezt március 2-án el is kezdte.

A munka nem volt egyszerű. A jászberényi hadifogolytáborban ekkor 7000 magyar volt. Közülük a szovjetek 1300 személyt igénybe vettek az általuk létrehozott vasútbiztosító ezredbe. Tehát csak 5700 ember közül lehetett választani. Ezek többsége fáradt, törődött és beteg volt, voltak közöttük 42 év feletti is, 25 %-uk nem volt katona, sokan polgári ruhában kerültek fogságba. Sok volt az elkeseredett közöttük.

Fülöp a táborban a fogságba esett főtisztekkel beszélt először, a szervezőmunkát velük kezdte el. A tisztek a szabadulás reményében szinte önként jelentkeztek. Ismertette velük, hogy az első hadosztály keretében milyen kötelekeket kell létrehozni. Kijelölte az ideiglenes parancsnokokat és utasította őket, hogy a különböző egységek és alegységek szervezését kezdjék el.

A hadifoglyok két laktanyában voltak elhelyezve, mindkét laktanyában megindult a szervezőmunka. Ezt a kijelölt parancsnokok önállóan végezték. Kétféle szervezőmunka volt, a magyarok szervezték a kötelekeket, az oroszok pedig kiszűrték ezekből a nekik nem tetsző személyeket.

A volt csendőröket, német nevűeket, vagy akit valaki fasiszta érzelműnek, ellenségnek mondott, azok nevét kihúzták a névsorból. Ők a Szovjetunió valamelyik hadifogolytáborába kerültek. Ezért húzódtott el úgy Debrecenben, mint Jászberényben a hadosztály személyi állományának átadása, a hadosztály megszervezése. Ez Jászberényben is 26 napot vett igénybe.

Közben gondoskodni kellett a hadifogolytábor utánpótlásáról is, máshonnan kellett ideszállítani embereket, hogy a szükséges 10 500 fő átadását biztosítani tudják. Ez is időt vett igénybe. A hadosztály parancsnokát 1945. március 4-én nevezték ki Szalay Tibor tüzér alezredes személyében, aki március 7-én érkezett Jászberénybe. A szervezőmunka beindítása után március 7-e és 15-e között sem a hadosztályparancsnok, sem a vezérkari főnök nem léphettek be a hadifogolytáborba. A táborparancsnok ezt azzal indokolta, hogy ezen idő alatt a meglévő foglyok közül a megbízhatatlanokat kiválogatják és elszállítják, valamint az új foglyokat átveszik. Lényegében tehát a 10500 főt átadásra előkészítik. - Így az egyes kötelékek felállítására befolyásuk nem volt.

A hadosztály parancsnokság a méneskari laktanyában

Eldöntendő kérdés volt, hol legyen a hadosztály-parancsnokság, hol szállásolják el a katonákat. A hadosztály szervezésének központja a méneskari laktanya – azaz a Méntelep, később a Jászszági Állami Gazdaság központjának épülete, a jelenlegi Nagykátai úton –lett, melynek irodaépületeiben alakult meg a hadosztály-parancsnokság, a két hatalmas lóistálló pedig az emberek ideiglenes elhelyezésére szolgált. (Az épületek egy részét 2005-ben lebontották és ezen a területen építették fel a TESCO áruházat). A fogolytáborból átvett embereket ide irányították, itt vették a katonákat végleges nyilvántartásba és innen indították útra az egyes egységeket a kijelölt körleteikbe.

A foglyok átadása március 20–26. között történt az alábbiak szerint:

<i>Átadás-átvétel napja</i>	<i>Az átadott-átvett létszám</i>			<i>Megjegyzés</i>
	<i>tisztek</i>	<i>- legénység</i>	<i>- összesen</i>	
1945. III. 20	126	3 323	3 444	többségük budai önkéntes
1945. III. 22	199	1 000	1 199	
1945. III. 23	32	2 000	2 032	
1945. III. 24	-	1 390	1 390	
1945. III. 25	9	1 128	1 137	
1945. III. 26	2	1 294	1 296	
<i>Összesen:</i>	<i>368</i>	<i>10 135</i>	<i>10 503</i>	

A hadosztály-parancsnokság, a harmadik gyalogezred, a híradó század, a hadosztály vonatból az ételmezési oszlop és a tábori kórház Jászberénybe települt. A hadosztály többi részét a környező falvakba helyezték ki. A 2. gyalogezrednek Alsóegreskáta, az 1. gyalogezrednek Jászfényszaru, az 1. tábori tüzérezrednek és az 1. gépi vontatású légvédelmi gépágyú ütegnek pedig Kerekudvar lett az állomáshelye.

Az átvett hadifoglyok között sok volt az idős és beteg. Mindenkit orvosi bizottság elé állítottak, a betegeket három hónapos szabadságra, a nagyfokú fizikai leromlottság miatti személyeket pedig 4 hét egészségügyi szabadságra küldték. A trianoni határon túli személyeket pedig nem lehetett az új magyar hadseregbe beosztani, csak ha felvették a magyar állampolgárságot, ezért őket le kellett szerelni. A beteg és a leszerelt katonák pótlására az első hadosztály 2100 toborzott fiatalot vonultatott be a Jászságból, és ebbe a hadosztályba osztották be a debreceni őrzászlóalj nagyobbik részét, továbbá a budapesti önkéntesekből szervezett első őrzászlóaljat is.

Az első hadosztály katonáinak fele a megalakuláskor polgári ruhát viselt. Elsőként a katonaként elfogott személyek ruházatát hozták rendbe, a civilként elfogottak és az önkéntesek a hadművelési területre utazás közben, Körmenden kaptak katonaruhát. Fehérnemű anyagot a Vörös Hadsereg utalt ki részükre.

A Vörös Hadseregtől kaptak 1000 db lovat, szekereket a környékbeli gazdáktól vásároltak. A fegyvereket, a haditechnikát szintén a Vörös Hadsereg biztosította részükre. Március 24-ig a fegyverzeti anyag mintegy 40 %-át kapták meg a második Ukrán Front Zsákmányügyi Hivatala budapesti (Kőbánya - vasúti pályaudvar) raktárából.

A személyi állomány, most már mint katonák is (nem mint foglyok) a körletekben éltek mindennapi életüket. Kiképzésen vettek részt, körletük környékén aknamentesítési munkákat végeztek, a lehetőségekhez képest igyekeztek rendben tartani ruházatukat és a meglévő és bővülő haditechnikát, részt vettek annak beszerzésében (országos járművek, lovak, lószerszámok), és részt vettek annak felkutatásában. A hadosztályparancsnok a bognár szakképzettségű katonákat kivezényelte a jászberényi bognárokhoz, a fogatolt járművek mielőbbi elkészítése céljából.

A hadosztályparancsnok intézkedett a fegyelem megszilárdítása érdekében, április 3-án a szökések elharapódzásának megakadályozására elrendelte a rögtön ítélő bíraskodás kihirdetését. Április 7-én és 8-án a vezérkari főnök intézkedést adott ki a katonák között elharapódzó nemi betegség és a szörványosan fellépő tifusz megbetegedések megelőzésére. Április folyamán megszervezték az állategészségügyi szolgálatot is. Március 30-án a hadosztály-parancsnok utasítására alegységenként megszervezték a tiszti könyvtárakat, minden alegység megkapta a kiutalt könyveket.

A hadosztálynapló tudósítása szerint április 15-én minden szálláskörletben megünnepelték az ország felszabadítását. Az ünnepségen a polgári hatóságok, a pártok, a Vörös Hadsereg képviselői mellett az egyes települések helyi lakossága is nagy számban jelen volt. A jászberényi ünnepségről a Jászsági Szabad Nép 1945. április 22-i száma részletes beszámolót közöl. Először a szovjet katonák temetőjénél Farkas János, a helyi Szociáldemokrata Párt elnöke mondott beszédet. Innen az Internacionálé hangjai mellett a jelenlévők átvonultak az ünnepség színhelyére, ahol a Hadosztály csapatai, a Független Kisgazdapárt és a Polgári Demokrata Párt felsorakozott tagjai várták az ünnepség kezdetét. Az ünnepi beszédet Szalay Tibor alezredes, a hadosztály parancsnoka mondta. Andik István szakaszvezető elszavalta Ady: Magyar jakobinus dala c. versét, majd Csík Péter ügyvéd a Kommunista Párt helyi szervezetének vezetője beszélt a Nemzeti Bizottság nevében.

A beszéd után Molnár Tibor örvezető Ady: A tűz csiholója c. versét adta elő. Majd Kósa Pál „Fiatalos lendülettel, magával ragadó hévvel beszélt”... A beszédeket a Szózat közös eléneklése követte. Ezután a résztvevők a Városháza elé mentek „ahol az orosz és magyar parancsnokság vezetői előtt a hadosztály katonái példás és fegyelmezett rendben, díszmenetben vonultak el.”

A város lakossága május 1-jén is várta a katonákat az ünnepségre, azonban a hadosztály már ekkor megkezdte elvonulását a hadműveleti területekre, így csak küldöttséggel képviseltették magukat.

Néhány szót szólnunk kell a katonák hangulatáról is. A fogságból szabadulva az emberek örültek, de nem látták tisztán a további sorsukat. Közülük jó néhányan Vörös János vezérezredes által kiadott „frontátlépő” igazolvánnyal álltak át a Vörös Hadsereg oldalára, ennek ellenére meg kellett szenvedniük a hadifogságot. A hadifogolytáborból nem mindenkit engedtek át a hadosztályhoz, a budai önkéntes ezred tagjaiból is néhány személyt visszatartottak a táborban. Demoralizálólág hathatott a katonákra, hogy március 28-án a szemük láttára vitték vissza a hadifogoly táborba a 2. gyalogezred parancsnokát, Papp Gyula alezredest. A hadosztály naplójában erről az alábbi olvasható: „Alexejew g. alez. jelentette a HOP-nak, hogy az N.K. WD. kéri Papp Gyula alez.-t. Vád: partizánok ellen mérszárlásokban vett részt.” (AHOP Papp Gyulát visszaadta a 33.sz. Hadifogolytábornak, és Márton István alezredest nevezte ki a 2. gyalogezred parancsnokának). Az emberek megrettentek, de a bennük felgyülemlett kérdésekre nem kaptak megfelelő és kielégítő választ.

Ezek a katonák zömében, a toborzottak kivételével, a régi magyar királyi honvédség katonáiból lettek az új magyar demokratikus hadsereg katonái. 1944-ben az Ideiglenes Nemzetgyűlés küldöttei azt mondták, az új hadsereg antifasiszta honvédség legyen, olyan, amelyik alkalmas arra, hogy az oroszok oldalán részt vegyen hazánk felszabadításában, és a fasizmus elleni harcban. Ahhoz, hogy a katonák az egykori szövetséges elleni harcot és a velejáró veszélyeket vállalják, vállalják a fasiszta Németország elleni harcot, meg kell nekik magyarázni és meg kell velük értetni sok mindent, meg kell változtatni az eddigi szemléletüket, és tudatosítani kell, hogy most valóban Magyarorszáért indulnak harcba.

Egy olyan szervezetre volt szükség, amely ezt a munkát elvégzi, amely gondoskodik a politikai felvilágosításról és a nevelő feladat ellátásáról, nevelők kellene, javasolták többen.

Az ötletet a Honvédelmi Minisztérium felkarolta, a minisztériumban kulturális és nevelő osztály alakult. Debrecenben március első két hetében nevelőtanfolyamot tartottak.

E tanfolyamot elvégzettek közül a debreceni 6. hadosztálynál megszervezték a nevelőtiszti szolgálatot, a hadosztály-parancsnokság mellett létrejött a nevelőtörzs, az ezredekhez és zászlóaljokhoz (osztályokhoz) nevelőtiszteket; a századokhoz (ütegekhez) pedig nevelőket osztottak be.

A minisztérium március 31-én intézkedett, hogy a nevelői szolgálatot Jászberényben is szervezzék meg. Egy-két alegységnél már volt nevelő (ahol a parancsnok is szükségesnek tartotta és akadt vállalkozó személy is, ezek azonban irányítás nélkül működtek és ideiglenesen.) Április 4-én Debrecenből a 6. hadosztálytól nevelőtiszti bizottság érkezett Jászberénybe „Nevelőtiszti intézmények szervezése” céljából. A bizottság tagjai: Tarján Imre zászlós, Szen Imre őrmester, Papp Zoltán őrmester, Nagy László tizedes és Molnár Tibor honvéd, valamint Kósa Pál szakaszvezető.

Jászberényben Szalay Tibor alezredes hadosztályparancsnok fogadta őket. E bizottságból alakult meg a hadosztály „kulturális és nevelő osztálya”. A helyi kommunista párt segítségével megszervezték a nevelőtiszti tanfolyamot, mely április 16-tól 22-ig tartott és a Pannónia szállóban (lebontották, ma lakóháztömb áll a helyén, Lehel Vezér tér és Táncsics Mihály u. sarkán) rendezték meg.

A tanfolyamot a HOPK rendelte el, 90-100 fő körüli résztvevője volt. 17-én elrendelte, hogy a tanfolyamon a hadosztály tábori lelkészi kara is vegyen részt. A tanfolyamon többek között előadást tartott Szalay Mihály (a „magyar Csapájev”) őrnagy, Porffy György tüzér őrnagy, Szalay Tibor alezredes H.o.pk., Csik Péter jászberényi ügyvéd, a helyi kommunista párt titkára, Molnár László a helyi kommunista párt elnöke, és Tarján Imre zászlós. A tanfolyam tartama alatt április 20-án megérkezett Debrecenből az 1. hadosztály kinevezett nevelőtisztje Rózsa András hadnagy. A tanfolyam vizsgával zárult, utána mindenki megkapta a beosztását, és a résztvevők visszatértek a csapatokhoz.

Még egy tényről kell megemlékeznünk, amit ma úgy neveznénk, hogy „átvilágítás”, és ez a tiszti és tiszthelyettesi állomány egy részét érintette. 1945. január 4-től 1948. október 31-ig igazoló bizottságok működtek Magyarországon, melyek az egyes személyek politikai előéletét vizsgálták, és akiket a bizottság alkalmasnak talált, az adott területen, azok folytathatták munkájukat. A hadosztályparancsnok 1945. április 23-án közzétette azon tiszt és tiszthelyettesek nevét, akik igazolásra kerülnek. Ez 24 tisztet és 35 tiszthelyettest érintett. Hogy mennyiben került ez végrehajtásra, nem tudjuk, ugyanis ebben az időben a hadművelleti területre való utazásra készültek.

Március 24-én a honvédelmi miniszter kérte a SZEB-et, hogy tegye lehetővé a hatodik és első hadosztály kiszállítását a harctérre, mert a csapatok felfegyverzésének befejezése az arcvonal közelében könnyebben megoldható. Vörös János kérését, az ország felszabadításakor Sztálinhoz intézett táviratában Miklós Béla miniszterelnök újra megismételte. Április 7-én a Vörös Hadsereg Vezérkari Főnöke táviratot küldött a SZEB elnökének, Vorosilovnak, és Tolbuchinnak, a harmadik Ukrán Front parancsnokának, melyben közli, a Legfelsőbb Főparancsnok engedélyezte, hogy a két gyaloghadosztályt (első és hatodik) felkészültségi fokuknak megfelelően átadják a harmadik Ukrán Front állományába.

A hadosztály bekapcsolódik a háborúba

Az első hadosztály első szerelvényét 1945. április 28-án 01 óra 27 perckor indították el a nyugati hadművelleti területre. Osztrák földön az élelmezésük megjavult. Megkapták a szükséges műszaki felszerelést és lőszert is kaptak. Megkezdték a kiképzés hiányosságainak pótlását. A hadosztályt a 3. Ukrán Fronthoz tartozó 26. hadsereg kötelékébe osztották be.

Május 9-én érkezett meg hozzájuk is a hír, Németország kapitulált, vége a háborúnak. Harci bevetésre így nem kerültek. Rövid ideig még Ausztriában maradtak, rendfenntartási feladatokat láttak el.

Május 13-án déli 12 órakor érkezett meg a hadosztályparancsnokságra a hadsereg csoportparancsnokság intézkedése, melynek értelmében a hadművelleti területen feladatot nem kapnak, kivonják őket a 26. szovjet hadsereg alárendeltségéből és Pápa – Celldömölk, valamint Répcelak – Celldömölk – Jánosháza térségébe kell átcsoportosulniuk. Feladatuk vasútbiztosítás lesz, továbbra is szovjet alárendeltségben működnek.

Jászberényben a Szabadság tér 1. szám alatti épület falán emléktáblát helyeztek el 1970-ben az Első Magyar Hadosztály emlékére. Ezen az emléktáblán többek között az alábbi szöveg olvasható: *„Ebben az épületben alakult meg 1945. március 1-jén a fasizmus elleni harcra szervezett demokratikus magyar hadsereg első hadosztályának parancsnoksága”*

A fentebb írottakból ki hinné, hogy ez nem ekkor és nem itt történt. Szükséges lenne azonban további kutatásokkal tisztázni, hogy ennek az épületnek mi lehetett a szerepe abban az időben, mi köze lehetett a hadosztályhoz, az utókor a hadosztály megalakulásának 25. év fordulóján katonai tiszteletadás mellett miért ezen az épületen helyezte el és avatta fel az emléktáblát.

Ezek az események 65 éve történtek. Az események résztvevői közül ma már kevesen élnek. A 65. évforduló alkalmából 2010. március 17-én 11 órakor a még élő bajtársak képviselői, a helyi Honvéd Nyugdíjas Klub és Jászberény Város Önkormányzata koszorúzással egybekötött szerény megemlékező ünnepséget tartott a bank falán lévő emléktáblánál.

Ezen írással emlékezünk mi is arra a 10500 jászberényi hadifogolyra, akik az új magyar demokratikus honvédség úttörői, első katonái voltak, vállalkoztak a német megszállók elleni harcra és a megtépzott magyar nemzet becsületének helyreállításáért fogtak fegyvert.

Források:

- Kis András: Az 1. hadosztály Zrínyi Katonai Kiadó – Budapest, 1979.
- Kis András: A Magyar Honvédség újjászervezése Zrínyi Kiadó – Budapest, 1995.
- Új haza, új hadsereg - Visszaemlékezések az 1945-1948-as évekre. Zrínyi Katonai Kiadó – Budapest, 1985.
- Mucs Sándor - Zágoni Ernő: A magyar Néphadsereg története Zrínyi Katonai Kiadó - Budapest, 1984.
- Kubinyi Ferenc: Fekete lexikon. J. 1945 – 1956. Malomfalvi Kiadó, 1994.
- Besenyi Vendel: Gondolatok egy emléktábla kapcsán. Berényi Kármentő - 2000. május.

- Az 1. hadosztály naplója - Hadtörténeti Levéltár - Honvédelmi Minisztérium Béke előkészítő csoport iratai A/III. 16. sz.
- Csohány Endre: Ha ég a ház Magvető Könyvkiadó: Budapest, 1988.
- Jászsági Szabad Nép: 1945. április 22-29, május 6.

Melléklet: Jászberényben székelő hadosztálynál igazolásra kerülők névsora

Tisztek:

- *Csics Zoltán*, alezredes , (1899. Tata, Demjanovich Anna)
- *Török Zoltán*, tart. fhadgy, (1899. Gyergyótölgyes, Kapos Irma)
- *Sándi Zoltán*, tart. hdgy, (1914. Miskolc, Halmay Gizella)
- *Sipos Lajos*, tart. zászlós, (1913. Sopron, Kovács Margit)
- *vitész Török Pál*, ht. szds., (1911. Pozsony, Würtalev Sarolta)
- *Varga József*, ht. fhdgy, (1915. Sopron, Böcskey Zsófia)
- *Rákosi Béla*, ht. hdgy, (1922. Budapest, Walser Etelka)
- *Balogh László*, ht. hdgy, (1924. Pestszenterzsébet, Kőszeghy Irén)
- *Deli Ferenc*, ht. szds, (1910. Nagyláz, Kiss Julianna)
- *vitész Ivándy Somogyi Dénes* százados, (1915. Alsólendva, Kiss Mária)
- *Köteles Jenő*, ht. fhdgy, (1914. Szendrőlád, Molnár Margit)
- *Segesváry József*, hadnyagy, (1914. Szerencs, Neumányi Margit)
- *Domoki Róbert*, tart. hdgy, (1915. Budapest, Orosz Mária)
- *Ondréh József*, tart. zászlós, (1919. Ercs, Mikita Erzsébet)
- *Márk Endre*, tart. zászlós, (1902. Szalancs, Kéry Borbála)
- *Fekete Gyula*, tart. zászlós, (1915. Győr, Szegedi Terézia)
- *Vágvölgyi Béla*, tart. zászlós, (1916. Budapest, Leustach Komélia)
- *vitész Viharos Gyula*, őrnagy, (Budapest, Berzay Rozália)
- *Gyeressy (Serbán) János*, szds, (1896. Müller Katalin)
- *Bánki Béla*, ht. fhdgy, (1914. Dombóvár, Kiss Julianna)
- *Mándi Márton István*, alezredes, (1898. Ipolyság, Hatser Irén)
- *Bíró Imre*, tart. zászlós, (1913. Füzesabony, Szabó Mária)

- *Bakó Bertalan*, tart. zászlós, (1917. Szekszárd, Kazamár Emília)
- *Kovács Ernő*, tart. zászlós, (1916. Kaposvár, Bozsovcics Anna)

Tiszthelyettesek:

- *Faragó Ferenc*, ht. őrmester, (1914. Kecskemét, Kőrösi Juszтина)
- *Bársony József*, ht. őrmester, (1912. Nagyvárad, Malek Borbála)
- *Goda István*, tsz. őrmester, (1917. Szentlőránt, Goda Erzsébet)
- *Nagy József*, tsz. őrmester, (1919. Vasszécsény, Horváth Márta)
- *Szabó Károly*, ht. őrmester, (1919. Körösladány, Berta Eszter)
- *Juhász Ferenc*, tart. őrmester, (1921. Budapest, Eröss Mária)
- *Katkó József*, ht. őrmester, (1913. Püspöklele, Bajusz Mária)
- *Frisch Ferenc*, o. őrmester, (1911. Budapest, Schneider Terézia)
- *Soltész Lajos*, őrmester, (1914. Tápiószentmárton, Hábencics Teréz)
- *Mánfai Kálmán*, őrmester, (1921. Pestszenterzsébet, Szemerédi Ilona)
- *Marosvölgyi Mihály*, ht. őrmester, (1916. Szentkirály, Sümeghy Mária)
- *Jászberényi László*, tart. őrmester, (1912. Kerecsalja, Chemistyak Ilona)
- *Filó Lajos*, tart. őrmester, (1921. Budapest, Bögös Vilma)
- *Mich Vilmos*, őrmester, (1919. Budapest, Gróza Irén)
- *Benkóczy Béla*, (1922. Eger, Sir Anna)
- *Pintér Gyula*, tart. őrmester, (1915. Seregélyes, Birkás Anna)
- *Bekési Ferenc*, tart. őrmester, (1913. Németboly, Schneider Vilma)
- *Kápolnás Kálmán*, tart. őrmester, (1910. Budapest, Büttl Mária)
- *Kovács Sándor*, tart. őrmester, (1904. Mohács, Kaiser Anna)
- *Mosonyi József*, tart. őrmester, (1911. Siklós, Óderfeld Viktória)
- *Gadó János*, tart. őrmester, (1914. Pécs, Schetter Anna)
- *Kovács Dezső*, tart. őrmester, (1917. Eger, Csap Rozália)

- *Makai Károly*, tsz. őrmester, (1919. Budapest, Sikentác Erzsébet)
- *Fogarasi László*, őrmester, (1926. Esztergom, Rehen Mária)
- *Tóth József*, őrmester, (1921. Pécs, Mihálovics Mária)
- *Sziivás József*, őrmester, (1921. Lórántháza,)
- *Urik György*, tart. őrmester, (1919. Budapest, Encsel Sylvia)
- *Temai Ferenc*, ht. törm., (1903. Dencsháza, Horváth Teréz)
- *Kartai Pál*, tsz. őrm., (1922. Nagydorog, Gazdag Éva)
- *Balog István*, tsz. őrm., (1917. Sajkáslak, Kiss Emma)
- *Adamov László*, ht. őrm., (1914. Battonya, Belár Hajnal)
- *Kovács József*, tsz. őrm., (1923. Pécs, Weitzl Katalin)
- *Petrei Jakab*, tsz. őrm., (1919. Bonyhád, Till Katalin)
- *Kovács Ferenc*, sz. őrm., (1919. Sámod, Gnezogi Anna)
- *Cs. Tóth Ferenc*, ht. őrm., (1914. Soltvadkert, néhai Ocskó Mária)

A névsort *Szalay Tibor* ezredes, hadosztályparancsnok 1945. április 23-án tette közzé.

Forrás: Jászsági Szabad Nép - 1945. április 29. - 4. oldal

Bistey András

EGY AMATŐR MUZEOLÓGUS: BISTEY LÁSZLÓ

Idősebb Bistey Rezsőt 1918-ban helyezték Jászapátira állomásfőnökönek. Előtte azonban, a vasútnál szokásos módon több helyen is élt a család. Bár Jászapátira közvetlenül Sátoraljaújhelyről érkezett, hosszabb időt töltött a ma Szlovákiához tartozó Feleden. Az öt gyermek közül négy ott született, közöttük harmadikként 1907-ben Bistey László.

A család viszonylag hamar megtalálta a helyét Apáti társadalmában. Idősebb Bistey Rezső, akit a beosztottjai még közel két évtizeddel a nyugdíjazása után is szeretettel csak „főnök úr”-ként emlegettek, jó humorú, társaságkedvelő ember volt, felesége szintén részt vett a helyi társadalmi eseményeken, szervezetekben, így hamar sok ismerősre tettek szert, és befogadta őket a község.

Bistey László apjához hasonlóan közvetlen, barátkozó természetű ember volt. A 30-as évektől kezdve jegyzőként dolgozott Jászapátin, majd a tanácsrendszer kialakulása után a helyi ingatlanközvetítő irodát vezette.

Már fiatal korától kezdve élt benne a gyűjtőszenvedély. Gyűjtött bélyeget, régi pénzerméket, de dohányárakat is. Cigaretta-, pipadohány- és pipagyűjteménye jelentős értéket képviselt, de egészen ritka tárgyai is voltak, például burnótszelencéje, amelyben ki tudja, mikori időkből származó, pácolt, szárított és porrá őrölt, orron át felszippantható dohánypor, más néven tubák is volt.

Amikor Jászapátin fölmerült egy helytörténeti gyűjtemény, kisebb múzeum létrehozásának gondolata, lelkesen támogatta az ötletet. Ingatlanközvetítői munkája nagy lehetőségeket tárt föl előtte ezen a területen, hiszen a régi házak állapotának felmérése közben a padlásokon rengeteg régi holmit látott, amelyeket a tulajdonosok szívesen odaadtak neki, illetve az ő közvetítésével a múzeumnak. Mivel pedig nemcsak Jászapáti, hanem több környező község is a munkaterületéhez tartozott, igazi kincsesbánya tárult föl előtte.

Gyűjtőmunkájával sok, pusztulásra ítélt régi tárgyat mentett meg, olyan tárgyakat, amelyek a 19. század és a 20. század első felének népeletéről adta hírt.

Gyakran lehetett látni, amint az állomásról jövet, egy-egy régi szénagyűjtő fagereblyével, köpülővel, rokkával vagy valamilyen más munkaeszközzel vagy a háztartásokban használatos tárggyal ment végig a főutcán.

Ezeknek a tárgyaknak a java része az alakuló helytörténeti múzeumba került.

Nyugdíjba menetele után ilyen jellegű gyűjtési lehetőségei megcsappantak, de szinte 1991-ben bekövetkezett haláláig, a múzeumot továbbra is féltő gonddal támogatta, amivel tudta, és érdeklődéssel követte fejlődését, gazdagodását.

Régi tapasztalat, hogy a betelepültek, jászsági szóhasználattal a „gyüttmentek” gyakran lelkesebb lokálpatriótákká válnak a helyieknél, akik számára természetes, hogy egy-egy település lakói, így nem mindig érzik szükségét annak, hogy kötődéseiket valamilyen módon kinyilvánítsák. Bistey László tizenegy évesen került Jászapátira, és lelkes, tevékeny lokálpatriótává vált, saját példájával igazolva, amit a néprajztudósok is megállapítottak, a Jászság különleges asszimiláló erejét.

Farkas Kálmán

JÁSZJÁKÓHALMA ZSIDÓNAK MINŐSÍTETT LAKOSAIRÓL¹

Harminc ember sorsáról tudok. Ebből húszan Auschwitzba kerültek, és csak hárman éltek túl a vészkorszakot. További tíz személy elkerülte a deportálást és túlélte a háborút.

Legnépesebb a Willner család volt. Özvegy Willner Sámuelné (*mh.*) 70 éves volt. Amikor utoljára láttam, a Honvéd utca 10. számú háza előtt állt, mellette egy egyenruhás pénzügyőr és több nagy csomag. Kerékpárral haladtam tőlük körülbelül tíz méterre. Később jöttem rá, hogy ez a gettóba szállításuk napja lehetett, és valami szállító járműre vártak. Továbbá hogy a pénzügyőrség leltározta a visszamaradt értékeket, és lezárta-lepecsételte a lakást, üzletet stb.

A fia, Willner Béla (*mh.*) 49 éves, Willner Béláné (*mh.*) 44 éves. Leányaik: Willner Magdolna (*mh.*) 22, Willner Rozália (*mh.*) 20 évesek voltak. A Fő utca 88. szám alatt laktak, és ott volt egy jól menő fűszer és textil üzletük. A család jómódban élt, minden fényűzés nélkül, de csodálkoztam azon, hogy a két lány a hatodik elemi iskola után nem tanult tovább. Nem is dolgoztak. Rózsai időnként helyettesítette az apját az üzletben. Magda férjhez ment 1940-ben. Férje Kovács György (*té.*) jászberényi kisiparos. Gyermekük: Kovács Péter (*mh.*) 3 éves, Kovács András (*mh.*) 6 hónapos. A Kovács család a deportáláskor Jászberényben lakott. A háború után csak Kovács György tért haza. Willner Béla is túlélte a háborút, de néhány nap múlva meghalt. Súlyos tifuszos beteg volt.

Willner Béla testvére, Róth Adolfné (*mh.*) 45 éves, Róth Adolf (*mh.*) 50 éves, leányuk, Róth Lili (*mh.*) 22 éves. Ő sem tanult tovább. A családnak a Fő utca 57. szám alatt volt lakása és kocsmája. Ezen kívül Róth szalastakarmány kereskedő is volt. A felvásárolt szénát, szalmát két munkása egy présgéppel fél köbméteres bálákba préselte. Bálákban a szállítás egyszerűbb volt.

Klein Márkus (*mh.*) 60 éves, Klein Márkusné (*mh.*) 55 éves, a Piac tér 1. szám alatt laktak. Kleinének ott volt egy kis textil üzlete. A férj nyersbőr felvásárló volt, és mindenki Maxi bácsinak hívta. Vallásos okból szakállt viselt. Szinte mindennap lehetett látni az utcán, házakhoz járt nyúl, kecske, birkabőrt vásárolni.

¹ A szerző jákóhalmi születésű, a negyvenes évek közepén a községben élt, elszármazottként gyakran publikálja visszaemlékezéseit..

Nagyon egyszerűen, szegényesen öltözött volt mindig. Volt egy fiuk, Klein Móric, aki '44-ben a gimnáziumba kerékpárral járt, néha gyalog. Érettségi után a prágai műszaki egyetemen tanult, ahol kitűnően végzett. Utána Budapesten, a Weiss Manfréd gyárában helyezkedett el mint mérnök. Néhány év után főmérnök lett, és így többször meghívták a tulajdonos Weiss családhoz. Ebből később házasság lett. 1944 nyarán a három leggazdagabb budapesti zsidó család a német megszállókkal kiegyezett. A vagyonuk átadása fejében a három család 55 tagját német repülőgép az akkori semleges Madridba szállította. Erről Andorka Rudolf, a madridi magyar követség ügyvivője is beszámolt emlékiratában. A családok a vagyonuk kisebb részét hivatalosan is kivihették. Például jelentős mértékben aranyrudakat is elvámoltattak. Később ezek a családok az USA-ba utaztak, így Klein Móric is.

Barna József (*mh.*) 60 éves, Barna Józsefné (*mh.*) 54 éves. A mai Dózsa György út 5. szám alatt lakás, nagy üzlet és gazdasági udvar volt. Az istállóban két ló, amelyeket állandó férficseléd gondozott, és művelte a család 10-15 hold földjét. Volt egy állandó női cseléd is. Ő végezte a háztartási munkát. A nagy üzletben fűszer és textiláru volt. A házaspár általában ott tevékenykedett. Barna úr elegánsan, nyáron is csokornyakkendőben, csendesen, méltóságteljesen dolgozott. A feleségét is szépen öltözve, felékszerezve láttam, ha ritkán betértem az üzletükbe. Volt egy lányuk, 32 éves, Barna Margit (*mh.*) Jászdózsán lakott családjával. Onnét vitték el, és ő sem tért vissza. De gyakran járt a szülőkhöz, főleg ünnepeken, amikor lovas fogattal mentek a jászberényi zsinagógába. Fiuk, ifjú Barna József (*té.*), aki 1944-ben 34 éves volt, Maxi bácsi fiával együtt járt gimnáziumba, majd a műszaki egyetemre Prágába. Mint mérnök Budapesten dolgozott és lakott. Az ő fia, a legifjabb Barna (*té.*), 1944-ben 9 éves, több nyáron a nagyszülőknél nyaralt. A fiatalok Budapesten a deportálást elkerülték. 1945 nyarán jelentek meg a nagy üzletben, ahol akkor a cipő ktsz 20-30 embere dolgozott. Talán egy rendőrrel érkeztek, és az üzlet sarkában felfeszítették a padlót, ahol ékszerek, pénz és iratok voltak. Később az ingatlanokat eladták, és visszatértek Pestre. Korábban egy önkényes beköltöző már keresett kincseket, de csak a családi ezüstöt találta meg, amit el is tulajdonított.

Fränkl Jenő (*mh.*) 42 éves, Fränkl Jenőné (*mh.*) 35 éves, gyermekük nem volt. 1939-ben érkeztek Budapestről, és egy cipőgyárat létesítettek a Piac tér 3. számú házuk udvarán.

Volt olyan időszak, hogy száz alkalmazottjuk dolgozott, de a cipők kézi eszközökkel készültek. A gyár gépei 1943 végén érkeztek meg, de már nem szerelték fel. Sok cipész katona lett, és a zsidók jogait is egyre korlátozták. Például volt autójuk, de nem használhatták. Fränkl úr taxival járt Budapestre anyagot beszerezni és a cipőket eladni. A Fränkl házaspár a deportálás napján a lakásuk előtt áll az udvaron. A lakás ajtaja már zárva, lepecsételve, mellettük egy idegen. Egy tanuló lány (K. Ida) néhány társával el akart búcsúzni tőlük, de Fränklné intett a kezével, hogy ne közeledjenek. A deportálás előtt elrejtettek a pince egy részében kéttonnányi bőrárut és befalazták. Az ostrom után ez az anyag is eltűnt, mint az 50 villanymotor és a körülbelül 1000 pár cipő és bakancs is. Egy szemtanú, mikor ott járt '45 elején, csak 20-30 pár nélküli cipőt látott szétdobálva.

A Fränkl házaspárral érkezett a községbe Gál József, 40 éves, aki a cipőgyár szabászat vezetője lett. Gál Józsefné (té.) 36 éves, lányuk Gál Edit (té.) 16 éves. A Széchenyi út 20. szám alatt laktak. A két nő zsidónak minősült, bár korábban elhagyták a vallásukat. Áttértek a római katolikusra. Mindhárman minden vasárnap ott voltak a nagymisén.

1944. május közepén egy szép, napos vasárnap találkoztam velük. Mise után Fränkléknél ebédeltek, onnan mentek hazafelé egymás mellett mind a hárman. A férfi fekete öltönyben, a két hölgy egyforma sötétkék kosztümben. Már 15 méterről feltűnt kosztümjükön a sárga csillag. Hallgatagon, szomorúan jöttek velem szembe. A gettóba vonulásuk előtt este már össze voltak csomagolva, háromnapos élelem stb., amikor megjelent náluk egy községközi tisztviselő (N. Tibor), aki közölte, hogy nem kell elmenniük. Azóta sem tudom, hogy kinek, minek köszönhető ez, de valóban nem mentek értük. Ennek ellenére a két hölgy nem mutatkozott még az udvaron sem a szovjet csapatok érkezéséig (nov. 15.). A férj bejárt dolgozni november 11-ig a cipőgyárba. A család 1945 tavaszán visszaköltözött Budapestre.

Csík Péter 65 éves őskeresztény, kisbirtokos volt. Csík Péterné (té.) 60 éves, aki zsidónak minősült, így a gyermekei is. A Fő út 46. számú házban laktak, de volt 30-40 hold földjük tanyával, ahol bérlő lakott. A föld egy részét eladták gyermekeik taníttatására. Csík Péter (té.) ügyvéd 38 éves, Csík Pál (té.) 35 éves, banktisztviselő. Jászberényben dolgoztak. Csík Erzsébet (té.) 33 éves tanító. Ágón tanított.

Csík Péterrel találkoztam 1944. április közepén. Világosszürke felöltő volt rajta, és a csillagot csak kb. 2 méterről vettem észre. Ez a család május elseje körül eltűnt a faluból. Úgy tudom, Budapesten vészelték át azt a 8-9 hónapot a felszabadulásig. 1945 tavaszán Csík Péter a Kommunista Párt járási vezetője lett. 45 őszén láttam újra a piactéren, egy nagygyűlésen szónokolt. Az ingatlanokat eladták, a házukat a cipő ktsz-nek, ő pedig Budapesten folytatta a pályáját ügyészként.

Szekeres Ferenc (*té.*) 19 éves munkaszolgálatos. Apjának Szolnokon nagy forgalmú cipő üzlete volt, ahová főleg Lukácsi Béla cipésmester szállított, akinek a jobb időkben 40 segéd dolgozott. Szekeres '44 október végén megszökött a munkaszolgálatból, és Lukácsi Béláéknál kapott menedéket néhány napra. November 4-én átköltözött Szabó Mihály kántortanítóhoz, ahol az ott lakó három német tiszt vállalta, hogy elviszik Pestre, mivel ügyis oda kellett menniük. Ez az út rendkívül kockázatos volt minden résztvevő számára. Csak 2-3 év múlva derült ki, hogy sikerült, amikor is Szekeres Ferencről levelet kaptak az USA-ból a megmentőik. Később nagy cipőüzlete lett New Yorkban, erről fényképet is küldött, továbbá időnként dollárokat is. Negyven évig tartott a levelezés.

Kertész György (*té.*) állatorvos 30 éves, első felesége Kertész Györgyné, Klein Magda (*mh.*). Mindketten megjárták Auschwitzot, Kertészné ott is halt meg. Kertész György 1947-ben tűnt fel a faluban, a háború után újra megnősült. Második felesége Kertész Irén egy abonyi római katolikus nemesi család származéka, apai ágon pedig izraelita vallású. Kertész György Berényből járt ki állatokat gyógyítani. 1949-ben költöztek a községünkbe, és Lékó Béla plébános idején a parókián, majd a Fränkl házban is laktak. 2-3 év után visszaköltöztek Jászberénybe.

Ezzel lezárult a jákóhalmi zsidó családok története. 30 személyből 17 a haláltáborban halt meg, a három visszatért Jászberénybe költözött, ahol korábban is lakott. 8 személy Budapestet választotta lakhelyül: Gálék, Csíkék, Barnáék. Ifjú Klein Móric és Szekeres Ferenc az USA-ban folytatták az életüket.

Jelmagyarázat: haláltáborban meghalt: (*mh.*), onnét visszatért, elkerülte: túlélő: (*té.*).

Frivaldszky János

JANTSKY BÉLA, A JÁSZBERÉNYI TANÍTÓKÉPZŐ IGAZGATÓJA

Jászberényben, a Képző bejáratánál nagy márványtáblán olvasható Jantsky Bélának a neve, az intézmény egykori igazgatóinak névsorában. Az épületbe ki-bejáró nap-mint-nap olvashatja. Ám vajon ki tudja, hogy ki is viselte ezt a nevet?

Én tudhatok némi felvilágosítással szolgálni, hiszen ismertem. Édesanyámnak másodfokú unokatestvére volt, lévén anyai nagyanyám Jantsky lány, Erzsébet, annak a Jantsky Pál szabónak a lánya, akinek apja, Antal is szabó volt a Fejér-megyei Perkátán a 19. század elején. Ő bevándorolt lehetett ide. Neve alapján a család szláv eredetű lehet. Béla bátyám tudott egy Jancski hegynévről a szlovén Alpokban, én meg később megismertem egy Jancsikity nevű személyt, aki a Somogy-megyei, beszédes nevű Lengyeltótiába való volt.

Am nemcsak a személyes ismeretségre támaszkodhatom, hanem írott dokumentumokra is, amelyeket Jantsky Béla legnagyobb lányától, Szalai Tiborné Jantsky Ágnestől kaptam. Hadd mondjam azt is el, hogy az ő lánya, Márta a keresztlányom lett; legnagyobb fiam pedig jórészt keresztlányom hatására lett jogász, és lettek egymást megbecsülő egyetemmi kollégák; valamint hogy keresztlányom kislánya, Zsófi ismeri néhány unokámat is, akikkel immár ötödfokú unokatestvérek. Mindezt csak azért, mert ez a vérséginnél jóval szorosabb kapcsolat nem jött volna létre Béla bátyám rokonszerető, nyíltszívű személye nélkül.

De hogy az életrajzra térjek, az említett Jantsky Antalnak egy másik fia Jantsky József volt. Nem tudni mi volt a foglalkozása, talán az övé is szabó. Az ő fia, Jantsky Béla (1882) elkerült Perkátáról, mert tanító lett az ország másik felében lévő Beregkisalmáson. E vidékre való volt a felesége, Masanecz Emma is. Három gyerekük született: Jenő (1906), Béla, a későbbi berényi igazgató, valamint Emília (1910).

A középső gyerek, Jantsky Béla is Beregkisalmáson született 1908. március 2-án. A beregszászi reálgimnáziumba írták, ahol kitüntetéssel érettségizett 1927-ben. A világháború után ez a terület Csehszlovákiához került, ezért az igazgató-tanító apa fontosnak tartotta, hogy fia nemcsak németet, hanem irodalmi ukrán nyelvet is tanuljon. Prágában a Károly Egyetemre írták be természettudomány-kémia szakra azzal a céllal, hogy középiskolai tanár legyen.

Id. Jantsky Béla igazgató-tanító

Az előadások itt cseh nyelven folytak, ám természettudományos érdeklődése mellett olyan kiváló nyelvtelenséggel is rendelkezett, hogy ukrán nyelvismerete alapján ezt az akadályt évvesztés nélkül képes venni. Kiváló professzora, Kettner megszeretteti vele a geológiát, így már 1929-től végez földtani térképezést. A harmadik év végén elkészített dolgozata pedig olyan magas színvonalú lett, hogy még tanulmányai befejezése előtt doktori oklevéllel honorálták, majd a fiatal hallgató a geológia tanszéken demonstrátor lett. 1933-ban szerezte meg a középiskolai tanári oklevelet, amely cseh, magyar és orosz (ruszin) nyelvű tanításra képesítette. Később ilyen-olyan fokon megismerkedett az, angol, francia, szlovák, bolgár, szerb, horvát nyelvvel is, szakirodalmat olvasni mindenestre mindegyiken tudott, egyikből-másikból fordított is.

Mint a továbbiakból kiderül, ami Petőfinek a szabadság és szerelem volt, az volt neki a pedagógia és geológia. Bár a geológiai kutatás, amit az egyetemen szeretett meg, ugyanúgy vonzotta, mint a tanári pálya, ez utóbbit választotta családi ösztönzésre abból a szempontból, hogy ezzel a kárpátaljai szűkebb hazájának jobban hasznára lehet, mintha Prágában maradt volna kutatónak.

Prágában bekapcsolódott a prágai magyar egyetemisták *Sarló* nevű, igen dinamikus csoportosulásának munkájába. Céljuk a közép- és kelet-európai népek közeledésének szolgálata, valamint a magyar falusi és városi proletariátus szociális felemelése volt. E fiatalok egyedül a marxizmust tartották alkalmasnak a társadalmi kérdések megoldására. Abban az időben Csehszlovákiában ugyanis sok olyan baloldali és liberális értelmiségi talált működési területet, akiket Magyarországon nem láttak szívesen. Azt vallották, hogy a szabadkőműves T. G. Masaryk államelnök filozófiai írásaiban lefektetett humanista eszméi őszinte közeledés alapját képezhetik a magyarok, csehek és szlovákok között. Nem sokkal Kárpátaljára való hazatérte után, 1935-ben a „Pro libertate” szabadkőműves páholy tagja lesz.

Egy évig a munkácsi ruszin gimnázium tanára, majd 1934-ban a beregszászi magyar gimnáziumé, ahol aztán több évig tanít. Szülőföldjén összetalálkozik gyerekkori ismerősével, egy fiatal tanítónővel, a beregkisalmási jegyző lányával, Budaházy Erzsébettel, akivel megszeretik egymást. A pedagógus hivatás iránti elkötelezettség közös bennük.

A lány elemi iskolai tanítónő, aki egész életét az iskolázás birodalmának kapuján belépő első osztályos kisgyerekek nevelésének szenteli, ennek utolérhetetlen specialistája. Említésre méltó, hogy ő volt a munkácsi izraelita felekezeti népiskola egyetlen nem-zsidó nevelője, egyúttal annyira szilárd katolikus meggyőződésű is, hogy az iránta érdeklődő fiatalembernek egyértelműen kijelentette, hogy vagy szabadkőművesség vagy ő. Ennek hatására félév tagság után kilépett a páholyból, majd néhány hónappal később összeházasodtak. Nagyon összeillő pár voltak: a férj lelkes, idealista, nyíltszívű, mindenkiben a jót megtaláló természet, felesége a hétköznapiok realista, kemény harcosa. A férj büszkén vallotta magát népi származéknak, akiké a jövő. Felesége igen régi, helybeli nemesi család leszármazottja volt. Egymást tökéletesen kiegyensúlyozták.

Jantsky Béla

A férj a kárpátaljai magyar kultúregyesületben fontos szerepet játszott, ám megtartva korábbi elkötelezettségét a különböző népek kultúrájának az egymás felé közvetítése iránt. 1938-ban kétnyelvű, cseh-magyar kultúrestet is rendeztek. Fontos szerepet vállalt előbb a beregszászi, majd a munkácsi kollégium – akkori nevén internátus – létrejöttének anyagi alapjai előteremtésében, amiért a kilencvenes

években a beregszászi iskola falán emléktáblával örökítették meg a nevét. A Tiszaháton járt pénzt gyűjteni erre a fontos célra, hogy a bentlakás révén falusi gyerekek is tanulási lehetőséget kapjanak. Ebben az időben ismerkedett meg a magyar népdallal, s annyira megszerette azt, hogy mást nem is volt hajlandó énekelni. Magyar nótát, operettet főleg nem, a dzsenti életformát kifejező voltuk miatt. Munkácson cserkészparancsnok is volt, vitte a gyerekeket kirándulni, táborozni.

Jantsky Béláné Budaházy Erzsébet

Közben bekövetkezett Kárpátalja visszacsatolása Magyarországhoz. 1940-től ismét a munkácsi gimnáziumban tanít, majd 1941-ben a munkácsi magyar-ruszin tanítóképző igazgatója lesz.

A kettős tannyelv úgy érvényesült, hogy egyik nap csak magyarul, a másikon csak ruszinul volt szabad beszélni. Időt tud szakítani iskolai elfoglaltságai mellett a geológia iránti szenvedélyének is. Mint a Magyar Földtani Intézet külső munkatársa 1940-ben és 1941-ben másodmagával felmérő terepmunkát végez a kárpátaljai

hegyekben. A sovinizmus és zsidóüldözés légkörében kiáll a ruszin és zsidó növendékek érdekében, amiért 1943-ban fegyelmi vizsgálatot indítanak ellene.

Kárpátalja visszacsatolásakor édesapám, aki a Közlekedési Minisztérium Hídosztályán dolgozott, megkapta ennek a területnek a hídfelügyeletét is. Ez jó alkalmat teremtett ahhoz, hogy meglátogassuk 1943 nyarán Jantskyékat Munkácson, akik nagy vendégszeretettel fogadtak. Ott töltöttünk néhány napot az elnémulásra készítő méretű, hűvös folyosós internátusban. Az igazgatóék két kislánya csaknem egyidős volt öcsémmel és velem. Mint kizárólag fiú-környezetben élő gyerekek volt alkalmam elcsodálkozni azon, hogy mi mindennel képesek játszani a lányok. Az is rögtön feltűnt, hogy Béla bácsi mennyire szerette a magyar népmeséket, népdalokat. Volt is sok nagy éneklés. Nekem csak a csipkefa bimbója ellen volt kifogásom, amelyben arra ment Jánoska: – hogy miért is kell engem kiénekelni? Jártunk Beregkisalmáson is. A nagy iskolaudvaron éppen gyakorlatozó magyar gépesített gyalogság volt beszállásolva. Nagy élményt jelentett, hogy beültettek az egyik katonai autóba.

A második Világháború nemsokára aggasztó fordulatot vett. Jantskyék egyre világosabban látták, hogyha a szovjetek győznek, Kárpátalját magukhoz csatolják, amitől semmi jó nem várható. Szövögették a szálakat Budapest felé. Jantsky Béla 1944-ben a budapesti Műegyetem földtani tanszékén is munkát vállalt. Amikor pedig október közepén elrendelték Kárpátalja kiürítését, eldöntötték, hogy ők is menekülnek. Más lehetőségük nem lévén, egy ismerős mozdonyvezető vette fel őket, elrejtve a szeneskocsiban a szén közé. Három napig tartott az út Budapestig, közben többször érte légitámadás a szerelvényt. S miközben a többi utas ilyenkor menedéket kereshetett a földeken, az addigra már három gyerekesre szaporodott családnak kucorognia kellett a szén között. Csupán pusztá életüket mentették át, mert három vagonba rakott bútoraik és minden holmijuk elveszett.

A másik két Jantsky testvér maradt Kárpátalján. Jantsky Jenőt a szovjetek több évre elhurcolták a Ladoga tóhoz kényszermunkára. Még nevüket is kiforgatták: Cirill betűs átírásban Jánszki lettek.

A front átvonulását Béla bátyámék Budapesten érték meg felesége nagyanyjának lakásában. Orosz nyelvtudásával nagy hasznára volt a háznak, ahol meghúzódtak Még rendőrségi tolmácsnak is igénybe vették.

Amikor felvetődött egy Szovjet-Magyar Művelődési Társaság terve, elsők között csatlakozott hozzá, aki mindig is rokonszenvezett ilyen kezdeményezésekkel. Az ostrom után végül sem a Földtani Intézetnél, sem a Műegyetemen nem tudtak neki végleges, megfelelő állást adni, így került Jászberénybe tanárnak 1946. január 1-én az ötosztályos Jászberényi Tanítóképző és Líceumba.

Júliustól igazgatói kinevezést kapott. Ingóságai nem lévén az Elhagyott Javak Kormánybiztosságától igényeltek bútort, amit aztán részletfizetéssel váltottak meg.

Jászberényben is létrehozta a Szovjet-Magyar Művelődési Társaságot. Rendezvényein ő konferált, oroszul is, miután részt vettek rajta az orosz helyőrség képviselői is. Fennmaradt az első ilyen alkalom magyar nyelvű bevezetőjének kézírata, amelynek néhány gondolata igen fontosnak tűnik: „Az európai viharok zónájának gyújtópontjában élünk, de ez éppen azt jelenti, hogy nekünk minden erőnkkel ezeket a kapcsolatokat kell kiépítenünk minden nép felé, hogy többé soha háborúba ne keveredhessünk, hogy megszeressünk minden környező népet és hogy minket is megszeressenek.” Kitűnik belőle magyar hazafi volta is, népe iránti elfogultsága: „Micsoda tragédia, hogy nekünk kellett két ilyen háború fő részeseivé lenni, nekünk, akiknél – állítom – más népeket jobban megszeretni és más népekkel békésebben együtt élni tudó nép nem lakja ezt a földgolyót.” Hogy ez így van-e vagy sem, azt nem tudom, ő mindenesetre így tartotta. Azt is kifejtette beszédében, hogy a béke megalapozásához szükséges a kulturális csere, így az orosz kultúra megismertetése is magyarsággal, valamint a magyar értékeinek felmutatása az oroszoknak. A háborús vereség után ez a feltétele egyúttal a nemzeti önbecsülés visszaszerzésének is: „Kis népek kultúrája is lehet értékben egyenlő egy nagy nép kultúrájával.” Ez a kezdeményezés tehát számára az európai béke és a magyar nemzeti önérték helyreállításának az eszköze volt.

1947-ben vezetésével megünneplik a Képző alapításának 30. évfordulóját. Nyáron ez az intézmény ad otthont a *szabadművelődési ügyvezetők* – mai kifejezéssel népművelők – 3 hetes tanfolyamának, amely nagy mértékben a magyar folklór talaján állt. Ősszel megindult a magas kultúra széles körű terjesztésére a József Attila Szabadegyetem. Mint a *Jászkürt* híreiből kiderül, Sík Sándor költőt, Andrassy Kurta János szobrászt, Bardon Endre építőművészt hívták meg előadásokra, zenei programok is voltak, ahol egyebek közt Bachot

adtak elő. Szintén ősszel indult a Rádióiskola is, amihez a Tanítóképző komoly segítséget nyújtott. Fontos pedagógusa volt a tanári karnak Darázs Árpád énektanár, aki Kodály kórusokat tanított be a növendékeknek. Szintén az igazgató kezdeményezése volt az is, hogy nyáron a tanári kar és a nagyobb diákok a Mátrába vonultak fel fát kitermelni a téli fűtési idényre.

Ám a nem belülről – a tanári karból –, hanem kívülről jött, dinamikus igazgatónak irigyei is támadnak. Abban a feljelentős világban csak néhány jól irányzott bejelentés kellett, máris vitte az illetőt az ÁVO az internálótáborba. Ővele is így tettek 1948 februárjában. Próbálkoztak háborús büntett vádjával, aztán gazdaságival. A fennmaradt periratokból kiderül, hogy volt olyan, aki leplezetlenül közölte, hogy a helyét akarja elfoglalni. Szeptember első napjaiban végül szabadon kellett engedni a Budaörsi úti táborból – a mai Petőfi laktanyából –, mert az ötletekből semmi nem jött be. Közben a kétségbeesett feleség kérvényezett, beszélőre járt, ügyvédet keresett és próbálta eltartani most már négy gyermekét. A kereső családfő távol volt, a per nyelte a pénzt. A rokonság is besegített, hiszen ki volt az, aki el nem adott volna ezt-azt „ezért az áldott jó emberért”. Az akkurátus feleség persze mindezt kölcsönnek tekintette, ha krumplilevesen élve is, később fillérre mindent visszaadott. Az internált férj közben megbetegedett a rossz körülmények között, gyógyszerrel is az asszonynak kellett gondoskodnia. Harmadmagával volt egy cellában, egy ortodox szociáldemokratával meg egy jezsuitával. Őtőle tanult meg franciául. A perében nagy csomó irat keletkezett. Ezek közül azonban nem a feljelentők visszataszító vallomásai a legfontosabbak. A legbeszédesebb az az iratköteg, amiben volt tanítványai, kollégái nyilatkoznak a letartóztatott mellett. Nem lehetett csekélység ezek felkutatása. S az sem volt kockázatmentes a nyilatkozók részéről, hogy ezzel elárulták, hogy ők is Kárpátaljáról menekültek, s számolhattak még visszatoloncolásukkal is, hiszen 1945. április 4. óta lezárták a Kárpátalja és Magyarország közt a határt.

Amikor kiszabadult, ilyen előzmények után – érthető – már nem kívánt Jászberénybe visszatérni. Az eset súlyos sebet ejtett a pedagógia világa iránti vonzalmán. 1948 novemberében a Budapest VI. kerületi Kemény Zsigmond Gimnáziumban kap tanári állást. Ezt azonban csak átmeneti megoldásnak tekintette. Egy évre rá felveszik az Állami Földtani Intézethez geológusnak.

Ez a tehetséges ember nemcsak a párnázott igazgatói irodában találja fel magát, hanem a hegyeket róva is, sárban, porban, esőben, kánikulában. Kiszállásain parasztházakban szállt meg, olykor a háziakkal egy szobában a kis díványon, amelynek rúgói egész éjjel nyomták. Csak két-három hetente jött haza, de mindig egy szál virággal felesége részére. Mint jóval később a *Geológus kalapáccsal az ércek nyomában* c. ismeretterjesztő könyvében írja magáról:

Ilyen körülmények közt lett belőle „térképező geológus, akinek azonnal kell a tényeket megállapítani, rögzíteni, akinek állandóan a problémák tüzeiben kell izzania.”

Első feladata egy bizonyos porcelánipari nyersanyag – apalit – keresése volt a Velencei-hegységben. Ezt nem talált ugyan ipari mennyiségben, de a gránitból álló kis hegység felkeltette az érdeklődését, mert hasonló volt azokhoz a hegyekhez, amelyeket csehországi tanulmányai folytán annak idején alaposan megismert és megszeretett.

Ezt az érdeklődést fel tudta kelteni az illetékesekben is, mert az 1950. évre megbízást kapott a teljes hegység feltérképezésére. Az említett könyvben önkritikusan írja le ennek történetét. Azt a belső küzdelmet, ami két, egymásnak ellentmondó szempont közt feszült. Egyrészt folyton a csehországi, hasonló, ércekben igen gazdag területre gondolt, amelyhez hasonlót remélt felfedezni, másrészt pedig mint térképezőnek, számára minden kőzetnek egyforma értéket kellene tulajdonítania, annak az elvnek alapján, hogy „minden kő egyformán kedves, minden kő a saját történetét hordja magában.” Lobogó fantáziáját, hazájának értékes nyersanyaggal való szolgálatának vágyát azonban nem tudta megzaboláztatni. Lelkesedése oly mértékű volt, hogy a szakma egyre több képviselőjét is magával ragadta. A kor is kedvezett ennek, mert az erőltetett, s a nehézipart első helyre tévő kommunista iparosítási politika örömmel fogadott minden olyan hírt, ami új bányászati nyersanyagok felfedezéséről szólt. Itt pedig a nemesacélgyártáshoz használható molibdenit, az alumíniumgyártáshoz szükséges fluorit s talán még más, színesércásványok ipari termelésének lehetősége merült fel. Az 1951. évre úgy emlékszik vissza, hogy „akkor voltam geológus pályám alatt talán a legboldogabb. Közvetlenül láttam és éreztem munkám és életem hasznosságát, értelmét... Adhattam én is valamit hazám dolgozó népének.” Pedagógus volta sem maradt kiaknázatlan: Egy csapat fiatal geológust adtak melléje, hogy bevezesse őket a térképezés rejtelmeibe.

1952-ben a Tudományos Akadémia és a bányászat illetékesei megszavazták a bányászkodás megindítását, annak ellenére, hogy még sok minden nem volt világos geológiaiilag, amit Földvári Aladár professzor csendben gyakran hangoztatott is.

Az 1952. évben külön bányászati vállalatot hoztak létre a Velencei-hegység számára Jantsky Béla reményt keltő eredményei alapján. A politika és a geológus egymásra találnak. A geológus szívesen hiszi el, hogy a „török, tatár, német” (és ki nem mondva: Trianon) által kifosztott ország számára hasznosítható természeti kincseket talált; a szakma is szívesen hiszi el, a politika is; a kutató pedig boldog, hogy céljai azonosak a politikáéval. A geológus értékeli „azokat a nagyszerű lehetőségeket, amelyek országunk gazdasági rendszeréből kifolyólag a geológia előtt állnak. Az ország egész gazdasági erejével támogatja munkájában, értékeli 'felfedezéseit', és hogyha állításait megvédte, korlátlan hitelt nyújt számára a terület bányászati felkutatására.”

A munkaéremrend arany fokozatával tüntetik ki, ő pedig párttag-jelölt lesz.

Utólag elmondható, – s Béla bátyám is így látta néhány évvel később – hogy mindannyian egyfajta illúzió áldozatai lettek. Mint ahogy az egész politikai rendszer egy voluntarista illúzió áldozata lett, aminek első jelei 1953-ban jelentkeztek, amikor az első ötéves terv összeomlott, és Nagy Imre váltotta fel Rákosit. Ő személy szerint történetesen nem nagyon örült ennek a fordulatnak, mert ez azt is jelentette, hogy a bányászatot redukálták a Velencei-hegységben. 1953 tavaszán megkapja a Kossuth-díj ezüst fokozatát, ő pedig összel belép a pártba. A rá jellemző jóhiszemű optimizmusból vállalt párttagságot felesége is támogatta, ő viszont az internálás emlékeit el nem feledő pesszimizmusból. A tagdíjbélyeget havonta lerótták, a pártról a családban több szó nem esett.

Nem sokkal később kinevezik a frissen létrehozott Földtani Főigazgatóságba főgeológusnak, 1954-ben pártvezetőségi tag lesz. Új, megtisztelő, de nem kívánt főgeológusi munkakörét el kellett fogadnia, ám a csupa papírmunkából álló tisztségtől egy év múlva sikerül megszabadulnia. 1955-re kiderül, hogy a Velencei-hegység ipari nyersanyagot nyújtani nem tud. „Öt év vitája véglegesen eldőlt. Földvári Aladár járt a helyes úton. Én leszek az első, aki neki gratulál,” jelenti ki becsületesen.

A kudarcot őszintén és nyíltan bevallja, még könyvében is ír róla. Eltökéli azonban, hogy „most már másodszor nem fogok beleesni az elkövetett hibákba.”

A könyv fontos tanulsága, hogy „az ember ne bújjon bele saját elveinek sündisznóállásába, hanem próbálja meg tudományos ellenfelének álláspontjába is beleélni magát.”

A nagy nyersanyaglelőhely álma szertefoszlott, az ott szerzett elméleti, alap kutatási tudományos eredmények mindazonáltal értékállóan bizonyultak, s egész Magyarország Trianon után megmaradt csekély számú érlelőhelyeit egységes szisztémába lehetett általuk rendezni. Az érdeklődés homlokterébe egyre inkább a Mátra-hegység kerül érlelőhelyeivel.

Mint gimnazistát, engem is meghódított a geológiának. Lehetetlen volt nem átvenni a lelkesedését, amikor valami ásvánnyal a kézben annak csodáiról magyarázott. Ekkor ismét pedagógus volt. Az 1953-54-55. években a Mátrában vállaltam nyári munkát geológusok mellett. Pedagógus volt akkor is, amikor a tudományos ismeretterjesztésben vállalt feladatot azzal, hogy az 1953-ban az Élet és Tudomány hetilap szerkesztőségi tagja lett. Emiatt szorosabb volt kapcsolata az olyan, tudományos ismeretterjesztést vállaló tudósokkal, mint az őslénykutató Tasnádi-Kubacska András vagy a tévében bemutatott fizikai kísérletei alapján híressé vált Öveges József, mintsem a geológus-társadalom tagjaival, – leszámítva nagy pártfogóját, Vadász Elemért. Még a miséken a papok prédikációit is aszerint értékelte, hogy mennyi „természettudományosat” talált bennük. Pedagógus volt akkor is, amikor az ifjú kutatók tanulságára az itt többször is idézett könyvet megírta. Mondani sem kell, hogy ezen az ismeretterjesztő művön túl hatalmas szakirodalmi tevékenysége is volt.

A mátrai ércesedés kutatása csak néhány évig adott anyagot számára. A Mecsek kutatására tért át, amelynek alaphegysége ugyanúgy gránit, mint a Velencei-hegységé. A Mecsekben uránlelőhelyre is találtak, ezért 1956-tól a Nehézipari Minisztérium uránipari főosztályára főgeológusnak nevezik ki. Ez a tevékenység titkos volt, szakmai publikációinak sora ezért megszakad. Elkötelezett magyarsága és baloldalisága egymással ellentétbe kerül, amikor azt látja, hogy a magyar uránkincset a Szovjetbe viszik.

A nagydoktori

Október 23-án a Parlament előtt a forradalmi ifjúság egyik fontos kérdését fejezte ki az az ott skandált egyik rigmus, hogy „Azt kérdezik Pesten, Budán: Hová lett a magyar urán?” Eddigre már minden jóhiszemű baloldali ember végképp csalódott a rendszerben. Az MDP megszűnése után az új pártba, az MSZMP-be már nem is lép be.

1957-ben megvédi az 1955-ben beadott *Velencei-hegység földtana* c. kandidátusi disszertációját. 1960-ban a Csehszlovák Földtani Egyesület tiszteletbeli tagjává választják. Ám szoros kapcsolatban állt a moszkvai Lomonoszov Egyetem professzoraival is. A hatvanas évek elején a Műegyetemen tart néhány évig szemináriumot a geológiai tanszéken *rádióaktív nyersanyagok* címmel. 1966-tól a NIKEX külkereskedelmi vállalat alkalmazásában öt évig végez geológiai kutatást Mongóliában.

Már indulófélben volt, amikor közölték vele, hogy a fogadó ország természetesen ragaszkodik az expedíció vezetőjének a párttagságához.

Feleségével azt a megoldást választották, hogy erre az alkalomra belép, de majd a tagdíjat nem fogja fizetni, s akkor három hónap után automatikusan törlik a tagságát. Így is lett.

Mongóliai kutatását az ottani kormány 1971-ben a Mongol Sarkcsillag Rendjellel jutalmazta.

Ez évben megy nyugdíjba, de még mint szakértő, 1988-ig a Magyar Állami Földtani Intézetnél dolgozik. 1976-ban fejezi be élete fő művét, egyúttal akadémiai nagydoktori értekezését *A Mecseki kristályos alaphegység földtana* címmel. Ebben a munkában határozza meg egyebek közt ennek a Balkántól húzódó hegységnek a korát. Hihetetlen mennyiségű anyagot dolgozott fel benne, késő éjszakákig készítette a kőzetcsiszolatokat, térképeket, válogatta a fotókat. A disszertáció védésekor egészen rendkívüli nagy arányban szavaztak a bizottság tagjai elfogadása mellett.

Csaknem haláláig dolgozik élete ezen összefoglaló művén, amit nyomdakészen hagy az utókorra, habár élete utolsó éveiben egyre elhatalmasodik betegsége. 1991 decemberében hal meg. Temetésén akaraterejét, vitalitását, emberségét, szakmaszeretetét, lelkesedését méltatják.

Aki olvassa a Képző bejáratánál Jantsky Béla nevét, gondoljon arra, hogy két évig ez az ember, ilyen ember volt az igazgatója.

Kalmár István

KOZLAY JENŐ (1826-1883)
KOSSUTH FŐHADNAGYA, AZ USA TÁBORNOKA

2006. március elején izgatottan hívott fel pesti barátom. Közölte velem, hogy március 14-én a Károlyi Palota dísztermében adják át a Petőfi Irodalmi Múzeumnak Kozlay Jenő 1848-as honvéd főhadnagy irodalmi és dokumentációs hagyatékát. Kozlay Jenő Jászladány szülötte, akiről ezidáig nem tudhattunk, hiszen utódai csak most adták le hatalmas gyűjteményét a Petőfi Irodalmi Múzeumnak. A személyi kultusz idején katonai nagyságát elhallgatták.

A Kozlay család emlékezete szerint 1826-ban született Kozlay Jenő Jászladányban.

Hagyatékában nem találtak anyakönyvi kivonatot, egyéb dokumentumok tanúskodnak erről, és saját visszaemlékezései, melyekben szeretettel szól Jászladányról, mint szülőhelyéről. A család evangélikus vallású volt, így nem anyakönyvezték Jászladányban, hiszen itt nem volt evangélikus egyházközség.

Felvilágosult polgári családból származott, az apa vállalkozó volt, pénzügyekkel is foglalkozott. Vállalkozásai voltak a Galga-menti Acsán, Jászapátiban stb. Jenő gyermekkorának nagy részét Jászladányban töltötte. Az elemi iskola elvégzése után – 10 évesen – Aszódon iskolázták be a gimnáziumba és kollégiumba. Remek képességei voltak, főleg matematikából, fizikából és történelemből. Társai és tanárai gerinces, energikus és szókimondó ifjúnak ismerték meg, aki az evangélikus családi nevelés hagyományai szerint élt és gondolkodott.

Érettségi után a jómódú család joghallgatóként taníttatta tovább a pesti egyetemen. Bekapcsolódott a reformkori mozgalmakba (1840-es évek vége).

Már az első napokban részt vett az 1848. március 15-én kezdődött forradalmi eseményekben. A „kemény maghoz” tartozott. A jurátusok (joghallgatók) csapatával részt vett Táncsics kiswa-badításában, a Pilvax-i stb. eseményekben. A lelkes fiatal jogász a haza hívó szavára önként jelentkezett a forradalmi hadseregbe. Először Asbóth Lajos őrnagy, debreceni térparancsnok írnoka lett. 1849. február 1-én Mészáros Lázár (a Honvédelmi Bizottmány tagja) hadnagyi rendfokozatot adott neki és kinevezte a tartaléksereg segédparancsnokának.

A talpig becsületes és karizmatikus jellemű forradalmár hamarosan a híres Asbóth-hadosztály, majd a II. hadtest hadipénztári tisztje lett. Részt vett az 1849-es tavaszi hadjáratban, annak több ütközetében is. Június végén azonban hadtestével együtt a bevehetetlen Komárom várába vezényelték. Július 28-án Klapka György tábornok a vár fővezére főhadnaggyá léptette elő.

A magyar szabadságharc gyakorlatilag már augusztusban teljesen elbukott. Komárom vára azonban bevehetetlen volt az akkori fegyverekkel az osztrákok számára. Klapka György több tízezer honvéddel, huszárral védte azt. A vár fokán lévő női szobor fügét mutat a császári seregeknek, a honvédek nevetgélve sétálgattak a falakon, még bálákat is rendeztek. Kozlay Jenő főhadnagy a legkényesebb feladatot kapta: az ostromzár alatt lévő várban (szeptember 22-től) élelmező tisztje lett a 25. honvédszászlóaljnak. A több ezer bezárt honvéd élelmezése nehezebb feladatnak bizonyult, mint egy szuronyroham levezénylése.

Komárom vára az utolsó erődje volt a szabadságharcnak. Október 6-án már az aradi vértanúkat is kivégezték, Kossuth Lajos emigrált stb. Az osztrákok megadásra szólították fel a várat. Végül Klapka ezt megtette, de katonáinak „szabad elvonulást” alkudott ki a fegyverletételi szerződésben. Kozlay Jenő főhadnagy neve is szerepel a „menleveles” tiszték listáján, mint több ezer honvédtársáé. Nem volt hajlandó hűséget esküdni Ferenc József császárnak, ezért soha nem térhetett vissza Magyarországra. Franciaországban, Angliában, majd 1850 februárjában már Amerikában, New Yorkban találjuk. Tudta, hogy soha nem térhet vissza hazájába, ezért megtanult angolul, nevét pedig Eugene (Jenő) Artur Kozlayra módosította.

A magyar szabadságharcra vonatkozó Kozlay dokumentumokat szakmai szempontból most vizsgálják. Az anyag tömegében is hatalmas, jó stílusban íródott, naplói, emlékiratai stb. gyökeresen nem változtatják meg az 1848/49-es szabadságharcról kialakult véleményünket, de igazolják azt. Klapka, Görgey, Pulszky, Teleki Sándor, Xantus János, Asbóth L. és Kossuth Lajos levelezései, vonatkozásai gazdagítják az anyagot. Dicséret és elismerése illeti utódait, hogy több nemzedéken át megőrizték és gondozták a gyűjteményt. Douglas és Janet Kozlay – a késői unokák – amerikai állampolgárok a megőzésért és a Petőfi Irodalmi Múzeumnak történt átadásért Pro Cultura Hungarica kitüntetést vehettek át Vígh Annamáriától az BNÖ Minisztériuma Főosztályának vezetőjétől.

Az anyag egy részéből kiállítást is láthattunk néhány napig a Károlyi Palotában. Az ünnepélyes megemlékezést Komlós Attila a HTM igazgatója tartotta meg. Kedves Gyula HM vezető előadását pedig Kovács Krisztián színművésznek a hagyatékából válogatott előadása szemléltette.

A dokumentum másik része egy amerikai levéltárban lesz elhelyezve. Kozlay tábornok ugyanis 1855-ben amerikai állampolgárságot kapott. Dolgozott vámhivatalnál, jogászként stb. 1861-ben kirobbant az észak-amerikai polgárháború (Észak-Dél ellen). Az északiak vissza akarták csatolni a szakadár déli államokat és felszabadítani az ott élő néger rabszolgákat. Kozlay, aki a szabadságharc örök elkötelezettje volt, a déli rabszolgák felszabadításával értett egyet. Azonnal belépett az északiak (felszabadítók) hadseregébe. A magyar szabadságharcban szerzett tapasztalatait így hasznosította. 1861-64-ig részt vett a történelem egyik legvéresebb szabadságharcában, polgárháborújában.

Ő szervezte meg New Yorkban a 45. önkéntes gyalogezredet ezredesi rangban, annak parancsnoka lett. A három évig tartó iszonyatos polgárháború több ütközetében hősiiesen küzdött. Mindezért 1864-ben az USA hadseregének dandártábornokává léptették elő. Így vált Kozlay Jenő a magyar és az amerikai nép közös szabadsághőisévé. Az Evergreen Temetőben nyugszik Brooklynban. 1883. április 1-én 57 évesen hunyt el. Emlékművét katonai sírként gondolják, ma is kitűzik rá minden nemzeti ünnepnapon az USA zászlaját.

Ma már ismerjük a jászladányi születésű Kozlay Jenő életútját. Helyes volna, ha önkormányzatunk a községháza falán Kossuth Lajos emléktáblája alatt domborműves emléktáblát avatna fel (hiteles fény-

képek alapján). Talán iskolánkat is elnevezhetnénk róla és egy utcát is. Visszaemlékezéseiben, hivatalos irataiban gyakran leírja, hogy Magyarországon, Jászladány községben született és nevelkedett. A mellékelt fénylapon az USA hadseregének tábournoki egyenruhájában látjuk a daliás és szép arcú Kozlay Jenő tábournokot. Az 1848-as szabadságharcban Klapka főhadnagyaként szolgált, az amerikai polgárháborúban az USA hadseregének tábournokaként szerelt le. A kis Magyarország és az USA hadseregének szabadságharcos hőse volt. Érdemes volna őt a karcagi Kováts Mihály ezredes példájára a Jászság és az USA hőségévé avatni.

Forrás:

Evangelikus Élet 2006. 13. szám, Petőfi Irodalmi Múzeum anyagából

FÜGGELÉK

KOZLAY JENŐ DANDÁRTÁBORNOK ÉLETÚTJA

Douglas Kozlay – Kozlay Jenő dédunokája – és felesége Janet 2005 őszén felkínálta Kozlay Jenő 1848-49-es főhad-nagy több száz föliónyi naplóját és levelezését a Petőfi Irodalmi Múzeumnak. A részben restauráltatott, biztonságosan, szépen csomagolt dokumentumokat a washingtoni magyar nagy-követség segítségével múzeumunknak szóló ajándékként Magyarországra szállították.

Hogy megtudjuk, ki is volt Kozlay Jenő, tekintsük át az eddig összegyűjtött életrajzi adatait:

- 1826-ban született Jászladányban.
- Gyermekkorát Acsán töltötte.
- 12-13 évesen az aszódi gimnázium tanulója, a család ekkoriban Jászapátiin élt.
- 22 vagy 23 évesen joghallgató volt Pesten.
- 1849 januárjában Asbóth Lajos debreceni térparancsnok őrnagy hadírnoka.
- 1849. február 1-én hadnagyi ranggal és címmel a tartaléksereg segédpénztárnokává nevezte ki Mészáros Lázár.

- A tavaszi hadjáratban az Asbóth –hadosztály, majd a II. hadtest hadipénztári tisztje s hadtestévek június végén Komáromba helyezték.
- 1849. július 28-án Klapka tábornok számfeletti főhadnaggyá nevezte ki.
- 1849. szeptember 22-én a 25. honvédszászlóalj élelmező tisztje lett főhadnagyi rangban.
- 1849 októberében katona társaival komáromi menlevéllel emigrált.
- 1850 februárjában érkezett New Yorkba. Nevét Eugene Arthur Kozlayra változtatta.
- 1850 tavaszán New Orleansba utazott, ahol angolul tanult.
- 1851 tavaszán visszatért New Yorkba.
- 1855-ben amerikai állampolgárságot kapott.
- 1857 körül amerikai vámhivatalnál dolgozott.
- 1860-ban feltehetően jogi praxist kezdett New Yorkban.
- 1861-ben a polgárháború ideje alatt egyik szervezője New Yorkban a 45. önkéntes gyalog ezrednek, amelyet 1864-től ezredesként vezetett. A háború végén dandártábornoki címmel ismerték el szolgálatait.
- 1866-ban visszatért a New York-i vámhivatalba.
- 1869-ban politikai okokból elbocsájtották állásából.
- Brooklyn város önkormányzatánál műszaki rajzolóként, földmérőként, térképkészítőként dolgozott.
- New York-i és brooklyni évei alatt rendkívül aktív volt a helyi politikában.
- 1879-ben a brooklyni önkormányzattól is elbocsájtották.
- 1880–83 között főmérnök a Boney Island Szállítási Társaságnál, majd mérnök a Brooklyni Magasvasút Társaságnál.
- 1883. április 1-én 57 évesen hal meg. Az Evergeen Temetőben temették el Brooklynban. Emlékművét katonai sírként gondozzák, ünnepnapokon kitűzik rá az amerikai zászlót.

Lukácsi László

EGY ELFELEDETT ALSÓSZENTGYÖRGYI ÍRÓRÓL

Egri György író

Az író nevével még könyvtáros koromban, 1978 táján találkoztam. Egy idősebb olvasó – Egri Györgyné Palya Rozália – említette, hogy az ő apósa tanító és író volt. Meglepődtem és örültem is, hogy Jászsószentgyörgyön egy író is élt. Elkezdtem kutatni munkássága után az Országos Széchényi Könyvtárban, ahol sikerült műveinek címét összegyűjteni, néhány meséjét elolvasnom. Jelen írás apropóját az adja, hogy nemrégiben megtaláltam sírját a temetőben. Érdekesnek tartom életét, munkásságát megismertetni, hiszen tanítói, írói tevékenysége őt Eger után a Jászsághoz köti.

Egri György (eredeti nevén: Adamcsek György) 1861-ben született Egerben. Édesapja molnár volt. Egri György is kitanulta ősei mesterségét, molnár és malomács lett. Már segéd, amikor ébredezni kezd benne a tudományok megismerése iránti vágy. Beiratkozik az egeri tanítóképzőbe, ahol Gárdonyi Gézának diáktársa lesz. Tanulmányai végeztével rövid ideig nevelőskodik, majd Jászkiséren és Jászsószentgyörgyön tanítóskodik, végül Jászberényben mint igazgató-tanító működik haláláig. Községünkben alapított családot. 1907-ben az elemi iskola igazgatója volt. Jászsószentgyörgyi működése alatt alapította meg az Ipartestület kaszinóját. A Takarékpénztár alapítója is volt.

Kicsi, alacsony termetű, végtelenül szófukar, de szerény és melegszívű ember mindig Egerben töltötte a nyarat. Felkereste a meleg vízen zakatoló malmocskát, és ott írta szebbnél szebb ifjúsági elbeszéléseit. Egy alkalommal elszólta magát Gárdonyi előtt. Elmondotta, hogy ő is szokott írogatni, de csak magának. Gárdonyi biztatására azután elküldött egy mesét Pósa Lajosnak, az Én Újságom szerkesztőjének. A mese meg is jelent, és Pósa levelet írt Egri Györgynek.

„Tisztelt Uram! Ritkán írok valakinek levelet. Ember legyen a talpán, aki engem levélírással tud serkenteni. De Önnek írok, mert a szívem jobb érzése, a lelkem szebb gondolkozása készítet rá. Rég nem szerzett nekem annyi gyönyörűséget író, mint Egri György, Ön nemcsak egy párját ritkító szép talentum, tele naivitással, eredetiséggel, de egy kész, bevégzett művész is, aki vaskézrel formálja meg, amit kigondolt, amit érez. Nem szószátyárkodik, mint sokan. Tért nyitok Önnek bőségesen, hogy tehetsége kibontakozzék teljes pompájában. Szívesen közlök, akár minden héten valamit. Nagyon szeretem az olyan öt-hat oldalas meséket, történeteket, mint az utóbbiak. Írjon, Uram írjon! Bennem megtalálja méltányolóját. Ha egy kötetre való összegyűlt, gondoskodom arról is, hogy könyv alakban megjelenhessen. Gondoskodom kiadóról. Fogadja el szívesen az itt küldött 60,- Ft-ot eddig küldött meséiért, mint amilyen kész örömmel küldöm. Számítson barátai közé. Vagyok igaz híve: Pósa Lajos, az Én Újságom szerkesztője.”

Ezzel Egri György írói neve meg volt alapozva. És egyre jöttek a levelek a Kis Lap-tól, a Magyar Lányok-tól, mind kéziratok kértek. Pártfogói lettek Gárdonyin kívül Bródy Sándor, Futsek Anna, és szívesen vállalta az összegyűjtött munkák kiadását Singer és Wofner is. 1895-től folyamatosan jelennek meg könyvei: Versikék, Mi van benne? Karika király haragja, Bohókás történetek, Igaz is nem is stb. Pósa Lajos több versét megzenésítette: Állj meg felhő, állj meg, Levélhullató ősz stb. című verseket. Írt ezen kívül tanügyi cikkeket, tankönyveket, ABC-s könyveket, országszerte használatban volt a Bursics–Egri -féle földrajz, gyermekdalokat, meséket, versikéket, több száz ifjúsági írásait találjuk a fenti kötetekben. Ezek nagy része ha Pósa bácsis írások is, de frissek, elevenek.

Egri György művei az Országos Széchényi Könyvtárban:

Ábéczés könyv: 1906, 1907, 1909, 1910 és 1919. évi kiadások

Ábéczés könyv a budapesti elemi népiskolák számára: 1907, 1909, 1920, 1921 és 1925. évi kiadások.

Ábéczés könyv az elemi népiskolák I. osztálya számára: 1927 és 1941. évi kiadások.

Lippay Lajos: Jászsószentgyörgy történeti vázlatára című 1893-ban megjelent könyvében Adamcsek Györgyöt, mint jeles kórusvezetőt említi meg az iskolával kapcsolatban.

„Az ének tanításához éppen most beszerzett igen jó iskolai harmóniummal rendelkezik; mellett hozzájárulván Adamcsek György jeles képzettségű tanító buzgó és igazán szakértelmes vezetése, hogy mily szép eredményt tud felmutatni, mutatják ama méltatott és anyagilag is jutalmazott sikerek; melyeket a templomban, körmeneteken betlehemi pásztor játékoknál s egyéb nemes célú fellépéseknél az iskolai énekkar kivívott.”

Egri Györgynek Jászsalsószentgyörgyön nem maradt fenn könyve. Csak az alábbi kis versikéjét őrizgette haláláig Egri Györgyné Palya Rozália, amely a templom akkori három harangjáról szól:

- A nagy harang: Az Úr a kezdet, az Úr a vég,
kezében reszket a Föld és Ég.
Övé az áldás, inségre váltás,
Ha buzgó szívből kél imátok,
Áldás árad mindég rátok.
- A középső harang: Legdrágább kincsetek legyen a hazátok.
Dobogjon kebletek, ha nevét halljátok!
Lángoló szívetek legyen szíve vértje.
Éljetek – s hogyha kell – haljatok meg érte.
- A kis harang: Egy töről fakadtok, egy ágról szakadtok;
Gingalló – bimbálló, édes véretek vagytok!
Boldog: nyomorultnak felezze meg baját!
Gazdag: a szegénytől ne sajnálja javát!
Ne legyen köztetek sohase kárvalló!
Szeressétek egymást! Gingalló -bimbálló!

Egri György 1916-ban 54 éves korában halt meg Jászberényben, de Jászsalsószentgyörgyön temették el első felesége a jákóhalmi származású Muhoray Mária (1865-1901) mellé. Leszármazottai Jászjákóhalma közéletében jelentős szerepet tölthettek be. A második házasságából született fia Egri György (1904-1972) Jászsalsószentgyörgyön közismert magánfuvarozó volt.

Úgy érzem Egri György író alaposan elfelejtették országos szinten is, pedig a mai betűszegény és nyelvrontó világunkban szükség lenne a gyerekeknek az ő meséire, történeteire.

Szabó Benjámín:

CSIKÓS BÉLA KIVÁLÓ MÉRNÖK EMLÉKEZETE¹

Csikós Béla haláláig büszke volt jász származására és családjára. 1942. augusztus 4-én született a jászágói tanyavilágban egy négy holdas parasztszalád gyermekeként. Osztatlan tantervű tanyasi iskolába járt, majd a jászberényi József Nádor Gimnáziumban folytatta tanulmányait, ahol 1942-ben kitüntetéssel érettségizett.

1942–49-ig a Műegyetem hallgatója volt, s villamos szakirányú gépészmérnöki diplomát szerzett. Mint Verebély László tanítványa, és munkatársa az egyetemet elvégezve, kezdő mérnökként 4 évet töltött a Ganz Villamosság Művekben és előbb osztályvezető, majd műszaki fejlesztési főosztályvezető helyettes volt.

1952-től a magyar villamos energiaipar egyik kiemelkedő és elhivatott szakmai vezetője volt. Számára a villamosenergia zavartalan szolgáltatása 1994. december 4-én bekövetkezett haláláig létkérdés maradt.

Csikós Bálával 35 éven keresztül voltam munkakapcsolatban. Megismerkedésünk kezdetén, mint az akkori Erőmű Tröszt villamos osztályvezetője két szempontból keltette fel a figyelmemet:

– a nagyon sokrétű és mély szakmai tudása;
– mint fiatal vezetőre még talán ennél is mélyebb hatással volt rám, ahogy a nagyon kényes emberi helyzeteket kezelte.

Kapcsolatunk igazán akkor vált szorossá, amikor 1983-ban az Országos Villamostávvezeték Vállalathoz (OVIT) kerültem. Ettől kezdve minden beszélgetésünket, vitáinkat a szókimondás, egymás mélységes tisztelete, a közös nevező keresése jellemezte. Sok olyan kérdés volt, amelyekben első, de a harmadik beszélgetésen sem értettünk mindenben egyet, de most ahogy készültem és felidéztem magamban a múltat: arra jutottam és hiszem, hogy erre valahol most ő is cinkosan rábólint, hogy szinte egyetlen egy témakőr sincs, amelyben elvarratlan szál maradt volna köztünk.

Csikós Bélát olyan szakembernek tartottam, aki a mindennapi ipari feladatok végzése közben, azok jobbítása érdekében, napi 16 órában folyamatosan dolgozott, tanult, olvasott, tervezett, gyártott.

---

¹ A 2009 márciusában elhangzott emlékbeszéd szerkesztett változata

Olyan tudós mérnök volt, aki a mindenkori feladatán túl is az elmélethez kereste a gyakorlati hasznosítás lehetőségét, és minden gyakorlati intézkedése szilárd elméleti tudáson alapult. A mély szakmai elhivatottsága és alázata mellett számára az emberi értékek elsődlegesek voltak.

Csikós Béla olyan vezetőmérnök volt, aki tudta, hogy egy új találmány, új szerszám, eljárás, általában a cég által vállalt feladat végrehajtása csak akkor lehet sikeres, ha azt a mindennap használó ember érti, magáénak tekinti. Éppen ezért nagyon sok időt töltött a munkások között. Igyekezett megismerni élet és családi körülményeiket, szakmai gondolkodásukat. A domborművön látható arckifejezés is egy ilyen közvetlen beszélgetés mozaikja. A művész egy olyan fotót használt az alkotásánál ahol éppen a szántóföldön eligazítást tart a dolgozóknak, az általa javasolt eljárás megvalósításáról.

Az OVIT Rt. udvarában álló emlékmű Csikós Béla bronz táblájával

Itt kell megemlékeznünk legjelentősebb találmányáról, egy különleges magyar technika: a nagyfeszültségű távvezeték feszültség alatti munkavégzés bevezetéséről és meghonosításáról Munkáját számos elismerés kísérte 1973-ban Állami Díjat kapott. Szakmai elismertségét a Kiváló Feltaláló, a Déry és a Zipernowsky díjak jelzik.

A szakma területén nem volt előtte lehetetlen, ha valamiben nem volt biztos, akkor addig nem nyugodott, míg utána nem nézett, ezt követően viszont következetesen és keményen harcolt az igazáért. Emellett olyan vezetőnek tartottam, akinek ha az idő nem őt igazolta nem okozott gondot azt mondani: „ne haragudj tévedtem”.

Csikós Béla, az élete során minden címért minden eredményért keményen megdolgozott. Amikor 1984-ben nyugdíjba ment az Magyar Tudományos Akadémia elnöksége levélben felajánlotta számára, hogy addigi életműve alapján automatikusan megadja neki az akadémiai doktori címet. Csupán arra kérték, hogy néhány oldalban foglalja össze tudományos munkásságát. Ő viszont nem fogadta el ezt – a véleményem szerint egyáltalán nem túlzó – gesztust, hanem annak rendje-módja szerint nekilátott a disszertáció megírásához, melyet később a kijelölt akadémiai zsűri előtt meg is védett.

Az eddig elmondottakból közvetve az is kiderült, hogy olyan vezető volt, aki szakmája kiemelkedő képviselőjeként azt is tudta, hogy az OVIT-ra háruló széleskörű feladatokat csak akkor lehet maradéktalanul elvégezni, ha az egyes szakterületek irányítására hozzá hasonló képességű szakembereket állít, illetve lehetőséget, teret ad a nálánál fiatalabb szakembereknek is az alkotásra.

Jó szakember egy-egy szakma területén több van, de olyan, aki emellett, vezetőként több szakmát összefogva, harmóniát teremtve, megsokszorozza a saját tudását viszonylag kevés. Csikós Béla a Magyarországi átviteli hálózat létrehozása és sikeres üzemeltetése területén ilyen vezetőként maradt meg bennem.

KRÓNIKA A JÁSZSÁGI TELEPÜLÉSEK ELMÚLT ÉVI
ESEMÉNYEIRŐL

JÁSZAPÁTI¹

2009

Május

1. 1-3. Jászsági Gazdanapok Jászapátin.=JU. jún., Nl. 05. 04.
2. 16. Joó Andor halálának évfordulóján a Jászapáti Gazdakör emlékülést szervezett a művelődési központban, és felavatta az egykori járásbíróság falán elhelyezett emléktáblát.=JU jún., Nl. 05. 18.
3. 21. Leégett a MEGAKER Kft. újonnan épített csarnoka az Ipari Parkban.=JU jún.

Június

4. 25. Városunk legidősebb polgárát köszöntötték 100. születésnapján.=JU júl., Ökj. 8/2009.
5. 27. A Jászságért Alapítvány kuratóriumának döntése értelmében Szikszai Mária ny. könyvtárigazgató és Molnárné Szikszai Klára ny. tanárnő vehette át a Jászságért Díjat az Alattyánon megrendezett Jászok Világtalálkozóján.=JU. júl., Nl. 06.29., Ökj. 8/2009., R. aug.
6. 27. Az Apáti nevű települések találkozásán Bataapátiban 50 fős csoport vett részt.= JU aug., Ökj. 8/2009.

Július

7. 11. 13. alkalommal rendezték meg az aratónapot a város határában.=JU aug., Nl. 07.14., Nl. 07.23., Ökj. 8/2009.

Augusztus

8. 19-21. A városi sportpályán megrendezik a hagyományos Jászsági Randevút.=JU szept., JH júl., JH aug., Ökj. 8/2009.
9. 19. 60 éves jubileumi ünnepséget tartottak a Jászapáti 2000 Mg. Zrt. telephelyén.=JU szept., Ökj. 8/2009.

---

¹ Összeállította: Gulyásné Csintó Etelka

10. 20. A nemzeti ünnepen Kiss Józsefné, Bagi Katalin részére Jászapáti Városért kitüntetést, Gutai Józsefné Pataki Rozália részére Közzolgálati díjat, Bugyi Ilona részére Pedagógiai díjat adományozott a város képviselő-testülete.=JU szept., Ökj. 8/2009., JH aug.

11. 21. A Római Katolikus Templom felszentelésének 250. évfordulója alkalmából ünnepi hangversenyt rendeztek.=JU aug., JU szept., Ökj. 8/2009.

Szeptember

12. 19. Megemlékezés a Jászapáti Rácz Aladár Zeneiskola Fúvószenekara megalakulásának 10. évfordulóján.=JU okt.

13. 26-28. 46 fős delegáció járt lengyel testvérvárosunkban.=JU nov., Ökj. 9/2009.

Október

14. 1. Az informatikai központban számítógépes tanfolyamot indítottak nyugdíjasoknak.=NI. 10.29.

15. 1. A Városi Könyvtár Nyugdíjasklubja az idősek világnapja alkalmából megrendezi a jászapáti nyugdíjas közösségek és magánszemélyek Ki mit tud bemutatóját.=JH szept.

16. 3. Ünnepségen vehettek részt és nosztalgiavonaton utazhattak az érdeklődők annak alkalmából, hogy a száz éves a Vámosgyörk–Jászapáti vasútvonal.=JU nov., NI. 10.05., Ökj. 9/2009.

17. 9- A fehér bot napja alkalmából a Jászapáti Vakok és Gyengénlátók Klubja ünnepi műsort rendezett a városi könyvtárban.=Ökj. 9/2009.

18. 19-24. Hagyományos szakmák–szakmai hagyományok címmel rendezvénysorozat a művészetek házában.=JU okt., JU dec.

19. 24. Nemzetközi Harcművészeti Szeminárium a Mészáros Lőrinc Gimnázium sportcsarnokában.=JU dec.

20. 30. Ünnepelesen átadták a Petőfi Sándor úti kerékpárutat.=JU dec., Ökj.10/2009.

November

21. 7. Évfolyamok találkozója és nosztalgiaest a Mészáros Lőrinc Gimnáziumban.=JU. nov., JU dec.

22. 7. A Jászapáti Óvoda megalakulásának 120. évfordulójára emlékező rendezvénysorozat indításaként „Régvolt óvoda” címmel kiállítás nyílt a művészetek házában.=JU dec., Ökj. 10/2009. JH szept.

23. 18. Az Egyesített Szociális Intézmény alapításának 40. évfordulóját ünnepelték a Művészetek Házában a szociális munka napján.=JU dec.

2010

Január

24. 22. Megemlékezést tartottak a művelődési házban a magyar kultúra napján.=JU febr., Ökj. 2/2010.

Február

25. 3. Városi rejtvényfejtő csapatverseny a városi könyvtárban a magyar rejtvényfejtők napján.=JU márc.

11. Jászapáti Város Képviselő-testülete elfogadta a 2010. évi költségvetést.=JU márc.

26. 20. A Jászapátiak Baráti Egyesületének bálját rendezték meg a művelődési házban.=JU márc., Ökj. 4/2010.

Március

27. 1. A Mészáros Lőrinc Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium divat- és stílustervező esti tagozatos hallgatóinak munkáiból nyílt kiállítás a Jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központban.=JU ápr., R ápr.

28. 11. Városunkba látogatott Bajnai Gordon miniszterelnök és Bencze József országos rendőrfőkapitány=Ökj. 4/2010.

29.15. Testvérvárosi megállapodást írt alá Szabó Lajos polgármester és Benefi László, a szlovákiai Kéménd polgármestere.=JU ápr., NI. 03.13.

30. 15. Lovas járőr szolgálattal egészült ki a Jászapáti Polgárőr Egyesület járőr szolgálata.=JU máj.

31. 19. A városi könyvtárban rendezett ünnepségen Ambrus Andrásné, a helyi hímzőszakkör tagja a könyvtárnak ajándékozott két általa varrt, jászági szücsminták alapján tervezett, motívumokkal kézzel hímzett nagy méretű terítőt.=JU ápr., NI. 03.18., NI. 03.23., R ápr.

32. 25. A Fehér Akác Idősek Otthonának új, 94 férőhelyes részlegét adta át Fejér Andor, a megyei közgyűlés elnöke az intézmény 20. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen.=JU máj. Nl. 03.21., Ökj. 4/2010.

33. Március végén rendezte a hagyományos Makó Pál Diáknapokat a JNSZ Megyei Mészáros Lőrinc Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium gimnáziumi intézményegysége.=JU máj.

Április

34. 8. A Mészáros Lőrinc Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium Szakképző Intézményegységének tornatermét Fejér Andor, a JNSZ Megyei Közgyűlés elnöke adta át.=JU máj. Nl. 04.13.

JÁSZBERÉNY²

2009

Június

35. 3. Megkezdődött a 14. Jászberényi Nyár rendezvénysorozata. = J.05. 05.

36. 4. I. Könyves Csütörtök: a Városi Könyvtár és Információs Központban Kiss Erika „A Fecske-malom története 1882 – 2009” című könyvét bemutatta Katona Tamás, történész. = J.05. 13.

37. 7. EP-választás eredménye: FIDESZ-KDNP 4083 (53,68%); MSZP;1383 (18,18%);Jobbik 1329 (17,47%); MDF 427 (5,61%), SZDSZ 167 (2,2%); LMP-HP 116 (1,53%); Munkáspárt 94 (1,24%), MCF Roma Összefogás 7 (0,09%), = J.06. 13.

38. 10. Gedei József polgármester és Bethlendy Béla városi elismeréseket adott át a pedagógusoknak, Turcsányiné Pesti Edit testnevelőnek pedig a 2008. évi Jászberény Város Sportjáért díjat Szántai Tibor. Arany, gyémánt, vas diplomát kaptak az 50, 60, 65 éve végzett pedagógusok. = J.06. 13.

39. 18. A ferences rend 800 éves jubileuma alkalmából emlékmisét celebrált Csergő Ervin a Barátok templomban, majd az Új temetőben az apácák sírjánál gyertyát gyújtottak. = J.06. 13.

---

² Összeállította: Hasznos Rozália

40. 20. Jász Múzeumban és a Hamza Múzeumban is megtartották a Múzeumok Éjszakája rendezvényt. Fellépett: a Regélő Színjátszó Kör, a pécsi Vígságtevők, a Jártató zenekar, Fehér Ödön, Bódi Béla, Borics László, Kálmán Zsolt, Nagy Péter, Horti István, Kovács Levente. Kókai Magdolna a csárdák életéről tartott előadást, a korabeli fenyítő eszközöket Bugyi Gábor ismertette. A Lehel Vezér téren Szent Iván-éji tűzugrással fejeződött be a program. = J.06. 27.
41. 25. Gedei József és Kovács Károly, Magyar Közút Zrt. JNSZ megyei igazgató felavatta a Jászberény–Farmos közötti útszakaszt. = J.07.04.
42. 30. Lemondott Gulyás Imre, a Belvárosi Általános Iskola igazgatója. = J.07.11.

Július

43. 1. Semmelweis-napi ünnepség a Városházán és a Szent Erzsébet Kórházban, Szabó Tamás ügyvezető és Gedei József jutalmakat adott át. = J.07.04.
44. 5. Holokauszt emléknap a zsidó temetőben. = J.07. 7.
45. 11. Szigligeti Színház művészei előadták Dan Goggin „Apácák” című színművét a Jász Kaszinó udvarában. = J.07. 18.
46. 11. XVI. Electrolux Díjugró Lovasverseny megrendezése. = J.07. 18
47. 13. Magyar Kyokushin Karate Szervezet XXXII. Nemzetközi Edzőtábora a műfüves pályán. = J.07.18.
48. 13. Emlékezés a kommün 13 áldozatára. = J.07. 18.
49. 18. A Margit szigeten a Jászsági Vendéglátók Egyesülete megrendezte a nyolcadik népi ételek főzőversenyét. = J.07. 25.
50. 20. Sárközi János fotókiállítása. = J.07. 25.
51. 23. Jász Múzeum új időszak kiállítása – Mesterek és mesterségek dicsérete – megnyitotta Hortiné Bathó Edit. = J.07. 25.
52. 24-26. A 12. Jász Expo a Bercsényi úti Sportcsarnokban. = J.07. 31.
53. Elhunyt Sági János, sakkozó. = J.07. 31.

Augusztus

54. 1. Nemzetközi Mézvásár és Méhésztalálkozó. Az új mézkirálynő a nagykátai Lesták Anita. = J.08.06.
55. 7-9. XIX. Csángó fesztivál rendezvényei. A nyitógála főszereplői a Jászság Népi Együttes, Palya Bea és külföldi együttesek – Franciaországból, Görögországból, Szlovéniából és Venezuelából voltak. = J.08.13.
56. 8. III. Magyar-Magyar konferencia, témája a felcsíki székelység magmaradásáról, továbbélési lehetőségeiről. = J.08.13.
57. 8. II. Amatőr Fogathajtó-verseny. J.08.13
58. 12. Megemlékezés a ferences rend megalapításának 800. évfordulójáról. = J.08.19.
59. 14. Az ÁNTSZ Jászberényi Kistérségi Intézetének vezetője fel-függesztette a Lehel strand működését. = J.08.19.
60. 15-16. Rétsági Gyula Nemzetközi Utánpótlás Labdarúgó torna megrendezése. = J.08. 13.
61. 20. Szent István napi ünnepség: szónok Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója. = J.08. 27.
62. 20. Kasza Lajos vállalkozó a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Gazdasági Díjat kapott. = J.08.27.

Szeptember

63. 6. Szent Rozália búcsú, átadták az újonnan alapított Szent-Rozália díjat (KÉSZ alapította). = J.09.10.
64. 12. Jászsági Cigánynap a Déryné Művelődési Központban. = J.09.17.
65. 17. Befejeződött a posta felújítása. = J.09.17.
66. 20. Elhunyt Bíró István egykori labdarúgó, edző. = J.10.1.
67. 25. Malom Film-Színház avatása. = J.10.01.

Október

68. 6. Nemzeti gyásznapi megemlékezés. = J.10.08.
69. 13. Irodalmi est Koszta Hetagurov oszét költő születésének 150. évfordulója alkalmából a Városi Könyvtár és Információs Központban. = J.10.22.

70. 13-17. Ötven éves a Liska József Erősáramú Szakközépiskola, Gimnázium és Kollégium rendezvénysorozata. = J.10.08.
71. 20. Berényi Műhely XX. Őszi Tárlata a Déryné Művelődési Központban, megnyitotta Gedei József, polgármester. = J. 10.22.
72. 23. Tűz pusztított a Barátok templomában. = J.10.29.
73. 23. Megemlékezés az 1956-os forradalom és szabadságharcra, a Lehel Vezér Gimnázium tanulóinak műsora az 56-os emlékműnél. = J.10.29.
74. 28. Szatmári Malom Kft. avatása. = J.10.29.
75. 28. A Lehel Vezér Gimnázium új igazgatója Antics István. = J.11.05.
76. 30. A 135 éves a Jász Múzeum fennállásának jubileumi ünnepe a Déryné Művelődési Központban. = J.11.05.
77. 31. Megnyílt a műjépgála a SZTI ABK udvarában. = J.11.05.
78. Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége a megyében Baráth Lászlót választotta az év fényképész-mesterévé. = J.11.29.

November

79. 5. Átadták az elkerülő út II. szakaszát. = J.11.12.
80. 8. Bőröndbe zárt sötétség: interaktív kiállítás a Városi Könyvtár és Információs Központban. = J.11.05.
81. 14. A 10 éves Harmónia Óvónői Kamarakórus koncertje. = J.11.19.
82. 21. A Lehel Táncklub 40 éves jubileumi gálája a Déryné Művelődési Központ Ifjúsági Házban. = J.11.26.
83. 21. Szent Erzsébet Kórház „Erzsébet-napi Tudományos ülése”. = J.11.26.
84. 30. A Jászsági Évkönyv 2009. számának bemutatója a Menedzser Klubban. = J.11.26.

December

85. 3. Húsz éves Jászkürt újság jubileumi ünnepe a Városi Könyvtár és Információs Központban. = J.12.10.
86. 13. Luca-napi népművészeti vásár. = J.12.03.
87. 20. Déryné Nyugdíjas Klub új székházának avatása a Pelyhesparton. = J.2010.01.07.
88. 23. Átadták a felújított Csók utcai hidat. = J.2010.01.07.

2010

Január

89. 19. Szolnok és Jászberény város polgármestere a megyeszékhelyen aláírta az „Együtműködési megállapodás a Jászberény-Szolnok tengely gazdasági együttműködésének élénkítésére” c. megállapodást. = J.01.21.

90. 22 A DMK-ban tartották meg a Magyar Kultúra Napja városi ünnepségét. Nyolc személy és egy civil szervezet kapott elismerő oklevelet és jutalmat. Budapesten a Jászság Népi Együttes művészeti vezetője, Szűcs Gábor az Oktatási és Kulturális Minisztérium Csokonai Vitéz Mihály alkotói díját vette át. = J.01.28.

91. 22. A rövidpályás gyorskorcsolya Európa bajnokságon Huszár Erika bronzérmes lett. = J.01.28.

Február

92. 2. Cserkész történeti kiállítás nyílt a Városi Könyvtárban. = J.02.04.

93. 2. Szentesi Mihály sajtótájékoztatón bejelentette az MDF jászberényi szervezetének feloszlását. = J.02.04.

94. 23. Közúti balesetben elhunyt Bacher Konrád a Lehel SC egykori játékosa. = J.03.04.

Március

95. 15. A városi ünnepség műsorát a Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium adta. A Fehértói temetőben a Városvédő és Szépítő Egyesület koszorúzott. = J.03.18.

Április

96. A Jász Plasztik Kft. és a dél-koreai Samyang megállapodást írt alá új üzemcsarnok építésére műanyag alapanyag gyártására. = J.04.15.

97. 2-3. Városnapi rendezvények: Jászberény Város Díszpolgára címet Kasza Lajos a Jász Plasztik Kft. ügyvezető igazgatója kapta, a Pro Urbe Jászberény kitüntetés birtokosa Misi Éva nyugdíjas óvónő, népi díszítőművész lett.

98. Átadták még a Közszolgálati életmű és Közszolgálati nívódíjakat. Civil szervezetek a város bevezető útjaira rovasírásos táblákat helyeztek el. = J.04.08.
99. 15. A bejárati rész és a fogadótér felújítás befejeztével újra látogatható a Jász Múzeum. = J.04.15.
100. 23. J Galéria névvel új kiállítóhely és üzlet nyílt városunkban. = J.04.29.
101. 25. Az országgyűlési választások második fordulójának győztese Szabó Tamás Fidesz jelölt orvos lett. = J.04.29.
102. 27. Svédországban elhunyt Bagyari Béla gépészmérnök, zenész a Lehel Vezér Gimnázium egykori diákja. = J.05.20.

Május

102. 1. Városházi reggeli: Gedei József polgármester tíz köztisztelőben álló nyugdíjas jászberényi polgárt látott vendégül. = J.05.06.
103. 9. Tizedik születésnapját ünnepelte a jászberényi Fogódkodó Egyesület. = J. 05.13.
104. 14. A Szent Erzsébet Kórház Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezetői posztjára a Parlamentbe került Szabó Tamás helyére Jászberény Város Önkormányzata Bálint Péter főorvost nevezte ki. = J.05.20.
105. 15. A Déryné Vegyes Kar kiállítással és a történetét bemutató kiadvánnyal ünnepelte megalakulásának ötvenedik évfordulóját. A rendezvény színhelye a DMK volt. = J.05.20.
106. 16-25. Árvízvédelmi készültség a Zagyván. = J.05.20., uo. 05.27.
107. 17. A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége meghívására érkezett városunkba a szlovákiai Ipolybalog küldöttsége. = J.05.27.
108. 19. A Vancouveri Téli Olimpiai Játékokon eredményesen szereplő rövid pályás gyorskorcsolyázók és felkészítőik állami kitüntetések kaptak. Huszár Erika a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkereszt Polgári Tagozata, Darázs Rózsa és Belovai József a Magyar Köztársaság Bronz Érdemkereszt Polgári Tagozata kitüntetését kapta. = J.05.21.
109. 20. Ismét tűz volt a Ferences templomban. = J.05.27.
110. 26. A Jászok Egyesülete a Pest Megyei Megyeházán köszöntötte a Jászságért Díjasokat, és bemutatták a róluk szóló könyvet. = J.06.03.

111. 30. A hetven éve épült Homoki templomban búcsút tartottak. = J.06.03.

112. 31. A DMK-ban adták át a 2009. évi Sportleg–díjakat, köszöntötték a Vancouveri Téli Olimpia jászberényi gyorskorcsolyázóit. Megkoszorúzták a száz éve született Gerevich Aladár kardvívó emléktábláját. =J .06.03.

JÁSZDÓZSA³

2009

Július

113. 3-5. XV. Dósai Napok rendezvényei: Díszünnepséget megnyitotta Szerencsés István polgármester, és átadta a „Jászdózsáért” Kitüntető Díjat Bollók Györgynek, Bollókné Gyurkó Máriának, a Jászdózsai Polgárörtségnek. ”Dósai” Honismereti Szakkör szervezésében főzőverseny. Kiállítások: Csuka Viktor és Mellik Alexandra grafikái, Turcsányi Miklós fotói, Benke Judit akvarell képei, László Krisztina ikonjai. 11. Dósai Alkotótábor kiállítását megnyitotta H. Szilas Ágnes művészettörténész. Elszármazottak találkozói. D. augusztus

Augusztus

114. 1. Megkezdte működését a Jászsági Egységes Óvoda, Bölcsőde, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Jászdózsa székhellyel, az intézmény főigazgatója Orosz István. Alattyan, Jánoshida, Jászágó, Jászdózsa, Jászfelsőszentgyörgy, Jászfákóhalma, Jásztelek, Pusztamonostor intézményei fogtak össze. D. augusztus

115. 1. Községi Könyvtár és Községi Ház önállóan működő és gazdálkodási szervként a Polgármesteri Hivatal tartozik. D. augusztus

Szeptember

116. 15. Lőrincz Ágnes az új védőnő a településen. D. október

117. 23. 20 éves a II. világháborús emlékmű. D. október

---

³ Összeállította: Gulyás Erzsébet

Október

118. 3. Centenárium ünnepség a Vámosgyörk–Jászapáti vasútvonal átadásának 100. évfordulójára. Kiállítás, vetélkedő, a gőzös vonat megérkezésekor Szerencsés István köszöntőjében méltatta a nap fontosságát, emléktábla felavatása és megkoszorúzása. Megvásárolható volt a Dikházi Tibor és Bory Endre szerkesztésében megjelent „100 éves a Vámosgyörk–Jászapáti vasútvonal” című kiadvány. D. október

119. 13. Angyal Norbertné önkormányzati képviselői mandátumáról lemondott, helyére a listán a következő jelölt, Czékmán Judit lett az új képviselő. D. október

120. 17. Az Országos Polgárőr Szövetség vezetősége a Jászdózsai Polgárőrségnek adományozta az „Év Polgárőr Egyesület” kitüntetést, melyet Budapesten a rendőrség Teve utcai székházában vettek át: Bollók Istvánné, Orosz Tibor, Somodi Tiborné, Szerencsés István. D. október

121. 23. Megemlékezés az 1956-os forradalom és szabadságharc 53. évfordulójára. D. augusztus

122. 24. A Dósai Alkotótábor kiállítása a Mikroszkóp Színház társalkodójában, Selmeczi Tibor, a színház igazgatója köszöntötte a megjelenteket, Szepesi Hédi művészettörténész nyitotta meg a kiállítást. D. december

November

123. Megjelent a Kanadában élő, Jászdózsán született Bolya Ilona önéletrajzi visszaemlékezése „Tarnától a Csendes-óceánig” címmel. D. december

124. 22. A megújult egyházközségi képviselő-testület ünnepélyes ígérettételt tett. D. december

December

125. Jász Polgárőr Egylet alakult, amelynek székhelye Jászdózsa. D. 2010. február

126. 1. Megalakult a Gyermek Honismereti Szakkör, a szakkör elnöke Lencse Nikolett, titkára Simon Réka. D. december

127. 5. Dósai Honismereti Szakkör hagyományos disznóölést rendezett a Tarnamenti 2000 Zrt. támogatásával. D. december

128. 19. Falu karácsony. D. december
129. 31. III. Szilveszteri bulit rendezte a Jászdózsai Polgárórség. D.
2010. február

2010

Január

130. 12. Megemlékezés a doni katasztrófáról, Gulyás János a szakkör alapító tagja rövid beszédet tartott. D. február
131. 18. Megalakult a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség helyi csoportja Kovács József vezetésével. D. február
132. 22. Magyar Kultúra Napján Kóródi Anikó előadóművész Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közművelődési Díjban részesült. D. február
133. 28. Elhunyt Nyilasi Jánosné, a Dósai Honismereti Szakkör egyik alapító tagja. 2009-ben jelent meg a „Menj vers, ezen az apró ablakon” című verses kötete a Jászdózsa Községéért Közalapítvány kiadásában. Redemptio június
134. 30. A jászárokszállási Görbe János Színjátszó Egyesület előadása: Heltai Jenő: Naftalin című darabjának bemutatása. D. február

Február

135. 3. Dósai Honismereti Szakkör a Közösségi Házban farsangi mulatságot rendezett. D. *Február*
136. 6. Óvodások jelmezbája a Közösségi Házban. D. február
137. 11. A képviselő-testület elfogadta a 2010-es költségvetést. D. február
138. 19. Mesemondó verseny a könyvtárban. D. február

Március

139. 15. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából ünnepség. D. február
140. 15. 10 éve működik a könyvtár a mai helyén, az évforduló alkalmából szavalóversenyt rendeztek az általános iskolás gyerekeknek. D. április
141. 23. Kiss Benedek (jászdózsai származású) festő kiállítása a SZIE ABK Sáros András Kiállító teremben. D. április

142. 31. Alíráásra került az emlékházként kialakítandó ajándékozási szerződés, kezelésével a Jászdózsai Községért Közalapítványt bízza meg az önkormányzat. D. június

Április

143. 3-4. 22. Tavaszi Emlékhadjárat programokba bekapcsolódott a település: fogadták a nagykáti hagyományörzőket, részt vettek jászjákóhalmi és jászberényi ünnepségen. D. április

144. 17. „Polgárőr Érdemkereszt Arany fokozata” kitüntetést kapott Somodi Tiborné, a Jászdózsai Polgárőrség titkára. A Polgárőr Egyesületek Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szövetségének tisztújítására került sor, a jászsági kistérséget referensként Orosz Tibor, a Jászdózsai Polgárőrség elnöke képviseli. D. április

Május

145. 4. A Redemptio 265. évfordulójára emlékeztek a Községi Házban, Vass Lajos, jászkapitány megemlékezett a jászok történetéről. D. június

146. 6. Jászok Napja alkalmából Jászszentlászlón egy-egy emléktáblát helyeztek el – Jászdózsai, Jászfelsőszentgyörgyi, Jászjákóhalmi, Jásztelek – az egykori legelő területen. A dózsait Szerencsés István polgármester leplezte le. D. június

147. 16. Szent Jánosról megemlékezés a Községi Házban (a Szent János úsztatás az árvízi védekezés miatt elmaradt.) D. június

148. 17-től egy hónapon át komoly árvízi védekezés folyt, a Tarna és az Ágó patak megnövekedett vízszintje miatt. D. június

149. 19. Az önkormányzat döntése alapján a trianoni békediktátum 90. évfordulójára emlékmű felállítását kezdeményezte, a község főterén a Honfoglalás Emlékmű melletti területre. D. június

JÁSZFÉNYSZARU⁴

2009

Június

150. 16-21. Civil szervezetek – francia, lengyel, magyar – együttműködése a Gruntvig Hálózatfejlesztő Program keretében= Pf. 2009. augusztus, 8. p.

151. 26-29. Vendégségben Zakliczyn város napján a Jász Íjász Hagyományörző Egyesület.= Pf. 2009. szeptember, 1. p.

Július

152. 5.A jászfényszarui Fortuna Együttes fellépett a parádi Palóc Napokon. Tamási Áron: Énekes madár c. darabjával.= Mf.2009.augusztus, 18. p.

153. 7-14. Légy büszke magyar! XII. Mesetábor Szokolán.= Mf. 2009.szeptember,6.p.

154. 16. Penczner Pál festőművész kiállítása Jászberényben.= Mf. 2009. július, 20. p. és Pf. 2009. július, 4. p.

155. Színjátésközösség küldöttsége Szuhafőn.= Mf. 2009. augusztus, 18. p.

156. 19-26. Hittantábor Bükkmogyorósdon.=Pf. 2009. augusztus, 4. p.

157. 21. Szentkúton jártunk –egyházközségi kerékpártúra.= Mf. 2009. július, 13. p. és Pf. 2009. július, 7. p.

158. 28. Hagyományok és emberek Jászfényszarun címmel fotópályázat, a DUFLEX Fotográfiai Stúdió jászfényszarui fotóműhelyének kiállítása a Városi Könyvtár előtti folyosón.=Mf. 2009. augusztus, 9. p. és NL. 2009. augusztus 22., 5.p.

159. 30. –aug. 5. Bors és Zakliczyn testvérvárosok delegáltjait fogadta Jászfényszaru város önkormányzata= Pf. 2009. augusztus, 3. p., 5. p.

Augusztus

160. Pályázatokat nyert a BLNT.= 2009. augusztus, 7. p.

161. Zakliczynben, a Szabadság Napi rendezvényeken az iskola, az íjász csapat és a huszárbandérium delegáltjai vettek részt=Pf. 2009.december, 8. p.

---

⁴ Készítette: Bujdosó Katalin, Nagy Ildikó

162. A Szivárvány óvoda elnyerte a Zöld Óvoda megtisztelő címet.=Mf. 2008. augusztus, 19. p.
163. 1. Neves vendégek jártak városunkban a Régiós határokon átnyúló partnerség és demokrácia erősítése a Jászságban NCA program kapcsán= Pf. 2009. augusztus, 2. p., 8. p.
164. 3. Vidékfejlesztési konferencia a Rimóczi kastélyban Bors és Zakliczyn testvérvárosok delegáltjai részvételével.=Pf. 2009. augusztus, 3. p.
165. 6. Az Őszirózsa nyugdíjasklub Tatára kirándult, a Petőfi Művelődési Ház szervezésében.=Mf. 2009. november, 2. p.
166. 8. Fellépett a Horz Banda a XIX. Csángó fesztiválon.=Mf. 2009. augusztus, 8. p.
167. 9. Összefoglaló az I. Amatőr fogathajtó versenyről.=Mf. 2009. augusztus, 16. p. és Pf. 2009. augusztus, 5. p.
168. 9. II. Tarlófesztivál Jászfényszarun.=Mf. 2009. augusztus, 5. p. és Pf. 2009. augusztus, 5. p. és Nl. 2009. augusztus 1., 16. p. és Nl. 2009. augusztus 3., 1. p.
169. 14-16. Tanulmányút, tapasztalatcsere a Balaton felvidéken. Régiós határokon átnyúló partnerség és demokrácia erősítése a Jászságban címmel.=Pf. 2009. szeptember, 8. p.
170. 16. A jászfényszarui VSC női kézilabda csapata ismét strandkézilabda tornát nyert.=Mf. 2009. augusztus, 16. p.
171. 19. Városi ünnepség, melyen Lakatos Béla díszpolgári címet kap. Jászfényszaruért kitüntető emlékérmét kap: Iglíce Gyermeknéptánc Együttes, valamint Berényi Ferenc és felesége.=Mf. 2009. augusztus, 7. p.
172. 19. Átadásra került a pályázati pénzen épített kerékpárút.= Mf. 2009. augusztus, 7. p. és NL. 2009. szeptember 3., 4. p.
173. 22. FÉBE és a Városi Könyvtár kirándulást szervezett Széphalomra, a Kazinczy emlékévként alkalmából.=Mf. 2009. szeptember, 14. p. és Pf. 2009. szeptember, 7. p.
174. 28-30. A BLNT szakmai tanulmányúton a Balaton-felvidéken. = Pf. 2009. szeptember, 4. p.

Szeptember

175. Megkezdte működését a ModusLink Magyarország Kft. az jászfényszarui ipari parkban= Pf. 2010. április, 5. p.

176. 1.Tréning álláskeresőknek a Rimóczi kastélyban.=Mf. 2009. szeptember, 15. p.
177. 4. Tanévkezdő kézműves foglalkozás a Városi könyvtárban.=Mf. 2009. augusztus, 9. p.
178. 4. A Jászkapu Turisztikai Egyesület elnöksége egyesületi délutánra hívta tagjait és partnereit az Ézsiás-tanyára.=Mf. 2009. szeptember, 5. p. és Pf. 2009. november, 6. p.
179. 7. Díjazott úrasztal. Nagyné Török Zsóka a debreceni VI. Nemzetközi Fazekas Fesztiválon, a „református úrasztal” témában kollekcijával első helyezést ért el.= NL. 2009. szeptember 7., 5.p. és NL. 2009. január 14., 2.p.
180. 11.Emlékezés Kiss József halálának 20. évfordulójára.=Mf. 2009. szeptember, 9. p. és augusztus, 9. p.
181. 11. Jászfényszaru könyvtárai részt vettek a „Netre kész!” országos roadshow-n.=Mf. 2009. szeptember, 14. p.
182. 12-27. Kunok első világtalálkozója jászfényszarui résztvevőkkel.= Mf. 2009. szeptember, 8. p.
183. 13. Zakliczynben megrendezésre került a X. jubileumi Babfesztyál jászfényszarui résztvevőkkel.=Mf. 2009. szeptember, 2.p . és Pf. 2009. október, 7.p.
184. 13.Búcsú a temetői kápolnában. =Pf. 2009. szeptember, 5.p.
185. 21. Szoptatás világnapja Jászfényszarun a Védőnői Szolgálat szervezésében.=Mf.2009. október, 6.p.
186. 25. Őszi hulladékgyűjtés az iskolában.=Mf. 2009. október, 7. p.
187. 25. Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok jubileumi koncertje a művelődési házban.= Mf. 2009. október, 10. p. és Pf.2009.
188. 25. Malom Film- Színház megnyitó ünnepségén fellépett a Fortuna és a Napsugár színjátszó csoport. =Mf. 2009. október, 15. p. és Pf. 2009. szeptember,1.p. és NL. 2009. október 1., 2.p.
189. 30. A Magyar Népmese Napja alkalmából diafilmvetítés a Városi Könyvtárban.=Mf, 2009. szeptember, 14. p. és október 12. p. és Pf. 2009. október, 8.p. és NL. 2009. október 10., 5.p.
190. 30. Benedek Elek évforduló megünneplése az Iskolai és Gyermekkönyvtárban.= Mf. 2009. október, 7. p.
191. 30. A Magyar Népmese Napja alkalmából a Világszép Nádszálkisasszony c. előadás a Petőfi Művelődési Ház szervezésében.= Mf. 2009. november, 2. p.

Október

192. Lumina Live 2009.- Történelmi Klub tábora a Vadászházban.=Mf. 2009. szeptember, 12. p.
193. Tovább fejlesztik a fényszarui ipari parkot.=NL. 2009. október 1., 2.p.
194. 2-4. Az Iglice Gyermekeknéptánc Együttes vendégül látta a Zakliczynból érkező Kis Szögecskék néptánccsoportot.=Mf. 2009. október, 15. p.
195. 3. és 10. Jászsági zarándoklat a Papság Évének tiszteletére.=Pf. 2009. szeptember, 5.p. és Pf. 2009. november, 4-5. p. és Pf. 2010. december, 4-5. p. és NL. 2009. szeptember 24., 5.p.
196. 5. „Megőrizte a szeretet” címmel kiállítás nagyszüleink féltve őrzött tárgyaiból a Városi könyvtárban. =Mf. 2009. szeptember, 14. p. és október, 12. p. és Pf. 2009.szeptember, 5.p.
197. 6. Az időskor lélektana. Nagyné Kiss Mária előadása a Városi könyvtárban.=Mf, 2009. szeptember, 14. p.
198. 6. Mécses gyűjtás az aradi vértanúk emlékére.=Mf. 2009. október, 1. p.
199. 7. Az időskori változások. Fózer Tiborné előadása a Városi Könyvtárban.=Mf, 2009. szeptember, 14. p.
200. 8. Négy generáció találkozása a Városi Könyvtárban. Városunkban élő nagycsaládok köszöntése.=Mf, 2009. szeptember, 14. p.
201. 8. A Szivárvány Óvoda hagyományos zöldség-gyümölcs kiállítása.=Mf. 2009. október,16. p.
202. 9. Tanulmányi kiránduláson jártak a szolnoki diákok az ipari parkban.=Mf. 2009. október, 5. p.
203. 11. Könyves vasárnap. Postabontás a Városi Könyvtárban.=Mf. 2009. szeptember, 14. p.
204. 16. Megyei Civil Szervezetek I. konferenciája, városunkból bemutatkozik a BLNT.=Mf. 2009. október, 10. p.
205. 19. Schirilla György futása az „Egészséges Társadalomért” program keretében.=Mf. 2009. október, 1. p.
206. 17. Kistérségi népzenei találkozó Jászfényszarun, a Petőfi Művelődési Ház szervezésében= Mf. 2009. november, 2. p.
207. 20. Megalakult a Jászfényszarui Vállalkozói Klub.=Mf. 2009. november, 4. p.

208. 22. Városi ünnepség az 1956-os forradalom tiszteletére.=Mf. 2009. október, 1. p.
209. 24. II. Lumina Cornu Történelmi Emléknapp a Petőfi Művelődési Házban= Mf. 2009. szeptember, 11. p. és 2009. november, 12. p.
210. 26. A Fényszaruiai Baráti Egyesületének 15 éve című kiadvány ünnepélyes bemutatója a Városháza dísztermében.=Mf. 2009. szeptember, 5. p. és november 15. p.
211. 26. A FÉBE és a Jászfényszaruért Alapítvány közös rendezvénye Kazinczy Ferenc születésének 250 éves évfordulója alkalmából.= Mf. 2009. november, 6. p.

November

212. Jászfényszarui zongoristák nemzetközi sikere a VIII. Nemzetközi Gyermek és Ifjúsági Fesztiválon=Mf. 2009. december, 7.p.
213. Iskolai Könyvtári Világnap alkalmából a prezentációkészítő pályázaton Jászfényszaru tanulói második helyezést értek el.=Mf. 2009. december, 7.p.
214. 3. Pályaválasztási információs délután az Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény szervezésében a művelődési házban= Mf. 2009. november, 16. p. és Pf. 2009. november, 3. p. NL. 2009. november 5., 5.p.
215. 4. Szépolvasó és szövegértő verseny az általános iskola alsó tagozatának.= Mf. 2009. november, 5. p.
216. 6. A felújított sportpálya műszaki átadása.= Mf. 2009. november, 5. p. és 2009. november, betétlap
217. 7. A Szivárvány Óvoda ovi bulija a művelődési házban.=Mf. 2009. november, 16. p.
218. 20. Hortiné Bathó Edit beszámolója az oszétiai útról a FÉBE szervezésében.= Mf. 2009. október, 13. p. és december, 3. p.
219. 20. Hagyományörző Erzsébet-napi kézműves vásár és a Zarándokúton a Jászságban című könyv bemutatója a BLNT szervezésében. = Mf. 2009. november, 1. p. és Pf. 2009. november, 1. p. és Pf. 2009. december, 6. p.
220. 21. Térségi drámás módszertani nap az általános iskola és a BLNT szervezésében.=Mf. 2009. december, 8. p.
221. 21. I. Fogathajtó Bál és Műsoros Est= Mf. 2009. december, 2. p.
222. 24. A megújult sportpálya ünnepélyes átadása.=Mf. 2009. december, 15. p.

223. 26. A nyugdíjas klub a Mikroszkóp Színpadon a Valamit visz a víz című darabot tekintette meg.=Mf. 2009. november, 2. p.
224. 27. Borest Lenkey Géza mádi borász boraival a Rimóczi kávézóban, Baranyi József szervezésében.=Pf. 2010. január, 8. p.
225. 27. Megyei népfőiskolák szakmai napja. Interjú Nagyné Kiss Máriával a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népfőiskolai Társaság elnökével.=NL. 2009. november 28., 2.p.
226. 27-29. XIII. Falusi Színjátszó Találkozó Adácson, a Fortuna Együttes fellépésével.=Mf. 2009. december, 2. p.

December

227. Panov apó különös napja című meséje a Pedagógus Kórus előadásában.= Pf. 2010. január,1. p.
228. Bartos Kinga kiállítása.=Mf. 2010. január, 9. p. és 16. p.
229. Gáspár Imre I. osztályú sakkozó vezetésével sakkszakkör indul.=Mf. 2009. november, 16.
230. 2. Zsámboki Richárd fotókiállítása Jászberényben.=Mf. 2009. december,13. p. és Pf. 2009. december, 3.p. és 2010. február, 8. p.
231. 7. Felnőttképzési Civil Hálózat Megyei Műhelymunka, Nagyné Kiss Mária részvételével.= Pf. 2010. január, 3. p.
232. 12. Idősek karácsonya a Jászfényszarui Önkormányzat Egészségügyi és Szociális Bizottsága szervezésében.= Mf. 2009. december, 1.p. és 2010. január, 7.p.
233. 22. Red and Black táncsoport karácsonyi évváró műsora a művelődési házban.=Mf. 2010. január, 14. p.
234. 28. I. Jászfényszarui sakkbajnokság a művelődési házban.=Mf. 2010. január, 16. p.
235. 31. Fényszarui iskolás sikere országos pályázaton. Mészáros Mariannáé lett a legszebb kép a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség rajzpályázatán.=NL. 2009. december 31., 5.p.
236. 31. A Jászfényszarui Általános Iskola Alapfokú Művészeti Oktatási Intézmény és Szakképző iskola a Vállalkozási Iskolai Projekt (V.I.P.) programmal nyert támogatást.= NL. 2009. december 31., 5.p.

2010

Január

237. 3. Újévi operett és musical koncert az önkormányzat szervezésében a művelődési házban.=Mf. 2009. december, 9. p. és 2010. január, 6.p. és Pf. 2010. január, 3. p.
238. 18. Népművészek találkoztak. Nagyné Török Zsóka részvételével.= NL. 2009. december 18., 13.p.
239. 21. Drámás módszertani nap a Kisiskolában, az általános iskola és a BLNT szervezésében.=Mf. 2009. október, 4. p.
240. 24. A Magyar Kultúra Napja alkalmából a Görbe János Színházi Kör Heltai Jenő Naftalinját adta elő Jászfényszarun a FÉBE szervezésében.= Mf. 2009. december, 8. p. és Pf. 2010. február, 8. p.

Február

241. 200 fő megváltozott munkaképességű jutott munkához, az M-V Consulting Kft. segítségével. = NL. 2010. február 18., 7.p.
242. Wass Albert felolvasóest a Rimóczi kastélyban, Hangosiné Réz Mária és a Városi Könyvtár szervezésében.=Mf. 2010. március, 8. p. és
243. Zsámboki Richárd fotókiállítása a művelődési ház kiállítótermében. =Mf. 2010. február 6. p.
244. 12. Civil Fórum az önkormányzat és az Oktatási és Kulturális Bizottság szervezésében.=Mf. 2010. január, 3. p.
245. 12. Megalakult Jászfényszarun az Esélyegyenlőségi Fórum.= Mf. 2010. február, 6. p.
246. 25. A művészeti iskola téli hangversenye.=Mf. 2010. március, 8. p.
247. 27. Napsugár Óvoda farsangi bálja.= Mf. 2010. március, 10. p.

Március

248. Integrációs, képesség-kibontakoztató program Jászfényszarun az általános iskolában.= Pf. 2010. március, 6. p.
249. 6. A Filharmóniai hangversenysorozat második koncertje a művelődési házban.= Mf. 2010. március, 18. p.

250. 13. III. Lumina Cornu történelmi emléknapp.= Mf. 2010. március, 14. p.
251. 15. Osonó Színházműhely előadása a művelődési házban.= Mf. 2010. március, 14. p. és április, 12. p.
252. 15. Kiállítás a 20 éves Mi újság fényszarun? híryanagából, a Magyar Sajtó Napján.=Mf. 2010.március, 11. p. és NL. 2010. március 16., 5.p.
253. 15. Györiné Czeglédi Márta a Köz Szolgálatért Érdemjel arany fokozatát kapta.= Mf. 2010. március, 1. p.

Április

254. Beszélgetés Selmeczi László régésszel a Jászfényszarun zajlott ásatásokról= Pf. 2010. április, 4. p.
255. 1. Húsvéti kézműves játszóház a Városi Könyvtárban.= Mf. 2010. március, 17.p.
256. 6. Isaszegi Történelmi Napok- Tavaszi Emlékhadjárat fényszarui résztvevőkkel=Pf. 2010. április, 6. p.
257. 7. Egészségnap Jászfényszarun a Védőnői Szolgálat szervezésében. = Mf. 2010. március, 20. p. és április, 16. p.
258. 8. Író-olvasó találkozó Kertész Ákossal a FÉBE és a Városi Könyvtár szervezésében. = Mf. 2010. április, 6. p.
259. 10. Országos sakkverseny jászfényszarui sikerekkel.= Mf. 2010. április, 16. p.
260. 10. Spanyol riport a magyar kutyagyárakról. Jászfényszarui kutyatenyésztőkről. =NSZ. 2010. április 10., 5.p. és NL. 2010. április 22., 5.p.
261. 11. A Költészet Napját ünnepelte a Napsugár Óvoda a Városi Könyvtárban.= Mf. 2010. április, 6. p.
262. 13. Erkel-est a FÉBE és a könyvtárak szervezésében. = Mf. 2010. március, 18. p. és NL. 2010. április 13., 16.p.
263. 21. Diákpolgármester választás.=Mf. 2010. május, 11. p.
264. 21. Fejlesztő és roma versmondó - tánc- és énekverseny.= Mf. 2010.június, 7. p.
265. 23. A művészeti iskola 10. jubileumi jótékonysági estje.=Mf. 2010. május, 6. p. és NL. 2010. március 18., 4.p.
266. 24. A „Fiatalok az épített és természeti környezet védelméért” pályázaton a jászfényszarui 6. c osztály díjat nyert.= Mf. 2010. május, 9.p.

267. 29. Esélyt a vidéknek, vidéki esélyek rendezvénysorozat keretében „Nők helyzete – női szemmel” címmel előadást tartott: Györiné Czeglédi Márta, Nagyné Kiss Mária, Kovács Béláné Pető Magdolna és Tamus Angéla= Pf. 2010. május, 2. p. és NL. 2010. április 28., 16.p. és NL. 2010. május 6., 5.p.
268. 29. Tél Magyarországon címmel megnyílt a BLNT Fotóműhelyének 2009. évi beszámoló kiállítása.= Pf. 2010. május, 7. p.
269. 30. Fiatal talentumok Jászfényszaruért találkozó.= Mf. 2010. március, 4. p., május, 7.p. és Pf. 2010. április, 2. p. és NL. 2010. április 15., 1.p.
270. 30. Az ipari park új üzemcsarnokának ünnepélyes átadása.= Mf. 2010. május, 7. p., június, 5. p. és Pf. 2010. április, 5. p. , május, 6. p. és NL. 2010. május 3., 2.p.

Május

271. Új gyógyszertár nyílt Jászfényszarun Fény Patika néven.=Pf. 2010. május, 7. p.
272. 1.Jászfényszaru város napja. Ünnepség a sportpályán.= Mf. 2010.május, 20. p.
273. 3. Közbiztonsági nap. A rendőrség és a tűzoltóság közreműködésével. = Mf. 2010. május 18. p.
274. 7. Megemlékezés a II. világháború áldozatairól. = Mf. 2010. május, 16. p.
275. 7. Jó tanulók fogadása a Flamingó étteremben.= Mf. 2010. május, 4. p.
276. 9. VII. Jász Fény Vers- és Prózamondó találkozó.= Mf. 2010. május, 6. p. és NL. 2010. április 24.,5.p.
277. 10. A Kazinczy és Erkel év alkalmából az általános iskola és a diákönkormányzat által meghirdetett vetélkedő sorozat eredményhirdetése a művelődési házban. = Mf. 2010. május, 9. p.
278. 14. Jászfényszarun átadásra került a második játszótér. = Mf. 2010. május, 2. p.
279. 15. Kazinczy-díjat kaptak a diákok Jászfényszarun. Az érmet Szabó Imrefia Béla készítette, és Koczka Bence, Balla Helga és Varga Dorottya kapta. = NL. 2010. május 20., 5.p.
280. 22. VII. Lumina Cornu Asztalitorna Jászfényszarun. = Mf. 2010. június, 13. p.

281. 27. Gyermeknap a Napsugár Óvodában. = Mf. 2010. június, 4. p.
282. 27-jún.1. Hittan tábor Sirokon= Pf. 2010. július, 4. p.
283. 28. Márai Sándor felolvasóest a Városi Könyvtárban, Hangosiné Réz Mária szervezésével.=Mf. 2010. július, 6. p.

Június

284. Kerékpáros és gyalogos zárandoklat Szentkútra.=Mf.2010. június, 12. p.
285. 4. A 81. Ünnepi könyvhét megünneplése a Városi Könyvtár szervezésében.= Mf. 2010.május, 10. p.
286. 4. Trianoni megemlékezés Jászfényszarun is.=Mf. 2010. június, 13. p. és Pf. 2010. június, 3. p.
287. 5. Koronázási hétvége a Grassalkovich-kastélyban a Szűcs Mihály Huszárbandérium részvételével.=Mf. 2010. június,2. p.
288. 6. Magyar művek fesztiválján ezüstérmes lett a Napsugár Ifjúsági Színpad előadása.=Mf. 2010.június, 11. p.
289. 7-12. XV. FÉBE Honismereti és Helytörténeti Tábor Sástón.= Mf. 2010. július, 9. p.
290. 19. A Petőfi Művelődési Ház Fehér Akác Népdalköre térségi népzenei minősítő hangversenyen vett részt Abádszalókon.= Mf. 2010. július,
291. 11. Chemical Seed Export-Import Kft. vezetősége találkozóra hívta a jászfényszarui és vidéki partnerségek képviselőit.=Mf. 2010. június, 2. p.
292. 19. Golf Nostalgia Bál.= Mf.2010. június, 16.p. és július, 15-16. p.
293. 25-28. A Szűcs Mihály Huszárbandérium látogatása a szlovéniai Cerknicában.= Mf. 2010. július, 8. p. és Pf. 2010. július, 1. p. és NL. 2010. július 20., 5.p.

Július

294. Győriné Czeglédi Márta élménybeszámolója a norvégiai útjáról.=Mf. 2010. július, 13. p.
295. 26. II. Múzeumok Éjszakája Jászfényszarun.=Mf. 2010. július, 2. p.
296. 27. Elhunyt Penczner Pál, Jászfényszaru díszpolgára.= Mf. 2010. július, 5. p.

JÁSZJÁKÓHALMA⁵

2009.

Szeptember

297. 2-3. Jubileumi kiállítást tartottak. – A jászfákóhalmai Jákó Kertbarát Kör immár 20. alkalommal szervezte meg terménybemutatóját. (N. 09. 08.)

298. 12. Molnár István helytörténész hagyományos szüretre hívta a jákóhalmi Horváth Péter Honismereti Szakkör tagjait a jászszentandrási „szőlőhegyre” (N. 09. 16.)

299. 13. A Helytörténeti Gyűjtemény 1966-ban nyílt meg, a napokban pedig a 45 ezredik látogatót fogadták. (N. 09. 17.)

300. 13. Újraavatás tiszteletadással. – Színesfém tolvajok rongálták meg a II. Világháborús emlékművet Jászfákóhalmán. Az Önkormányzat a Hadtörténeti Intézet támogatásával helyreállította, majd katonai tiszteletadás mellett avatták újra. (N. 09. 17.)

301. 20. A Jákó Kertbarát Kör kirándulást szervezett Szigetszentmiklósról, a virágfesztiválra. (N. 10. 05.)

302. 30. Kialakítják a Szent Erzsébet sétányt. – Megnyerte Jászfákóhalma Önkormányzata a Szent Erzsébet sétány kialakítására megpályázott 20 millió forintot. (N. 10. 03.)

Október

303. 3. .10 éves a jászfákóhalmai Mozgássérült Klub, az ünnep alkalmából avatták fel a Gazdakör épületében épített rámpát. (N. 10. 07.)

November

304. 7. Családi napra gyűltek össze a jászági íjászok Jászfákóhalmán. (N. 11. 09.)

305. 10. 148 darab címerrel ellátott utcanevtáblát helyeztek ki a településen. (N. 11. 14.)

---

⁵ Összeállította: Kiss Béláné

306. 14. Közel másfélszáz tagot számlál a baráti közösség. – Kilenc évvel ezelőtt hozták létre a Jászjákóhalmáról Elszármazottak Baráti Társaságát, akik a napokban tartják évadzáró ülésüket Jászjákóhalmán. (N. 11. 14.)
307. 14. A település testvérközsege, Apátfalva meghívására daloszenés találkozóra indult a község népdalköre. (N. 11. 17.)
308. 15. Ünnepi szentmisével emlékeztek Árpád-házi Szent Erzsébetre, majd lerakták a Szent Erzsébet sétány alapkövét. (N. 11. 17.)
309. 28. Gubicz András gépgyáros emléktábláját avatták fel a szolnoki Panteonban, amelyet a család és Jászjákóhalma Önkormányzata állíttatott. (N. 12. 01.)300.

December

310. 3. A Jászsági Évkönyv 2009. évi kötetének ünnepélyes bemutatóját rendezték meg a Horváth Péter Honismereti Szakkörben Jászjákóhalmán. (N. 12. 07.)
311. 4. Első évét zárta Jászjákóhalmán az új Vöröskereszt aktivista páros. Három veradást szerveztek a községben az idén. (N. 12. 10.)
312. 6. Több mint egy évtizede magánfelajánlásból indult a Ficzek Károly Szociálisan Rászorultakért Alapítvány Jászjákóhalmán. Azóta mindig Mikulás napja körül juttatja el ajándékait a rászorulóknak – mint most is. (N. 12. 08.)
313. 9. Koszorúzták a feltaláló emléktábláját (fotó). – jászjákóhalmai Gubicz András Gazdakör, valamint A Horváth Péter Honismereti Szakkör tagjai a közelmúltban koszorúzták meg a Damjanich Múzeum Panteonjában Gubicz András emléktábláját. (N. 01. 11.)
314. 15. Évet értékelt a jákóhalmi Polgári Kör. – Évzáró összejevetelén az elnök értékelte az éves munkát, majd az ország és a község mai helyzetét elemezték. (N. 12. 17.)
315. 18. Ki mit tud?-ot tartottak Jászjákóhalmán, melyet a Cigány Kisebbségi Önkormányzat minden évben megrendez a gyerekeknek. (N. 12. 22.)
316. 21. A tisztújító közgyűlésen visszatekintettek a Gubicz András Gazdakörben az elmúlt 18 év eredményeire, majd újraválasztották a vezetőséget. (N. 12. 30.)
317. 27. Évzárásként karikás krumplit ettek állával. – Már hagyomány a Horváth Péter Honismereti Szakkörben, hogy az évzáró összejevetelen valamilyen népi ételt készítenek el. (N. 12. 29.)

318. 29. Öt éve alakult meg Jászfákóalmán a Jászságért Díjasok csoportja, azaz a Vének Tanácsa. A mostani összejövétel fő témája a közeljövőben megjelenő Jászságért- díjasokról szóló könyv volt. (N. 12. 31.)

2010.

Január

319. 8. Lesz kerékpárút Jászfákóalmán. – Jászfákóalma önkormányzata sikeresen pályázott a kerékpárútra. (N. 01. 12.)

320. 12. Gyertyagyújtással emlékeztek a súlyos tragédiára. – a jászfákóalmi Horváth Péter Honismereti Szakkör az idén is mint 20 éve minden év januárjában megemlékeztek a doni tragédiáról. (N. 01. 15.)

321. 15. Plusz kétmillió Jászfákóalmának. – Az önkormányzat számlájára közel 2 millió forintot utalt át a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., mivel a 31 főút megerősítéséhez szükséges földterület az önkormányzat tulajdonában volt. (N. 01. 19.)

322. 17. Huszadik alkalommal rendezte meg a Jákó Kertbarát Kör „pampuskasütő” versenyét. (N. 01. 20.)

323. 22. Most is a gazdabállal kezdődött a farsangi szezon Jászfákóalmán. (N. 01. 25.)

Február

324. 6. Jubileumi Iparosbál Jászfákóalmán. – Jeles közösségi esemény színhelye volt a hétvégén Jászfákóalma, 80. alkalommal szervezték meg a helyi iparosok báljukat. (N. 02. 09.)

325. 26. Jászberényben a Lehel Vezér Gimnáziumban elhelyezett emléktáblánál emlékeztek a Horváth Péter Honismereti Szakkör tagjai névadójukra. (N. 03. 02.)

326. 27. Jól lóttak a Jászfákóalmiak Tiszafüreden. – A fiatal íjászcsoport szép eredményeket ért el az íjászviadalon. (N. 03. 01.)

Március

327. 11. Semjén Zsolt a Kereszténydemokrata Néppárt elnöke tartott választási fórumot a Gazdakörben.

Április

328. 3. A dicsőséges tavaszi hadjáratra emlékeztek. – Az 1849-es tavaszi hadjárat emlékére rendezett lovas felvonulás Jászfákóhalmán is végig vonult. (N. 04. 07.)

329. 6. Az idei első véradást bonyolították le a községben a helyi Vöröskereszt segítségével, ahol 30 fő jelent meg. (N.04. 09.)

330. 8. 14 évvel ezelőtt végezték el a Kertészeti Egyetem hallgatói Jászfákóhalma tájérték felmérését, az időszerűvé vált frissítéseket megtették a napokban. (N. 04. 15.)

331. 17. A nagy múltú jákóhalmi önkéntes tűzoltó egyesület megalakulásának már a közelgő 120. évfordulójára készülve tartotta ez évi közgyűlését. (N. 04. 19.)

332. 17. Jász eleikhez látogattak el a kunszentiek. –Jákóhalma nevezetességeit is felkeresték a túra alkalmával. (N. 04. 19.)

333. 23. Voltunk, vagyunk, leszünk címmel jelent meg a Kárpát-medencei fiatalok gondolatait összegyűjtő könyv melyben a jákóhalmi Pap Krisztián gondolatai is helyet kaptak. (N. 04. 27.)

334. 27. Nyelvhasználati vizsgálaton járnak több településen. – MTA és az ELTE közös geolingvisztikai kutatócsoportja nyelvhasználati vizsgálatot folytat 200 településen, többek között Jászfákóhalmán is. Az első beszélgetések a napokban már le is zajlottak. (N. 04. 29.)

Május

335. 6. Május 6-án a Jászok napján megkoszorúzták az emléktáblát, majd kiállítás nyílt a településen Lukácsi Eszter munkáiból. (N. 05. 07.)

336. 15. 16. alkalommal rendezték meg Abasáron a Katona és Bordalfesztivált, ahol a jákóhalmi Népdalkör is fellépett. (N. 05. 18.)

337. 16. Idén sem maradt el a Jánoska eresztése. – Nepomuki Szent János napján a zuhogó eső és a megáradt Tarna sem volt akadály, hogy a honismeretesek a tutajt vízre bocsássák. (N. 05. 18.)

338. 23. A pünkösdi Falunap alkalmából Vadászati és Horgászati kiállítást rendezett a jákóhalmi Béke Vadásztársaság. (N. 05. 22.)
339. 23. A falu hagyományos búcsújáró helyére Mátraverebély-Szentkútra zárandokoltak a településről. (N. 05. 22.)
340. 24. A Gubicz András Gazdakör egész napos pünkösdhétfői összejövetelén rendbe tette épületét és annak udvarát, majd kolbászos paprikás krumpli mellett töltötte az időt.
341. 27. Találkozót tartott a Jász Polgárőr Egylet Jászzákóhalmán. (N. 05. 29.)

Június

342. 12. Népes küldöttség vett részt a községből a jászágói jász világtalálkozón; több civil szervezet vonult fel, illetve lépett fel a kulturális műsorban.
343. 19. A Horváth Péter Honismereti Szakkör tagjai egynapos szatmári túrára indultak.
344. 28. A Kőszegen megrendezett honismereti akadémián kitüntetésekkel adták át az újkori honismereti mozgalom félévszázados évfordulóján. A jubileumi emléklapot megkapta a Horváth Péter Honismereti Szakkör és Fodor István Ferenc szakkörvezető is.

Július

345. 16. A Jászberényben megrendezett város- és faluvédők országos találkozásának résztvevőiből két csoport felkereste a népi műemlék tüzelős istállót, ahol Fodor István Ferenc helytörténész kalauzolta őket.
346. 17. A Horváth Péter Honismereti Szakkör részt vett a hagyományos jászberényi népi étel fesztiválon.
347. 25. A község védőszentjének – Szent Jakabnak – napján adták át a Szent Erzsébet sétányt.
348. 31. Hatodik alkalommal is nagy sikerrel rendezte meg a Gubicz András Gazdakör a leendő falunap szándékával a gazdaköri dalos találkozót. 342.

Augusztus

349. 5. A honismeretesek küldöttsége megkoszorúzta Abonyban az 1919-ben ott kivégzett jákóhalmi jegyző – Dohy Gábor – emlékoszlopát.

348. 8. A jásztelki búcsú alkalmából állított emlékkőnél Fodor István Ferenc jákóhalmi helytörténész emlékezett meg a hajdani szentlászlópusztai életről, melyet a község hajdani pusztáján épült község, Jászszentlászló polgármesterének, Papp Józsefnek jelenlétében avattak.

349. 20. A Szent István ünnepség után Laki Ida festőművésznő jelenlétében megemlékeztek az általa adományozott képekből létrehozott képtár 10. születésnapjáról.

350. 28. A Jákó Kertbarát Kör viszont látogatást tett a pomázi Porpáczy Aladár Kertbarát Körnél.

JÁSZKISÉR⁶
2009

Július

351. .1-től Városi rangot kapott a település.(N.,2009.júl.2.); (T.,2009.6.sz.);(N.,2009.júl.09.);(N.,2009.aug.14.);(K.,2009.júl.-aug.)

352. 1-től Az ivóvízhálózat üzemeltetését a JÁTI vette át(T.,2009.6.sz.)

353. 7. Véget ért a Víziközmű per, a Társulat megalakítása és működése a jogszabálynak megfelelően történt.(T.,2009.6.sz.); (N.,2009.júl.8.);(N.,2009.júl.11.);(T.,2009.6.sz.)

Augusztus

354. TÁMOP „Esélyt mindenkinek” elnevezésű pályázatból 61 millió forintot fordíthat fejlesztésre az iskola.(N.,2009.aug.14)

355. Tervezik a város főterének átalakítását.(N.,2009.aug.14.); (Ökjkv.2009.szept.10.)

356. Ingyen táboroztak az iskola tanulói a Balatonnál.(T.,2009.8.sz.)

---

⁶ Összeállította. Szakál Jánosné

357. 19-20. Pendzsom fesztivál.(2009.aug.14.);(N.,2009.aug.21.);(K.,2009.júl.-aug.);(K.,2009.szept.);(T.,2009.8.sz.)
358. 21. Városavató.(N.,2009.aug.14.)(N.,2009.aug.22.);(K.,2009.júl.-aug.);(K.,2009.szept.);(T.,2009.8.sz.)
359. Iskolakezdéshez nyújtott támogatást az önkormányzat.(N.,2009.szept.5.)
360. 120 főt foglalkoztat a település a közmunkaprogram keretében.(N.,2009.szept.12.)
361. 24. A hanyi-tizsasülyi árvízi szükségtározó alapkövetétele.(N.,2009.szept.25.);(T.,2009.9.sz.)
362. 26. Nemes András könyvajánlója.(N.,2009.szept.30.)

Szeptember

363. 3. Kiss János a Polgárórség új elnöke.(K.,2009.szept.)
364. 19. Mozgáskorlátozottak Napja.(K.,2009.okt.)

Október

365. 1. Idősek napja.(N.,2009.okt.01.)
366. Leader pályázaton nyert összegből újulhat meg a református templom.(N.,2009.okt.17.)
367. Megmarad a személyszállítás az Újszász–Vámosgyörk vasútvonalon.(N.,2009.okt.20.)
368. 23. Az 1956-os Forradalom és szabadságharc megemlékezés

November

369. Innovációs díjat nyert a jászkiséri MÁV FKG.(N.,2009. nov.9.)
370. 25 éves a Kis-Ér Kertbarát Kör(N.,2009.nov.26.);(K.,2009.dec.)
371. 17. Elkészült Küry Klára síremlékének felújítása.(K.,2009.dec.)
372. 23. Benedek Elek mesemondó verseny a könyvtárban
373. 27. Véralók Napja.(K.,2009.dec.)

December

374. 3. I. Települési Esélyegyenlőségi Nap.(T.,2009.11.sz.)
375. I. Jászkiséri Karácsonyi Falu.(T.,(2009.10.sz.)
376. 25 éves az Egyetértés Nyugdíjas Klub.(K.,2009.dec.)

377. Pásztorné Győr Mária kiállításának megnyitója a művelődés házában.(K.,2009.dec.)
378. 12. Huszadik alkalommal került sor az Apáról-Fiúra rendezvényre (Szabad Föld,2009.dec.4.);(N.,2009.dec.14.);(K.,2009.dec.)
379. 16. A Cigány Önkormányzat fenyőfa ünnepe
380. 19. A Jászkiséri Pedagógus Női Kar karácsonyi ünnepe
381. Új tűzoltókocsit kapott a tűzoltóság.(N.,2009.dec.18.);(N.,2010.jan.7.)
382. Karácsonyi ajándék a 70 éven felülieknek.(N.,2009.dec.23. melléklet.);(T.,2009.11.sz.);(Ökjkv.,2009.nov.26.)
383. Könyv készült Győri János életéről.(N.,2009.dec.24.);(N.,2010.jan.7.);(N.,2010.jan.11.);(N.,2010.jan.21.Grátisz);(K.,2010.jan.)

2010

Január

384. A Magyar Kultúra Napja. (K.,2010.jan.)

Február

385. 13. Első hagyományőrző disznóvágás a Tájházban. (K.,2010.márc.);(T.,2010.2.sz.)
386. 16-17. Régi farsangok a könyvtárban
387. 20. VII. Polgári Bál
388. Térfigyelő kamerarendszer kiépítése.(T.,2010.2.sz.);(Ökjkv.2009.nov.26.)

Március

389. 8-12. Csete Balázs témahét az általános iskolában.(K.,2010.ápr.)
390. 13. 40 éves a Csete Balázs Honismereti Egyesület (N.,2010.máj.13.Grátisz);(K.,2010.ápr.)
391. 15. Nemzeti Ünnepek
392. 23. 25. Húsvéti ünnepek a könyvtárban a 3. évfolyam számára

Április

393. 7. Roma Kultúra Napja

394. 16 millió forintot nyert az önkormányzat a bölcsőde felújítására.
(N.,2010.ápr.15.)

395. 27. Küry Klára felújított síremlékének átadása.(K.,2010.máj.);
(T.,2010.4.sz.)

Május

396. 1. Civil Majális.(K.,2010.ápr.);(K.,2010.máj.)

397. 6. Redemptio megemlékezés.(K.,2010.máj.)

398. 15. Az Ifjúsági Rajkó Zenekar fellépése a római katolikus templomban.(N.,2010.máj.23.Grátisz);(N.,2010.máj.17.)

399. 29. A Jászkiséri Pedagógus Női Kar koncertje a katolikus templomban.(N.,2010.máj.29.)

400. Befejeződött a tájház felújítása(N.,2010.máj.27.)

Június

400. 4-5. X. Pünkösdi Vigadalmi napok.(N.,2010.máj.13.Grátisz);
(T.,2010.6.sz.)

Az év elismerései:

- az Év Szociális Díja: Balogh Károlyné
- az Év Sportolója Díja: Bajzáth Klára Lilla
- az Év Nevelője Díja: Rácz György
- az Év Kultúra Díja: Bagi István

401. 4. Trianoni megemlékezés.(T.,2010.6.sz.);(N.,2010.jún.19.)

402. 15. Megtörtént a műszaki átadás a Tájházban.(K.,2010.jún.);
(N.,2010.jún.26.)

403. . 30. Semmelweis Nap.(T.,2010.7.sz.) GPS berendezést kapott a mentőszolgálat.(N.,2010.júl.31.)

Július

404. 24. Jászkiséri Sportegyesület sportnapja.(K.,2010.júl.);
(T.,2010.7.sz.)

405. Jubileumi Emléklapot kapott a Csete Balázs Honismereti Egyesület Kőszegen.(N.,2010.júl.8)

406. Speciális eljárással két és fél kilométer út épül a településen
(N.,2010.júl.8.)

A KÖTET MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTA:

Jászberény Önkormányzatának
Pénzügyi Bizottsága

Tisztelt Támogatóink!

Az 1996. Évi CXXVI. törvényben foglaltak alapján alapítványunk
2010-ben a személyi jövedelemadó meghatározott részéből 79260 Ft
támogatásban részesült, mely összeget az évkönyv
nyomdaköltségeinek részbeni fedezésére fordítottunk.

Az évkönyv kiadója a Jászsági Évkönyv Alapítvány hálásan
megköszönve az eddigieket, továbbra is szívesen fogad
felajánlásokat és várja újabb támogatóit.
(Adószámunk: 18821725-1-16; számlaszámunk: OTP Jászberény,
11745035-20009362)